

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

**ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΛΙΕΙΑΣ
(ΕΥΔ ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ)**

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ & ΘΑΛΑΣΣΑΣ 2014-2020

Ανάδοχος
INTRAWAY Μονοπρόσωπη ΕΠΕ

Υπεύθυνος Ομάδας Έργου
Αθανάσιος Δελαπάσχος

Συντονιστής και Επιστημονικός
Υπεύθυνος της ΣΜΠΕ
Δημήτριος Αργυρόπουλος

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2014

- Περιεχόμενα -

1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1.2. ΣΤΟΙΧΟΙ & ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	3
1.3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	4
1.4. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	7
1.5. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	8
1.6. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	13
1.7. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	16
2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	18
3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	20
3.1. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	20
3.2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	20
3.2.1. <i>Στρατηγική της ΕΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη</i>	<i>20</i>
3.2.2. <i>Ευρωπαϊκοί στόχοι προστασίας του περιβάλλοντος</i>	<i>22</i>
3.2.3. <i>Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.....</i>	<i>23</i>
3.2.4. <i>Συνέπεια του Προγράμματος με τους στόχους περιβαλλοντικής προστασίας</i>	<i>25</i>
3.3. Η «ΕΥΡΩΠΗ 2020» ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΕΞΥΠΝΗ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	25
3.4. ΚΟΙΝΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΛΠ)	27
3.5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	28
3.6. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΆΛΛΑ ΤΑΜΕΙΑ ΕΔΕΤ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ.....	29
4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	31
4.1. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΚΩΝ	31
4.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ- ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	45
4.2.1. <i>Ειδικόί Στόχοι – Αναπτυξιακοί Στόχοι - Τύποι Παρεμβάσεων.....</i>	<i>45</i>
4.2.2. <i>Ειδικόί Στόχοι και Δείκτες Αποτελεσμάτων του ΕΠ.....</i>	<i>51</i>
4.2.3. <i>Προτεινόμενα Μέτρα του ΕΠ και δείκτες εκροής.....</i>	<i>60</i>
4.3. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΕΙΔΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΤΘΑ	74
4.3.1. <i>Περιγραφή των ειδικών αναγκών των περιοχών NATURA και της συμβολής του Προγράμματος στη σύσταση ενός συνεκτικού δικτύου περιοχών αποκατάστασης ιχθυαποθεμάτων των περιοχών 74</i>	
4.3.2. <i>Περιγραφή του σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και τη βιωσιμότητα της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας.....</i>	<i>75</i>
5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ.....	76
5.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΗΚΑΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥΣ	76
5.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΜΕΝΩΝ ΛΟΓΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	81
5.2.1. <i>Αξιολόγηση του Σεναρίου 0 - Μηδενική λύση</i>	<i>81</i>
5.2.2. <i>Αξιολόγηση του εναλλακτικού Σεναρίου 2</i>	<i>81</i>
5.2.3. <i>Αξιολόγηση και επιλογή του προτεινόμενου Σεναρίου 1.....</i>	<i>83</i>
6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΙΕΙΑ	84
6.1. ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	84
6.2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ.....	87
6.3. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ – ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	93
6.3.1. <i>Χλωρίδα και βλάστηση – Οικότοποι</i>	<i>93</i>

6.3.1.1.	Θαλάσσια Οικοσυστήματα – Φυτοβένθος	93
6.3.1.2.	Παράκτια οικοσυστήματα	95
6.3.1.3.	Βλάστηση – Οικοσυστήματα Εσωτερικών υδάτων.....	96
6.3.1.4.	Τύποι Οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ	97
6.3.2.	<i>Πανίδα</i>	101
6.3.2.1.	Θαλάσσια Πανίδα.....	101
6.3.2.2.	Πανίδα Εσωτερικών Υδάτων.....	107
6.3.2.1.	Είδη πανίδας προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ	110
6.4.	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΙΕΙΑ	113
6.4.1.	<i>Δίκτυο NATURA</i>	113
6.4.2.	<i>Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχώνκαι Φορείς Διαχείρισης</i>	114
6.5.	ΧΕΡΣΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΕΔΑΦΟΣ.....	118
6.5.1.	<i>Γεωμορφολογία</i>	118
6.5.2.	<i>Έδαφος</i>	118
6.6.	ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	119
6.7.	ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	123
6.8.	ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	125
6.9.	ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	126
6.9.1.	<i>Δημογραφικά στοιχεία</i>	126
6.9.2.	<i>Οικονομία – Απασχόληση με έμφαση στον κλάδο της Αλιείας</i>	127
6.9.3.	<i>Χρήσεις γης</i>	137
6.9.4.	<i>Πολιτιστικό Περιβάλλον</i>	139
7.	ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	142
7.1.	ΓΕΝΙΚΑ.....	142
7.2.	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	142
7.3.	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	146
7.3.1.	<i>ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώσηαλιείας</i>	146
7.3.2.	<i>ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας</i>	157
7.3.3.	<i>ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ</i>	165
7.3.4.	<i>ΠΕ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής</i>	168
7.3.5.	<i>ΠΕ5: Ενίσχυση της εμπορίας και της μεταποίησης</i>	171
7.3.6.	<i>ΠΕ 6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής</i>	175
7.4.	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	177
8.	ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΧΕΔΙΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	178
8.1.	ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	178
8.2.	ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	180
9.	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	189
10.	ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ	190
11.	ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ	190
12.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	191

1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί τη **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το "ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ & ΘΑΛΑΣΣΑΣ 2014-2020"**.

Φορέας του Προγράμματος είναι η:

**ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΛΙΕΙΑΣ
(ΕΥΔ ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ)**

που υπάγεται στο Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Ανάδοχος της παρούσας ΣΜΠΕ είναι το γραφείο μελετών:

INTRAWAY Μονοπρόσωπη ΕΠΕ
με υπεύθυνο ομάδας έργου τον Δελαπάσχο Αθανάσιο

Συντάκτης από κοινού με τον Δελαπάσχο, συντονιστής και επιστημονικός υπεύθυνος της ΣΜΠΕ είναι ο Δημήτριος Αργυρόπουλος, Πολιτικός Μηχανικός – Υγιεινολόγος, κάτοχος Μελετητικού Πτυχίου Κατηγορίας 27 τάξης Γ.

1.2. ΣΤΟΙΧΟΙ & ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ & ΘΑΛΑΣΣΑΣ 2014-2020 έχει σκοπό να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής, και κατ' επέκταση να βοηθήσει τους αλιείς στη μετάβαση προς τη βιώσιμη αλιεία, καθώς και τις παράκτιες κοινότητες στη διαφοροποίηση των οικονομιών τους. Προτείνει δράσεις και μέτρα με στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής κατά μήκος των ακτών, καθώς και την προώθηση της βιώσιμης και αποδοτικής ως προς την χρήση των πόρων αλλά και ανταγωνιστικής Αλιείας.

Πιο συγκεκριμένα, οι προτεραιότητες του Προγράμματος είναι:

1. **Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης**, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση **Αλιείας**
2. **Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης**, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση **Υδατοκαλλιέργειας**
3. **Ενίσχυση της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ)**
4. **Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής** μέσω του ακόλουθου ειδικού στόχου: της προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.
5. **Ενίσχυση της εμπορίας και μεταποίησης**
6. **Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής(ΟΘΠ)**

1.3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Οι Προτεραιότητες του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020, οι Ειδικόί Στόχοι κάθε Προτεραιότητας και τα επιλεγμένα συναφή Μέτρα που θα προωθηθούν από το Πρόγραμμα για την επίτευξη καθενός από τους Στόχους συνοψίζονται παρακάτω:

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της κατά το δυνατόν αποφυγής και μείωσης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Στήριξη για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή μέτρων διατήρησης και περιφερειακή συνεργασία • Μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών • Καινοτομία που συνδέεται με τη διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων • Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2.Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και καθεστώς αντιστάθμισης στο πλαίσιο των βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων • Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων
Ειδικός Στόχος	ΕΣ3. Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων
Ειδικός Στόχος	ΕΣ4.Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των παράκτιων στόλων μικρής κλίμακας και βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Συμβουλευτικές υπηρεσίες • Διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος • Στήριξη για την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε νέους αλιείς • Υγεία και ασφάλεια • Προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων • Ταμεία αλληλοβοήθειας για δυσμενή καιρικά φαινόμενα και περιβαλλοντικά συμβάντα • Προστιθέμενη αξία, ποιότητα των προϊόντων και χρήση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων • Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια • Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων
Ειδικός Στόχος	ΕΣ5.Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, και της μεταφοράς γνώσης
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Καινοτομία • Συμπράξεις μεταξύ επιστημόνων και αλιέων

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ενεργειακή απόδοση και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής</i>
Ειδικός Στόχος	ΕΣ6. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κοινωνικού διαλόγου</i>

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Καινοτομία</i> • <i>Υπηρεσίες διαχείρισης, ανακούφισης και παροχής συμβουλών για εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας</i>
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια</i> • <i>Ενθάρρυνση καινούριων καλλιεργητών για βιώσιμες υδατοκαλλιέργειες</i>
Ειδικός Στόχος	ΕΣ3. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας</i> • <i>Μετάβαση σε συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου και σε μεθόδους βιολογικής υδατοκαλλιέργειας</i>
Ειδικός Στόχος	ΕΣ4. Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Υδατοκαλλιέργεια που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες</i> • <i>Μέτρα για τη δημόσια υγεία</i> • <i>Μέτρα για την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων</i> • <i>Ασφάλιση αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας</i>
Ειδικός Στόχος	ΕΣ5. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης.
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και της δικτύωσης</i>

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης καθώς και βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Συλλογή Δεδομένων</i>
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2.Παροχή στήριξης στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου.
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Έλεγχος και Επιβολή</i>

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1 Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων</i> • <i>Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων</i> • <i>Δραστηριότητες συνεργασίας</i>

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ5: Ενίσχυση της εμπορίας και της μεταποίησης
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση της οργάνωσης της αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Σχέδια παραγωγής και εμπορίας</i> • <i>Ενισχύσεις στην αποθεματοποίηση</i> • <i>Μέτρα εμπορίας</i>
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2.Ενθάρρυνση των επενδύσεων στους τομείς της μεταποίησης και της εμπορίας.
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας</i>

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Ανάπτυξη και υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> Μέτρα για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική

1.4. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Εξετάζονται εύλογες εναλλακτικές δυνατότητες (σενάρια) του Προγράμματος στο οποίο αναφέρεται η ΣΜΠΕ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 6 της ΚΥΑ οικ. 10717/2006 για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και σε εφαρμογή της 2001/42/ΕΚ. Σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτή, η ΣΜΠΕ πρέπει μεταξύ άλλων, να εξετάσει τις «λογικές εναλλακτικές δυνατότητες, σε περιεκτική μορφή, λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του Προγράμματος».

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα μελέτη εξετάζει τις εύλογες εναλλακτικές δυνατότητες του επιχειρησιακού σχεδιασμού που εξετάστηκαν κατά τη διαμόρφωσή του:

- **Σενάριο 0 - Η μηδενική λύση.** Δεν προτείνεται να εφαρμοστεί κανένα Επιχειρησιακό Πρόγραμμα κατά την περίοδο 2014-2020. Επομένως, όλα τα προβλήματα που άπτονται των τομέων της αλιείας και της θάλασσας όχι μόνο θα παραμείνουν αλλά και θα ενταθούν, αφού δεν θα εκδηλωθούν παρεμβάσεις αντιμετώπισής τους.
- **Σενάριο 1- Η προτεινόμενη προς υιοθέτηση στρατηγική** (βλέπε περιγραφή σε παράγραφο 1.3)
- **Σενάριο 2 –Στρατηγική με διαφορετική κατανομή χρηματοδότησης στις επιμέρους Προτεραιότητες και Ειδικούς Στόχους** (Μειωμένη χρηματοδότηση των δράσεων που υποστηρίζουν τις Προτεραιότητες 3 και 6, αυξημένη χρηματοδότηση των Προτεραιοτήτων 4 και 5 και εσωτερική ανακατανομή της χρηματοδότησης των Προτεραιοτήτων 1 και 2)

Μετά από περιεκτική περιγραφή των εναλλακτικών σεναρίων, αυτά αξιολογούνται συγκριτικά από περιβαλλοντική άποψη και προκύπτει ότι το Σενάριο 2 (σε σχέση με το Σενάριο 1), δίνει μεγαλύτερη έμφαση στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στην στήριξη της απασχολησιμότητας και στην βελτίωση της αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, ενώ τίθενται σε δεύτερη μοίρα και μειώνονται οι χρηματοδοτικοί πόροι που αφορούν μέτρα για το φυσικό περιβάλλον, την προστασία της βιοποικιλότητας και των αλιευτικών αποθεμάτων.

Τελικά επιλέγεται το Σενάριο 1 ως προτεινόμενο Πρόγραμμα, το οποίο θα έχει θετικά αποτελέσματα τόσο στην τόνωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της απασχόλησης στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, όσο και στην καλύτερη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων, των υδατικών και αλιευτικών περιβαλλοντικών πόρων της χώρας. **Οι προτάσεις του Σεναρίου 1 προωθούν μια ισόρροπη προστασία και ανάπτυξη τόσο του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος όσο και του φυσικού περιβάλλοντος.**

1.5. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας αναφέρεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, κατά συνέπεια ως περιοχή μελέτης ορίζεται όλος ο ελλαδικός χώρος, για τον οποίο περιγράφεται η υφιστάμενη κατάσταση ανά περιβαλλοντική παράμετρο με έμφαση στα νερά και τα βιοτικά χαρακτηριστικά τους.

Θαλάσσιο Περιβάλλον

Οι ελληνικές θάλασσες είναι μέρος της δυτικής Μεσογείου Θάλασσας, κάτι που σημαίνει ότι «μοιράζεται» τις ιδιότητές της. Σε γενικές γραμμές, η Μεσόγειος και, ως μέρος αυτής, οι ελληνικές θάλασσες χαρακτηρίζονται από χαμηλή βιομάζα και μεγάλη βιοποικιλότητα. Ο πυθμένας των ελληνικών θαλασσών εμφανίζει μεγάλη ποικιλομορφία, με το Αιγαίο και το Ιόνιο Πέλαγος να χωρίζονται σε βόρειο και νότιο τμήμα από το πλάτωμα των Κυκλάδων και το ρήγμα της Κεφαλονιάς, αντίστοιχα.

Έπειτα από παρακολούθηση 2.155 σημείων των θαλασσίων και εσωτερικών υδάτων της χώρας, η ποιότητά τους κρίθηκε εξαιρετικά καλή στο 94,8% των περιπτώσεων, καλή για το 4,22% και επαρκούς ή ανεπαρκούς ποιότητας για το 0,74% και 0,23%, αντίστοιχα, λόγω εκροής αστικών και βιομηχανικών λυμάτων κατά κύριο λόγο.

Περιβάλλον Εσωτερικών Υδάτων

Στην Ελλάδα εντοπίζεται μεγάλος σχετικά αριθμός ποταμών, πέντε εκ των οποίων είναι διασυνοριακοί, και φυσικών και τεχνητών λιμνών, ενώ λόγω της πολύπλοκης γεωλογικής και τεκτονικής δομής της Ελλάδας δημιουργούνται ποικίλα υπόγεια υδατικά συστήματα.

Όσον αφορά στα επιφανειακά ύδατα, το 45% βρέθηκε να είναι κατώτερης της καλής ποιότητας, σύμφωνα με δεδομένα του 2008, κάτι που οφείλεται κυρίως σε ρύπους από φυτοφάρμακα και βιομηχανικά/αστικά απόβλητα. Από την άλλη μεριά, για τα υπόγεια ύδατα, μικρό είναι το ποσοστό όπου παρατηρείται κακή χημική κατάσταση, συνηθέστερα λόγω φαινομένων υφαλμύρωσης.

Βιοποικιλότητα

Χλωρίδα - Οικοσυστήματα

Η Ελλάδα παρουσιάζει αξιοσημείωτη βιοποικιλότητα και σχηματίζονται πολλά και ποικίλα οικοσυστήματα. Στους διάφορους θαλάσσιους οικοτόπους απαντώνται διάφορα είδη βλάστησης, από ανώτερα είδη αγγειόσπερμων ως απλούστερα, μονοκύτταρα φύκη. Ακόμα, εντοπίζονται 60 λιμνοθάλασσες και τουλάχιστον 8 μεγάλα δέλτα ποταμών. Έχουν καταγραφεί προκαταρκτικά 250 είδη φυτών ως χαρακτηριστικά των ελληνικών υγροτόπων που αφορούν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους παρόχθια βλάστηση ή βενθική βλάστηση λιμνών.

Τα ως άνω οικοσυστήματα είναι πολύ ευαίσθητα στη ρύπανση, που κατά κύριο λόγο προέρχεται από γεωργικά, αστικά και βιομηχανικά λύματα. Ειδικότερα για τους θαλάσσιους οικοτόπους, πέραν των προαναφερθέντων, σημαντικό ρόλο στην υποβάθμισή τους έχουν παίξει και κάποιες αλιευτικές πρακτικές, όπως τα στατικά δίχτυα και η χρήση μηχανότρατας, ενώ αξίζει να σημειωθεί

το γεγονός ότι στην παράκτια ζώνη φιλοξενείται το 50% του ανθρώπινου πληθυσμού και σημαντικό μέρος της τουριστικής δραστηριότητας που ασκούν έντονες πιέσεις στα παράκτια οικοσυστήματα.

Στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ περιλαμβάνονται 34 οικοτόποι που σχετίζονται με παράκτια/θαλάσσια και εσωτερικά ύδατα, με 5 από αυτούς να αποτελούν οικοτόπους προτεραιότητας. Αντίστοιχα, 2 είναι τα υδρόβια είδη χλωρίδας προτεραιότητας. Η πλειονότητα των παράκτιων τύπων οικοτόπων (55%) βρίσκεται σε κακή κατάσταση διατήρησης, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των θαλάσσιων τύπων οικοτόπων (80%) βρίσκεται σε ανεπαρκή κατάσταση.

Πανίδα

Στις ελληνικές θάλασσες έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα 1.160 είδη μαλακίων, 250 είδη καρκινοειδών και 467 είδη ιχθύων. Στα θαλάσσια θηλαστικά των ελληνικών θαλασσών έχουν καταγραφεί 6 μόνιμα και 2 περιστασιακά είδη κητωδών, καθώς και 1 είδος φώκιας. Επίσης, έχουν καταγραφεί 3 είδη θαλάσσιων ερπετών. Ως είδη προτεραιότητας έχουν χαρακτηριστεί η χελώνα καρέτα, η πράσινη θαλασσοχελώνα και η Μεσογειακή φώκια.

Η ιχθυοπανίδα των εσωτερικών επιφανειακών υδάτων της Ελλάδας περιλαμβάνει 154 είδη, από τα οποία τα 125 είναι αυτόχθονα. Πέντε από αυτά χαρακτηρίζονται ως είδη προτεραιότητας: ο ζουρνάς, ο ευηνογωβιός και το γκιζάνι, που είναι είδη αποκλειστικά εσωτερικών υδάτων, ο οξύρρυγχος της Αδριατικής και ο Ευρωπαϊκός οξύρρυγχος, τα οποία μεταναστεύουν για την αναπαραγωγή σε εσωτερικά ύδατα.

Η κατάσταση διατήρησης των ειδών πανίδας προτεραιότητας έχει εκτιμηθεί κακή στο 50% αυτών, ενώ για τα υπόλοιπα κρίνεται άγνωστη ή ανεπαρκής. Όμοια ισχύουν και για τα λοιπά είδη μη προτεραιότητας.

Προστατευόμενες περιοχές

Από τις 419 περιοχές του δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα, οι 224 -ποσοστό 53,4% αυτών- περιλαμβάνουν θαλάσσια/παράκτια τμήματα συνολικής έκτασης 6.914 km². Επίσης, 217 περιοχές περιλαμβάνουν τμήματα μεγάλων ποταμών και 57 περιλαμβάνουν τμήματα λιμνών της χώρας.

Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των περιοχών των διάφορων προστατευόμενων περιοχών, θεσπίστηκαν οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών. Σε θαλάσσια – υφάλμυρα ύδατα αφορούν 9 Εθνικά Πάρκα.

- Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου
- Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου – Β. Σποράδων
- Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου
- Εθνικό Πάρκο Σχοινιά Μαραθώνα
- Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας Και Θράκης
- Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού
- Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς
- Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου
- Εθνικό Πάρκο Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα

Χερσαίο Περιβάλλον

Η Ελλάδα αποτελείται από τον ηπειρωτικό κορμό, με το 80% της έκτασης της χώρας καλύπτεται από βουνά, και τη νησιωτική Ελλάδα, με την Κρήτη, την Εύβοια και τη Λέσβο να είναι τα μεγαλύτερα νησιά. Τα εδάφη γενικά χαρακτηρίζονται από χαμηλή περιεκτικότητα σε οργανική ουσία και απότομες κλίσεις. Η έκταση του εδάφους με πιθανώς υψηλή ποιότητα αντιπροσωπεύει το 19% του συνολικού εδάφους, ενώ το 18% είναι έδαφος μέτριας ποιότητας και το 57% χαμηλής ποιότητας. Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι για το έδαφος είναι η ρύπανση από αστικά ή βιομηχανικά λύματα, από στερεά απόβλητα, από γεωργικές δραστηριότητες, καθώς και η μείωση της οργανικής ουσίας, η διάβρωση και η ερημοποίηση.

Κλίμα και κλιματική αλλαγή

Το κλίμα της Ελλάδας είναι μεσογειακού τύπου και γενικά ήπιο. Εμφανίζει ήπιους χειμώνες, μέτριες βροχοπτώσεις κατά το φθινόπωρο και το χειμώνα (με μεγαλύτερες στη Δυτική Ελλάδα), ζεστό και ξηρό καλοκαίρι και μεγάλη ηλιοφάνεια.

Η αλλαγή του κλίματος παγκόσμια έχει ήδη εμφανή αποτελέσματα, τα οποία εκτείνονται από την αύξηση της θερμοκρασίας έως την άνοδο της στάθμης της θάλασσας σαν αποτέλεσμα της τήξης των πολικών παγετώνων, καθώς και τη συχνότερη εμφάνιση καταιγίδων και πλημμυρών. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού, η Ελλάδα προχώρησε στην εκπόνηση Εθνικού Προγράμματος μείωσης εκπομπών αερίων φαινομένου θερμοκηπίου για την περίοδο 2000-2010. Το Πρόγραμμα αυτό συντονίζει τις δραστηριότητες του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα με στόχο τον περιορισμό των αερίων του θερμοκηπίου και περιλαμβάνει δυνατές επεμβάσεις μείωσης εκπομπών, με μέτρα στους παρακάτω τομείς: οικιακό και τριτογενή τομέα, μεταφορές, βιομηχανία, ηλεκτροπαραγωγή, διαχείριση απορριμμάτων, γεωργία, βιομηχανικές διεργασίες. Όσον αφορά στην επιβάρυνση του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος από τις δραστηριότητες του αλιευτικού τομέα, βασικές πηγές ρύπανσης θεωρούνται η μετακίνηση του αλιευτικού στόλου και ο κλάδος της μεταποίησης και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων. Οι μηχανισμοί που συνδέουν τις κλιματικές αλλαγές και τα θαλάσσια οικοσυστήματα είναι σύνθετοι και όχι πλήρως κατανοητοί. Ακόμα και μικρές αλλαγές στις μεταβλητές του κλίματος συχνά προκαλούν σημαντικές αλλαγές στην αφθονία των ειδών, λόγω των μεταβολών της αλατότητας, της θερμοκρασίας και του pH του νερού και έμμεσα λόγω των μεταβολών της κυκλοφορία των υδάτινων μαζών και της διαθεσιμότητας των θρεπτικών στοιχείων, οδηγώντας έτσι σε εν γένει απρόβλεπτες συνέπειες.

Ατμοσφαιρικό περιβάλλον

Τα προβλήματα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Ελλάδα άρχισαν να εμφανίζονται τα τελευταία σαράντα χρόνια και συνδέονται κυρίως με τη χωρίς προγραμματισμό αστικοποίηση.

Για τις εκπομπές των κυριότερων ρύπων έχουν καθοριστεί ανώτατα επιτρεπτά όρια βάσει Οδηγιών της ΕΕ και άλλων νομοθετικών διατάξεων, ενώ οι κυριότερες πηγές ταξινομούνται σε τρεις βασικές κατηγορίες: τα μέσα μεταφοράς και η θέρμανση, η παραγωγή ενέργειας και η βιομηχανική δραστηριότητα. Σύμφωνα με δεδομένα του 2011 από την Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής, για όλους τους σημαντικούς ρύπους παρατηρείται μικρή τάση μείωσης.

Ακουστικό περιβάλλον

Ο θόρυβος, δηλαδή ο ανεπιθύμητος ήχος προκαλούμενος από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Όσον αφορά στο θαλάσσιο περιβάλλον, η ηχορύπανση από την κίνηση των σκαφών ή τη χρήση σόναρ, για παράδειγμα, μπορεί να έχει δυσμενείς συνέπειες, ακόμα και μόνιμες, στην υδρόβια πανίδα, δεδομένου ότι η ακοή είναι η κυρίαρχη από τις πέντε αίσθηση.

Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Δημογραφικά στοιχεία

Ο μόνιμος πληθυσμός της Ελλάδας ανέρχεται σε 10.815.197 σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011, με πολυπληθέστερη την Περιφέρεια Αττικής, παρουσιάζοντας μεταπολεμικά αυξητική τάση. Ο πληθυσμός της Ελλάδας είναι συγκεντρωμένος σε ποσοστό 33% κατά μήκος της ακτογραμμής, ενώ κατά τη θερινή περίοδο αυξάνεται σημαντικά στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές εξαιτίας της τουριστικής κίνησης.

Οικονομία – Απασχόληση με έμφαση στον κλάδο της Αλιείας

Η ελληνική οικονομία, έχοντας σημειώσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης έως το έτος 2008, έδειξε σημεία ύφεσης το 2009 ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης. Κατά συνέπεια, το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 9,5% κατά το 2009 και στο 24,3% κατά το 2012. Παρόλα αυτά, διαφαίνονται θετικές ενδείξεις και προβλέπεται αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,4% για το 2014.

Συγκεκριμένα, για την περίοδο 2001 – 2013 παρατηρήθηκε αύξηση του αριθμού απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα κατά 2,72%, ενώ, αντίθετα, ο πρωτογενής και δευτερογενής τομέας σημείωσαν σημαντική μείωση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Δ/σης Αλιείας για το 2013, οι ποσότητες αλιευμάτων δεν μεταβλήθηκαν σημαντικά σε γενικές γραμμές. Συγκεκριμένα, στη μέση (θαλάσσια) αλιεία παρουσιάστηκε μείωση κατά 0,6% το 2012 σε σχέση με το 2011, ενώ για την παράκτια αλιεία, αντίστοιχα, η μείωση ήταν της τάξης του 8,1%. Αν και η συμβολή της αλιείας στην εθνική οικονομία της χώρας θεωρείται σχετικά περιορισμένη (<3,1% του ΑΕΠ), στον κλάδο της θαλάσσιας αλιείας απασχολούνται άτομα με μόνιμη σχέση απασχόλησης, χωρίς εποχιακό προσωπικό. Το 2012 το ποσοστό απασχόλησης στον κλάδο μειώθηκε κατά 9,9% σε σχέση με το 2010.

Οι δυσκολίες που παρουσιάζονται είναι οι δύσκολες συνθήκες εργασίας, η άδηλη εργασία, η ανεπαρκής εκπαίδευση των αλιέων, καθώς και η μεγάλη απόσταση των νησιωτικών αλιευτικών περιοχών από τα αστικά κέντρα, η έλλειψη ενδοπεριφερειακών συνδέσεων και, τελικά, η περιορισμένη δυνατότητα εμπορίας και προώθησης των αλιευτικών προϊόντων από τους παραγωγούς.

Στην Ελλάδα η ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας έχει ξεκινήσει πριν από περισσότερα από τριάντα πέντε χρόνια, αρχικά με την εντατική Υδατοκαλλιέργεια ειδών ιχθύων εσωτερικών επιφανειακών υδάτων και στη συνέχεια με τη θαλάσσια οστρακοκαλλιέργεια, ενώ τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια με τη ραγδαία αύξηση και δυναμική της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας. Η Ελλάδα κατέχει

την τρίτη θέση με μερίδιο 12,59 % στην Ευρωπαϊκή Ένωση (EU 28), με την παραγωγή του τομέα να αγγίζει το 8,5% της συνολικής παραγωγής του τομέα των υδατοκαλλιεργειών της ΕΕ-28. Από την άλλη, προβλήματα έχουν προκληθεί από τη μείωση της τιμής πώλησης του προϊόντος, τον περιορισμένο χρόνο ζωής του προϊόντος, που οδηγεί και στην απαιτητικότερη διακίνησή του, τον μεγάλο κύκλο παραγωγής που απαιτεί υψηλά κεφάλαια κίνησης κλπ. Τελικά, η υδατοκαλλιέργεια, αν και αντιπροσωπεύει σήμερα σχετικά μικρό μέρος της εθνικής οικονομίας, μπορεί να ενισχύσει επιπλέον την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας σε παράκτιες και εσωτερικές περιοχές της χώρας, ιδιαίτερα αν συνδυαστεί με τη μεταποιητική βιομηχανία.

Όσον αφορά στην *αλιεία εσωτερικών υδάτων*, τα διαθέσιμα στοιχεία είναι περιορισμένα, μιας και δεν απαιτείται ειδική άδεια. Βάσει της βιβλιογραφίας, ο αλιευτικός στόλος αποτελείται από πολύ μικρά σκάφη και σε πολλές περιπτώσεις παραδοσιακού τύπου. Ο μέσος όρος ηλικίας των απασχολούμενων είναι μεγαλύτερος από 55 ετών.

Ο κλάδος *μεταποίησης και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων* παρουσιάζει περιορισμένα μεγέθη σε σχέση με την Ευρώπη, αφού οι περισσότερες από τις 147 επιχειρήσεις έχουν οικογενειακό χαρακτήρα με λιγότερο από 10 εργαζόμενους η κάθε μια. Εντούτοις, η αξιοποίηση των αλιευτικών προϊόντων αποτελεί μια σημαντική πτυχή της εθνικής μας οικονομίας, περιλαμβάνοντας ως δραστηριότητες την κατάψυξη των αλιευμάτων, τη μεταποίηση των αλιευμάτων (φιλετοποίηση, αλάτισμα, ξήρανση, κάπνισμα, μαρινάρισμα, μαγείρεμα, κονσερβοποίηση) και την αποκελύφωση των οστράκων (μυδιών).

Πέραν της μείωσης των ιχθυοαποθεμάτων, ο κλάδος αντιμετωπίζει προβλήματα λόγω της γενικότερης οικονομικής κρίσης και του ανταγωνισμού στις τιμές με τα εισαγόμενα προϊόντα.

Χρήσεις γης

Το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης της χώρας καταλαμβάνεται από δάση και ακολουθούν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις. Όσον αφορά τις αλιευτικές περιοχές, αυτές συγκεντρώνονται ως επί το πλείστον σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές. Στις περιοχές αυτές, οι οποίες κρίνονται ως αλιευτικές βάσει της απογραφής πληθυσμού του 2011 και της καταγεγραμμένης απασχόλησης και που πολύ συχνά χαρακτηρίζονται ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, διαπιστώνονται πολλές φορές δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα και ελλείψεις βασικών υποδομών. Παράλληλα, όμως, υπάρχουν και τα φυσικά πλεονεκτήματα ότι οι περιοχές αυτές, σε συνδυασμό με το ότι αποτελούν ελκυστικούς τουριστικούς προορισμούς, προσφέρουν πολλές δυνατότητες ανάπτυξης.

Πολιτιστικό περιβάλλον

Ο ελλαδικός χώρος κατοικείται συνεχώς από παλαιότατους χρόνους, με συνέπεια το πολιτιστικό περιβάλλον της χώρας να χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερο πλούτο και ποικιλία, περιλαμβάνοντας πολύ μεγάλο αριθμό μνημείων και αρχαιολογικών χώρων διαφορετικών περιόδων, παραδοσιακών οικισμών και πολιτιστικών τοπίων.

Στο διεθνή κατάλογο της UNESCO έχουν συμπεριληφθεί 17 μνημεία και χώροι της ελληνικής επικράτειας και αναμένεται να συμπεριληφθούν ακόμη 9, ενώ στο Διαρκή Κατάλογο των Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος έχουν καταχωρηθεί πάνω από 11.000 κηρύξεις έως το 2010 (266 από αυτούς είναι ενάλιοι αρχαιολογικοί χώροι), με τις οποίες

προστατεύονται πάνω από 19.000 ακίνητα μνημεία και χώροι όλων των περιόδων. Δεν πρέπει να παραλειφθούν και οι παραδοσιακοί οικισμοί, βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της φυσιογνωμίας της Ελλάδας. Περισσότεροι από 650 οικισμοί έχουν κηρυχθεί διατηρητέοι.

1.6. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Βάσει της οδηγίας 2001/42 οι εκτιμώμενες δυνητικές επιπτώσεις του ΕΠ της νέας προγραμματικής περιόδου θα πρέπει να καταγραφούν και να αξιολογηθούν σε περιβαλλοντικούς τομείς όπως:

- βιοποικιλότητα,
- χλωρίδα, πανίδα,
- πληθυσμός-ανθρώπινη υγεία,
- έδαφος,
- ύδατα,
- αέρας και κλιματικοί παράγοντες,
- υλικά περιουσιακά στοιχεία,
- πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς,
- τοπίο

Οι παραπάνω τομείς μπορούν να ομαδοποιηθούν σε περιβαλλοντικές ενότητες, καθώς κατά υποσύνολα παρουσιάζουν ιδιαίτερη συνάφεια μεταξύ τους. Στη συνέχεια προσδιορίζονται οι σχετικοί με το πρόγραμμα περιβαλλοντικοί στόχοι. Η διαδικασία καθορισμού των περιβαλλοντικών στόχων, βάσει των οποίων θα διερευνηθούν οι επιπτώσεις του Προγράμματος, παρουσιάζεται στον ακόλουθο Πίνακα 1.6-1.

Πίνακας 1.6-1 Προτεινόμενοι Περιβαλλοντικοί στόχοι ΣΜΠΕ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
ΒΙΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	Βιοποικιλότητα, Χλωρίδα, Πανίδα, Προστατευόμενες περιοχές	Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων
ΑΒΙΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	Ύδατα, Έδαφος, Κλιματολογικά στοιχεία, Αέρας	Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος(θάλασσα, λίμνες, ποτάμια), βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών. Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.
ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΙΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	Πληθυσμός -Κοινωνικο οικονομικό περιβάλλον- απασχόληση, Ανθρώπινη υγεία, Υλικά περιουσιακά στοιχεία, Πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά, Τοπίο	Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίαςκαι την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων. Προστασία και αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων. Ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών. Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές. Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής τουτοπίου στην παράκτια ζώνη

Η εκτίμηση των επιπτώσεων του Προγράμματος πραγματοποιείται ανά Προτεραιότητα, ανά Ειδικό Στόχο, αλλά και ανά Μέτρο.

Για το σκοπό αυτό αρχικά συνοψίζεται το περιεχόμενο κάθε Προτεραιότητας, οι Ειδικό Στόχοι και τα Μέτρα που περιλαμβάνει. Ακολουθεί κείμενο σχολιασμού- επεξήγησης των κύριων αναμενόμενων επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση κάθε επιμέρους Μέτρου που περιλαμβάνει κάθε επιμέρους Ειδικός Στόχος. Τέλος, οι επιπτώσεις που θα επιφέρει η υλοποίηση των Μέτρων κάθε Ειδικού Στόχου στους Περιβαλλοντικούς Στόχους που καθορίστηκαν παραπάνω παρουσιάζονται συγκεντρωτικά υπό μορφή μητρώων συσχέτισης.

Εφαρμόζοντας την παραπάνω μεθοδολογία ανά περιβαλλοντική παράμετρο τελικά προκύπτει ότι η εφαρμογή των προτάσεων του υπό μελέτη Προγράμματος συνολικά αναμένεται έντονα θετική για το περιβάλλον(φυσικό και ανθρωπογενές). Τα μέτρα και οι δράσεις του ΕΠ θα συμβάλλουν θετικά στους στόχους προστασίας του περιβάλλοντος. Οι βασικές κατευθυντήριες αρχές που καθορίζουν το Πρόγραμμα έχουν ως κύριο μέλημα και φροντίδα τους την προστασία του περιβάλλοντος όχι μόνο σε επίπεδο θεωρητικών διατάξεων αλλά και πλήρους εφαρμογής τους, μην αφήνοντας περιθώρια «παρεκτροπών» που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Δεδομένου, λοιπόν, ότι το ΕΠ περιλαμβάνει δράσεις που κατά κανόνα θα έχουν θετική επίδραση στο περιβάλλον, η κύρια κατευθυντήρια γραμμή για τα μέτρα αντιμετώπισης και πρόληψης που μπορεί να δοθεί στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ είναι να υπάρξουν οι αναγκαίες πρόνοιες για την επιτυχή εφαρμογή του Προγράμματος.

Πιο συγκεκριμένα, αρνητικές επιπτώσεις διαφαίνονται κατά την υλοποίηση ελάχιστων, μεμονωμένων Μέτρων, οι οποίες εξαρχής εκτιμάται ότι θα είναι μικρής έντασης και τοπικές.

Έτσι, αρνητικές επιπτώσεις αναμένονται στο ανθρωπογενές περιβάλλον και την απασχόληση, από την "Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων", η οποία από την άλλη όμως θα επιφέρει έντονες θετικές επιπτώσεις στα αλιευτικά αποθέματα. Την επίπτωση αυτή έρχεται να την μετριάσουν άλλα Μέτρα όπως αυτά που στηρίζουν την εκκίνηση επιχειρηματικότητας σε νέους αλιείς, που στηρίζουν τη διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος κ.α.

Το γεγονός αυτό δείχνει ότι για κάθε αρνητική επίπτωση που ενδεχόμενα αναμένεται από κάποια Μέτρα του Προγράμματος έχουν προβλεφθεί άλλα Μέτρα και δράσεις με σκοπό την άμβλυνσή της και αυτό από μόνο του αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό τρόπο περιορισμού των ενδεχόμενων επιπτώσεων.

Αρνητικές επιπτώσεις αναμένονται επίσης στο φυσικό περιβάλλον από έργα και δραστηριότητες όπως η επέκταση ή κατασκευή νέων λιμενικών υποδομών (ΠΕ1), η δημιουργία νέων μονάδων μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων (ΠΕ5) ή η δημιουργία νέων υδατοκαλλιεργειών (ΠΕ2).

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις όμως, οι επιπτώσεις θα περιοριστούν ή θα εξαλειφθούν μετά την προβλεπόμενη εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) των σχετικών έργων ή δραστηριοτήτων και τα μέτρα αντιμετώπισης που θα ληφθούν από αυτή και από τη αντίστοιχη ΑΕΠΟ. Έτσι, οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον θα είναι μικρής έντασης και τοπικές και αντισταθμίζονται από τις σημαντικές θετικές επιπτώσεις που θα επιφέρουν την ίδια στιγμή τα συγκεκριμένα έργα στο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον και στην απασχόληση.

Ανακεφαλαιώνοντας, λοιπόν, και αξιολογώντας συνολικά το προτεινόμενο Πρόγραμμα κρίνεται ότι αυτό μπορεί να διασφαλίσει την αειφόρο ανάπτυξη της αλιείας και ταυτόχρονα υψηλού επιπέδου προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της περιοχής.

1.7. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Όπως αναλύθηκε παραπάνω, δεδομένου ότι το ΕΠ περιλαμβάνει δράσεις που κατά κανόνα θα έχουν θετική επίδραση στο περιβάλλον, η κύρια κατευθυντήρια γραμμή για τα μέτρα αντιμετώπισης και πρόληψης που μπορεί να δοθεί στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ είναι να υπάρχουν οι αναγκαίες πρόνοιες για την επιτυχή εφαρμογή του Προγράμματος.

Γενική κατεύθυνση για την εφαρμογή του Προγράμματος είναι επίσης η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων όπου απαιτείται (μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας, μονάδες μεταποίησης προϊόντων, αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης, καταφύγια κ.α.). Θα πρέπει δηλαδή να γίνεται εκπόνηση των απαιτούμενων Περιβαλλοντικών Μελετών σύμφωνα με το Ν.4014/2011 (ενδεχομένως ΠΠΠΑ, που είναι προαιρετική, και οπωσδήποτε ΜΠΕ), στις οποίες θα γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων που προκύπτουν από τις εργασίες κατασκευής και λειτουργίας των επιμέρους έργων και θα περιγράφονται με σαφήνεια και πληρότητα τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί που πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων. Κατά την εκπόνηση των περιβαλλοντικών αυτών μελετών η επιλογή της βέλτιστης περιβαλλοντικά λύσης έχει ιδιαίτερη σημασία.

Επιπρόσθετα, για τα έργα και τις δραστηριότητες που χωροθετούνται εντός των ορίων των περιοχών Natura θα πρέπει να εκπονείται και μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (σύμφωνα πάλι με το Ν.4014/2011) που θα εστιάζει στις συνέπειες για την προστατευόμενη περιοχή βάσει των στόχων διατήρησής της.

Τελικά, όλα τα έργα και οι δραστηριότητες θα πρέπει να είναι εφοδιασμένα με Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ), σύμφωνα με το Ν.4014/2011, ενώ σημαντική προτεραιότητα είναι ο έλεγχος και η παρακολούθηση της τήρησης των εν λόγω ΑΕΠΟ από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Γενικά, επίσης, πρέπει να ακολουθούνται όλα τα όρια της νομοθεσίας για τις εκπομπές ρυπαντικών φορτίων, για τη στάθμη θορύβου, να τηρούνται οι προβλεπόμενες διαδικασίες για τη διαχείριση των διαφόρων κατηγοριών αποβλήτων κ.α.

Στη συνέχεια αναλύονται σε γενικές γραμμές επιμέρους προτεινόμενα μέτρα για την πρόληψη, αναστροφή ή ουσιαστική ελαχιστοποίηση των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων, αλλά και για την περαιτέρω αύξηση των θετικών επιπτώσεων του Προγράμματος. Έτσι, προτείνεται:

- Ορθή κατανομή των πόρων στην ΠΕ 1 ώστε να αντιμετωπιστούν οι τυχόν κοινωνικές επιπτώσεις της μείωσης της αλιευτικής προσπάθειας.
- Η ορθή και με περιβαλλοντική μέριμνα περαιτέρω ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας με την σωστή χωροθέτηση των μονάδων. Προτείνεται ενίσχυση της ίδρυσης νέων και της μετεγκατάστασης υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντός καθορισμένων Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.), καθώς θα συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και στην αποφυγή συγκρούσεων με άλλες δραστηριότητες όπως ο τουρισμός κ. λ. π.
- Η λήψη των απαραίτητων μέτρων κατά την εφαρμογή της ΠΕ1 και ειδικά σε ότι αφορά την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων ελλιμενισμού των αλιευτικών σκαφών.
- Η λήψη των απαραίτητων μέτρων κατά την εφαρμογή της ΠΕ5 και ειδικά σε ότι αφορά τη μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

- Η εντατικοποίηση των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία ελέγχων, η αναβάθμιση του υπάρχοντος συστήματος παρακολούθησης του ΕΠ και η καταγραφή στοιχείων παραγωγής και απασχόλησης.
- Ο αυστηρός έλεγχος της τήρησης των ΑΕΠΟ επιμέρους έργων και δραστηριοτήτων που προβλέπονται από την υπάρχουσα νομοθεσία.
- Η αποφυγή πραγματοποίησης μεγάλης κλίμακας έργων και κατασκευών σε περιοχές που περιλαμβάνουν ευαίσθητους οικοτόπους και είδη χλωρίδας και πανίδας και που ενδεχόμενα θα επηρεαστούν από τα έργα αυτά.
- Η αποφυγή πρόκλησης ζημιών σε πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία.
- Σχετικά με τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων της ΠΕ4 προτείνεται είτε η πρόβλεψη περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης με τη διαδικασία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης των αναπτυξιακών προτάσεων των τοπικών κοινοτήτων στη φάση σχεδιασμού τους, είτε έστω να ληφθούν αναγκαία μέτρα για την αξιολόγηση αυτών των προτάσεων και την αντιμετώπιση ενδεχόμενων σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων στα περιβαλλοντικά στοιχεία του τόπου παρέμβασης.
- Σχετικά με τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων της ΠΕ4 προτείνεται επιδίωξη ευρείας συμμετοχής των φορέων της κάθε περιοχής με σκοπό την βελτιστοποίηση της αντιπροσωπευτικότητας των πραγματικών αναγκών των περιοχών.
- Για τη βελτιστοποίηση του φιλοπεριβαλλοντικού χαρακτήρα του Προγράμματος αλλά και της αποτελεσματικότητάς του, όσον αφορά τους στόχους που θέτει, θα μπορούσε να προβλεφθεί η εκπόνηση ειδικών μελετών όπως π.χ. μελέτες που θα καθορίσουν τη φέρουσα ικανότητα των διαφόρων θαλάσσιων περιοχών για την εκτροφή ψαριών κ.α.,

Τέλος, η ΣΜΠΕ περιγράφει ένα σύστημα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Προγράμματος ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα καταγραφής και έγκαιρου εντοπισμού και αντιμετώπισης των επιπτώσεων.

Υπεύθυνος για την υλοποίηση του εν λόγω Προγράμματος Παρακολούθησης ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ, υπό την εποπτεία της Επιτροπής Παρακολούθησης που θα συσταθεί για το εν λόγω ΕΠ.

Έτσι, διαμορφώθηκε στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ ένας καταρχήν κατάλογος περιβαλλοντικών δεικτών, το περιεχόμενο του οποίου είναι δυναμικό και μπορεί να διευρυνθεί και να τροποποιηθεί τόσο κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης της ΣΜΠΕ (σε συζήτηση τόσο με την αρμόδια αρχή του Προγράμματος όσο και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς), όσο κατά την πορεία υλοποίησης του ΕΠ. Οι περιβαλλοντικοί αυτοί δείκτες έχουν επιλεγεί με βάση τα προγραμματικά κείμενα του ΕΠ και έχουν λάβει υπόψη τους δείκτες αποτελεσμάτων που έχουν διαμορφωθεί για την παρακολούθηση συνολικά του ΕΠ.

2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί τη **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το "ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ & ΘΑΛΑΣΣΑΣ 2014-2020"**.

Η παρούσα ΣΜΠΕ ασχολείται με τον εντοπισμό, περιγραφή και αξιολόγηση των ενδεχομένων σημαντικών επιπτώσεων, που μπορεί να επιφέρει η εφαρμογή των προτάσεων του Προγράμματος στο περιβάλλον και προτείνει μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων αυτών. Συντάσσεται σε εφαρμογή της Οδηγίας 2001/42 της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων και την εναρμόνιση της οδηγίας στην Ελληνική Νομοθεσία, δηλαδή την ΚΥΑ αρ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017 (ΦΕΚ/Β/1225/5-9-2006). Η ΚΥΑ 107017 θέτει τις απαιτήσεις και βασικές προδιαγραφές για το αντικείμενο και τις διαδικασίες εκπόνησης ΣΜΠΕ, καθώς και για τη διαδικασία διαβούλευσης με τις δημόσιες αρχές και το ενδιαφερόμενο κοινό.

Φορέας του Προγράμματος είναι το:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ & ΥΠΟΔΟΜΩΝ
**ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΛΙΕΙΑΣ
(ΕΥΔ ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ)**
Μιχαλακοπούλου 103, 11527, Αθήνα

Ανάδοχος της παρούσας ΣΜΠΕ είναι το γραφείο μελετών:

INTRAWAYΟΛΟΚΛ. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑ Μονοπρόσωπη ΕΠΕ
με υπεύθυνο ομάδα έργου τον Δελαπάσχο Αθανάσιο

Συντάκτης από κοινού με τον Δελαπάσχο, συντονιστής και επιστημονικός υπεύθυνος της ΣΜΠΕ είναι ο **Δημήτριος Αργυρόπουλος**, Πολιτικός Μηχανικός – Υγιεινολόγος, κάτοχος Μελετητικού Πτυχίου Κατηγορίας 27 τάξης Γ. Η συνολική ομάδα μελέτης περιλαμβάνει ειδικούς επιστήμονες μελετητές και επιστημονικούς συνεργάτες, όπως παρουσιάζονται στη συνέχεια.

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

1	Αργυρόπουλος Δημήτρης	Πολιτικός Μηχανικός Υγιεινολόγος	Συντονιστής και επιστημονικός υπεύθυνος μελέτης
2	Λαγκαδινού Ευγενία	Γεωλόγος MSc Περιβαλλοντική Υδρολογία	Περιγραφή Προγράμματος -
3	Αργυροπούλου Μυρτώ	Χημικός Μηχανικός ΕΜΠ MSc DIC Environmental Engineering and Business Management	Εναλλακτικές λύσεις
4	Χριστοφίδου Δάφνη	Γεωπόνος	Ανθρωπογενές περιβάλλον
5	Παπαδόπουλος Νίκος	Χημικός Μηχανικός ΕΜΠ MSc Μηχανικός Περιβάλλοντος	Περιβαλλοντικοί Δείκτες
6	Ευαγγελάτου Κρυσταλλία	Περιβαλλοντολόγος Παν. Αιγαίου MSc Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων	Φυσικό Περιβάλλον
7	Ελευθερίου Ιωάννα	Περιβαλλοντολόγος MSc Περιβαλλοντική Υδρολογία	Οικοσυστήματα, Χλωρίδα, Πανίδα

8	Μπέντος Δημήτρης	Υγιεινολόγος ΤΕ MSc Περιβαλλοντολόγος Υγείας	Θέματα αέρα και θορύβου
9	Λάζαρος Ντοανίδης	Μηχανικός Περιβάλλοντος MSc Διαχείριση υδατικών πόρων	Νερά

3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

3.1. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ & ΘΑΛΑΣΣΑΣ 2014-2020 έχει σκοπό να συμβάλει στην υλοποίηση των φιλόδοξων στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής, και κατ' επέκταση να βοηθήσει τους αλιείς στη μετάβαση προς τη βιώσιμη αλιεία, καθώς και τις παράκτιες κοινότητες στη διαφοροποίηση των οικονομιών τους. Προτείνει δράσεις και μέτρα με στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής κατά μήκος των ακτών, καθώς και την προώθηση της βιώσιμης και αποδοτικής ως προς την χρήση των πόρων αλλά και ανταγωνιστικής Αλιείας.

Πιο συγκεκριμένα, οι προτεραιότητες του Προγράμματος είναι:

1. **Προώθηση της** περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση **Αλιείας**
2. **Προώθηση της** περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση **Υδατοκαλλιέργειας**
3. **Ενίσχυση της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ)**
4. **Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής** μέσω του ακόλουθου ειδικού στόχου: της προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.
5. **Ενίσχυση της εμπορίας και μεταποίησης**
6. **Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής(ΟΘΠ)**

3.2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά οι ευρωπαϊκοί στόχοι για την επίτευξη αιεφόρου ανάπτυξης και για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και οι σχετικές απαιτήσεις της Εθνικής Νομοθεσίας. Απώτερος σκοπός είναι να διαφανούν οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας που σχετίζονται με την εφαρμογή των παρεμβάσεων του υπό μελέτη Προγράμματος.

3.2.1. Στρατηγική της ΕΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη

Στις 9 Ιουνίου 2006, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τη νέα **Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης**, η οποία αναθεωρεί την αρχική στρατηγική που εγκρίθηκε στο Gothenburg τον Ιούνιο του 2001. Η κύρια πρόκληση της τρέχουσας Στρατηγικής είναι να αλλάξει βαθμιαία τις υπάρχουσες μη βιώσιμες πρακτικές κατανάλωσης και παραγωγής και τη μη-ολοκληρωμένη προσέγγιση στη χάραξη πολιτικών.

Οι βασικοί στόχοι της στρατηγικής είναι τέσσερις:

- **Προστασία του Περιβάλλοντος**
- Κοινωνική Δικαιοσύνη και Συνοχή
- Οικονομική Ευημερία
- Ανάληψη των Διεθνών Ευθυνών μας

ενώ καθορίζονται επτά κύριες προκλήσεις και αντίστοιχοι γενικοί στόχοι και δράσεις. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κύριες προκλήσεις και οι γενικοί τους στόχοι:

1. **Αλλαγή του κλίματος και καθαρή ενέργεια.** Γενικός στόχος: Να περιοριστούν οι κλιματικές αλλαγές, καθώς και το κόστος και οι αρνητικές συνέπειες για την κοινωνία και το περιβάλλον.
2. **Βιώσιμες μεταφορές.** Γενικός στόχος: Να διασφαλιστεί ότι τα συστήματα μεταφορών ανταποκρίνονται στις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις ανεπιθύμητες επιπτώσεις τους στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον.
3. **Βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή.** Γενικός στόχος: Προώθηση μεθόδων βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής.
4. **Διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων.** Γενικός στόχος: Βελτίωση της διαχείρισης και αποφυγή της υπερεκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, αναγνωρίζοντας την αξία των υπηρεσιών του οικοσυστήματος.
5. **Δημόσια υγεία.** Γενικός στόχος: Η προαγωγή της καλής δημόσιας υγείας και η βελτίωση της προστασίας έναντι των κινδύνων που απειλούν την υγεία.
6. **Κοινωνική ένταξη, δημογραφία και μετανάστευση.** Γενικός στόχος: Δημιουργία μιας κοινωνίας κοινωνικής ένταξης με συνυπολογισμό της αλληλεγγύης μεταξύ και εντός των γενεών και εξασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών ως προϋπόθεση διαρκούς προσωπικής ευημερίας
7. **Παγκόσμια φτώχεια και προκλήσεις της αειφόρου ανάπτυξης.** Γενικός στόχος: Ενεργός προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο και μέριμνα ώστε οι εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συμβιβάζονται με την παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη και με τις διεθνείς δεσμεύσεις της.

Οι «οριζόντιες» πολιτικές της Στρατηγικής είναι:

- Εκπαίδευση και κατάρτιση
- Έρευνα και ανάπτυξη
- Χρηματοδότηση και οικονομικά όργανα
- Επικοινωνία, κινητοποίηση φορέων, πολλαπλασιαστές επιτυχίας

Αντίστοιχα, στο **ESDP (European Spatial Development Perspective)**, δηλ. το βασικό κείμενο στο οποίο έχουν συνοψιστεί οι αρχές της ευρωπαϊκής χωρικής ανάπτυξης, αυτές συνοψίζονται στο πολύ γνωστό τριγωνικό διάγραμμα (παρ. (17) και (18) το οποίο συνοδεύεται από το παρακάτω κείμενο:

«Το ESDP βασίζεται στο στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης της επίτευξης ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης, ιδίως με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Σε συμφωνία με τον ορισμό που τέθηκε στην Έκθεση Brundtland των Ηνωμένων Εθνών, η βιώσιμη ανάπτυξη καλύπτει όχι μόνο την περιβαλλοντικά ορθή οικονομική ανάπτυξη που προστατεύει τους παρόντες πόρους για χρήση από τις μελλοντικές γενεές, αλλά επίσης περιλαμβάνει την ισόρροπη χωρική ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει, ιδίως, τη **συνύπαρξη των κοινωνικών και οικονομικών αναγκών της χωρικής ανάπτυξης με τις οικολογικές και πολιτιστικές λειτουργίες μιας περιοχής**. Αυτό αντανακλάται στο τρίγωνο των στόχων

που συνδέουν τις τρεις θεμελιώδεις επιδιώξεις της Ευρωπαϊκής πολιτικής: οικονομική και κοινωνική συνοχή, διατήρηση των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, πιο ισόρροπη ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού χώρου»

3.2.2. Ευρωπαϊκοί στόχοι προστασίας του περιβάλλοντος

Τα Προγράμματα Δράσης για το Περιβάλλον (ΠΔΠ) κατευθύνουν τη χάραξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) από τις αρχές της δεκαετίας του '70.

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα και τις εμπειρίες που προέκυψαν από την εφαρμογή του **6^ο Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον με τον τίτλο «Περιβάλλον 2010 - Το μέλλον μας, η επιλογή μας»** και στο πνεύμα της στρατηγικής για την ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στις πολιτικές της Ε.Ε. διαμορφώθηκε το **7^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον «Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας»**.

Το **7^ο Πρόγραμμα Δράσης της Ε.Ε. για το Περιβάλλον** εγκρίθηκε στις 24/10/2013 από την ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και αποσκοπεί στη διαμόρφωση μιας κοινής ευρωπαϊκής προσέγγισης για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων μέχρι το 2020. Το πρόγραμμα προσδιορίζει 9 θεματικές προτεραιότητες και προτείνει μια σειρά μέτρων που αποβλέπουν στη βιώσιμη διαχείριση και προστασία των φυσικών πόρων, στη μετάβαση σε μία αποτελεσματική οικονομία με χαμηλή εκπομπή CO₂, καθώς και στην προστασία της δημόσιας υγείας και της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Κατά την εκτέλεση του προγράμματος, η Ένωση επιδιώκει τους ακόλουθους στόχους προτεραιότητας:

- **προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ένωσης·**
- **μετατροπή της Ένωσης σε μια πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων·**
- προστασία των πολιτών της Ένωσης από περιβαλλοντικές πιέσεις και κινδύνους για την υγεία και την ευημερία·

- μεγιστοποίηση των ωφελών της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης·
- βελτίωση της βάσης αποδεικτικών στοιχείων για την περιβαλλοντική πολιτική·
- διασφάλιση των επενδύσεων στην περιβαλλοντική και την κλιματική πολιτική και διαμόρφωση σωστών τιμών·
- **βελτίωση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της συνοχής των πολιτικών·**
- ενίσχυση της αειφορίας των πόλεων της Ένωσης·
- αύξηση της αποτελεσματικότητας της ΕΕ όσον αφορά την αντιμετώπιση των περιφερειακών και παγκόσμιων περιβαλλοντικών προκλήσεων.

Το πρόγραμμα βασίζεται στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», στην αρχή της προφύλαξης και την προληπτική δράση, καθώς και στην αρχή της επανόρθωσης της ρύπανσης στην πηγή.

Η Επιτροπή θα διασφαλίσει την παρακολούθηση της εφαρμογής του προγράμματος στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας παρακολούθησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Θα διενεργηθεί αξιολόγηση του προγράμματος πριν από το 2020, με βάση ιδίως την έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) σχετικά με την κατάσταση του περιβάλλοντος.

3.2.3. Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η οποία εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο της Ελλάδας την 23η Μαΐου 2002, καθορίζει, σε επίπεδο πολιτικής, το πλαίσιο για την ανάπτυξη ενός Εθνικού Προγράμματος Δράσης, το οποίο εισάγει την περιβαλλοντική διάσταση σε όλες τις πτυχές της ανάπτυξης. Η Εθνική Στρατηγική είναι συμβατή με τις σχετικές στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ταυτόχρονα, είναι προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις της Ελληνικής πραγματικότητας.

Θεωρώντας ότι η περιβαλλοντική συνιστώσα της αειφόρου ανάπτυξης είναι ισότιμη με την οικονομική και κοινωνική συνιστώσα, η Εθνική Στρατηγική περιλαμβάνει και αναδεικνύει τις βασικές αρχές της περιβαλλοντικής πολιτικής. Οι αρχές αυτές είναι:

- Η αρχή της πρόληψης της ρύπανσης
- Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»
- Η αρχή της ισότητας και συνευθύνης

Οι κεντρικοί στόχοι γύρω από τους οποίους διαρθρώνεται η Εθνική Στρατηγική είναι:

- **Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής**
- **Η μείωση των αέριων ρύπων**
- **Η μείωση της παραγωγής και η ορθολογική διαχείριση των στερεών αποβλήτων**
- **Η ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων**
- **Η πρόληψη της ερημοποίησης**
- **Η προστασία της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων**

Η Εθνική Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη ολοκληρώνεται συνθέτοντας τις βασικές κατευθύνσεις που προκύπτουν από τα μέτρα μείωσης των περιβαλλοντικών πιέσεων σε τομεακές πολιτικές ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής συνιστώσας.

Επίσης, στη «**2η Εγκύκλιο σχεδιασμού και κατάρτισης αναπτυξιακού προγραμματισμού περιόδου 2014 – 2020**» του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (Μάρτιος, 2013) περιλαμβάνονται οι Γενικές Κατευθύνσεις Αναπτυξιακής Στρατηγικής της χώρας.

Οι κύριοι άξονες αναπτυξιακής στρατηγικής είναι:

- **Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα**, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού - ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση
- **Προστασία του περιβάλλοντος - μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον**
- **Ανάπτυξη - εκσυγχρονισμός - συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη**
- Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης
- **Αειφόρος χωρική ανάπτυξη**

Ειδικότερα, οι βασικές επιδιώξεις στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι:

- **Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος και των Πόρων**
- **Αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής με σεβασμό στο Περιβάλλον**
- **Προώθηση της προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή και περιορισμός των επιπτώσεων αυτής - Πρόληψη και Διαχείριση Κινδύνων**
- **Μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον**

Τέλος, γίνεται αναφορά στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος όπως προωθείται μέσα από το νομικό πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού. Ετσι, στο **N. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη»**, στο άρθρο 2 (στόχοι και αρχές) όπως ισχύει, αναφέρεται σαφώς ότι:

«1. Ο χωροταξικός σχεδιασμός έχει ως στόχο να συμβάλλει :

- **Στην προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, στη διατήρηση των οικολογικών και πολιτισμικών αποθεμάτων** και στην προβολή και ανάδειξη των συγκριτικών γεωγραφικών, φυσικών, παραγωγικών και πολιτιστικών πλεονεκτημάτων της χώρας.
- Στην ενίσχυση της διαρκούς και ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας και της ανταγωνιστικής παρουσίας της στον ευρύτερο ευρωπαϊκό, μεσογειακό και βαλκανικό της περίγυρο.

- Στη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο σύνολο του εθνικού χώρου και ιδίως στις περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, έντονων κοινωνικών διαφοροποιήσεων και **περιβαλλοντικής υποβάθμισης**, καθώς και στις περιφερειακές και απομονωμένες περιοχές ή σε άλλες περιοχές που παρουσιάζουν μειονεκτικά χαρακτηριστικά λόγω της γεωγραφικής τους θέσης.
- Στην προστασία του κλίματος και της ατμόσφαιρας και στην προώθηση της ενεργειακής αυτοδυναμίας της χώρας με την αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας».

3.2.4. Συνέπεια του Προγράμματος με τους στόχους περιβαλλοντικής προστασίας

Κατά την κατάρτιση του Προγράμματος ελήφθησαν υπόψη οι απαιτήσεις των στόχων της ΕΕ και της Ελλάδος σχετικά με την άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής. Όπως προκύπτει και από την αναλυτική περιγραφή του Προγράμματος που ακολουθεί στο Κεφάλαιο 4, ελήφθησαν υπόψη και ενσωματώθηκαν οι αρχές της αειφορίας και η προστασία του περιβάλλοντος στο ΕΠ που προωθείται, καθώς υπάρχει μέριμνα για την προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού πλούτου των θαλασσών, την αποδοτική χρήση των αλιευτικών πόρων, τη βελτίωση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της συνοχής της πολιτικής περί θαλασσών και αλιείας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, τη μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα και τη μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον κ.α.

3.3. Η «ΕΥΡΩΠΗ 2020» ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΕΞΥΠΝΗ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

«Ευρώπη 2020» είναι η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση, που ξεκίνησε το 2010 με ορίζοντα το 2020. Στόχος της δεν είναι απλώς η αντιμετώπιση της κρίσης, από την οποία εξάλλου οι οικονομίες μας ανακάμπτουν σταδιακά, αλλά και των μειονεκτημάτων του αναπτυξιακού μας μοντέλου, καθώς και η δημιουργία των συνθηκών για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Σε επίπεδο ΕΕ, έχουν τεθεί πέντε πρωταρχικοί στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το τέλος του 2020. Οι στόχοι αυτοί αφορούν την απασχόληση, την έρευνα και την ανάπτυξη, το κλίμα/την ενέργεια, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας.

Οι θεματικοί στόχοι της ΕΕ 2020 συνοπτικά είναι οι ακόλουθοι:

1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
2. Ενίσχυση της πρόσβασης, χρήσης και ποιότητας, των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών
3. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ), και της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών (για το ΕΤΘΑ)
4. Ενίσχυση της μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών εκπομπών ρύπων σε όλους τους τομείς
5. Προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης του κινδύνου
6. Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων

7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και απομάκρυνση των σημείων συμφόρησης σε σημαντικά δίκτυα υποδομών
8. Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας
10. Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και στη δια βίου μάθηση
11. Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.

Σύμφωνα με την ανάλυση SWOT του υπό μελέτη Προγράμματος και λαμβάνοντας υπόψη τη στρατηγική της ΕΕ2020, καθώς και το περιεχόμενο και τη διάρθρωση του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), οι βασικές στρατηγικές επιλογές της χώρας για την ενίσχυση του τομέα της αλιείας στοχεύουν στους ακόλουθους Θεματικούς Στόχους της Ε2020:

- **στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του τομέα της Αλιείας και την Υδατοκαλλιέργειας (ΘΣ3), και**
- **στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων (ΘΣ6).**

Σε σχέση με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας (ΘΣ3), το υπό μελέτη ΕΠ εστιάζει στη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, στο σύνολο των κλάδων του τομέα (αλιεία, υδατοκαλλιέργειες, εμπόριο και μεταποίηση). Βασικό στόχο αποτελεί τόσο η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αυτών, όσο και της βιωσιμότητάς τους (οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα).

Αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων (ΘΣ6), το υπό μελέτη ΕΠ εστιάζει στην μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, στην προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, και στην προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης της πανίδας, καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της στρατηγικής ενίσχυσης του τομέα, συμπεριλαμβάνονται η **προώθηση της απασχόλησης και η υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού (ΘΣ8)**, αλλά και η **ενίσχυση της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (ΘΣ4)**, θεματικοί στόχοι οι οποίοι ενισχύονται ουσιαστικά σε δεύτερο επίπεδο.

3.4. ΚΟΙΝΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΛΠ)

Όπως αναλύεται στο κεφάλαιο 4 (περιγραφή του Προγράμματος), αλλά και στην παράγραφο 3.1 (Σκοπιμότητα και Στόχοι του Προγράμματος), μια από τις έξι προτεραιότητες του υπό μελέτη ΕΠ είναι η **Ενίσχυση της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ)**.

Η ΚΑΛΠ είναι ένα σύνολο κανόνων για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών αλιευτικών στόλων και τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων. Έχει σχεδιαστεί για τη διαχείριση κοινών πόρων και παρέχει σε όλους τους ευρωπαϊκούς αλιευτικούς στόλους ίση πρόσβαση στα ύδατα και τις αλιευτικές ζώνες της ΕΕ, διασφαλίζοντας έτσι τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ αλιέων.

Τα αποθέματα μπορεί να ανανεώνονται, αλλά δεν είναι ανεξάντλητα. Ορισμένα μάλιστα από αυτά αποτελούν αντικείμενο υπεραλίευσης. Για τον λόγο αυτό, οι χώρες της ΕΕ έλαβαν μέτρα με στόχο τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού αλιευτικού κλάδου και την προστασία του μεγέθους του ιχθυοπληθυσμού και της παραγωγικότητάς του.

Η ΚΑΛΠ καθιερώθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του 70 και έκτοτε υπέστη πολλές μεταρρυθμίσεις, η τελευταία από τις οποίες τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014. Πρόκειται για τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1954/2003 και (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 και (ΕΚ) αριθ. 639/2004 και της απόφασης 2004/585/ΕΚ του Συμβουλίου

Στόχος της ΚΑΛΠ είναι να διασφαλίσει ότι οι κλάδοι της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας είναι περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμοι και ότι αποτελούν πηγή υγιεινών τροφίμων για τους πολίτες της ΕΕ. Παράλληλα, η ΚΑΛΠ επιδιώκει να προωθήσει τον δυναμικό κλάδο της αλιείας και να εξασφαλίσει ένα εύλογο επίπεδο διαβίωσης για τις κοινότητες που ζουν από την αλιεία.

Αν και η μεγιστοποίηση των αλιευμάτων έχει μεγάλη σημασία, εντούτοις πρέπει να ισχύουν κάποια όρια. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι αλιευτικές πρακτικές δεν υπονομεύουν την αναπαραγωγική ικανότητα των ιχθυοπληθυσμών. Η σημερινή πολιτική ορίζει ότι **για το διάστημα 2015 - 2020 θα πρέπει να προβλεφθούν όρια αλιευμάτων, τα οποία θα είναι βιώσιμα και θα συμβάλουν στη μακροπρόθεσμη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων.**

Μέχρι σήμερα, δεν έχει γίνει απόλυτα κατανοητός ο αντίκτυπος της αλιείας στο ευάλωτο θαλάσσιο περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό, η ΚΑΛΠ υιοθετεί μια ασφαλή προσέγγιση η οποία αναγνωρίζει τον αντίκτυπο των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων σε όλα τα στοιχεία του οικοσυστήματος. **Στόχος της είναι να γίνουν οι αλιευτικοί στόλοι επιλεκτικότεροι όσον αφορά τα αλιεύματα και παράλληλα να καταργηθεί σταδιακά η πρακτική της απόρριψης ανεπιθύμητων αλιευμάτων.**

Η ΚΑΛΠ καλύπτει τέσσερεις κύριους τομείς πολιτικής:

1. **Διαχείριση της αλιείας και των ιχθυαποθεμάτων** (ΤΑC και ποσοτώσεις, Πολυετή σχέδια, Περιφερειοποίηση, Αλιευτική προσπάθεια, Τεχνικά μέτρα, Απορρίψεις, Συλλογή δεδομένων, Επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, Αλιευτικός στόλος, Πρόσβαση στα ύδατα)
2. **Διεθνής πολιτική**(διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες)
3. **Αγορές και εμπορική πολιτική**(Οργάνωση του τομέα, Εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, Ευρωπαϊκό παρατηρητήριο των αγορών προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας)

4. Χρηματοδότηση της πολιτικής μέσω των:

Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) 2007-2013

Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) 2014-2020

Η ΚΑΛΠ περιλαμβάνει επίσης κανόνες για την υδατοκαλλιέργεια και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων.

3.5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Όπως αναλύεται στο κεφάλαιο 4 (Περιγραφή του Προγράμματος), αλλά και στην παράγραφο 3.1 (Σκοπιμότητα και Στόχοι του Προγράμματος), μια από τις έξι προτεραιότητες του υπό μελέτη ΕΠ είναι η Ενίσχυση της εφαρμογής της **Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (ΟΘΠ)**.

Στόχος της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής είναι να παρέχει μια συνεκτικότερη προσέγγιση των θαλάσσιων υποθέσεων, μέσω της ενίσχυσης του συντονισμού μεταξύ διαφόρων τομέων πολιτικής. Στόχος της πολιτικής αυτής είναι να συντονίσει και όχι να αντικαταστήσει πολιτικές για συγκεκριμένους θαλάσσιους τομείς.

Η πολιτική αυτή επικεντρώνεται στα εξής:

- ζητήματα που δεν εμπίπτουν στην πολιτική ενός μόνο τομέα, όπως π.χ. η «γαλάζια ανάπτυξη» (οικονομική ανάπτυξη που βασίζεται σε διάφορους θαλάσσιους τομείς).
- ζητήματα που απαιτούν τον συντονισμό διαφόρων τομέων και φορέων, π.χ. γνώσεις για τη θάλασσα.

Ειδικότερα, περιλαμβάνει τις εξής διατομεακές πολιτικές:

1. **Γαλάζια ανάπτυξη.** Είναι η μακροπρόθεσμη στρατηγική για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης του θαλάσσιου και ναυτιλιακού τομέα. Μεταξύ άλλων παρέχει στοχευμένη προσέγγιση για συγκεκριμένες δραστηριότητες: α. υδατοκαλλιέργεια, β. παράκτιος τουρισμός, γ. θαλάσσια βιοτεχνολογία, δ. ωκεάνια ενέργεια, ε. εκμετάλλευση κοιτασμάτων του θαλάσσιου βυθού.
2. **Δεδομένα και γνώσεις για τη θάλασσα.** Οι "Γνώσεις για τη θάλασσα 2020" συγκεντρώνουν θαλάσσια δεδομένα από διάφορες πηγές (από θαλάσσια έρευνα και αλιευτικά δεδομένα) προκειμένου: α. να διευκολυνθεί η πρόσβαση του κλάδου, των δημόσιων αρχών και των ερευνητών σε τέτοια δεδομένα, και να αξιοποιηθούν αυτά καλύτερα για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, β. να βελτιωθούν οι γνώσεις μας για τη συμπεριφορά των θαλασσών.
3. **Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός.** Τον Ιούλιο 2014, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν νομοθεσία σχετικά με τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό στην Ευρώπη.
4. **Ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση.** Τη στιγμή αυτή αναπτύσσεται από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη της ΕΕ και του ΕΟΧ ένα Κοινό Περιβάλλον Ανταλλαγής Πληροφοριών (CISE), το οποίο θα ενσωματώνει τα υφιστάμενα συστήματα και δίκτυα επιθεώρησης και θα παρέχει σε όλες τις αρμόδιες αρχές πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζονται για τις θαλάσσιες αποστολές τους.

5. **Στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες.** Κάθε θαλάσσια περιοχή είναι μοναδική και δικαιούται μια κατάλληλα προσαρμοσμένη στρατηγική. Προωθούνται στρατηγικές οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης που αξιοποιούν τα πλεονεκτήματα και αντιμετωπίζουν τις αδυναμίες κάθε ευρύτερης θαλάσσιας περιοχής στην ΕΕ.

Η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική είναι απαραίτητη:

- Για να λαμβάνονται υπόψη οι αλληλεξαρτήσεις των κλάδων και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που έχουν ως επίκεντρο τη θάλασσα. Ανεξάρτητα αν το θέμα αφορά τη ναυσιπλοΐα και τα λιμάνια, την αιολική ενέργεια, τη θαλάσσια έρευνα, την αλιεία ή τον τουρισμό, μια απόφαση σε έναν τομέα μπορεί να επηρεάσει όλους τους άλλους. Για παράδειγμα, η λειτουργία ενός υπεράκτιου αιολικού πάρκου μπορεί να προκαλέσει διαταραχές στη ναυσιπλοΐα, που με τη σειρά τους θα έχουν επιπτώσεις στα λιμάνια.
- Για να εξοικονομούμε χρόνο και χρήματα ενθαρρύνοντας τις αρχές να ανταλλάσσουν στοιχεία διαφόρων τομέων πολιτικής, και να συνεργάζονται αντί να εργάζονται χωριστά για διάφορες πτυχές του ίδιου προβλήματος.
- Για να αναπτυχθεί στενή συνεργασία ανάμεσα στους θύοντες σε διάφορους τομείς και επίπεδα διακυβέρνησης— εθνικές θαλάσσιες αρχές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, καθώς και διεθνείς αρχές, εντός και εκτός Ευρώπης. Πολλές χώρες αναγνωρίζουν αυτή την ανάγκη και στρέφονται προς μια πιο διαρθρωμένη και συστηματική συνεργασία.

Στις 8 Οκτωβρίου 2012 εγκρίθηκε Θεματολόγιο για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση στους Τομείς της Θάλασσας και της Ναυτιλίας (*Limassol Declaration*) από τους Ευρωπαϊούς υπουργούς θαλάσσιας πολιτικής και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε διάσκεψη που διοργανώθηκε στη Λεμεσό. Πέντε χρόνια μετά τη δρομολόγηση της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής της ΕΕ, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή επιβεβαίωσαν ότι μια δυναμική και συντονισμένη προσέγγιση των θαλάσσιων υποθέσεων ενισχύει την ανάπτυξη της «γαλάζιας οικονομίας» της ΕΕ, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την υγεία των θαλασσών και των ωκεανών.

3.6. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΑΛΛΑ ΤΑΜΕΙΑ ΕΔΕΤ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Οι προτεραιότητες ανάπτυξης του τομέα Αλιείας, όπως τίθενται στο υπό μελέτη Πρόγραμμα, παρουσιάζουν σημαντικές συνέργειες με προτεραιότητες άλλων Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) και τομεακές πολιτικές της Χώρας. Ειδικότερα καταγράφεται συμπληρωματικότητα:

- Με την πολιτική που αφορά στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας (κυρίως των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων), μέσα από αναβάθμιση, διεύρυνση και επέκταση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων σε εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα. Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αποτελεί και βασικό στόχο της πολιτικής για τον τομέα της αλιείας για την περίοδο 2014-2020, στην κατεύθυνση παράλληλης στήριξης της βιωσιμότητας της(οικονομική, περιβαλλοντική, κοινωνική).
- Με την πολιτική για την ενίσχυση της απασχόλησης, κυρίως με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και τη διατήρηση των υφιστάμενων. Οι δράσεις που στηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)θα υλοποιηθούν κατά κύριο λόγο μέσω της στήριξης των επιχειρήσεων του τομέα και μέσω της τοπικής ανάπτυξης

αλιευτικών περιοχών και θα βρίσκονται σε συνέργεια με την πολιτική απασχόλησης που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

- Με την πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος λαμβανομένου υπόψη ότι η Κοινή Αλιευτική Πολιτική υλοποιεί μια οικοσυστημική προσέγγιση της διαχείρισης της αλιείας, ενσωματώνει τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης, ο δε βασικός στόχος της είναι να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες αλιείας και υδατοκαλλιέργειας συμβάλλουν στη δημιουργία μακροπρόθεσμα βιώσιμων περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών, καθώς και στη διαθεσιμότητα του επισιτιστικού εφοδιασμού. Επιμέρους συνέργειες εντοπίζονται τόσο στην κατεύθυνση ενίσχυσης της μετάβασης σε μία κοινωνία χαμηλών εκπομπών ρύπων, όσο και στην προώθηση των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας, της απόδοσης των πόρων, της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτήν στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης.
- Με την πολιτική της τοπικής ανάπτυξης και την ανάδειξη της συμπληρωματικότητας με τα υπόλοιπα χρηματοδοτικά μέσα / Ταμεία, στο πλαίσιο της ενίσχυσης των τοπικών κοινοτήτων που εξαρτώνται από την αλιεία μέσω της υλοποίησης ολοκληρωμένων στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης.
- Με την πολιτική για την ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, καθώς και αυτή που αφορά στην ενίσχυση της πρόσβασης και χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Επιπλέον, θα μπορούσε να σημειωθεί ότι υπάρχει έμμεση συνέργεια με :

- την πολιτική κοινωνικής συνοχής, μέσω παρεμβάσεων για την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης,
- την προώθηση της χωρικής συνοχής, με στόχο την ισόρροπη ανάπτυξη για το σύνολο των Περιφερειών της χώρας, με ιδιαίτερη μέριμνα για τις περιοχές με γεωγραφικά μειονεκτήματα, όπου περιλαμβάνονται και οι περιοχές που χαρακτηρίζονται ως αλιευτικές (νησιώτικές ή παράκτιες),
- την πολιτική των υποδομών, στην κατεύθυνση στήριξης του τομέα και βελτίωσης των καναλιών διανομής των προϊόντων του τομέα, και
- την πολιτική χωρικής ανάπτυξης, δεδομένου ότι ο τομέας εστιάζεται σε περιοχές νησιωτικές ή/ και παράκτιες με γεωγραφικούς περιορισμούς.

4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

4.1. SWOT ANALYSE ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΚΩΝ

Στην παρούσα παράγραφο περιλαμβάνεται ανάλυση της κατάστασης της αλιείας και της θάλασσας από την άποψη των δυνατών σημείων, αδύνατων σημείων, ευκαιριών και απειλών και τον προσδιορισμό των αναγκών που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Η ανάλυση είναι δομημένη γύρω από τις σχετικές προτεραιότητες της Ένωσης. Ειδικές ανάγκες που αφορούν τις θέσεις απασχόλησης, το περιβάλλον, το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, καθώς και την προσαρμογή σε αυτή και η προώθηση της καινοτομίας αξιολογούνται σε σχέση με τις προτεραιότητες της Ένωσης με σκοπό να εντοπιστεί η πλέον πρόσφορη ανταπόκριση στο επίπεδο καθεμιάς από τις προτεραιότητες του σχετικού τομέα.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας

Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none"> - Η Γεωμορφολογία των θαλάσσιων περιοχών της χώρας και ο μεγάλος αριθμός νησιών που επιτρέπουν την ανάπτυξη πολλών αλιευτικών τεχνικών. Η χώρα διαθέτει τη μεγαλύτερη σε μήκος ακτογραμμή της ΕΕ, όπου είναι συγκεντρωμένο το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της. - Ο ελληνικός αλιευτικός στόλος είναι ο πολυπληθέστερος από άποψη αριθμού στην ΕΕ (στις 28 Φεβρουαρίου 2014, ο ελληνικός στόλος αντιστοιχούσε στο 18% του συνόλου της ΕΕ). - Η αυξανόμενη περιβαλλοντική ευαισθησία και ενδιαφέρον για ενέργειες προστασίας ειδών και διαχείρισης θαλάσσιων βιοτόπων – οικοτόπων. - Η εγγύτητα σε κύριες αγορές διάθεσης (Ε.Ε) λόγω στρατηγικής θέσης της χώρας, με παράλληλη αυξανόμενη εγχώρια κατανάλωση ιδιαίτερα στους θερινούς μήνες λόγω τουρισμού. - Η απασχόληση σημαντικού αριθμού επαγγελματιών και εργαζομένων σε συναφείς κλάδους, καθώς και παράλληλη ανάπτυξη επιχειρήσεων που ενισχύουν το κλάδο σε προϊόντα – εξοπλισμούς & υπηρεσίες. - Η μεγάλη βιοποικιλότητα θαλάσσιων οργανισμών και ως εκ τούτου η μεγάλη ποικιλία αλιευμάτων, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι εμπορικά.
Αδυναμίες	<ul style="list-style-type: none"> - Η παλαιότητα του αλιευτικού στόλου (μ.ο. 27 έτη, στοιχεία ΚΑΜ, 7/2012) με επιπτώσεις στο εισόδημα και τις συνθήκες διεξαγωγής της αλιευτικής δραστηριότητας (ασφάλεια – υγιεινή). - Ο χαμηλός βαθμός χρήσης καινοτόμων πρακτικών στην άσκηση των δραστηριοτήτων του τομέα. - Η μεγάλη απόσταση των νησιωτικών κυρίως αλιευτικών περιοχών από αστικά κέντρα και η έλλειψη επαρκών ενδοπεριφερειακών συνδέσεων. - Η δυσκολία της διαχείρισης των αλιευτικών αποθεμάτων λόγω της μεγάλης ποικιλομορφίας των αλιευμάτων και των μεθόδων/εργαλείων αλιείας. - Η χαμηλή ενεργειακή αποδοτικότητα του αλιευτικού στόλου που οδηγεί σε υψηλό κόστος λειτουργίας.

	<ul style="list-style-type: none"> - Οι μεγάλης ηλικίας, μη επαρκούς εκπαίδευσης αλιείς που εμφανίζουν αδυναμίες προσαρμογής στις νέες αντιλήψεις / δραστηριότητες της αλιείας, μη διευκολύνοντας τη σύγχρονη διαχείριση των αλιευτικών πόρων αλλά και την ανάπτυξη της παραγωγικότητας. - Οι ελλείψεις σε εξοπλισμό και αναγκαίες παροχές των υφιστάμενων αλιευτικών λιμένων και τόπων εκφόρτωσης. - Το πρόβλημα διακίνησης προϊόντων, ιδιαίτερα των μικρών και νησιωτικών επιχειρήσεων αλιείας. - Ο αθέμιτος ανταγωνισμός από χώρες εκτός Ε.Ε. - Η περιορισμένη συμμετοχή των αλιέων σε οργανώσεις που είναι απαραίτητες για την προώθηση του κλάδου. - Τα αλιευτικά προϊόντα στερούνται οικολογικής σήμανσης – πιστοποίησης, ενώ τα προγράμματα προώθησης και ενημέρωσης του καταναλωτή είναι περιορισμένα. - Η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού παράκτιων οικονομικών δραστηριοτήτων που επιβαρύνουν το θαλάσσιο περιβάλλον.
Δυνατότητες	<ul style="list-style-type: none"> - Η διατήρηση πληθυσμού σε νησιωτικές & παράκτιες περιοχές (κυρίως παραμεθόριες), με απασχόληση σε θαλάσσιες δραστηριότητες. - Η εφαρμογή καινοτόμων λύσεων για μία «έξυπνη, πράσινη αλιεία» μέσα από την ενεργό συμμετοχή και ευαισθητοποίηση του ίδιου του αλιέα σε θέματα βιωσιμότητας του κλάδου και την παράλληλη ανάπτυξη της γνώσης για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του. - Η διαφαινόμενη αύξηση της κατανάλωσης προϊόντων αλιείας μέσω της αλλαγής των διατροφικών συνηθειών. - Η αλληλεπίδραση με τον τομέα του τουρισμού στις παράκτιες αλιευτικές περιοχές και η ενίσχυση δραστηριοτήτων αλιευτικού τουρισμού. - Η αυξημένη ευαισθητοποίηση των τοπικών φορέων για ανάληψη δράσεων κοινού ενδιαφέροντος με τη συνεργασία επιχειρήσεων, συνεταιριστικών φορέων και ερευνητικών ιδρυμάτων. - Η προσπάθεια βελτίωσης της διαχείρισης της αλιείας, ενισχύοντας την παρακολούθηση της αλιείας μέσω της γνώσης της κατάστασης των ιχθυοαποθεμάτων με την ενίσχυση της έρευνας και την εφαρμογή περισσότερο αιεφόρων διαχειριστικών συστημάτων προκειμένου να εντοπιστούν τα είδη αλιείας που βρίσκονται σε κίνδυνο. - Η δυνατότητα στήριξης της εμπορίας και προώθησης των αλιευτικών προϊόντων από τους αλιείς.
Απειλές	<ul style="list-style-type: none"> - Η οικονομική συγκυρία και οι επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της χώρας και ειδικότερα των αλιευτικών περιοχών. - Η περαιτέρω πληθυσμιακή γήρανση των κατοίκων / απασχολούμενων του τομέα. - Ο αυξημένος ανταγωνισμός στο διεθνές περιβάλλον και από την ερασιτεχνική αλιεία. - Η αδυναμία οργάνωσης και συμμετοχής των αλιέων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και ανταπόκρισής τους στην ανάγκη αναπροσαρμογής των αλιευτικών δραστηριοτήτων για σκοπούς αιεφόρου χρήσης των πόρων. - Οι υψηλές τιμές των καυσίμων.

	<ul style="list-style-type: none"> - Ο κίνδυνος μείωσης κάποιων αλιευτικών αποθεμάτων λόγω της κλιματικής αλλαγής / της αλιευτικής πίεσης / της ρύπανσης των παράκτιων περιοχών από οικιακά και βιομηχανικά λύματα.
Εντοπισμός των αναγκών με βάση την ανάλυση SWOT	<ul style="list-style-type: none"> - Ο εκσυγχρονισμός του αλιευτικού στόλου ώστε να ανταποκρίνεται επαρκώς στους κανόνες ασφαλείας και να εξασφαλίζει ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας και υγιεινής. - Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων με την εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων και τεχνικών (π.χ. μείωσης της ενεργειακής κατανάλωσης). - Η επιμόρφωση των αλιέων, η ευαισθητοποίησή τους σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και η στήριξη του εισοδήματός τους μέσα από δράσεις διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων τους και διευκόλυνσης της δικτύωσης και πρόσβασής τους στις αγορές. - Η ενίσχυση των αλιευτικών υποδομών και η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους υφιστάμενους τόπους εκφόρτωσης στο πλαίσιο μεταξύ άλλων και της εφαρμογής της υποχρέωσης εκφόρτωσης και απαγόρευσης των απορρίψεων, καθώς και της αξιοποίησης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων. - Η ενδυνάμωση της γνώσης για την κατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και των θαλάσσιων πόρων. - Η κατάρτιση, εφαρμογή και παρακολούθηση σχεδίων διαχείρισης για θαλάσσιες Natura2000 και άλλες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές. - Η διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων. - Η στήριξη δράσεων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη ή στην εισαγωγή νέων τεχνικών ή οργανωτικών γνώσεων που μειώνουν τις επιπτώσεις των αλιευτικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον. - Η στήριξη δραστηριοτήτων συλλογής δεδομένων, μελετών, πιλοτικών σχεδίων, διάδοσης γνώσεων και αποτελεσμάτων ερευνών και βέλτιστων πρακτικών.
Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με το Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής για την υδατοκαλλιέργεια	Δεν απαιτείται
Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με την πρόοδο που πρέπει να σημειωθεί ώστε να επιτευχθεί καλή περιβαλλοντική κατάσταση μέσω της εκπόνησης και εφαρμογής της οδηγίας – πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ)	<ul style="list-style-type: none"> - Η βελτίωση της διαχείρισης της αλιείας, ενισχύοντας την παρακολούθηση της αλιείας μέσω της γνώσης της κατάστασης των ιχθυοαποθεμάτων, καθώς και της ενίσχυσης της έρευνας και εφαρμογής αειφόρων διαχειριστικών συστημάτων αλιείας. - Η εκπόνηση και εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων που ωθούν τους αλιείς να ενεργούν κατά τρόπον ώστε να συμβάλλουν στην επίτευξη της επιδιωκόμενης καλής περιβαλλοντικής κατάστασης. - Μέτρα άμβλυνσης των επιπτώσεων και μέτρα αποκατάστασης που προσανατολίζουν τις αλιευτικές δραστηριότητες προς την αποκατάσταση των πληγέντων στοιχείων των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.
Ειδικές Ανάγκες όσον αφορά την απασχόληση, το περιβάλλον, τον	<ul style="list-style-type: none"> - Η ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων για την μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και στα προστατευόμενα αρπακτικά

μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή καθώς και την προώθηση της καινοτομίας	<ul style="list-style-type: none"> - Η μελέτη και λήψη μέτρων για την ανάσχεση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής - Η στήριξη των Δράσεων που περιλαμβάνονται στο «Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για χρηματοδότηση στις περιοχές Natura 2000 την περίοδο 2014 – 2020» - Η επιμόρφωση των αλιέων, η απόκτηση νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων, η προαγωγή του ρόλου των γυναικών στις αλιευτικές κοινότητες και η δικτύωση των αλιέων που ασχολούνται με τη μικρής κλίμακας παράκτια αλιεία.
--	--

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας

Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none"> - Η Γεωμορφολογία των θαλάσσιων περιοχών της χώρας και ο μεγάλος αριθμός νησιών που επιτρέπει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας. Η χώρα διαθέτει τη μεγαλύτερη σε μήκος ακτογραμμή της ΕΕ, όπου είναι συγκεντρωμένο το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της. - Διαθεσιμότητα κατάλληλου θαλάσσιου χώρου, με δυνατότητα ανάπτυξης σε νέες θέσεις. - Η τεχνογνωσία και εμπειρία στην εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και διακίνησης των αλιευτικών προϊόντων - Η υδατοκαλλιέργεια αποτελεί για την Ελλάδα σημαντικό τομέα της πρωτογενούς παραγωγής και ειδικά η θαλάσσια είναι ένας από τους πλέον αναπτυσσόμενους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας της Χώρας (εντάσσεται στις 10 επενδυτικές ευκαιρίες, σύμφωνα με διεθνή μελέτη). - Συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας. - Η καθετοποίηση των παραγωγικών μονάδων της υδατοκαλλιέργειας. - Η ύπαρξη σημαντικών πανεπιστημιακών και ερευνητικών κέντρων που ασχολούνται με τον τομέα της αλιείας και η συνεργασία τους κυρίως με μονάδες υδατοκαλλιέργειας για θέματα έρευνας και καινοτομίας. - Η εφαρμογή συστημάτων ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας που εφαρμόζονται για τα προϊόντα των μονάδων υδατοκαλλιέργειών.
Αδυναμίες	<ul style="list-style-type: none"> - Χρονοβόρο και πολύπλοκο σύστημα αδειοδότησεων - Χαμηλός ρυθμός προσαρμογής στο θεσμοθετημένο χωροταξικό σχεδιασμό - Ανταγωνισμός στη χρήση του αιγιαλού με άλλες δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός - Η ανεπάρκεια τεχνικών και κοινωνικών υποδομών, ιδιαίτερα στις νησιωτικές αλιευτικές περιοχές. - Ο αθέμιτος ανταγωνισμός από χώρες εκτός Ε.Ε. - Το πρόβλημα διακίνησης προϊόντων, ιδιαίτερα των μικρών και νησιωτικών επιχειρήσεων - Προβλήματα οικονομικής φύσης λόγω έλλειψης ρευστότητας - Αύξηση του κόστους παραγωγής με επίπτωση στην τιμή του παραγόμενου προϊόντος
Δυνατότητες	<ul style="list-style-type: none"> - Η ανάπτυξη, αναδιάρθρωση και βελτίωση του κλάδου της

	<p>υδατοκαλλιέργειας μέσω του καθορισμού των περιοχών οργανωμένης ανάπτυξης αυτής (ΠΟΑΥ).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αύξηση της παραγωγής. - Διαφοροποίηση του κλάδου, με νέα είδη και νέα τελικά προϊόντα - Βελτίωση της υπάρχουσας τεχνογνωσίας μέσω της ενίσχυσης της έρευνας και της καινοτομίας - Βιολογική και οικολογική σήμανση των τελικών προϊόντων - Ενίσχυση για τον εκσυγχρονισμό πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων μονάδων και των δράσεων κοινού ενδιαφέροντος, όπως η δημιουργία ομάδων παραγωγών
Απειλές	<ul style="list-style-type: none"> - Η οικονομική συγκυρία και οι επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της Χώρας και ειδικότερα των αλιευτικών περιοχών. - Η διαφαινόμενη αύξηση (ή και μείωση) της στάθμης των υδάτων των θαλάσσιων και λιμνοθαλάσσιων περιοχών, πιθανά να προκαλέσει αλλαγές στα συστήματα και στις μεθόδους της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας. Παράλληλα, η αλλαγή στη στάθμη των υδάτων των θαλάσσιων παράκτιων περιοχών δύναται να προκαλέσει μεταβολές στην ηθολογία της αναπαραγωγής διαφόρων ειδών ιχθύων, επηρεάζοντας το επίπεδο της αλιευτικής παραγωγικότητας των περιοχών αυτών. - Αυξημένος ανταγωνισμός στο διεθνές περιβάλλον - Ελλιπής ενημέρωση των καταναλωτών - Μεγάλες καθυστερήσεις στην έγκαιρη θεσμοθέτηση και εφαρμογή σταθερού και επικαιροποιημένου πλαισίου λειτουργίας του κλάδου
Εντοπισμός των αναγκών με βάση την ανάλυση SWOT	<ul style="list-style-type: none"> - Η συνεισφορά των υδατοκαλλιεργειών στις εξαγωγές και η συμβολή τους στη δημιουργία πλεονάσματος σε συνδυασμό με την υπάρχουσα ζήτηση καθιστούν αναγκαία την περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου με αύξηση της παραγωγής. - Απαιτείται βελτίωση της παραγωγικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων με παράλληλη επέκταση της δραστηριότητας και της παραγωγικής καινοτομίας καθώς και ίδρυση νέων μονάδων. Με τον τρόπο αυτό, θα επιτευχθούν παράλληλα η αναλογική αύξηση της απασχόλησης και του ΑΕΠ αλλά και η διατήρηση της χώρας σε δεσπόμενη θέση μεταξύ των μεσογειακών κρατών. - Υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης της έρευνας και της καινοτομίας με την ανάπτυξη συνεργασιών επιχειρήσεων και πανεπιστημίων προκειμένου να διερευνηθούν και εξευρεθούν νέες τεχνικές και μέθοδοι βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας (νέα είδη, νέες καλλιέργειες, κ.λπ.) - Για την βελτίωση της απόδοσης και ανταγωνιστικότητας των μονάδων υδατοκαλλιέργειας απαιτείται η στήριξη της αγοράς συμβουλευτικών υπηρεσιών τεχνικού, οικονομικού, επιστημονικού, νομικού ή περιβαλλοντικού χαρακτήρα. - Υπάρχει ανάγκη διαφοροποίησης των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και διαμόρφωση στρατηγικού σχεδιασμού για την προώθησή τους σε συνδυασμό με την ενημέρωση του καταναλωτή. - Απαιτείται εκσυγχρονισμός των υποδομών και των συστημάτων παραγωγής, που αποσκοπούν στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. - Αναγκαία είναι και η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, με

	<p>έμφαση στην απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης και τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου και κόστους, καθώς και η εφαρμογή του εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού με στόχο την ορθολογική και βιώσιμη ανάπτυξη του κλάδου σε αρμονική συνύπαρξη με άλλες δραστηριότητες.</p>
<p>Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με το Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής για την υδατοκαλλιέργεια</p>	<p>Στο πολυετές εθνικό στρατηγικό σχέδιο για την υδατοκαλλιέργεια αναφέρεται η δεσπτόζουσα θέση του κλάδου των ελληνικών υδατοκαλλιεργειών μεταξύ των κρατών της Μεσογείου και της ΕΕ, ενώ ταυτόχρονα καταγράφεται το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια, κυρίως λόγω της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, ο κλάδος των υδατοκαλλιεργειών επηρεάστηκε δυσμενώς. Η ανάγκη για ανάκαμψη και περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου είναι επιτακτική, όχι μόνο για την αύξηση της παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, αλλά και για την ενίσχυση της εθνικής οικονομίας, μέσω της αύξησης του ΑΕΠ και της απασχόλησης. Επιπλέον για την Ελλάδα, λόγω των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών της χαρακτηριστικών, η ανάπτυξη υδατοκαλλιεργειών συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση και ανάπτυξη ακριτικών και υποβαθμισμένων περιοχών.</p>
<p>Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με την πρόοδο που πρέπει να σημειωθεί ώστε να επιτευχθεί καλή περιβαλλοντική κατάσταση μέσω της εκπόνησης και εφαρμογής της οδηγίας – πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Η προώθηση νέων μορφών υδατοκαλλιέργειας που μειώνουν στο ελάχιστο τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. - Ο καθορισμός νέων περιοχών κατάλληλων για την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, λαμβάνοντας υπόψη τον χωροταξικό σχεδιασμό, την απουσία ευαίσθητων οικοσυστημάτων και τυχόν ανθρωπογενών πηγών ρύπανσης. - Η βελτίωση των τεχνικών και των μεθόδων παρακολούθησης και καταγραφής των περιβαλλοντικών παραμέτρων στις περιοχές δραστηριοποίησης υδατοκαλλιεργειών.
<p>Ειδικές Ανάγκες όσον αφορά την απασχόληση, το περιβάλλον, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή καθώς και την προώθηση της καινοτομίας</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Η ειδική μέριμνα για την προστασία της βιοποικιλότητας και εν γένει των ευαίσθητων και προστατευμένων περιοχών, όπως για παράδειγμα περιοχές Natura 2000, καθώς επίσης και για την παρακολούθηση και διαχείριση των περιοχών αυτών. - Η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας και η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. - Συνεργατικές δράσεις ερευνητικού περιεχόμενου, για τον εντοπισμό και την ανάπτυξη μεθόδων παραγωγής με ουδέτερο αποτύπωμα στο περιβάλλον, αλλά και την διεύρυνση της βιοτεχνολογικής αξιοποίησής τους (βιοκαύσιμα, φάρμακα, καλλυντικά χρωστικές κ.α.). - Δράσεις που αφορούν υδατοκαλλιεργητικές μεθόδους συμβατές με τις ειδικές περιβαλλοντικές ανάγκες διαχείρισης (και όπως αυτές προκύπτουν από το σχεδιασμό του δικτύου Natura 2000 ή άλλων καθεστώτων προστασίας). - Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού που δραστηριοποιείται στις υδατοκαλλιεργητικές εκμεταλλεύσεις με ενέργειες όπως η δια βίου μάθηση, η διάχυση της τεχνογνωσίας, των καινοτόμων και βέλτιστων πρακτικών, και η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και ασφάλειας των εργαζομένων.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none"> - Ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για την εφαρμογή της ΚΑΛΠ και ειδικότερα για τη συλλογή δεδομένων και το σύστημα ελέγχου, επιθεώρησης και επιβολής. - Από το 2003 μέχρι σήμερα ο ελληνικός αλιευτικός στόλος έχει μειωθεί στα πλαίσια της εφαρμογής των κανόνων της ΚΑΛΠ. - Η πλήρης συμμόρφωση με το καθεστώς εισόδων-εξόδων και η τήρηση των επιπέδων αναφοράς του ελληνικού αλιευτικού στόλου. - Εντός του 2013 εγκρίθηκε από Ε.Ε. σχέδιο διαχείρισης για την αλιεία με το εργαλείο «τράτα βυθού με πόρτες» στο σύνολο της επικράτειας, με στόχο την προστασία των αποθεμάτων συγκεκριμένων ειδών-στόχων, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή το 2014. - Κατά το έτος 2013 εκδόθηκε το υπ' αριθ. 174/10-12-2013 π.δ. με το οποίο απαγορεύθηκε η χρήση στατικών διχτύων τα οποία έχουν μέγεθος «ματιού» μικρότερο των είκοσι (20) χιλιοστών, μετρούμενο σύμφωνα με τις διατάξεις του Καν. (ΕΚ) 517/2008.
Αδυναμίες	<ul style="list-style-type: none"> - Η παράκτια αλιεία ασκείται από σκάφη μικρής αλιευτικής ικανότητας, τα οποία αλιεύουν αποθέματα της παράκτιας ζώνης με παράλληλη χρήση διαφόρων αλιευτικών εργαλείων, γεγονός που δυσχεραίνει τη συλλογή στοιχείων. - Η καθυστέρηση στην έναρξη του νέου προγράμματος συλλογής αλιευτικών δεδομένων η οποία προς το παρόν δεν επιτρέπει τον υπολογισμό της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης (MSY) των κυριότερων εμπορικών αποθεμάτων και επομένως την εκτίμηση της βιωσιμότητας των κύριων κατηγοριών του στόλου. - Ο έλεγχος της αλιευτικής δραστηριότητας των σκαφών μικρής παράκτιας αλιείας παρουσιάζει αυξημένες απαιτήσεις και υψηλό διοικητικό κόστος, λόγω της εκτεταμένης διασποράς τους στην παράκτια και νησιωτική περιοχή της χώρας. - Τα σκάφη μικρής παράκτιας αλιείας παρουσιάζουν προβλήματα ασφάλειας κατά την άσκηση της αλιευτικής δραστηριότητας, λόγω της μικρής ιπποδύναμης των κινητήρων τους, ενώ η προσέγγιση λιμένων για την εκφόρτωση των αλιευμάτων είναι συχνά προβληματική, λαμβανομένων υπόψη και των δυσμενών καιρικών συνθηκών, ειδικά στην περιοχή του Αιγαίου.
Δυνατότητες	<ul style="list-style-type: none"> - Ξεκίνησε κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2013 και συνεχίζεται απρόσκοπτα, η συλλογή των αλιευτικών δεδομένων όπως βιολογικών παραμέτρων, αλιευτικής προσπάθειας κοινωνικών και οικονομικών δεδομένων, η οποία καλύπτει πλέον το σύνολο των παραμέτρων που απαιτούνται για την παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων - Η προσπάθεια βελτίωσης της διαχείρισης της αλιείας, ενισχύοντας την παρακολούθηση της αλιείας μέσω της γνώσης της κατάστασης των ιχθυοαποθεμάτων με την ενίσχυση της έρευνας και την εφαρμογή περισσότερο αιφόρων διαχειριστικών συστημάτων προκειμένου να εντοπιστούν τα είδη αλιείας που βρίσκονται σε κίνδυνο.
Απειλές	<ul style="list-style-type: none"> - Χαμηλή ποιότητα ορισμένων δεδομένων της αλιευτικής δραστηριότητας λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της (μεγάλος αριθμός σκαφών και αλιευόμενων ειδών, παράλληλη χρήση

	<p>διαφόρων αλιευτικών εργαλείων, διάσπαρτοι τόποι εκφόρτωσης, αμφισβητούμενη αξιοπιστία οικονομικών δεδομένων από παράκτια σκάφη μικρής κλίμακας).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη περιπολιών, ελέγχων και επιθεωρήσεων στη θάλασσα για δραστηριότητες εκτός επαγγελματικής αλιείας (ερασιτεχνική αλιεία, λαθρομετανάστευση) γεγονός που οδηγεί στον περιορισμό των διαθέσιμων ανθρώπινων και οικονομικών πόρων.
Εντοπισμός των αναγκών με βάση την ανάλυση SWOT	<ul style="list-style-type: none"> - Η στήριξη του προγράμματος συλλογής δεδομένων και η βελτίωση των μεθοδολογιών συλλογής δεδομένων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων. - Η στήριξη των διοικητικών, διαχειριστικών και ελεγκτικών μηχανισμών μέσω της πρόσληψης κατάλληλου προσωπικού προκειμένου να καταστεί εφικτή η εφαρμογή της νέας ΚΑΛΠ.
Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με το Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής για την υδατοκαλλιέργεια	Δεν απαιτείται
Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με την πρόοδο που πρέπει να σημειωθεί ώστε να επιτευχθεί καλή περιβαλλοντική κατάσταση μέσω της εκπόνησης και εφαρμογής της οδηγίας – πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ)	<ul style="list-style-type: none"> - Η ανάγκη για διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων, για τη διαχείριση της αλιείας και των στόλων που εκμεταλλεύονται τους εν λόγω πόρους. - Η ανάγκη ανάπτυξης και εφαρμογής συντονισμένων δράσεων και λήψεως αποφάσεων σε σχέση με τους ωκεανούς, τις θάλασσες, τις παράκτιες περιφέρειες και θαλάσσιους τομείς. - Η βελτίωση των γνώσεων για την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
Ειδικές Ανάγκες όσον αφορά την απασχόληση, το περιβάλλον, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή καθώς και την προώθηση της καινοτομίας	<ul style="list-style-type: none"> - Η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ιδίως της βιοποικιλότητας και των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών όπως οι περιοχές Natura 2000 σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στις οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΕ - Η βελτίωση της διαχείρισης των συστημάτων συλλογής και διαχείρισης δεδομένων, με επιστημονικές έρευνες στην θάλασσα και πολυετή προγράμματα δειγματοληψίας.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none"> - Η Γεωμορφολογία της χώρας και ο μεγάλος αριθμός αλιευτικών περιοχών που επιτρέπει την ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων στη θάλασσα. Η χώρα διαθέτει τη μεγαλύτερη σε μήκος ακτογραμμή της ΕΕ, όπου είναι συγκεντρωμένο το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της. - Παράκτια αλιεία με τη μορφή της οικογενειακής δραστηριότητας που συνδυάζεται και με άλλες, κυρίως αγροτουριστικές δραστηριότητες, διευκολύνοντας τη τοπική απασχόληση. - Απασχόληση σημαντικού αριθμού επαγγελματιών και εργαζομένων σε συναφείς κλάδους, καθώς και παράλληλη ανάπτυξη επιχειρήσεων που ενισχύουν το κλάδο σε προϊόντα –εξοπλισμούς & υπηρεσίες.
Αδυναμίες	<ul style="list-style-type: none"> - Η μεγάλη απόσταση των νησιωτικών κυρίως αλιευτικών περιοχών από αστικά κέντρα και η έλλειψη επαρκών ενδοπεριφερειακών συνδέσεων. - Η περιορισμένη δυνατότητα εμπορίας και προώθησης των αλιευτικών προϊόντων από τους παραγωγούς. - Η ανεπάρκεια τεχνικών και κοινωνικών υποδομών, ιδιαίτερα στις νησιωτικές αλιευτικές περιοχές. - Ο περιορισμένος αριθμός αλιευτικών καταφυγίων και υποδομών αλιευτικών λιμένων. - Ο σημαντικός αριθμός δραστηριοτήτων που επιβαρύνουν το περιβάλλον. - Ο χαμηλός βαθμός συνέργειας δράσεων τοπικής παρέμβασης με παρεμβάσεις άλλων χρηματοδοτικών μέσων. - Οι μεγάλης ηλικίας, μη επαρκούς εκπαίδευσης, αλιείς που εμφανίζουν αδυναμίες προσαρμογής στις νέες αντιλήψεις / δραστηριότητες της αλιείας, μη διευκολύνοντας τη σύγχρονη διαχείριση των αλιευτικών πόρων αλλά και την ανάπτυξη της παραγωγικότητας.
Δυνατότητες	<ul style="list-style-type: none"> - Η δυνατότητα εφαρμογής στρατηγικών τοπικής δράσης σε αλιευτικές περιοχές. - Η δυνατότητα για στήριξη δράσεων που συμβάλλουν στην προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος. - Η δυνατότητα υλοποίησης δράσεων δια βίου μάθησης. - Η εφαρμογή του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου, η οποία προσφέρει τη δυνατότητα ενίσχυσης του βαθμού συνέργειας μεταξύ παρεμβάσεων που αφορούν τις αλιευτικές περιοχές. - Η δυναμική που παρουσιάζουν ειδικές μορφές τουρισμού (πχ αλιευτικός τουρισμός).
Απειλές	<ul style="list-style-type: none"> - Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τομέας της αλιείας στη χώρα και αφορούν στη μείωση της απασχόλησης και του εισοδήματος, σε συνδυασμό με την κρίση, δημιουργούν σημαντικό πρόβλημα στην κοινωνική συνοχή των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία. - Η περαιτέρω πληθυσμιακή γήρανση των κατοίκων/ απασχολούμενων του τομέα. - Η έλλειψη επαρκούς θεσμικού πλαισίου όσον αφορά στον αλιευτικό τουρισμό.

<p>Εντοπισμός των αναγκών με βάση την ανάλυση SWOT</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της στήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια. - Η διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας. - Η αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων των αλιευτικών περιοχών και η προώθηση της πολιτιστικής (περιλαμβανομένης της θαλάσσιας) κληρονομιάς.
<p>Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με το Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής για την υδατοκαλλιέργεια</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Συνέργειες μεταξύ ιχθυοκαλλιεργητών και παραγωγών τροφών για τη βελτίωση της αξιοποίησης των ιχθυοτροφών και τη βιώσιμη παραγωγή τους. - Ενίσχυση της λειτουργίας οργανωμένων ζωνών υδατοκαλλιέργειας (ΠΟΑΥ), με σκοπό τον επιμερισμό των λειτουργικών εξόδων μέσω της αξιοποίησης και εκμετάλλευσης κοινόχρηστων πόρων και υποδομών, με ιδιαίτερη έμφαση σε απομακρυσμένες περιοχές. - Δράσεις που αποσκοπούν στην διαφοροποίηση του εισοδήματος σε δραστηριότητες σε υφάλμυρα συστήματα, (αλλά και γενικότερα στα εσωτερικά ύδατα), μέσω συμπληρωματικών δραστηριοτήτων που δεν σχετίζονται με την υδατοκαλλιέργεια και την ιχθυοτροφική εκμετάλλευση (λ.χ. ανάπτυξη αγροτουρισμού, εκπαιδευτικού τουρισμού με στόχο το περιβάλλον κ.α.) - Ενθάρρυνση δράσεων με στόχο την παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων και την κατοχύρωση ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ)
<p>Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με την πρόοδο που πρέπει να σημειωθεί ώστε να επιτευχθεί καλή περιβαλλοντική κατάσταση μέσω της εκπόνησης και εφαρμογής της οδηγίας – πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Η στήριξη δράσεων που συμβάλλουν στην προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος.
<p>Ειδικές ανάγκες όσον αφορά την απασχόληση, το περιβάλλον, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή καθώς και την προώθηση της καινοτομίας</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των αλιευτικών προϊόντων και προώθηση της κοινωνικής ευημερίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές. - Η βελτίωση και αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων των αλιευτικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής. - Η ενίσχυση της παραδοσιακής υδατοκαλλιέργειας και του παραδοσιακού τρόπου αλίευσης σε προστατευόμενες περιοχές με παράλληλη ενίσχυση της ανάπτυξης δραστηριοτήτων για την απόκτηση συμπληρωματικών εισοδημάτων.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 5: Ενίσχυση της εμπορίας και μεταποίησης	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none"> - Η απασχόληση σημαντικού αριθμού επαγγελματιών και εργαζομένων σε συναφείς κλάδους, καθώς και παράλληλη ανάπτυξη επιχειρήσεων που ενισχύουν το κλάδο σε προϊόντα, εξοπλισμούς & υπηρεσίες. - Η απόκτηση τεχνογνωσίας και εμπειρίας στην εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και διακίνησης των αλιευτικών προϊόντων με αποτέλεσμα την καθετοποίηση των παραγωγικών μονάδων υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης. - Η εγγύτητα σε κύριες αγορές διάθεσης (Ε.Ε) λόγω στρατηγικής θέσης της χώρας, με παράλληλη αυξανόμενη εγχώρια κατανάλωση ιδιαίτερα στους θερινούς μήνες λόγω τουρισμού. - Η εφαρμογή συστημάτων ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας που εφαρμόζονται για τα προϊόντα των μονάδων υδατοκαλλιέργειών.
Αδυναμίες	<ul style="list-style-type: none"> - Η μεγάλη απόσταση των νησιωτικών κυρίως αλιευτικών περιοχών από αστικά κέντρα και η έλλειψη επαρκών ενδοπεριφερειακών συνδέσεων δημιουργούν πρόβλημα διακίνησης προϊόντων, ιδιαίτερα των μικρών και νησιωτικών επιχειρήσεων . - Η περιορισμένη δυνατότητα εμπορίας και προώθησης των αλιευτικών προϊόντων από τους παραγωγούς. - Η περιορισμένη συμμετοχή των αλιέων σε οργανώσεις που είναι απαραίτητες για την προώθηση του κλάδου. - Ο ελλιπής σχεδιασμός προώθησης προϊόντων και ενημέρωσης του καταναλωτή – η έλλειψη σύγχρονων στρατηγικών προώθησης προϊόντων. - Ο χαμηλός βαθμός διαφοροποίησης ειδών και μορφών (τύπων) προϊόντων. - Ο ανταγωνισμός ντόπιων και εισαγόμενων προϊόντων. - Η εμφάνιση ανεπάρκειας στην τροφοδοσία των μονάδων μεταποίησης με ντόπια αλιευτικά προϊόντα.
Δυνατότητες	<ul style="list-style-type: none"> - Η υλοποίηση δράσεων τοπικής ανάπτυξης, με εστίαση σε αλιευτικές περιοχές. - Η δυνατότητα δημιουργίας και βελτίωσης υποδομών ιχθυοσκαλών & αλιευτικών λιμένων. - Η εφαρμογή εγκαταστάσεων προστασίας του περιβάλλοντος σε μονάδες επεξεργασίας και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων. - Η ανάληψη δράσεων κοινού ενδιαφέροντος όπως η δημιουργία ομάδων παραγωγών και η συνεργασία των επιχειρήσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη του κλάδου και τη δραστηριοποίηση συνεταιριστικών φορέων. - Η αύξηση της κατανάλωσης μέσω της αλλαγής των διατροφικών συνηθειών. - Η αύξηση της ζήτησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (νωπών και μεταποιημένων) μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένων εκστρατειών προώθησης και ενημέρωσης των καταναλωτών.
Απειλές	<ul style="list-style-type: none"> - Η οικονομική συγκυρία και οι επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της χώρας και ειδικότερα των αλιευτικών περιοχών. - Οι περιορισμένης δυναμικότητας μονάδες, οι οποίες και είναι πιο ευάλωτες στον ανταγωνισμό.

	<ul style="list-style-type: none"> - Οι κίνδυνοι αποδιάρθρωσης του παραγωγικού ιστού των παράκτιων περιοχών και των νησιών εξαιτίας της φθίνουσας πορείας του τομέα της αλιείας. - Ο αυξημένος ανταγωνισμός στο διεθνές περιβάλλον.
Εντοπισμός των αναγκών με βάση την ανάλυση SWOT	<ul style="list-style-type: none"> - Η μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας στην Ελλάδα παρά το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης. Υπάρχει περιθώριο περαιτέρω ανάπτυξης και ταυτόχρονα ανάγκη προκειμένου να στηριχθεί η απασχόληση και η κοινωνική συνοχή. Απαιτείται προς την κατεύθυνση αυτή η στήριξη σχεδίων παραγωγής και εμπορίας, παρεμβάσεων διαφοροποίησης των παραγόμενων προϊόντων και αύξησης της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας των αλιευτικών προϊόντων, καθώς και η διοργάνωση εκστρατειών γνωστοποίησης και προώθησης των βιώσιμων προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σε περιφερειακό, εθνικό ή διεθνικό επίπεδο. - Υπάρχει ανάγκη δημιουργίας νέων μονάδων με εξαγωγικό προσανατολισμό. Αυτό μπορεί να γίνει με την αποτελεσματική επιλογή των προς μεταποίηση ειδών έτσι ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα των μονάδων λόγω του εξωτερικού ανταγωνισμού. - Υπάρχει ανάγκη για βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους εργασίας των υφιστάμενων μονάδων. - Τονίζεται η ανάγκη προώθησης της έρευνας και καινοτομίας για την υποστήριξη της ανάπτυξης και βιωσιμότητας του κλάδου καθώς επίσης και για την προστασία του περιβάλλοντος.
Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με το Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής για την υδατοκαλλιέργεια	Δεν απαιτείται
Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με την πρόοδο που πρέπει να σημειωθεί ώστε να επιτευχθεί καλή περιβαλλοντική κατάσταση μέσω της εκπόνησης και εφαρμογής της οδηγίας – πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ)	<ul style="list-style-type: none"> - Η στήριξη της μεταποίησης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων με στόχο την προσαρμογή στη νέα πολιτική της απαγόρευσης των απορρίψεων. - Η μείωση των επιπτώσεων της μεταποίησης των αλιευτικών προϊόντων στο θαλάσσιο περιβάλλον.
Ειδικές Ανάγκες όσον αφορά την απασχόληση, το περιβάλλον, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή καθώς και την προώθηση της καινοτομίας	<ul style="list-style-type: none"> - Η προώθηση δράσεων που ενσωματώνουν δραστηριότητες παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας της εφοδιαστικής αλυσίδας που συνίστανται σε καινοτόμες διαδικασίες ή μεθόδους. - Η στήριξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών των παράκτιων αλιέων μικρής κλίμακας οι οποίες προσθέτουν αξία στα ψάρια που αλιεύουν, ιδίως με τη μεταποίηση ή την άμεση εμπορία των ψαριών που αλιεύουν. - Η ενίσχυση και στήριξη καινοτόμων παραγωγικών επενδύσεων, φιλικών προς το περιβάλλον.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 6 : Ενίσχυση της εφαρμογής της ΟΘΠ	
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none"> - Η ύπαρξη χωροταξικού σχεδιασμού, όσον αφορά την άναρχη ανάπτυξη των υδατοκαλλιέργειών, που θα συμβάλει στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. - Η ύπαρξη σημαντικών πανεπιστημιακών και ερευνητικών κέντρων που ασχολούνται με τον τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.
Αδυναμίες	<ul style="list-style-type: none"> - Η έλλειψη συντονισμού και συνεπών διαδικασιών λήψης αποφάσεων σε σχέση με πολιτικές που επηρεάζουν τις θάλασσες, τις παράκτιες και απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές και τους θαλάσσιους κλάδους. - Η ανεπάρκεια τεχνικών και κοινωνικών υποδομών, ιδιαίτερα στις νησιωτικές αλιευτικές περιοχές. - Ο σημαντικός αριθμός δραστηριοτήτων σε ακτές και θάλασσες που επιβαρύνουν το περιβάλλον.
Δυνατότητες	<ul style="list-style-type: none"> - Η δυνατότητα για στήριξη δράσεων που συμβάλλουν στην προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος. - Η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων στις ευρωπαϊκές θαλάσσιες λεκάνες και η ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, για να μεγιστοποιηθεί η χρήση των χρηματοοικονομικών μέσων και των κονδυλίων της Ένωσης.
Απειλές	<ul style="list-style-type: none"> - Οι περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις σε ορισμένες αλιευτικές περιοχές, εξ αιτίας είτε της τουριστικής δραστηριότητας, είτε άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων, είτε της μακροχρόνιας έλλειψης φροντίδας. - Η απουσία ολοκληρωμένου θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών.
Εντοπισμός των αναγκών με βάση την ανάλυση SWOT	<ul style="list-style-type: none"> - Η ανάπτυξη και εφαρμογή συντονισμένων δράσεων και διαδικασιών λήψης αποφάσεων σε σχέση με τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις παράκτιες περιοχές. - Η προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και εμπειριών για την επίτευξη αποτελεσματικότητας και συνοχής στο πλαίσιο της ενωσιακής νομοθεσίας. - Η βελτίωση της επίγνωσης της κατάστασης στη θάλασσα, μέσω βελτιωμένης και ασφαλούς ανταλλαγής δεδομένων σε όλους τους κλάδους. - Ο καθορισμός των ορίων της βιωσιμότητας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που έχουν αντίκτυπο στο θαλάσσιο περιβάλλον.
Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με το Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής για την υδατοκαλλιέργεια	Δεν απαιτείται
Συνέπεια της ανάλυσης SWOT με την πρόοδο που πρέπει να σημειωθεί ώστε να επιτευχθεί καλή περιβαλλοντική κατάσταση μέσω της εκπόνησης και	<ul style="list-style-type: none"> - Η στήριξη της βιώσιμης χρήσης των θαλασσών και η ανάπτυξη συντονισμένης, συνεπούς και διαφανούς διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε σχέση με τις πολιτικές που επηρεάζουν τους ωκεανούς, τις θάλασσες, τα νησιά, τις παράκτιες περιοχές και τους θαλάσσιους κλάδους. - Η βελτίωση της επίγνωσης της κατάστασης στη θάλασσα, μέσω βελτιωμένης και ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών σε όλους

εφαρμογής της οδηγίας – πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ)	τους κλάδους.
Ειδικές Ανάγκες όσον αφορά την απασχόληση, το περιβάλλον, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή καθώς και την προώθηση της καινοτομίας	<ul style="list-style-type: none">- Η προώθηση της ολοκληρωμένης θαλάσσιας διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα, ιδίως μέσω της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και της περαιτέρω ανάπτυξης και εφαρμογής στρατηγικών θαλάσσιας λεκάνης.- Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών, συμβάλλοντας τόσο στην επίτευξη των στόχων της διαχείρισης με βάση το οικοσύστημα όσο και στην ανάπτυξη των δεσμών ξηράς-θάλασσας.

4.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ- ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

4.2.1. Ειδικοί Στόχοι – Αναπτυξιακοί Στόχοι - Τύποι Παρεμβάσεων

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας

Ο χαμηλός βαθμός ανταγωνιστικότητας του κλάδου της θαλάσσια αλιείας, τα χαρακτηριστικά του αλιευτικού στόλου (πολλά και μικρά σκάφη, παλαιότητα, περιορισμένη χωρητικότητα - δυναμικότητα, κλπ), οι ανάγκες για εκσυγχρονισμό ή/ και δημιουργία υποδομών (αλιευτικά καταφύγια, αλιευτικοί λιμένες), τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού (μεγάλης ηλικίας αλιείας, χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο), επιτάσσουν το σχεδιασμό μιας στρατηγικής που να καλύπτει τα προαναφερόμενα.

Θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις που ομαδοποιούνται υπό τους ακόλουθους **Ειδικούς Στόχους του Άρθρου 6** του Κανονισμού:

- Μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον.
- Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.
- Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων,
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των παράκτιων στόλων μικρής κλίμακας, και της βελτίωσης της ασφάλειας ή των συνθηκών εργασίας,
- Παροχή στήριξης στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής αποδοτικότητας, και της μεταφοράς γνώσης,
- Ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της διά βίου μάθησης.

Ενδεικτικοί τύποι **παρεμβάσεων** :

- Επενδύσεις που σχετίζονται με την ασφάλεια επί του σκάφους και στη βελτίωση της υγιεινής και της ποιότητας των προϊόντων καθώς και στην αντικατάσταση ή εκσυγχρονισμό των μηχανών σκαφών της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας.
- Επενδύσεις που προσθέτουν αξία στα αλιευτικά προϊόντα επιτρέποντας στους αλιείς να πραγματοποιούν την επεξεργασία, την εμπορία και την άμεση πώληση των δικών τους αλιευμάτων.
- Επενδύσεις σε εξοπλισμό επί του σκάφους που στοχεύουν στη μείωση της εκπομπής ρύπων ή αερίων του θερμοκηπίου και στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των αλιευτικών σκαφών
- Αναγκαία μέτρα προσωρινής και οριστικής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων.
- Ίδρυση νέων επιχειρήσεων από αλιείς και χρηματοδότηση των αναγκαίων δραστηριοτήτων εκπαίδευσης.
- Επενδύσεις επί του σκάφους για την ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων εκτός της αλιείας, όπως περιβαλλοντικές υπηρεσίες, εκπαιδευτικές δραστηριότητες ή τουρισμός.

- Μέτρα παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και συμπράξεων μεταξύ επιστημόνων και αλιέων
- Μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης
- Κατασκευή, τοποθέτηση ή εκσυγχρονισμό στατικών ή κινητών εγκαταστάσεων για την προστασία και τη βελτίωση της θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας, συμπεριλαμβανομένης της επιστημονικής προετοιμασίας και αξιολόγησής τους.
- Εκπόνηση μελετών και ενέργειες παρακολούθησης και επικαιροποίησης σχεδίων προστασίας και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.
- Επενδύσεις σε εξοπλισμό που βελτιώνει την επιλεκτικότητα μεγέθους ή την επιλεκτικότητα είδους των αλιευτικών εργαλείων.
- Επενδύσεις σε εξοπλισμό που περιορίζει τις φυσικές και βιολογικές επιπτώσεις της αλιείας στο οικοσύστημα ή τον θαλάσσιο βυθό.
- Επενδύσεις σε εξοπλισμό που μειώνει τα ανεπιθύμητα αλιεύματα εμπορικών αποθεμάτων ή άλλα παρεμπόπτοντα αλιεύματα.
- Επενδύσεις για την προστασία των εργαλείων και των αλιευμάτων από θηλασικά και πτηνά προστατευόμενα από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας ή την οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των άγριων πτηνών.
- Επενδύσεις βελτίωσης των υποδομών αλιευτικών λιμένων, τόπων εκφόρτωσης και ιχθυοσκαλών.
- Επενδύσεις για την κατασκευή ή τον εκσυγχρονισμό αλιευτικών καταφυγίων.
- Μέτρα στήριξης της αλιείας εσωτερικών υδάτων
- Μέτρα προστασίας της υδρόβιας πανίδας και χλωρίδας εσωτερικών υδάτων

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας

Ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας (με αιχμή τη θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια), συνδέεται με ένα από τα σημαντικότερα εξαγωγικά προϊόντα της χώρας, επιβεβαιώνοντας την εξωστρέφεια και τη συμβολή του στο παραγόμενο εθνικό προϊόν και εισόδημα, παρουσιάζοντας σημαντική ανάπτυξη τόσο σε επενδεδυμένα κεφάλαια όσο και σε παραγωγή

Ο ευρύτερος στρατηγικός σχεδιασμός που επιχειρείται με την εκπόνηση του Εθνικού Στρατηγικού πολυετούς σχεδίου ανάπτυξης των υδατοκαλλιεργειών, αποτελεί τον οδηγό για την ενίσχυση του κλάδου, με έμφαση σε θέματα ανταγωνιστικότητας και περιβάλλοντος.

Θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις που ομαδοποιούνται υπό τους ακόλουθους **Ειδικούς Στόχους του Άρθρου 6 του Κανονισμού**:

- Παροχή στήριξης στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ.
- Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και της ενίσχυσης των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας.
- Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας.
- Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της διά βίου μάθησης.

Ενδεικτικοί τύποι **παρεμβάσεων**:

- Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια, ίδρυση νέων και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας.
- Προώθηση νέων μορφών υδατοκαλλιέργειας με υψηλό δυναμικό ανάπτυξης.
- Επενδύσεις στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.
- Επενδύσεις για αύξηση προστιθέμενης αξίας στα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας με την πραγματοποίηση της επεξεργασίας, της εμπορίας και της άμεσης πώλησης πρωτίστως της δικής της παραγωγής.
- Διαφοροποίηση του εισοδήματος των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας μέσω της ανάπτυξης συμπληρωματικών δραστηριοτήτων εκτός της υδατοκαλλιέργειας.
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών τεχνικού, επιστημονικού, νομικού ή οικονομικού χαρακτήρα σε εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας.
- Στήριξη ανάπτυξης ζωνών υδατοκαλλιέργειας και των απαιτούμενων υποδομών.
- Δράσεις που εξυπηρετούν τη μετάβαση σε συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου και σε μέθοδο βιολογικής υδατοκαλλιέργειας.

- Υδατοκαλλιέργεια που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες όπως μεθόδους συμβατές με συγκεκριμένες περιβαλλοντικές ανάγκες υποκείμενες σε ειδικές απαιτήσεις διαχείρισης, μορφές εκτατικής υδατοκαλλιέργειας κλπ.
- Μέτρα για τη δημόσια υγεία μέσω χορήγησης αντιστάθμισης σε οστρακοκαλλιεργητές
- Μέτρα για την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων όπως δράσεις ελέγχου & εξάλειψης των νόσων στον τομέα υδατοκαλλιέργειας κλπ.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ

Η τάση μείωσης των ιχθυοαποθεμάτων, η ανάγκη διασφάλισης της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων, καθώς και ο εντοπισμός ειδών αλιείας που βρίσκονται σε κίνδυνο, καθιστούν αναγκαία τη περαιτέρω στήριξη των σχετικών μηχανισμών παρακολούθησης και ελέγχου, καθώς επίσης και την εφαρμογή περισσότερο αιφώρων διαχειριστικών συστημάτων.

Θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις που ομαδοποιούνται υπό τους **Ειδικούς Στόχους του Άρθρου 6 του Κανονισμού**:

- Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης καθώς και της βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων.
- Παροχή στήριξης στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου.

Ενδεικτικοί τύποι **παρεμβάσεων** :

- Συλλογή, διαχείριση και χρήση δεδομένων με στόχο την επιστημονική ανάλυση και την υλοποίηση της ΚΑΛΠ
- Επιστημονικές έρευνες στη θάλασσα.
- Εθνικά και διεθνή πολυετή προγράμματα δειγματοληψίας.
- Παρακολούθηση στη θάλασσα των εμπορικών και ερασιτεχνικών αλιευτικών δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένης της παρακολούθησης των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων των θαλάσσιων οργανισμών όπως τα θαλάσσια θηλαστικά και τα πουλιά.
- Βελτίωση των συστημάτων συλλογής και διαχείρισης δεδομένων και υλοποίηση πιλοτικών μελετών, με στόχο τη βελτίωση των υφιστάμενων συστημάτων συλλογής και διαχείρισης δεδομένων.
- Αγορά ή/και ανάπτυξη τεχνολογίας που καθιστά δυνατή την συλλογή, διαχείριση, επικύρωση, ανάλυση, παρουσίαση και ανταλλαγή δεδομένων σχετικών με την αλιεία, καθώς και διασύνδεση με διατομεακά συστήματα ανταλλαγής δεδομένων.
- Ανάπτυξη, αγορά και εγκατάσταση των απαραίτητων στοιχείων, περιλαμβανομένου υλικού και λογισμικού, για τη διασφάλιση της διαβίβασης δεδομένων από τους φορείς που ενέχονται στην αλιεία και στην εμπορία των προϊόντων της αλιείας στο οικείο κράτος μέλος και στις ενωσιακές αρχές, περιλαμβανομένων των απαραίτητων στοιχείων συστημάτων ηλεκτρονικής καταγραφής και αναφοράς πληροφοριών (ERS), συστημάτων παρακολούθησης σκαφών (VMS-ΣΠΣ) και συστημάτων αυτόματου εντοπισμού (AIS).
- Αγορά ή εκσυγχρονισμός ελεγκτικών μέσων συμπεριλαμβανομένων περιπολικών πλοίων και αεροσκαφών.
- Ανάπτυξη καινοτόμων συστημάτων ελέγχου και εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων για τον έλεγχο της αλιείας

- Προγράμματα κατάρτισης και ανταλλαγής, και ανάμεσα στα κράτη μέλη, προσωπικού επιφορτισμένου με την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιτήρηση αλιευτικών δραστηριοτήτων

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής μέσω του ακόλουθου ειδικού στόχου: της προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.

Η αλιευτική δραστηριότητα συγκεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στις νησιωτικές και παράκτιες περιοχές της χώρας. Η ανάπτυξη της Αλιείας διαχρονικά έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση φαινομένων εξάρτησης ορισμένων περιοχών της χώρας από την αλιευτική δραστηριότητα, περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται αφενός από δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα και αφετέρου από τις ελλείψεις που παρατηρούνται σε βασικές υποδομές. Από την άλλη, τα φυσικά πλεονεκτήματά τους, σε συνδυασμό με ελκυστικότητά τους ως τουριστικοί προορισμοί αποτελούν ένα θετικό πλαίσιο που μπορεί να αξιοποιηθεί προκειμένου να αντιστραφούν οι αρνητικές εξελίξεις και να επιτευχθεί η αειφόρος ανάπτυξη των περιοχών αυτών. Κατά συνέπεια απαιτείται η ενίσχυσή τους για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής σε αυτές, στο πλαίσιο μιας συνολικής στρατηγικής

Θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις που ομαδοποιούνται υπό τους ακόλουθους **Αναπτυξιακούς Στόχους:**

- Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της στήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια.
- Διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.

Επισημαίνεται, ότι για τις παράκτιες και θαλάσσιες περιοχές, σημαντική θεωρείται όχι μόνο η δημιουργία απασχόλησης, αλλά παράλληλα και η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, δεδομένου ότι το σημαντικότερο τμήμα του κοινωνικού και οικονομικού ιστού εξαρτάται από τον τομέα της αλιείας.

Ενδεικτικοί τύποι **παρεμβάσεων:**

- Δράσεις αύξησης της προστιθέμενης αξίας των αλιευτικών προϊόντων, προώθησης της καινοτομίας σε όλα τα στάδια της εφοδιαστικής αλυσίδας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, δια βίου μάθησης και στήριξης της διαφοροποίησης εντός ή εκτός των αλιευτικών δραστηριοτήτων.
- Δράσεις βελτίωσης και αξιοποίησης των περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων των αλιευτικών περιοχών, προώθηση της κοινωνικής ευημερίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές, περιλαμβανομένης της θαλάσσιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ενέργειες διάδοσης βέλτιστων πρακτικών μέσω της διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας
- Ενέργειες για την οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία των Τοπικών Ομάδων Δράσης Αλιείας (ΤΟΔΑ).

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 5: Ενίσχυση της εμπορίας και μεταποίησης

Ο τομέας της μεταποίησης και εμπορίας στη χώρα παρουσιάζει περιορισμένα μεγέθη συγκρινόμενος με αυτόν της ΕΕ-28. Εντούτοις, αποτελεί τομέα με προστιθέμενη αξία, δεδομένου ότι δρα συμπληρωματικά σε σχέση με τους υπόλοιπους τομείς, αποτελώντας σε κάποιο βαθμό το δίαυλο προώθησης των αλιευτικών προϊόντων.

Θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις υπό τους **Ειδικούς Στόχους του Άρθρου 6 του Κανονισμού**:

- Βελτίωση της οργάνωσης της αγοράς για προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας,
- Ενθάρρυνση των επενδύσεων στους τομείς της μεταποίησης και της εμπορίας.

Ενδεικτικοί τύποι **παρεμβάσεων** :

Μέτρα εμπορίας όπως :

- αναζήτηση νέων αγορών και βελτίωση των όρων διάθεσης στην αγορά προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας,
- στήριξη σχεδίων παραγωγής και εμπορίας οργανώσεων παραγωγών,
- προώθηση της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας μέσω της διευκόλυνσης: της αίτησης για καταχώριση ενός συγκεκριμένου προϊόντος και της προσαρμογής των ενδιαφερόμενων φορέων στις σχετικές απαιτήσεις συμμόρφωσης και πιστοποίησης βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1151/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (37), της πιστοποίησης και της προώθησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, της παρουσίασης και συσκευασίας προϊόντων, συμβολή στην ιχνηλασιμότητα των προϊόντων αλιείας ή υδατοκαλλιέργειας και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, στην ανάπτυξη οικολογικού σήματος ευρωπαϊκής εμβέλειας για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, κατά τα προβλεπόμενα στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1379/2013 κλπ
- διοργάνωση εκστρατειών γνωστοποίησης και προώθησης για τα βιώσιμα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σε περιφερειακό, εθνικό ή διεθνικό επίπεδο, προκειμένου να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά.

Μέτρα μεταποίησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας όπως αυτά που :

- συμβάλλουν στην εξοικονόμηση ενέργειας ή τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας των αποβλήτων·
- βελτιώνουν την ασφάλεια, την υγιεινή, την υγεία και τις συνθήκες εργασίας·
- υποστηρίζουν τη μεταποίηση των αλιευμάτων ιχθύων που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας και δεν μπορούν να προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση·
- σχετίζονται με τη μεταποίηση υποπροϊόντων που προκύπτουν από τις βασικές δραστηριότητες μεταποίησης·
- σχετίζονται με τη μεταποίηση προϊόντων βιολογικής υδατοκαλλιέργειας δυνάμει των άρθρων 6 και 7 του κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 834/2007·
- οδηγούν στη δημιουργία νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, νέων ή βελτιωμένων διαδικασιών, ή νέων ή βελτιωμένων συστημάτων διαχείρισης και οργάνωσης.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 6 : Ενίσχυση της εφαρμογής της ΟΘΠ

Στο πλαίσιο αυτό θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις αναγκαίες για την ενίσχυση εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής υπό τον Ειδικό στόχο «Ανάπτυξη και υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής».

Οι παρεμβάσεις θα αφορούν δράσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Εποπτείας και ιδίως των στόχων του Κοινού Περιβάλλοντος Ανταλλαγής Πληροφοριών.

4.2.2. Ειδικό Στόχοι και Δείκτες Αποτελεσμάτων του ΕΠ

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της κατά το δυνατόν αποφυγής και μείωσης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 4. Μεταβολή στα ανεπιθύμητα αλιεύματα	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία. Η υποχρέωση εκφόρτωσης για ορισμένα μόνο είδη βάσει του Καν (ΕΕ)1380/2013 ξεκινά από 1/1/2015, οπότε θα τηρούνται στοιχεία μέσω του ΟΣΠΑ	τόνοι %
	Δείκτης 5. Μεταβολή στην απόδοση καυσίμου κατά την αλίευση ιχθύων	Δεν γίνεται πλέον καταγραφή στοιχείων για κατανάλωση καυσίμων από τα αλιευτικά σκάφη, από το Υπ. Οικονομικών	λίτρα καυσίμου/τόνο εκφορτωθέντων αλιευμάτων

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ1 :Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 5. Μεταβολή στην απόδοση καυσίμου κατά την αλίευση ιχθύων	Δεν γίνεται πλέον καταγραφή στοιχείων για κατανάλωση καυσίμων από τα αλιευτικά σκάφη, από το Υπ. Οικονομικών	λίτρα καυσίμου/τόνο εκφορτωθέντων αλιευμάτων
	Δείκτης 10. Μεταβολή της κάλυψης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών (ΠΘΠ) που υπάγονται στην προτεραιότητα αριθ. 1 της Ένωσης: α) Μεταβολή της κάλυψης περιοχών Natura 2000 που προσδιορίζονται σύμφωνα με τις οδηγίες για τα πτηνά και τα ενδιαιτήματα β) Μεταβολή της κάλυψης άλλων μέτρων προστασίας του χώρου δυνάμει του άρθρου 13 παράγραφος 4 της οδηγίας 2008/56/ΕΚ	0	Km ²

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ3. Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 3. Μεταβολή των καθαρών κερδών	Κάποια κοινωνικοοικονομικά στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013	χιλιάδες ευρώ
	Δείκτης 6. Μεταβολή του % των στόλων στους οποίους παρατηρείται έλλειψη ισορροπίας (σύμφωνα με εκτιμήσεις των αρχικών τιμών στο ΕΠ)	Δεδομένου ότι δεν σχετικά τα δεδομένα στην έκθεση αλιευτικής ικανότητας του στόλου δεν μπορούν να παρατεθούν σχετικά στοιχεία	ΠΟΣΟΣΤΟ

Προτεραιότητα Ένωσης	ΠΕ1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ4. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των παράκτιων στόλων μικρής κλίμακας και βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Μεταβολή της αξίας της παραγωγής	Κάποια στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013	χιλιάδες ευρώ
	Δείκτης 2. Μεταβολή του όγκου της παραγωγής	Κάποια στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013	τόνοι
	Δείκτης 3. Μεταβολή των καθαρών κερδών	Κάποια στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013	χιλιάδες ευρώ
	Δείκτης 5. Μεταβολή στην απόδοση καυσίμου κατά την αλίευση ιχθύων	Δεν γίνεται πλέον καταγραφή στοιχείων για κατανάλωση καυσίμων από τα αλιευτικά σκάφη, από το Υπ. Οικονομικών	λίτρα καυσίμου/τόνο εκφορτωθέντων αλιευμάτων
	Δείκτης 7. Απασχόληση που δημιουργείται στον τομέα της αλιείας ή σε συμπληρωματικές δραστηριότητες	50	ΙΠΑ
	Δείκτης 8. Απασχόληση που διατηρείται στον τομέα της αλιείας ή σε συμπληρωματικές δραστηριότητες	300	ΙΠΑ
	Δείκτης 9. Μεταβολή στα εργατικά ατυχήματα και τους τραυματισμούς α) Μεταβολή του αριθμού των εργατικών ατυχημάτων και τραυματισμών β) Μεταβολή του % των εργατικών ατυχημάτων και τραυματισμών σε σχέση με το σύνολο των αλιέων	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία	αριθμός ποσοστό

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ5. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, και της μεταφοράς γνώσης		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Μεταβολή της αξίας της παραγωγής	Κάποια στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013	χιλιάδες ευρώ
	Δείκτης 2. Μεταβολή του όγκου της παραγωγής	Κάποια στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013	τόνοι
	Δείκτης 3. Μεταβολή των καθαρών κερδών	Κάποια στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013	χιλιάδες ευρώ

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ6. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 7. Απασχόληση που δημιουργείται στον τομέα της αλιείας ή σε συμπληρωματικές δραστηριότητες	50	ΙΠΑ
	Δείκτης 8. Απασχόληση που διατηρείται (ΙΠΑ) στον τομέα της αλιείας ή σε συμπληρωματικές δραστηριότητες	Κάποια κοινωνικοοικονομικά στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013	ΙΠΑ
	Δείκτης 9. Μεταβολή στα εργατικά ατυχήματα και τους τραυματισμούς α) Μεταβολή του αριθμού των εργατικών ατυχημάτων και τραυματισμών β) Μεταβολή του % των εργατικών ατυχημάτων και	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία	αριθμός ποσοστό

	τραυματισμών σε σχέση με το σύνολο των αλιέων		
--	---	--	--

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Μεταβολή του όγκου προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	0	τόνοι
	Δείκτης 2. Μεταβολή της αξίας προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	0	χιλιάδες ευρώ
	Δείκτης 3 Μεταβολή των καθαρών κερδών	0	χιλιάδες ευρώ

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Μεταβολή του όγκου προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	8.400	τόνοι
	Δείκτης 2. Μεταβολή της αξίας προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	40.150	χιλιάδες ευρώ
	Δείκτης 3 Μεταβολή των καθαρών κερδών	Στο πολυετές των υδατοκαλλιεργειών που υποβλήθηκε, προβλέπεται συνολικά αύξηση του όγκου της παραγωγής του κλάδου, της τάξεως του 7% χωρίς ωστόσο, να καθορίζεται το ύψος της αναμενόμενης αύξησης των κερδών	χιλιάδες ευρώ

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασισμένης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ3. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 4 Μεταβολή του όγκου της παραγωγής βιολογικής υδατοκαλλιέργειας	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία	τόνοι
	Δείκτης 5. Μεταβολή του όγκου των προϊόντων συστήματος ανακύκλωσης	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία	τόνοι
	Δείκτης 6. Μεταβολή του όγκου των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας που πιστοποιούνται δυνάμει εθελοντικών συστημάτων αειφορίας	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία	τόνοι
	Δείκτης 7. Μονάδες υδατοκαλλιέργειας που παρέχουν περιβαλλοντικές υπηρεσίες	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία	αριθμός μονάδων

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασισμένης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ4. Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Μεταβολή του όγκου προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	Δεν γίνεται εκτίμηση	τόνοι
	Δείκτης 2. Μεταβολή της αξίας προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	Δεν γίνεται εκτίμηση	Χιλιάδες ευρώ
	Δείκτης 4 Μεταβολή του όγκου της παραγωγής βιολογικής υδατοκαλλιέργειας	Δεν γίνεται εκτίμηση	τόνοι
	Δείκτης 5. Μεταβολή του όγκου των προϊόντων συστήματος ανακύκλωσης	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία	τόνοι

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ5. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματιών δεξιοτήτων και της διά βίου μάθησης.		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 8. Απασχόληση που δημιουργείται	100	ΙΠΑ
	Δείκτης 9. Απασχόληση που διατηρείται	950	ΙΠΑ

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης καθώς και βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Αύξηση του ποσοστού τήρησης αιτημάτων υποβολής δεδομένων (100% πλην των παραλείψεων επιβολής πλήρων δεδομένων που απαιτούνται στο πλαίσιο μιας ενότητας στο πλαίσιο ειδικού αιτήματος υποβολής δεδομένων σε σχέση με τον συνολικό αριθμό αιτημάτων υποβολής δεδομένων σε %)	100	ΠΟΣΟΣΤΟ

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Στήριξη στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Αριθμός σοβαρών παραβάσεων που εντοπίστηκαν (τα αναγκαία στοιχεία θα είναι διαθέσιμα στην Επιτροπή μέσω ενός δικτυακού τόπου που κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να έχει δημιουργήσει από την 1/1/2012, σύμφωνα με τα άρθρα 93 και 116 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 περί θεσπίσεως κοινοτικού συστήματος ελέγχου της τήρησης των κανόνων της κοινής αλιευτικής πολιτικής)	Η καταγραφή και κατηγοριοποίηση των σοβαρών παραβάσεων με βάση τη νέα προσέγγιση που τίθεται από το κοινοτικό σύστημα ελέγχου θα είναι εφικτή με την επικείμενη προσαρμογή των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας στο	

		ενωσιακό δίκαιο	
	Δείκτης 2. Εκφορτώσεις που έχουν υποβληθεί σε φυσικό έλεγχο	Η λειτουργία του Ολοκληρωμένου Συστήματος Παρακολούθησης Αλιείας (ΟΣΠΑ) με την ηλεκτρονική καταγραφή των αλιευτικών δραστηριοτήτων και η διασύνδεσή του με το Κέντρο Παρακολούθησης Αλιείας θα καταστήσει δυνατή τη συσχέτιση των δεδομένων και την πραγματοποίηση στοχευμένων και αποδοτικότερων ελέγχων	Ποσοστό

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1 Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Απασχόληση που δημιουργείται στον τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας	150	ΙΠΑ
	Δείκτης 2. Απασχόληση που διατηρείται στον τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας	150	ΙΠΑ
	Δείκτης 3. Επιχειρήσεις που δημιουργούνται	80	αριθμός

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ5: Προώθηση της εμπορίας και μεταποίησης		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση της οργάνωσης αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Μεταβολή της παραγωγής ΕΕ με διάκριση μεταξύ ΟΠ και μη ΟΠ α) Μεταβολή της αξίας των πρώτων πωλήσεων σε ΟΠ β) Μεταβολή του όγκου πρώτων πωλήσεων σε ΟΠ γ) Μεταβολή της αξίας των πρώτων πωλήσεων σε μη ΟΠ δ) Μεταβολή του όγκου πρώτων πωλήσεων σε μη ΟΠ	Δεν γίνεται εκτίμηση	χιλιάδες ευρώ τόνοι χιλιάδες ευρώ τόνοι

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής		
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Ανάπτυξη και υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής		
Δείκτης Αποτελέσματος	Τίτλος Δείκτη	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης
	Δείκτης 1. Αύξηση στο κοινό περιβάλλον ανταλλαγής πληροφοριών για την επιτήρηση του θαλάσσιου τομέα της ΕΕ (CISE)	Δεν δύναται να αναφερθεί συγκεκριμένο ποσοστό	Ποσοστό

4.2.3. Προτεινόμενα Μέτρα του ΕΠ και δείκτες εκροής

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της κατά το δυνατόν αποφυγής και μείωσης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής	Τιμή στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
1.12 Στήριξη για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή μέτρων διατήρησης και περιφερειακή συνεργασία (άρθρο 37)		Μέτρα διατήρησης, μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών	1	Αριθμός έργων	Η στήριξη δράσεων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη ή στην εισαγωγή νέων τεχνικών ή οργανωτικών γνώσεων που μειώνουν τις επιπτώσεις των αλιευτικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον.	6
1.13 Μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών (άρθρο 38)		Μέτρα διατήρησης, μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών	4	Αριθμός έργων	Συμμόρφωση με την υποχρέωση εκφόρτωσης όλων των αλιευμάτων.	6
1.14 Καινοτομία που συνδέεται με τη διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων (άρθρο 39)		Μέτρα διατήρησης, μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών	5	Αριθμός έργων	Επενδύσεις σε εξοπλισμό που μειώνει τα ανεπιθύμητα αλιεύματα εμπορικών αλιεύματα ή άλλα παρεμπύπτοντα αλιεύματα	6
1.18 Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια (άρθρο 43)	√	Προστιθέμενη αξία, ποιότητα, χρήση ανεπιθύμητων αλιευμάτων και αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης, ιχθυόσκαλες και καταφύγια	10	Αριθμός έργων		3

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
1.15 Προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και καθεστώς αντιστάθμισης στο πλαίσιο των βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων (άρθρο 40)	√	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων	9	Αριθμός έργων	Διαχείριση, αποκατάσταση και επιτήρηση περιοχών Natura 2000 και άλλων θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών οι οποίες επηρεάζονται από αλιευτικές δραστηριότητες και αποκατάσταση εσωτερικών υδάτων.	6
1.19 Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων (άρθρο 44)		Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων	5	Αριθμός έργων	Κατασκευή, τοποθέτηση και επιστημονική παρακολούθηση στατικών ή κινητών εγκαταστάσεων για την προστασία της πανίδας και χλωρίδας	6

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ3. Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
1.9 Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων (άρθρο 34)	√	Οριστική παύση δραστηριοτήτων	500	Αριθμός έργων	Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών πόρων	6

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ4. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των παράκτιων στόλων μικρής κλίμακας και βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
1.2 Συμβουλευτικές υπηρεσίες(άρθρο 27)		Καινοτομία, συμβουλευτικές υπηρεσίες και εταιρικές σχέσεις με επιστήμονες	20	Αριθμός έργων	Εκσυγχρονισμός αλιευτικού στόλου ώστε να ανταποκρίνεται στους κανόνες ασφαλείας και να εξασφαλίζει ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας και υγιεινής. Στήριξη του εισοδήματος των αλιέων μέσα από δράσεις διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων τους και στήριξης επενδύσεων που τους επιτρέπουν να πραγματοποιούν την επεξεργασία, εμπορία και άμεση πώληση των αλιευμάτων τους. Στήριξη επενδύσεων για την κατασκευή ή τον εκσυγχρονισμό αλιευτικών καταφυγίων προκειμένου να βελτιωθεί η ασφάλεια των αλιέων.	3
1.5 Διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος (άρθρο 30)		Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κοινωνικού διαλόγου, διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος, εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας για αλιείς και υγεία/ ασφάλεια	100	Αριθμός έργων		3
1.6 Στήριξη για την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε νέους αλιείς (άρθρο 31)		Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κοινωνικού διαλόγου, διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος, εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας για αλιείς και υγεία/ ασφάλεια	50	Αριθμός έργων		3
1.7 Υγεία και ασφάλεια (άρθρο 32)		Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κοινωνικού διαλόγου, διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος, εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας για αλιείς και υγεία/ ασφάλεια	200	Αριθμός έργων		3
1.8 Προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων (άρθρο 33)		Προσωρινή παύση	1	Αριθμός έργων		3
1.10 Ταμεία αλληλοβοήθειας για δυσμενή καιρικά φαινόμενα και περιβαλλοντικά συμβάντα (άρθρο 35)		Ταμεία αλληλοβοήθειας	1	Αριθμός έργων		3
1.17 Προστιθέμενη αξία, ποιότητα των προϊόντων και χρήση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων (άρθρο 42)		Προστιθέμενη αξία, ποιότητα, χρήση ανεπιθύμητων αλιευμάτων και αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης, ιχθυόσκαλες και καταφύγια	100	Αριθμός έργων		3
1.18 Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια (άρθρο 43)	√	Προστιθέμενη αξία, ποιότητα, χρήση ανεπιθύμητων αλιευμάτων και αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης, ιχθυόσκαλες και καταφύγια	20	Αριθμός έργων		3
1.19 Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων (άρθρο 44)		Προστιθέμενη αξία, ποιότητα, χρήση ανεπιθύμητων αλιευμάτων και αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης, ιχθυόσκαλες και καταφύγια	5	Αριθμός Έργων		3

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ5. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, και της μεταφοράς γνώσης					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
1.1 Καινοτομία (άρθρο 26)		Καινοτομία, συμβουλευτικές υπηρεσίες και εταιρικές σχέσεις με επιστήμονες	10	Αριθμός έργων	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων με την εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων και τεχνικών.	3
1.3 Συμπράξεις μεταξύ επιστημόνων και αλιέων (άρθρο 28)		Καινοτομία, συμβουλευτικές υπηρεσίες και εταιρικές σχέσεις με επιστήμονες	20	Αριθμός έργων	Δραστηριότητες συλλογής δεδομένων, μελέτες, πιλοτικά σχέδια, διάδοσης γνώσεων και αποτελεσμάτων ερευνών και βέλτιστων πρακτικών.	3
1.16 Ενεργειακή απόδοση και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής (άρθρο 41.1)		Ενεργειακή απόδοση και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής	150	Αριθμός έργων	Επενδύσεις σε εξοπλισμό επί του σκάφους με στόχους την άμβλυση της κλιματικής αλλαγής και την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.	4
1.16 Ενεργειακή απόδοση και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής (άρθρο 41.2)		Αντικατάσταση ή εκσυγχρονισμός των κινητήρων	200	Αριθμός έργων		4

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ6. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
1.4 Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κοινωνικού διαλόγου (άρθρο 29)		Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κοινωνικού διαλόγου, διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος, εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας για αλιείς και υγεία/ ασφάλεια	52	Αριθμός έργων	Επιμόρφωση αλιέων, απόκτηση νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων, προαγωγή του ρόλου των γυναικών στις αλιευτικές κοινότητες και δικτύωση των αλιέων της μικρής κλίμακας παράκτιας αλιείας.	8

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
2.1 Καινοτομία (άρθρο 47)		Καινοτομία, συμβουλευτικές υπηρεσίες	20	Αριθμός έργων	Η ανάπτυξη συνεργασιών επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων προκειμένου να διερευνηθούν και εξευρεθούν νέες τεχνικές και μέθοδοι βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας.	3
2.3 Υπηρεσίες διαχείρισης, ανακούφισης και παροχής συμβουλών για εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας (άρθρο 49)		Καινοτομία, συμβουλευτικές υπηρεσίες	100	Αριθμός έργων	Η στήριξη της αγοράς συμβουλευτικών υπηρεσιών τεχνικού, οικονομικού, επιστημονικού, νομικού ή περιβαλλοντικού χαρακτήρα σε εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας.	3

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
2.2 Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια (άρθρο 48)	√	Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια	80	Αριθμός έργων	Η βελτίωση της παραγωγικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων και η ίδρυση νέων μονάδων.	3
2.6 Ενθάρρυνση καινούριων καλλιεργητών για βιώσιμες υδατοκαλλιέργειες (άρθρο 52)		Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας γενικά και νέων υδατοκαλλιεργητών	10	Αριθμός έργων	Η αύξηση της απασχόλησης και του ΑΕΠ.	3

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ3. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο			Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο	
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023			Μονάδα Μέτρησης
2.5 Αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας (άρθρο 51)		Αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας και μέτρα για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων	4	Αριθμός έργων	Ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και των συστημάτων παραγωγής, που αποσκοπούν στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Η προώθηση της βιολογικής ή ενεργειακά αποδοτικής υδατοκαλλιέργειας.	6
2.7 Μετάβαση σε συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου και σε μεθόδους βιολογικής υδατοκαλλιέργειας (άρθρο 53)		Περιορισμός των επιπτώσεων της υδατοκαλλιέργειας στον περιβάλλον (σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου, περιβαλλοντικές υπηρεσίες στον τομέα της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας	1	Αριθμός έργων	Η προώθηση της βιολογικής ή ενεργειακά αποδοτικής υδατοκαλλιέργειας.	6

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ4. Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
2.8 Υδατοκαλλιέργεια που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες (άρθρο 54)		Περιορισμός των επιπτώσεων της υδατοκαλλιέργειας στον περιβάλλον (σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου, περιβαλλοντικές υπηρεσίες στον τομέα της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας	1	Αριθμός έργων	Δράσεις που αφορούν υδατοκαλλιεργητικές μεθόδους συμβατές με τις ειδικές περιβαλλοντικές ανάγκες διαχείρισης (όπως αυτές προκύπτουν από το σχεδιασμό του δικτύου Natura 2000 ή άλλων καθεστώτων προστασίας). Μέτρα για τη δημόσια υγεία μέσω χορήγησης αντισταθμισής σε οστρακοκαλλιεργητές, μέτρα για την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων όπως δράσεις ελέγχου και εξάλειψης των νόσων.	6
2.9 Μέτρα για τη δημόσια υγεία (άρθρο 55)		Αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας και μέτρα για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων	1	Αριθμός έργων		3
2.10 Μέτρα για την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων (άρθρο 56)		Αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας και μέτρα για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων	1	Αριθμός έργων		3
2.11 Ασφάλιση αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας (άρθρο 57)		Ασφάλιση αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας	1	Αριθμός έργων		3

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ5. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματιών δεξιοτήτων και της διά βίου μάθησης.					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο			Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο	
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023			Μονάδα Μέτρησης
2.4 Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και της δικτύωσης (άρθρο 50)		Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας γενικά και νέων υδατοκαλλιεργητών	1	Αριθμός έργων	Η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού με ενέργειες όπως η δια βίου μάθηση, η διάχυση της τεχνογνωσίας, των καινοτόμων και βέλτιστων πρακτικών, και η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και ασφάλειας των εργαζομένων.	8

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης καθώς και βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
3.2 Συλλογή Δεδομένων (άρθρο 77)		Στήριξη της συλλογής, της διαχείρισης και της χρήσης δεδομένων	1	Αριθμός έργων	Η συλλογή, διαχείριση και χρήση δεδομένων με στόχο την επιστημονική ανάλυση και την υλοποίηση της ΚΑΛΠ.	6

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Παροχή στήριξης στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου.					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
3.1 Έλεγχος και Επιβολή (άρθρο 76)	√	Εφαρμογή του συστήματος ελέγχου, επιθεωρήσεων και επιβολής της Ένωσης	16	Αριθμός έργων	Δράσεις για την υλοποίηση ενωσιακού συστήματος ελέγχου, επιθεώρησης και επιβολής κατά τα προβλεπόμενα στους Καν. 1380/2013 και 1224/2009	6

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1 Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο			Μονάδα Μέτρησης	Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023			
4.1 Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (άρθρο 62α)	√	Στήριξη της προετοιμασίας	8	Αριθμός έργων	Ενέργειες για την οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία των Τοπικών Ομάδων Δράσης Αλιείας. Η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της στήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια.	8
4.2 Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (άρθρο 63)	√	Τοπικές εφαρμοζόμενες αναπτυξιακές στρατηγικές	8	Αριθμός	Η δημιουργία θέσεων εργασίας και της στήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια. Η διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.	8
4.3 Δραστηριότητες συνεργασίας (άρθρο 64)		Συνεργασία	8	Αριθμός έργων		8

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ5: Ενίσχυση της εμπορίας και της μεταποίησης					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση της οργάνωσης της αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
5.1 Σχέδια παραγωγής και εμπορίας (άρθρο 66)		Οργανώσεις παραγωγών ή ενώσεων παραγωγών που ενισχύονται για σχέδια παραγωγής και εμπορίας	1	Αριθμός	Ανάγκη βελτίωσης του συστήματος εμπορίας με τη δημιουργία οργανώσεων παραγωγών, τη βελτίωση και προώθηση των αλιευτικών προϊόντων και την ενίσχυση της αλυσίδας παραγωγής και εμπορίας.	3
5.2 Ενισχύσεις στην αποθεματοποίηση (άρθρο 67)		Μέτρα εμπορίας και ενίσχυση αποθεματοποίησης	1	Αριθμός έργων		3
5.3 Μέτρα εμπορίας (άρθρο 68)		Μέτρα εμπορίας και ενίσχυση αποθεματοποίησης	1	Αριθμός έργων		3

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ5: Ενίσχυση της εμπορίας και της μεταποίησης					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Ενθάρρυνση των επενδύσεων στους τομείς της μεταποίησης και της εμπορίας.					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο				Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
5.4 Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (άρθρο 69)	√	Μεταποίηση	30	Αριθμός έργων	Χρηματοδότηση επενδύσεων για τη μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας με στόχους την περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου και τη στήριξη της απασχόλησης σε αυτόν.	3

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής					
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Ανάπτυξη και υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής					
Τίτλος του επιλεγμένου συναφούς Μέτρου	Ενδείκνυται να συμπεριληφθεί ο δείκτης στο πλαίσιο επιδόσεων;	Δείκτης εκροής ανά Μέτρο			Αιτιολόγηση για τον συνδυασμό των μέτρων ΕΤΘΑ (που στηρίζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ανάλυση SWOT)	Θεματικός Στόχος στον οποίο συμβάλει το επιλεγέν Μέτρο
		Τίτλος του δείκτη εκροής με τη μονάδα μέτρησης του	Τιμή – στόχος για το 2023	Μονάδα Μέτρησης		
6.1 Μέτρα για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική (άρθρο 79)	√	Ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση	2	Αριθμός έργων	Η βελτίωση της επίγνωσης της κατάστασης στη θάλασσα, μέσω βελτιωμένης και ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών σε όλους τους κλάδους.	6

4.3. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΕΙΔΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΤΘΑ

4.3.1. Περιγραφή των ειδικών αναγκών των περιοχών NATURA και της συμβολής του Προγράμματος στη σύσταση ενός συνεκτικού δικτύου περιοχών αποκατάστασης ιχθυοαποθεμάτων των περιοχών

Το δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα περιλαμβάνει 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Από αυτές τις περιοχές, οι 224 (114 ΕΖΔ, 98 ΖΕΠ και 12 ΕΖΔ-ΖΕΠ) περιλαμβάνουν θαλάσσια/παράκτια τμήματα συνολικής έκτασης 6.914 km². Οι περιοχές αυτές παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα της ΣΜΠΕ.

Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί 2 θαλάσσιοι τύποι οικοτόπων προτεραιότητας. Σε κακή κατάσταση διατήρησης βρίσκεται ο οικοτόπος «Παράκτιες λιμνοθάλασσες», με προτεραιότητα την αποκατάσταση του υδρολογικού ισοζυγίου γλυκού και αλμυρού νερού, ώστε να διασφαλιστεί η αποκατάσταση σημαντικών ενδιαιτημάτων ιχθυοπανίδας και ορνιθοπανίδας. Σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης βρίσκεται ο οικοτόπος «Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia*» ο οποίος εμφανίζει άφθονη εξάπλωση αλλά αντιμετωπίζει πιέσεις από την ρύπανση των επιφανειακών υδάτων και από την άσκηση της αλιείας. Προτεραιότητα για τον συγκεκριμένο οικοτόπο είναι η χαρτογράφηση της συνολικής έκτασης του οικοτόπου και ο περιορισμός χρήσης συρόμενων αλιευτικών εργαλείων εντός των ορίων εξάπλωσής του.

Όσον αφορά τα είδη προτεραιότητας, έχουν καταγραφεί 5 είδη ιχθυοπανίδας προτεραιότητας εκ των οποίων 1 σε κακή (*Acipenser sturio*) και 1 σε ανεπαρκή κατάσταση (*Valencia letourneuxi*). Τα θαλάσσια είδη (*Chelonia mydas*, *Caretta caretta*) αντιμετωπίζουν επίσης πιέσεις από την ανάπτυξη της αλιείας. Για τα είδη αυτά προτεραιότητα είναι μεταξύ άλλων και η πρόληψη για την αποφυγή θανάτωσης ατόμων από αλιευτικά εργαλεία. Μία από τις προτεραιότητες για τη μεσογειακή φώκια είναι η επικαιροποίηση και εφαρμογή του «Σχεδίου δράσης για τη μείωση της αλληλεπίδρασης μεσογειακής φώκιας – παράκτιας αλιείας στην Ελλάδα». Τα κητώδη σε κακή κατάσταση διατήρησης (*Delphinus delphis*, *Physeter macrocephalus*, *Tursiops truncatus*) και σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης (*Grampus griseus*, *Phocoena phocoena*, *Ziphius cavirostris*) δέχονται πιέσεις από την εξάσκηση επαγγελματικών σκαφών αλιείας και απαιτείται η καταγραφή των πληθυσμών τους, η χαρτογράφηση των ενδιαιτημάτων τροφοληψίας και αναπαραγωγής και η πρόληψη αποφυγής τραυματισμών από αλιευτικά εργαλεία.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα αλιείας και θάλασσας προσφέρει το πλαίσιο εντός του οποίου θα προωθηθούν δράσεις σχετικές με τις ανάγκες των περιοχών Natura 2000. Συγκεκριμένα προτείνονται :

- Χαρτογράφηση φυσικών σχηματισμών και οικοτόπων κατ' εφαρμογή του Μεσογειακού Κανονισμού Αλιείας
- Οργάνωση και αρχική λειτουργία μεγάλων θαλάσσιων περιοχών ειδικής διαχείρισης και προστασίας (Θαλάσσια Πάρκα)
- Μελέτη τοποθέτησης τεχνητών υφάλων για την προστασία των λιβαδιών Ποσειδωνίας, η κατασκευή τους και η επιστημονική αξιολόγησή τους
- Προετοιμασία, εκπόνηση και παρακολούθηση σχεδίων προστασίας και διαχείρισης για δραστηριότητες σχετικές με την αλιεία

- Εκπόνηση ειδικών σχεδίων διαχείρισης λιμνοθαλασσών
- Δημιουργία προστατευόμενων περιοχών αλιείας
- Καινοτόμες δράσεις για την μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και στα προστατευόμενα αρπακτικά

Οι ανωτέρω δράσεις είναι σε πλήρη συμφωνία με το «Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για χρηματοδότηση στις περιοχές Natura 2000 την περίοδο 2014 – 2020» που εκπονείται από το ΥΠΕΚΑ σε εφαρμογή του άρθρου 8 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ και εστιάζοντας στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την προστασία της Βιοποικιλότητας έως το 2020.

4.3.2. Περιγραφή του σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και τη βιωσιμότητα της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας

Το σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα της μικρής παράκτιας αλιείας, εστιάζεται:

- Στην ενδυνάμωση της γνώσης για την κατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και των θαλάσσιων πόρων.
- Στην ανάπτυξη συνεργασιών με επιστήμονες και φορείς.
- Στη βελτίωση της διαχείρισης (νέα εργαλεία και αλιευτικές μέθοδοι, σχέδια διαχείρισης, επίτευξη βιώσιμης απόδοσης, ενίσχυση περιφερειακής συνεργασίας).
- Στον εκσυγχρονισμό του στόλου σε σχέση με κανόνες ασφάλειας και υγιεινής.
- Στο σχεδιασμό/υλοποίηση πιλοτικών και καινοτόμων προγραμμάτων.
- Στην προσαρμογή της αλιευτικής ικανότητας στις διαθέσιμες αλιευτικές δυνατότητες
- Στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και την παροχή αντισταθμίσεων
- Στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.
- Στη διαφοροποίηση του εισοδήματος μέσω της ανάπτυξης συμπληρωματικών δραστηριοτήτων π.χ. αλιεία και τουρισμός.
- Στην αξιοποίηση της παραγωγής (κυρίως ειδών με περιορισμένη εμπορική αξία) και στην πιστοποίηση των προϊόντων.
- Στην υποστήριξη εισόδου νέων αλιέων, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών κινήτρων.
- Στην οργάνωση των αλιέων , στην εφαρμογή προγραμμάτων παραγωγής και εμπορίας, στη δημιουργία και λειτουργία υποδομών δικτύωσης.
- Στη βελτίωση των δεξιοτήτων/γνώσεων μέσω της δια βίου μάθησης, της ανταλλαγής εμπειριών, την ανάπτυξη εξωστρέφειας με τη συμμετοχή τους σε όργανα και διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
- Στη βελτίωση των υποστηρικτικών υποδομών.

5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

5.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΗΚΑΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥΣ

Στην παρούσα μελέτη εξετάστηκε η κατάρτιση εναλλακτικών δυνατοτήτων/ σεναρίων του Προγράμματος σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 6 της ΚΥΑ οικ. 10717/2006 για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, απαιτείται η ΣΜΠΕ να εξετάσει για το Πρόγραμμα «λογικές εναλλακτικές δυνατότητες, σε περιεκτική μορφή, λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του Προγράμματος».

Το Επιχειρησιακό πρόγραμμα καταρτίζεται ακολουθώντας τις πρόνοιες του Κανονισμού ΕΕ 508/2014 «για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας» (ΕΤΘΑ), ώστε να συμβάλλει στην στρατηγική "Ευρώπη 2020" και στην εφαρμογή της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) και της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (ΟΘΠ).

Οεν λόγω Κανονισμός για το ΕΤΑ καθορίζει σαφώς το γενικό στρατηγικό πλαίσιο ανάπτυξης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του τομέα της Αλιείας και Θάλασσας των Κρατών Μελών για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Ο Κανονισμός εξειδικεύει περαιτέρω την ανάλυση του περιεχομένου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων προβλέποντας τόσο τους Άξονες προτεραιότητας που μπορούν να περιληφθούν σε αυτά όσο και το περιεχόμενο των Μέτρων που θα περιέχουν οι Άξονες προτεραιότητας. Με αυτή την έννοια μειώνονται σημαντικά τα περιθώρια διατύπωσης διαφορετικών προτάσεων για τη στρατηγική αντιμετώπιση των ζητημάτων από μεμονωμένα Κράτη ή (πόσο μάλλον) της μη υλοποίησης της συμφωνημένης κοινής πορείας.

Το υπό μελέτη Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Ελλάδας για την νέα προγραμματική περίοδο προσαρμόζει στα δεδομένα της χώρας τόσο την στρατηγική στόχευση όσο και την δομή και το περιεχόμενο του Κανονισμού ΕΕ 508/2014. Στο πλαίσιο αυτό υιοθετείται το σύνολο των Αξόνων προτεραιότητας και των Μέτρων που αυτοί περιέχουν. Με τον τρόπο αυτό η Ελλάδα συμβάλλει στην βέλτιστη αξιοποίηση της κοινοτικής διαρθρωτικής ενίσχυσης για την εξυπηρέτηση των στόχων της ΚΑΛΠ και της ΟΘΠ. Παράλληλα, βέβαια, προωθεί τους εθνικούς αναπτυξιακούς στόχους και την εθνική στρατηγική για τον αλιευτικό τομέα με συνέπεια προς τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και της αειφορίας, λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση της χώρας και τις υπάρχουσες ανάγκες.

Με δεδομένα τα παραπάνω, η διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων με ενδεχομένως βελτιωμένη περιβαλλοντική διάσταση υλοποίησης του Προγράμματος δεν έχει μεγάλα περιθώρια τόσο λόγω της ανελαστικότητας του Καν. ΕΕ 508/2014 όσο και λόγω της αναγκαιότητας καθορισμού κοινής αντιμετώπισης των αλιευτικών και θαλάσσιων ζητημάτων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Λαμβάνοντας τα παραπάνω υπόψη, η παρούσα μελέτη εξετάζει παρ' όλ αυτά τις εύλογες εναλλακτικές δυνατότητες του επιχειρησιακού σχεδιασμού που εξετάστηκαν κατά τη διαμόρφωσή του και οι οποίες περιγράφονται αναλυτικά παρακάτω.

Σενάριο 0 - Η μηδενική λύση

Κατ' αυτήν τη λύση, δεν προτείνεται να εφαρμοστεί κανένα Επιχειρησιακό Πρόγραμμα κατά την περίοδο 2014-2020. Επομένως, όλα τα προβλήματα που άπτονται των τομέων της αλιείας και της θάλασσας όχι μόνο θα παραμείνουν αλλά και θα ενταθούν, αφού δεν θα εκδηλωθούν παρεμβάσεις αντιμετώπισής τους.

Σενάριο 1- Η υιοθετούμενη στρατηγική

Η υιοθετούμενη στρατηγική στο προτεινόμενο ΕΠ είναι αυτή που έχει περιγραφεί αναλυτικά στο Κεφάλαιο 4. Συνοπτικά δομείται από τις κάτωθι Προτεραιότητες (ΠΕ) που κάθε μία περιλαμβάνει επιμέρους Ειδικούς Στόχους (ΕΣ)

ΠΕ1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτομίας, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας

- ΕΣ1. Μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της κατά το δυνατόν αποφυγής και μείωσης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων
- ΕΣ2. Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων
- ΕΣ3. Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων
- ΕΣ4. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των παράκτιων στόλων μικρής κλίμακας και βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας
- ΕΣ5. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, και της μεταφοράς γνώσης
- ΕΣ6. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης

ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτομίας, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας

- ΕΣ1. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης
- ΕΣ2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ
- ΕΣ3. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας
- ΕΣ4. Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας
- ΕΣ5. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης.

ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ

- ΕΣ1. Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης καθώς και βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων
- ΕΣ2. Στήριξη στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου

ΠΕ4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής

- ΕΣ1 Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας

ΠΕ5: Προώθηση της εμπορίας και μεταποίησης

- ΕΣ1.Βελτίωση της οργάνωσης αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
- ΕΣ2. Ενθάρρυνση των επενδύσεων στους τομείς της μεταποίησης και της εμπορίας.

ΠΕ6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής

- ΕΣ1.Ανάπτυξη και υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής

Σενάριο 2 – Στρατηγική με Διαφορετική κατανομή χρηματοδότησης στις επιμέρους Προτεραιότητες και Ειδικούς Στόχους (Μειωμένη χρηματοδότηση των δράσεων που υποστηρίζουν τις Προτεραιότητες 3 και 6, αυξημένη χρηματοδότηση των Προτεραιοτήτων 4 και 5 και εσωτερική ανακατανομή της χρηματοδότησης των Προτεραιοτήτων 1 και 2)

Για τη συνολική χρηματοδότηση του υπό μελέτη ΕΠ έχει εξασφαλιστεί ένα συγκεκριμένο σχέδιο χρηματοδότησης από το ΕΤΘΑ σε συνδυασμό με κάποια Εθνική Συμμετοχή. Οι εν λόγω χρηματοδοτικοί πόροι στο Σενάριο 1 κατανέμονται με ένα συγκεκριμένο τρόπο. Το εναλλακτικό Σενάριο 2 εξετάζει μια διαφορετική κατανομή της προβλεπόμενης χρηματοδότησης στα μέτρα και τις δράσεις που είναι κάτω από κάθε Ειδικό Στόχο και κατ' επέκταση κάτω κάθε Προτεραιότητα της Ένωσης. Οι μεταβολές που προτείνει το Σενάριο 2 υλοποιούνται εσωτερικά, έτσι ώστε να μην μεταβάλλεται η συνολική χρηματοδότηση του ΕΠ.

Το Σενάριο 2 διαμορφώνεται ώστε πρακτικά να δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα (και αντίστοιχη χρηματοδότηση) στα μέτρα και τις δράσεις που ενισχύουν την απασχόληση, την εμπορία και τη μεταποίηση, ενώ δίνεται λιγότερη βαρύτητα (και αντίστοιχη χρηματοδότηση) στα μέτρα και τις δράσεις που αφορούν την προστασία της υδρόβιας βιοποικιλότητας και την ενίσχυση των αλιευτικών αποθεμάτων.

Πιο συγκεκριμένα στο Σενάριο 2 προβλέπονται οι κάτωθι μεταβολές (σε σχέση με το Σενάριο 1):

ΠΕ1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας.

Μειώνεται η χρηματοδότηση για τους ΕΣ:

- ΕΣ1. Μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της κατά το δυνατόν αποφυγής και μείωσης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων
- ΕΣ2. Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων
- ΕΣ3. Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων

Ενισχύεται η χρηματοδότηση για τους ΕΣ:

- ΕΣ4. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των παράκτιων στόλων μικρής κλίμακας και βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας
- ΕΣ5. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, και της μεταφοράς γνώσης
- ΕΣ6. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης

ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας

Μειώνεται η χρηματοδότηση για τους ΕΣ:

- ΕΣ3. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας
- ΕΣ4. Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας

Ενισχύεται η χρηματοδότηση για τους ΕΣ:

- ΕΣ1. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης
- ΕΣ2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ
- ΕΣ5. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης.

ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ

Μειώνεται η χρηματοδότηση για τους ΕΣ (και συνεπώς για ολόκληρη την ΠΕ3):

- ΕΣ1. Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης καθώς και βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων (περιλαμβάνει παρακολούθηση αλιευμάτων και αποθεμάτων, επιστημονικές έρευνες στη θάλασσα κ.α.)

- ΕΣ2. Στήριξη στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου (περιλαμβάνει προγράμματα για έλεγχο της αλιείας, καταπολέμηση παράνομης αλιείας, ιχνηλασιμότητα προϊόντων αλιείας κ.α.)

ΠΕ4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής

Ενισχύεται η χρηματοδότηση για τους ΕΣ (και συνεπώς για ολόκληρη την ΠΕ4):

- ΕΣ1 Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας

ΠΕ5: Προώθηση της εμπορίας και μεταποίησης

Ενισχύεται η χρηματοδότηση για τους ΕΣ (και συνεπώς για ολόκληρη την ΠΕ5):

- ΕΣ1. Βελτίωση της οργάνωσης αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
- ΕΣ2. Ενθάρρυνση των επενδύσεων στους τομείς της μεταποίησης και της εμπορίας.

ΠΕ6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής

Μειώνεται η χρηματοδότηση για τους ΕΣ (και συνεπώς για ολόκληρη την ΠΕ6):

- ΕΣ1. Ανάπτυξη και υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (περιλαμβάνει μέτρα για την Ολοκληρωμένη θαλάσσια Εποπτεία και ιδίως το Κοινό Περιβάλλον Ανταλλαγής Πληροφοριών για τη θαλάσσια επιτήρηση και μέτρα για την προώθηση της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ιδιαίτερα της βιοποικιλότητας και των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών Natura)

5.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΜΕΝΩΝ ΛΟΓΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στην παρούσα παράγραφο πραγματοποιείται συγκριτική αξιολόγηση των Εναλλακτικών Δυνατοτήτων- Σεναρίων ώστε να αναδειχθεί και να επιλεγεί το βέλτιστο περιβαλλοντικά Πρόγραμμα.

5.2.1. Αξιολόγηση του Σεναρίου 0 - Μηδενική λύση

Ο φιλοπεριβαλλοντικός προσανατολισμός της μεγάλης πλειοψηφίας των προβλεπόμενων στο ΕΠ μέτρων, σε συμφωνία με τους στόχους και τις αρχές της "Ευρώπης 2020", της ΚΑΛΠ και της ΟΘΠ, αποδεικνύει την περιβαλλοντική αναγκαιότητα υλοποίησης του προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό, η στρατηγική που έχει επιλεγεί αποτελεί όχι απλώς ανάγκη, αλλά και απαίτηση. Για το λόγο αυτό η μηδενική λύση, δηλαδή η μη υλοποίηση του προγράμματος, δεν μπορεί να αποτελέσει περιβαλλοντικά αποδεκτή εναλλακτική επιλογή.

Η μη ανάληψη των σχετικών παρεμβάσεων σημαίνει ότι δεν θα υπάρξει καμία βελτίωση στην ποιότητα του περιβάλλοντος αφενός, και αφετέρου η συνέχιση των δραστηριοτήτων που δημιουργούν τα υπάρχοντα περιβαλλοντικά προβλήματα θα έχει ως αποτέλεσμα τη χειροτέρευση της ποιότητας των περιβαλλοντικών παραμέτρων.

Όσον αφορά στις πιθανές αρνητικές περιβαλλοντικές επιδράσεις που θα προκύψουν κατά τη φάση της υλοποίησης των δράσεων και των μέτρων του ΕΠ, αυτές αφενός μετριάζονται μερικώς από τα αναμενόμενα περιβαλλοντικά οφέλη του Προγράμματος, και αφετέρου θεωρούνται μικρής σημασίας και επίπτωσης σε σχέση με τις θετικές επιδράσεις του Προγράμματος στο περιβάλλον.

Κατά συνέπεια, καθώς η μη υλοποίηση του Προγράμματος υπονομεύει σημαντικά και την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χώρας για την προγραμματική περίοδο 2014 –2020, ενώ θίγεται τελικά και το περιβάλλον, το Σενάριο 0 (μηδενική λύση) απορρίπτεται.

5.2.2. Αξιολόγηση του εναλλακτικού Σεναρίου 2

Το Σενάριο 2 για «Διαφορετική κατανομή χρηματοδότησης στις επιμέρους Προτεραιότητες και Ειδικούς Στόχους» αφορά στην απόδοση μεγαλύτερης έμφασης στον τομέα:

- της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, στη βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας
- στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
- στην ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης και της μεταφοράς γνώσης
- στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια
- στη βελτίωση της οργάνωσης αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

- στην ενθάρρυνση των επενδύσεων στους τομείς της μεταποίησης και της εμπορίας.

Ταυτόχρονα, μειώνεται η χρηματοδότηση και η έμφαση:

- στη μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της προστασίας των ανεπιθύμητων αλιευμάτων
- στη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων
- στην προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων που αφορούν την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια
- στην προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας
- στη βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης που περιλαμβάνει παρακολούθηση αλιευμάτων και αποθεμάτων, επιστημονικές έρευνες στη θάλασσα κ.α.
- στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, που περιλαμβάνει προγράμματα για έλεγχο της αλιείας, καταπολέμηση παράνομης αλιείας, ιχνηλασιμότητα προϊόντων αλιείας κ.α.
- στην υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής που περιλαμβάνει μέτρα μέτρα για την προώθηση της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ιδιαίτερα της βιοποικιλότητας και των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών Natura κ.α.

Όπως προκύπτει σαφώς από τα παραπάνω, η λύση που υιοθετείται στο πλαίσιο του Σεναρίου 2(σε σχέση με το Σενάριο 1), δίνει μεγαλύτερη έμφαση στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στην στήριξη της απασχολησιμότητας και στην βελτίωση της αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, ενώ τίθενται σε δεύτερη μοίρα και μειώνονται οι χρηματοδοτικοί πόροι που αφορούν μέτρα για το φυσικό περιβάλλον, την προστασία της βιοποικιλότητας και των αλιευτικών αποθεμάτων.

Έτσι, μέσω του Σεναρίου 2 διοχετεύονται περισσότεροι πόροι στον παραγωγικό τομέα της αλιείας και της ιχθυοκαλλιέργειας και λιγότεροι στην αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Η μη υλοποίηση σημαντικού μέρους των παρεμβάσεων που προωθούν την αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος θα οδηγήσει καταρχάς σε μικρότερες βελτιώσεις στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε σχέση με την υιοθετούμενη στρατηγική. Επίσης, οι δραστηριότητες που δημιουργούν τα υπάρχοντα περιβαλλοντικά προβλήματα στον τομέα όχι μόνο θα εξακολουθούν να υπάρχουν, αλλά επιπλέον θα εντείνονται λόγω της εμπροσθοβαρούς προτεραιοποίησης των παρεμβάσεων ανάπτυξης των παραγωγικών δραστηριοτήτων της αλιείας και της ιχθυοκαλλιέργειας. Κατ' επέκταση στο Σενάριο 2 η ποιότητα των περιβαλλοντικών παραμέτρων αναμένεται να υποβαθμιστεί περαιτέρω.

Έτσι, η επιλογή του Σεναρίου 2 υπονομεύει την συμβολή του Προγράμματος στους στόχους για την περιβαλλοντική διαχείριση και αειφορία της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020.

Συνολικά, λοιπόν, αξιολογείται ότι οι προτάσεις του Σεναρίου 2 προωθούν μεν την ανάπτυξη του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, αλλά υπονομεύουν την προστασία και ανάπτυξη του φυσικού περιβάλλοντος και για το λόγο αυτό απορρίπτεται σε σχέση με το Σενάριο 1.

5.2.3. Αξιολόγηση και επιλογή του προτεινόμενου Σεναρίου 1

Οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις του επιχειρησιακού σχεδιασμού με βάση την υιοθετούμενη λύση αναμένεται να έχουν θετικά αποτελέσματα τόσο στην τόνωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της απασχόλησης στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, όσο και στην καλύτερη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων, των υδατικών και αλιευτικών περιβαλλοντικών πόρων της χώρας. Οι προτάσεις του Σεναρίου 1 προωθούν μια ισόρροπη προστασία και ανάπτυξη τόσο του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος όσο και του φυσικού περιβάλλοντος.

Συνοψίζοντας το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας για την περίοδο 2014-2020 αποτελεί μια λύση από τη βασική σύλληψη και τις διατάξεις των Κανονισμών που το καθορίζουν. Είναι δε εξαιρετικά θετικό από περιβαλλοντική άποψη, καθώς οι βασικές κατευθυντήριες αρχές που το καθορίζουν έχουν ως κύριο μέλημα και φροντίδα τους την προστασία του περιβάλλοντος όχι μόνο σε επίπεδο θεωρητικών διατάξεων αλλά και πλήρους εφαρμογής τους, μην αφήνοντας περιθώρια «παρεκτροπών» που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Συνεπώς το Σενάριο 1 (που στο εξής θα αναφέρεται ως Πρόγραμμα) αποτελεί το σενάριο επιλογής, έναντι των εναλλακτικών, για την παραπέρα εξέταση και ανάλυση των περιβαλλοντικών του στρατηγικών επιπτώσεων, που θα αναπτυχθούν στα επόμενα κεφάλαια. Ειδικότερα, στο κεφάλαιο 7 αξιολογούνται διεξοδικά οι επιπτώσεις των προτάσεων του Προγράμματος και στο κεφάλαιο 8 εντοπίζονται οι δυνατότητες πρόληψης και αναστροφής των τυχόν αρνητικών επιπτώσεων ώστε να δοθεί η κατεύθυνση στην οποία θα κινηθούν τα μέτρα αντιμετώπισης.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΙΕΙΑ

Στο κεφάλαιο 6 περιγράφεται η υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης με έμφαση στο υδατικό περιβάλλον. Ως περιοχή μελέτης ορίζεται η περιοχή του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Αλιεία 2014-2020, στην οποία αναμένονται περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του. Το εν λόγω σχέδιο αναφέρεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας και, κατά συνέπεια, ως περιοχή μελέτης ορίζεται το σύνολο αυτής.

Η Ελλάδα καταλαμβάνει το νοτιότερο τμήμα της Βαλκανικής (ή της Ελληνικής ή του Αίμου) Χερσονήσου. Η έκταση της ανέρχεται σε 131.944 km². Απ' αυτά τα 106.777,76 km² (80,39%) ανήκουν στο ηπειρωτικό τμήμα και τα 25.166,24 km² (19,078%) στο νησιώτικο τμήμα της Χώρας. Οι ακτές της έχουν μήκος περίπου 16.000 km και παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία γεωλογικών σχηματισμών.

6.1. ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Μεσόγειος Θάλασσα

Η Μεσόγειος θάλασσα (**Σχήμα 6.1.-1**) καταλαμβάνει μία έκταση της τάξης των 2,5 x 10⁶ km². Παρουσιάζει πλάτος 3.800 km από τα ανατολικά προς τα δυτικά και εμφανίζει ΒΑ απόσταση περί τα 900km μεταξύ της Γαλλίας και της Αλγερίας. Αντιστοιχεί στο 0,8% της θαλάσσιας επιφάνειας του πλανήτη και καταλαμβάνει περίπου το 0,25% του όγκου του νερού των ωκεανών. Αποτελεί μια κλειστή θάλασσα με μέσο βάθος περί τα 1.500 m, που ενώνεται με τον Ατλαντικό ωκεανό από το στενό του Γιβραλτάρ, πλάτους 15 km και βάθους 290 m, με τη Μαύρη θάλασσα από τα στενά των Δαρδανελίων, μέγιστου πλάτους 7 km και μέσου βάθους 55 m, και με την Ερυθρά θάλασσα μέσω της διώρυγας του Σουέζ.

Σχήμα 6.1-1 Μεσόγειος θάλασσα (Πηγή: Google Earth, 2014)

Η Μεσόγειος χωρίζεται από το κανάλι της Σικελίας, πλάτους 150km και μέγιστου βάθους 400m. Το μέγιστο βάθος της Μεσογείου είναι 4.982 m και εντοπίζεται στις ΝΔ ακτές της Ελλάδας (40 ναυτικά μίλια ΝΔ της Πύλου), ενώ το πιο ρηχό μέρος παρατηρείται στη βόρεια Αδριατική, το βάθος της οποίας δεν ξεπερνά τα 200 m.

Ο κύριος ποταμός που εκβάλλει στη Μεσόγειο είναι ο Νείλος, με απορροή 89 km³/έτος (στο ύψος του φράγματος του Aswan) και 5 km³/έτος (στις εκβολές του). Η Μεσόγειος χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά εξάτμισης κυρίως κατά την επίδραση ψυχρών και ξηρών ανέμων, με αποτέλεσμα να παρατηρείται έλλειμμα νερού της τάξης των 2.500 km³/έτος, το οποίο καλύπτεται κυρίως από την είσοδο υδάτινων μαζών από τον Ατλαντικό Ωκεανό και από τη Μαύρη θάλασσα, ενώ η ανταλλαγή υδάτων από τη Διώρυγα του Σουέζ θεωρείται ελάχιστη. Για αυτό το λόγο, ο εκτιμώμενος χρόνος παραμονής του νερού στη Μεσόγειο κρίνεται υψηλός και κυμαίνεται μεταξύ 75 και 100 χρόνια.

Η κατανομή του οξυγόνου και των θρεπτικών αλάτων στη Μεσόγειο παρουσιάζει τυπικά χαρακτηριστικά oligοτροφικών περιοχών. Παρόλα αυτά, υψηλές πυκνότητες πλαγκτού εμφανίζονται περιοδικά σε τοπικό επίπεδο, κυρίως πλησίον παράκτιων περιοχών.

Η θαλάσσια ζωή της Μεσογείου αντικατοπτρίζει τις μεταβολές των αβιοτικών χαρακτηριστικών (π.χ. χαμηλές τιμές θρεπτικών) και των γεωλογικών φαινομένων που έχουν λάβει χώρα στη διάρκεια του χρόνου (π.χ. φαινόμενα απομόνωσης, ξηρασίας). Σε γενικές γραμμές η θαλάσσια ζωή της Μεσογείου χαρακτηρίζεται από χαμηλή βιομάζα και μεγάλη βιοποικιλότητα. Περιλαμβάνει το 7% της γνωστής θαλάσσιας πανίδας και το 18% της παγκόσμιας θαλάσσιας χλωρίδας, με σύνολο περί τα 10.000 ως 12.000 θαλάσσια είδη, 28% των οποίων είναι ενδημικά (εντοπίζονται μόνο στη Μεσόγειο). Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το είδος *Posidonia oceanica*, το οποίο σχηματίζει μεγάλα λιβάδια μέχρι και τα 40m βάθος, διαδραματίζοντας ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη θαλάσσια ζωή των παράκτιων οικοσυστημάτων.

Ελλαδικός θαλάσσιος χώρος

Ο πυθμένας των ελληνικών θαλασσών χαρακτηρίζεται από μια σύνθετη μορφολογία, εξαιτίας των γεωλογικών φαινομένων που έχουν λάβει χώρα στην ανατολική Μεσόγειο.

Το Αιγαίο πέλαγος, με συνολικό όγκο 8,1 x 10¹³ m³ και μέσο βάθος 450 m, διακρίνεται σε δύο κύρια μέρη: στο βόρειο - κεντρικό Αιγαίο, το οποίο αντιστοιχεί στη θαλάσσια έκταση από τις βόρειες ακτές της ενδοχώρας ως το πλάτωμα (plateau) των Κυκλάδων και στο νότιο Αιγαίο (αναφέρεται και ως Κρητικό πέλαγος), το οποίο αντιστοιχεί στη θαλάσσια περιοχή νότια των Κυκλάδων και μέχρι την Κρήτη. Οι δύο περιοχές στην ουσία είναι απομονωμένες από την ισοβαθή των 350 m και κάτω, εξαιτίας του πλατώματος των Κυκλάδων νήσων και γι αυτό το λόγο δεν πραγματοποιούνται μεταξύ τους άμεσες ανταλλαγές βαθέων υδάτινων μαζών.

Το Ιόνιο πέλαγος διακρίνεται στο βόρειο και νότιο τμήμα με όριο το ρήγμα της Κεφαλονιάς. Το βόρειο τμήμα θεωρείται συνέχεια της Αδριατικής και χαρακτηρίζεται ως μία εκτεταμένη μικρού βάθους περιοχή σε αντίθεση με το νότιο τμήμα του Ιονίου πελάγους, το οποίο χαρακτηρίζεται από μεγάλα βάθη (>4.000 m), εξαιτίας των ενεργών ρηγμάτων.

Σχήμα 6.1-2 Ελλαδικός θαλάσσιος χώρος (Google Earth, 2014)

Ποιότητα Θαλάσσιων Υδάτων

Στην ΕΕ υπάρχουν θαλάσσιες περιοχές (Βόρεια Θάλασσα, Βαλτική, Μαύρη Θάλασσα, Μεσόγειος) με μεγάλη αξία από την άποψη της ιχθυοπαραγωγής και του τουρισμού, που πρέπει να τύχουν προστασίας. Για το σκοπό αυτό, διαμορφώθηκε η Οδηγία Πλαίσιο 2008/56/ΕΚ για τη Θαλάσσια Στρατηγική, η οποία στοχεύει στην προαγωγή της αειφόρου χρήσης των θαλασσών, στη διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και στην προστασία των βασικών πόρων από τους οποίους εξαρτώνται οι κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα. Η παραπάνω οδηγία ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το Ν. 3983/2011 «Εθνική στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 2008 και άλλες διατάξεις». Στόχος είναι η διατήρηση και αποκατάσταση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος έως το έτος 2020.

Η ποιότητα των νερών κολύμβησης στις ακτές της Ελλάδας παρακολουθείται συστηματικά από το 1988, σύμφωνα με την Οδηγία 76/160/ΕΟΚ «περί της ποιότητας υδάτων κολύμβησης», στο πλαίσιο του «Προγράμματος παρακολούθησης ποιότητας νερών κολύμβησης στις ακτές της Ελλάδας». Η αξιολόγηση των υδάτων κολύμβησης πραγματοποιήθηκε με στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων παρακολούθησης των τεσσάρων τελευταίων ετών (2009-2012) από το ΥΠΕΚΑ. Συνολικά, παρακολούθηθηκαν 2.155 σημεία εκ των οποίων τα 6 βρίσκονται σε εσωτερικά ύδατα και συγκεκριμένα σε λίμνες και τα υπόλοιπα 2.149 σε παράκτια ύδατα. Σύμφωνα με την έκθεση του 2011, 2.043 σημεία (94,80%) ταξινομήθηκαν στην κατηγορία "εξαιρετικής ποιότητας", 91 σημεία (4,22%) χαρακτηρίστηκαν ως "καλής ποιότητας", 16 σημεία (0,74%) ως "επαρκούς ποιότητας" και μόλις 5 σημεία (0,23%) ως "ανεπαρκούς ποιότητας".

Οι κυριότερες πηγές ρύπανσης των ελληνικών θαλασσών βρίσκονται στη χέρσο, καθώς πολλές μεγάλες πόλεις της Ελλάδας δεν επεξεργάζονται ολοκληρωμένα τα αστικά και βιομηχανικά απόβλητά τους, επιβαρύνοντας υδροφόρο ορίζοντα και θαλάσσιο περιβάλλον. Δεν είναι τυχαίο ότι στον Θερμαϊκό και τον Σαρωνικό κόλπο, όπου καταλήγουν βιομηχανικά απόβλητα, παρατηρείται το φαινόμενο του ευτροφισμού. Στη ρύπανση των θαλασσών με αστικά και βιομηχανικά λύματα έχει συμβάλει καθοριστικά και η απότομη ανάπτυξη των παράκτιων τουριστικών περιοχών, η οποία δεν συνοδεύθηκε από τις απαραίτητες υποδομές (Νείλας, 2007). Σημαντική πηγή ρύπανσης αποτελούν και οι ανεξέλεγκτες χωματερές στα νησιά, στις οποίες γίνεται καύση απορριμμάτων. Ως διάλυοι βιομηχανικής ρύπανσης λειτουργούν και πολλοί ποταμοί κυρίως της Β. Ελλάδας, οι οποίοι επιβαρύνονται με μια σειρά χημικών ουσιών, κυρίως φυτοφάρμακα και λιπάσματα. Σύμφωνα μάλιστα, με έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) για το Μεσογειακό Περιβάλλον, κύρια πηγή νιτρικών στο Αιγαίο αποτελούν οι γεωργικές απορροές, συμβάλλοντας από 45% (νησιά Κυκλάδων) έως 70% (ανατολική Πελοπόννησος) στο συνολικό φορτίο (Γιαννάρου, 2007; Καθημερινή 12/08/2007) στον Θερμαϊκό και τον Σαρωνικό Κόλπο.

6.2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Η Ελλάδα είναι χώρα με έντονο ανάγλυφο, περιορισμένη ενδοχώρα και μεγάλο ανάπτυγμα ακτών. Αποτέλεσμα της ιδιόμορφης αυτής γεωμορφολογικής διάρθρωσης είναι η πολυδιάσπαση του χώρου σε μικρές λεκάνες απορροής, με μικρούς ποταμούς και επιφανειακή απορροή που χαρακτηρίζεται από πλημμυρική δίαιτα.

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την κοινοτική Οδηγία-Πλαίσιο για τα Νερά 2000/60/ΕΚ έγινε με το Ν. 3199/2003 (ΦΕΚ 280/Α/09.12.2003) και το ΠΔ 51/2007 (ΦΕΚ 54/Α/08.03.2007). Με τις διατάξεις της παραπάνω εθνικής νομοθεσίας ενσωματώνονται οι βασικές έννοιες της Οδηγίας για τους υδατικούς πόρους και ταυτόχρονα συγκροτείται η νέα διοικητική δομή, καθώς και καθορίζονται οι αρμοδιότητες των επιμέρους φορέων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε περιφερειακό.

Οι Λεκάνες Απορροής Ποταμών και τα Υδατικά Διαμερίσματα της Ελλάδας έχουν καθορισθεί με την ΥΑ οικ. 706/2010 (ΦΕΚ 1383/Β/2-9-2010, 1572/Β/28-9-2010) σε 14 Υδατικά Διαμερίσματα, όπως παρουσιάζονται στο **Σχήμα 6.2-1**.

- 01 – Δυτικής Πελοποννήσου
- 02 – Βόρειας Πελοποννήσου
- 03 – Ανατολικής Πελοποννήσου
- 04 – Δυτικής Στερεάς Ελλάδας
- 05 – Ηπείρου
- 06 – Αττικής
- 07 – Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας
- 08 – Θεσσαλίας
- 09 – Δυτικής Μακεδονίας
- 10 – Κεντρικής Μακεδονίας
- 11 – Ανατολικής Μακεδονίας
- 12 – Θράκης

- 13 – Κρήτης
- 14 – Νήσων Αιγαίου

Σήμερα καταρτίζονται τα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, σύμφωνα με την κοινοτική και εθνική νομοθεσία. Για τα περισσότερα από τα Υδατικά Διαμερίσματα τα Σχέδια Διαχείρισης έχουν εγκριθεί και αναρτώνται από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων. Εξαιρέση αποτελούν τα Υδατικά Διαμερίσματα της Κρήτης (13) και των Νήσων Αιγαίου (14) που είναι σε εξέλιξη.

Όσον αφορά στην κατανάλωση νερού, υπολογίζεται κατά προσέγγιση σε 8.243 hm³/έτος, από τα οποία περίπου το 84% διατίθεται στην άρδευση, 12% στην ύδρευση, 3% στη βιομηχανία και ενέργεια και 1% στην κτηνοτροφία.

Σχήμα 6.2-1 Χάρτης Υδατικών Διαμερισμάτων και Λεκανών Απορροής ΥΠΕΚΑ (ΦΕΚ 1383/Β/2-9-2010, 1572/Β/28-9-2010)

Επιφανειακά ύδατα

Η Ελλάδα διαθέτει 145 ποτάμια, εκ των οποίων τα 5 είναι διασυνοριακά, και 81 λίμνες (3 διασυνοριακές), από τις οποίες οι 56 είναι φυσικές και οι 25 τεχνητές.

Τα 5 διασυνοριακά ποτάμια είναι ο Νέστος, ο Στρυμόνας, ο Αξιός, ο Αωός και ο Έβρος. Οι τρεις εξ αυτών πηγάζουν στη Βουλγαρία, ο Έβρος και ο Νέστος από τα όρη Ρίλα και ο Στρυμόνας από το όρος Βίταζα. Ο Αξιός πηγάζει από την Π.Γ.Δ.Μ. από το όρος Βαρνούντα στον νομό Φλώρινας και εκβάλλει στον Θερμαϊκό κόλπο. Ο Αωός, ο μόνος του οποίου οι πηγές βρίσκονται εντός ελληνικών συνόρων, πηγάζει από τη Βόρεια Πίνδο και τελικά εκβάλλει στην Αλβανία, αφού πρώτα ενώνεται με τους παραποτάμους Βοϊδομάτη και Σαραντάπορο. Μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός που πηγάζει σε ελληνικό έδαφος είναι ο Αλιάκμονας (297km), ο οποίος τελικά εκβάλλει στο Αιγαίο Πέλαγος. Άλλοι σημαντικοί ποταμοί είναι ο Ασωπός, ο Αχελώος, ο Εύηνος, ο Αλφειός, ο Πηνειός και Ευρώτας, κα. Οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 που περιλαμβάνουν ποταμούς παρουσιάζονται στο Χάρτη 1 του Παραρτήματος Χαρτών.

Οι λίμνες στην Ελλάδα αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία υγροτόπων και έχουν αξιοποιηθεί για τα αλιεύματα και το πόσιμο και αρδευτικό νερό. Διακρίνονται σε φυσικές και τεχνητές λίμνες. Οι περισσότερες φυσικές λίμνες είναι γλυκού νερού και σχηματίζονται κατά το πλείστον μακριά από τις ακτές της θάλασσας. Υπάρχουν και λίμνες με αλμυρό ή υφάλμυρο νερό, όταν το υπόστρωμά τους περιέχει πολλά διαλυτά άλατα ή όταν δέχονται εισροές αλμυρού νερού. Η λίμνη Τριχωνίδα είναι η μεγαλύτερη της Ελλάδας, ενώ ειδική περίπτωση συντιστά η λίμνη Βιστονίδα λόγω του ότι δέχεται εισροή γλυκού νερού από τη χέρσο (μέσω ποταμών και χειμάρρων) και αλμυρού νερού από τη θάλασσα με αποτέλεσμα να παρατηρείται διαβάθμιση της αλατότητας του νερού της από βορρά (χέρσος) προς νότο (Θρακικό πέλαγος). Οι λίμνες θεωρείται ότι έχουν πεπερασμένη διάρκεια ζωής ακόμη και όταν μένουν ελεύθερες από κάθε ανθρώπινη κακομεταχείριση. Η λίμνη Κορώνεια αποτελεί το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα κακής διαχείρισης ενός υγροτόπου, αφού λόγω της κατασπατάλησης και της άναρχης βιομηχανικής ανάπτυξης, καταγράφονται υψηλές τιμές ρύπων, ενώ έχει θεωρηθεί βιολογικά νεκρή λίμνη από το 2004.

Οι τεχνητές λίμνες αποτελούν τεχνητούς υγρότοπους, αρχικός σκοπός των οποίων είναι η ταμίευση νερού για ύδρευση, άρδευση, παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Η μεγαλύτερη τεχνητή λίμνη είναι αυτή των Κρεμαστών στη Στερεά Ελλάδα (68,532km²), η οποία δημιουργήθηκε με το φράγμα των Κρεμαστών για την ταμίευση υδάτινων όγκων των ποταμών Αχελώου, Αγραφιώτη, Ταυρωπού και Τρικεριώτη. Η λίμνη Κερκίνη, τρίτη σε μέγεθος, αποτελεί πια έναν ξεχωριστό υγροβιότοπο, ο οποίος «κατασκευάστηκε» από το φράγμα για τον έλεγχο της ροής του Στρυμόνα, όπου παρατηρούνται 300 περίπου είδη ορνιθοπανίδας, ενώ από τα είδη ιχθυοπανίδας κυριαρχούν το γριβάδι και η πέστροφα. Στο Χάρτη 1 του Παραρτήματος Χαρτών παρουσιάζονται οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 που περιλαμβάνουν τεχνητές και φυσικές λίμνες.

Υπόγεια ύδατα

Η πολύπλοκη εν γένει γεωλογική και τεκτονική δομή της Ελλάδας διαμορφώνει εξίσου πολύπλοκες υδρογεωλογικές συνθήκες, με αποτέλεσμα τα επιμέρους δημιουργούμενα υπόγεια υδροφόρα συστήματα να παρουσιάζουν σημαντική ετερογένεια και ανισοτροπία ως προς την οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας τους.

Το αρχικό κριτήριο διαχωρισμού των υπογείων υδατικών συστημάτων αποτελεί η υδρολιθολογική συμπεριφορά των σχηματισμών που φιλοξενούν τις υπόγειες υδροφορίες. Διακρίνονται έτσι οι παρακάτω κατηγορίες:

Καρστικά συστήματα υπογείων υδάτων. Στα συστήματα αυτά η κυκλοφορία του υπόγειου νερού γίνεται μέσω του δευτερογενούς πορώδους (ρωγμές, καρστικά κενά) που προέρχεται κυρίως από τη διάλυση των ανθρακικών σχηματισμών. Περιλαμβάνονται εδώ οι υπόγειες υδροφορίες που φιλοξενούνται στους ασβεστολίθους και τα μάρμαρα.

Κοκκώδη συστήματα υπογείων υδάτων. Στα συστήματα αυτά η κυκλοφορία του υπόγειου νερού γίνεται μέσω του πρωτογενούς πορώδους (πορώδες κόκκων). Περιλαμβάνονται εδώ οι υπόγειες υδροφορίες που φιλοξενούνται στις σύγχρονες και νεογενείς αποθέσεις.

Ρωγματώδη συστήματα υπογείων υδάτων. Στα συστήματα αυτά η κυκλοφορία του υπόγειου νερού γίνεται μέσω του δευτερογενούς πορώδους (ρωγμές, διακλάσεις, τεκτονισμένες ζώνες κλπ). Περιλαμβάνονται εδώ οι ασθενείς υπόγειες υδροφορίες τοπικού χαρακτήρα που φιλοξενούνται στο μανδύα αποσάθρωσης και στις ζώνες τεκτονισμού των στρωμάτων του φλύσχη, των φυλλιτών χαλαζιτών, των σχιστολίθων και των στρωμάτων Τυρού.

Ποιότητα Επιφανειακών και Υπόγειων Υδάτων

Η τεχνική έκθεση με τίτλο «Ποιότητα επιφανειακών και υπόγειων υδάτων της χώρας: περίοδος αναφοράς 2000-2008» παρουσιάζει την ποιότητα των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων της χώρας, όπως αυτή προκύπτει από την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων παρακολούθησης του Γενικού Χημείου του Κράτους της περιόδου 2006-2008 και του ΙΓΜΕ περιόδου 2000-2008. Τα αποτελέσματα των εργαστηριακών αναλύσεων υποβλήθηκαν σε στατιστική επεξεργασία και συγκρίθηκαν με τα παραπάνω θεσμοθετημένα Πρότυπα Ποιότητας Περιβάλλοντος. Από το σύνολο των θέσεων που παρακολουθήθηκαν τη διετία 2007-2008 για τις ουσίες προτεραιότητας, το 64% (2007) και το 55% (2008) των θέσεων ταξινομείται σε καλή χημική κατάσταση, ενώ στο υπόλοιπο 36% (2007) και 45% (2008) η χημική κατάσταση διαφαίνεται κατώτερη της καλής, όπως φαίνεται στα διαγράμματα του **Σχήματος 6.2-2** (ΥΠΕΚΑ, 2012).

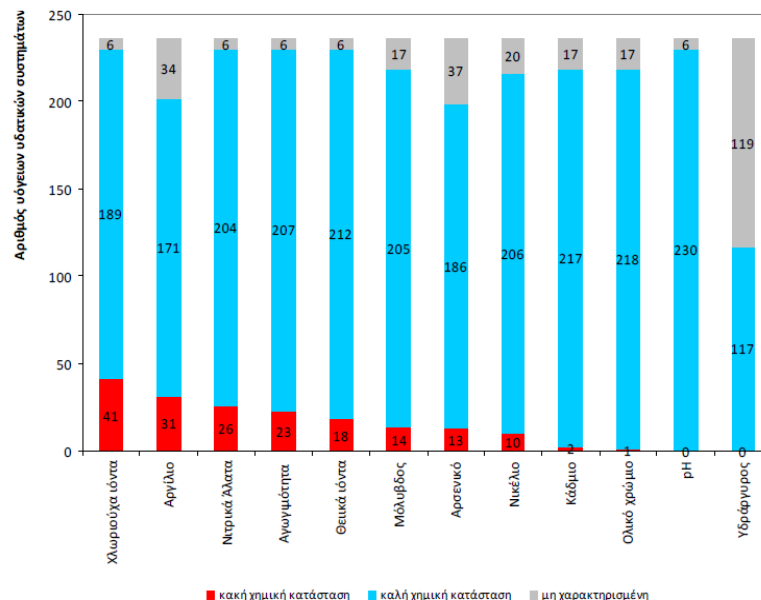

Σχήμα 6.2-2 Χημική κατάσταση επιφανειακών υδάτων για τη διετία 2007-2008

Πηγή: ΥΠΕΚΑ, 2012

Οι ειδικοί ρύποι αποτελούν υποβοηθητικές παραμέτρους που συναξιολογούνται κατά την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης. Από το σύνολο των θέσεων που παρακολούθηθηκαν για τους ειδικούς ρύπους τη διετία 2007-2008, το 64% (2007) και το 40% (2008) των θέσεων ταξινομείται σε καλή κατάσταση, ενώ στο υπόλοιπο 37% (2007) και 60% (2008) η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως κατώτερη της καλής. Οι διαφοροποιήσεις στο ποσοστό των θέσεων, που επιτυγχάνουν καλή χημική κατάσταση μεταξύ των ετών 2007 και 2008, δεν θα πρέπει να ερμηνευθούν αναγκαστικά ως επιδείνωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των υδάτινων σωμάτων για τις ουσίες προτεραιότητας της χώρας το 2008 σε σχέση με το 2007, καθώς σχετίζονται άμεσα και με τα όρια ανίχνευσης και ποσοτικού προσδιορισμού των μεθόδων, οι οποίες εφαρμόστηκαν προκειμένου να αναλυθούν οι εν λόγω χημικές παράμετροι (ΥΠΕΚΑ, 2012).

Η αστοχία σε σχέση με τα ποιοτικά πρότυπα περιβάλλοντος για τις ουσίες προτεραιότητας και τους ειδικούς ρύπους σχετίζεται με την αγροτική δραστηριότητα και την εφαρμογή προϊόντων φυτοπροστασίας, όπως στην περίπτωση των διυρον, ισοροτuron και μονολινuron που αποτελούν ζιζανιοκτόνα των οποίων απαγορεύεται η εφαρμογή σταδιακά από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 με τελευταίο έτος απόσυρσης το 2007 για τα δύο πρώτα και το 1999 για το μονολινuron. Οι υπερβάσεις στα μέταλλα (υδράργυρος, κάδμιο) και σε οργανικές ενώσεις σχετίζεται με την βιομηχανική κυρίως δραστηριότητα των κλάδων κλωστοϋφαντουργίας, διύλισης πετρελαίου, παραγωγής παρασιτοκτόνων και άλλων αγροχημικών προϊόντων, χρωμάτων, συνθετικών ινών, αλλά και σε χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων. Ειδικότερα, τα παράγωγα τριβούτυλο-κασσιτέρου σχετίζονται με τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την προστασία των υφάλων των πλοίων και οι επιφανειοδραστικοί παράγοντες ως πρώτες ύλες στην βιομηχανία καλλυντικών και ιατρικών παρασκευασμάτων, που διευκολύνουν τον σχηματισμό ομογενών μειγμάτων μη αναμίξιμων υγρών (ΥΠΕΚΑ, 2012).

Σχήμα 6.2-3 Χημική κατάσταση υπόγειων υδάτων για τη διετία 2007-2008

Στα υπόγεια ύδατα, με εξαίρεση τον υδράργυρο, για τον οποίο αρκετές μετρήσεις δεν μπορούν να αξιολογηθούν δεδομένου ότι η οριακή τιμή αξιολόγησης συμπίπτει με το όριο ανίχνευσης της

μεθόδου, οι περισσότερες υπερβάσεις παρατηρούνται σε παραμέτρους που σχετίζονται με φαινόμενα υφαλμύρωσης (χλωριόντα, αγωγιμότητα, θειικά) (17% των υπόγειων υδατικών συστημάτων σε κακή χημική κατάσταση ως προς τα χλωριόντα), στο αργίλιο (13% των υπόγειων υδατικών συστημάτων σε κακή χημική κατάσταση) και στα νιτρικά (11% των υπόγειων υδατικών συστημάτων σε κακή χημική κατάσταση), ενώ ακολουθούν τα μέταλλα μόλυβδος, αρσενικό και νικέλιο, στα οποία λιγότερο από 6% των υπόγειων υδατικών συστημάτων παρουσιάζει κακή χημική κατάσταση (ΥΠΕΚΑ, 2012).

Προστασία Υδάτων

Τα επιφανειακά υδατικά συστήματα δέχονται πιέσεις λόγω γεωργικής δραστηριότητας, ανεξέλεγκτης διάθεσης αστικών λυμάτων, βιομηχανικής δραστηριότητας, κα. Σημαντικά προβλήματα ποσοτικής και ποιοτικής υποβάθμισης παρατηρούνται σε υπόγειους υδροφορείς, τα οποία οφείλονται κατά κανόνα στην υπεράντλησή τους και στη ρύπανσή τους (υψηλές συγκεντρώσεις νιτρικών) λόγω γεωργικών δραστηριοτήτων και ρύπανσης λόγω των ομβρίων υδάτων σε αστικές περιοχές.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίσουν τη δημιουργία μητρώου ή μητρώων όλων των περιοχών που εντάσσονται στο εσωτερικό κάθε περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού, οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως χρήζουσες ειδικής προστασίας βάσει ειδικών διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων τους ή για τη διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών που εξαρτώνται άμεσα από το νερό.

Το μητρώο περιλαμβάνει όλα τα υδατικά συστήματα που προσδιορίζονται δυνάμει του άρθρου 7 παράγραφος 1 και όλες τις προστατευόμενες περιοχές που καλύπτονται από το Παράρτημα IV. (Άρθρο 1, 2000/60 Ε.Κ.).

Το μητρώο των προστατευομένων περιοχών περιλαμβάνει τους ακόλουθους τύπους προστατευόμενων περιοχών:

- Περιοχές που προορίζονται για την άντληση ύδατος για ανθρώπινη κατανάλωση σύμφωνα με το άρθρο 7.
- Περιοχές που προορίζονται για την προστασία υδρόβιων ειδών με οικονομική σημασία.
- Υδατικά συστήματα που έχουν χαρακτηριστεί ως ύδατα αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως ύδατα κολύμβησης, σύμφωνα με την οδηγία 76/160/ΕΟΚ.
- Περιοχές ευαίσθητες στην παρουσία θρεπτικών ουσιών, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως ευάλωτες ζώνες, σύμφωνα με την οδηγία 91/676/ΕΟΚ και των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως ευαίσθητες περιοχές, σύμφωνα με την οδηγία 91/271/ΕΟΚ.
- Περιοχές που προορίζονται για την προστασία οικοτόπων ή ειδών όταν η διατήρηση ή η βελτίωση της κατάστασης των υδάτων είναι σημαντική για την προστασία τους, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών τόπων του προγράμματος «Φύση 2000», που καθορίζονται δυνάμει των οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ.

6.3. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ – ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Βιοποικιλότητα είναι η ποικιλία των ζώντων οργανισμών κάθε προέλευσης, περιλαμβανομένων μεταξύ άλλων, των χερσαίων, θαλάσσιων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων. Η βιοποικιλότητα αντανάκλα την πολυπλοκότητα της ζωής, την κατάσταση του οικοσυστήματος και έχει άμεση σχέση με τη λειτουργία και τη δυναμική τους.

Παρά τη μικρή της έκταση η Ελλάδα παρουσιάζει αξιοσημείωτη βιοποικιλότητα, υπερτερώντας σε ορισμένες ομάδες οργανισμών έναντι άλλων μεγαλύτερων ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στα εξής:

- στη γεωγραφική θέση της Ελλάδας,
- στην ποικιλία των κλιματικών τύπων,
- στο έντονο ανάγλυφο και στην ποικιλομορφία των οικοσυστημάτων,
- στο μεγάλο αριθμό νησιών και βραχονησίδων,
- στην ποικιλία των γεωλογικών υποστρωμάτων και των εδαφικών σχηματισμών.

6.3.1. Χλωρίδα και βλάστηση – Οικότοποι

6.3.1.1. Θαλάσσια Οικοσυστήματα – Φυτοβένθος

Η θαλάσσια χλωρίδα του πυθμένα διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες, στα μακροφύκη και στα θαλάσσια αγγειόσπερμα (φανερόγαμα). Τα μακροφύκη δεν έχουν βλαστούς, φύλλα, ρίζες, δεν σχηματίζουν σπέρματα, άνθη ή καρπούς, και με τη σειρά τους διακρίνονται σε χλωροφύκη, φαιοφύκη και ροδοφύκη. Τα μακροφύκη των ελληνικών θαλασσών εκτιμώνται σε 550 taxa, η πλειοψηφία των οποίων βρίσκεται σε βάθη μέχρι 10 m, σε πυκνότητες που μπορεί να κυμαίνονται από 10 μέχρι 45 είδη/0,04 m. Αναπτύσσονται κυρίως σε σταθερά υποστρώματα (π.χ. βράχους) με το δίσκο προσκόλλησης. Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο και κάποια από αυτά αποτελούν δείκτες της ποιότητας των υδάτων. Παρακάτω περιγράφονται κάποια τυπικά είδη φυκών των ελληνικών θαλασσών.

Χλωροφύκη

- *Cladophora spp.* Αντιπροσωπεύεται από περίπου 20 είδη και σχηματίζει φυτοκοινωνίες σε βράχια, στη ζώνη θραύσης των κυμάτων. Συναντάται όλο το χρόνο με το ελάχιστο της αφθονίας του κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Η παρουσία του υποδηλώνει πηγές οργανικού φορτίου (εκροή λυμάτων, ρυακιών κλπ.).
- *Acetabularia acetabulum*. Το είδος *Acetabularia acetabulum* επιβιώνει στις ακτές μας από όταν ακόμα υπήρχε η τροπική Τηθύς θάλασσα. Απαντά σε βάθη 2 έως 30 (σπάνια) μέτρων σε καλά φωτισμένα νερά, σε βραχώδεις αλλά και πετρώδεις βυθούς με ιδιαίτερη προτίμηση στα ξέφωτα ανάμεσα σε λιβάδια Ποσειδωνίας.
- *Enteromorpha spp.* Αναπτύσσεται ραγδαία σε συνθήκες ευτροφισμού, ενώ το γεγονός ότι είναι ανθεκτικό σε χαμηλές αλατότητες του επιτρέπει να εισχωρεί ακόμα και σε ποτάμια. Αναπτύσσεται πάνω σε βράχια, συνήθως όχι βαθύτερα από τη ζώνη της στάθμης της θάλασσας.
- *Caulerpa prolifera*. Αναπτύσσεται σε μεγάλα λιβάδια με οριζόντιες καταβολάδες. Συνήθως δεν απαντά σε βάθη μεγαλύτερα των 20 μέτρων. Προτιμά τους αμμώδεις και λασπώδεις βυθούς αλλά μπορεί να αναπτυχθεί και σε βράχια ελαφρώς σκεπασμένα από ίζημα. Προσαρμόζεται εύκολα σε ευδρεία.

Φαιοφύκη

- *Cystoseira spp.* Απαντώνται περισσότερα από 15 είδη στη Μεσόγειο. Οι φυτοκοινωνίες που θα αναπτυχθούν σε μια περιοχή καθορίζονται από τη σύσταση του υποστρώματος, από το γεωγραφικό προσανατολισμό και την υδρολογία, το φωτισμό, την κλίση κλπ και καθορίζουν με τη σειρά τους τα είδη των ζώων που αποτελούν τους βενθικούς πληθυσμούς. Σε αυτές τις φυτοκοινωνίες διάφορα είδη πανίδας, όπως ψάρια και κάβουρες, βρίσκουν άφθονη τροφή, είτε αυτή είναι τα ίδια τα φυτά είτε τα επίφυτα, ή, ακόμα, τις αξιοποιούν ως καταφύγιο από εχθρούς και προστασία από τον ήλιο. Επιπλέον, ο κυματισμός φέρνει νερό που ανανεώνεται συνεχώς και έτσι περιέχει περισσότερο οξυγόνο, ενώ το νερό αυτό είναι πλούσιο σε θρεπτικές ουσίες, οι οποίες διηθούνται από τους οργανισμούς που ζουν προσκολλημένοι στο βράχο, όπως τα μύδια και οι βάλανοι. Αξίζει να σημειωθεί ότι η παρουσία της *Cystoseira* υποδηλώνει πολύ καλή ποιότητα του περιβάλλοντος, με έντονο υδροδυναμισμό και ανανέωση των νερών από το συνεχή κυματισμό
- *Colpomenia sinuosa*. Περιορίζεται στην ανώτερη υποπαράλια ζώνη σε βάθος έως 8 μέτρων. Αναπτύσσεται σε πέτρες, βράχια και πάνω σε άλλα φύκη σε όλη τη διάρκεια του έτους, με το μέγιστο της αφθονίας του την άνοιξη και το καλοκαίρι.

Ροδοφύκη

- *Laurencia obtusa*. Χαρακτηρίζει περιβάλλοντα με πολύ φως και ζέστη, ενώ λίγοι οργανισμοί είναι ικανοί να αντέξουν τέτοια ζέστη. Στην αρχή της άνοιξης το φύκος χρωματίζει κόκκινο τον πυθμένα, αργότερα ο έντονος ήλιος θα το αποχρωματίσει σε πράσινο, μέχρι το καλοκαίρι που θα μείνουν ασβεστοποιημένες, νεκρές περιοχές. Η *Laurencia* είναι ένα φύκος εξαιρετικά χρήσιμο, έχει αντιβιοτικές ιδιότητες, είναι εδώδιμο, εύγεστο και αναζητείται από τους αχινούς.
- *Amphiroa rigida*. Απαντά σε ρηχά νερά από 0 έως 5 μέτρα βάθος σε τοποθεσίες προστατευμένες από ισχυρά κύματα. Στη Μεσόγειο συναντάται και το είδος *Amphiroa acryptarthrodia* προτιμάει τα σκιερά ενδιαιτήματα.
- *Lithophyllum lichenoides*. Σκιοφιλό είδος, αναπτύσσεται σε παχιές κρούστες πάνω στις βραχώδεις ακτές σχηματίζοντας «περβάζια» στη ζώνη θραύσης των κυμάτων. Η ποικιλία των μικροπεριβάλλοντων που δημιουργεί η πολυπλοκότητα της δομής του προσφέρει καταφύγιο σε έναν πολύ μεγάλο αριθμό ειδών. Συνιστά λοιπόν ένα πολύ ιδιαίτερο και σημαντικό οικοσύστημα το οποίο χρήζει προστασίας. Το *Lithophyllum lichenoides* είναι είδος πολυετές με πολύ αργούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Τα αγγειόσπερμα, τα οποία ανήκουν στα ανώτερα φυτά, παρουσιάζουν όλα παρόμοια μορφολογία. Τα κυριότερα είδη αυτών είναι τα *Posidonia oceanica*, *Cymodocea nodosa*, *Zostera noltii* και *Halophila stipulacea*. Το γνωστότερο εξ αυτών είναι το *Posidonia oceanica* (Ποσειδωνίες), ενδημικό φυτό της Μεσογείου που αναπτύσσεται με ριζώματα σε μαλακό υπόστρωμα, από την επιφάνεια του νερού έως και 40 μέτρα βάθος και σχηματίζει λιβάδια.

Τα υποθαλάσσια λιβάδια της *Posidonia*, γνωστά με το κοινό όνομα «φυκιαδες», διαδραματίζουν στο θαλάσσιο περιβάλλον οικολογικό ρόλο ανάλογο με εκείνο του δάσους (π.χ. παραγωγή βιομάζας, συγκράτηση των ιζημάτων του βυθού και προστασία της ακτής από τη διάβρωση, φώλιασμα, τροφή και αναπαραγωγή εκατοντάδων ειδών), γι' αυτό και τα οικοσυστήματα αυτά έχουν πολύ μεγάλη σημασία για τις παράκτιες περιοχές της Μεσογείου. Όπως αναφέρεται και παρακάτω, αποτελούν οικότοπο προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Στις Ελληνικές θάλασσες υπάρχουν ακόμη πυκνά και εκτεταμένα υποθαλάσσια λιβάδια Ποσειδωνίας, ίσως τα καλύτερα της Μεσογείου. Ωστόσο, σε πολλούς κόλπους όπου μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα υπήρχαν πλούσια υποθαλάσσια λιβάδια (π.χ. Σαρωνικός και

Θερμαϊκός) παρατηρείται μείωση της έκτασής τους. Οι κύριοι λόγοι της υποχώρησης των υποθαλάσσιων λιβαδιών είναι τα παράκτια έργα (μαρίνες, «μπαζώματα» κλπ) και τα φαινόμενα ευτροφισμού, που συνεπάγονται μείωση της διαύγειας των νερών. Τα λιβάδια της *Posidonia* είναι σημαντικά για πλήθος λειτουργιών:

- Προστατεύουν τις ακτές, καθώς απαλύνουν τη δράση της θάλασσας. Με την καταστροφή των λιβαδιών αυτών αυξάνεται η διάβρωση της ακτής
- Αποτελούν καταφύγιο για πλήθος άλλων οργανισμών. Έχουν καταγραφεί πάνω από 400 είδη φυκών και 1.000 είδη ζώων, που με την σειρά τους ελκύουν άλλα είδη. Η δομή αυτή δημιουργεί μικροπεριβάλλοντα που παράγουν μέχρι και 30 τόνους οργανικού υλικού ανά έτος. Έτσι, προσφέρουν ενέργεια στην τροφική αλυσίδα.
- Συμβάλλουν σημαντικά στην οξυγόνωση του νερού. Ένα τετραγωνικό μέτρο λιβαδιού παράγει 14 λίτρα οξυγόνου την ημέρα μέσω της φωτοσύνθεσης.
- Αποτελούν σημαντικές περιοχές αναπαραγωγής πολλών ειδών και καταφύγιο για πολύ περισσότερα είδη

Ας αναφερθεί, ακόμα ότι το είδος του οικοτόπου υπαγορεύει και το είδος της χλωριδικής σύνθεσης που απαντάται στην περιοχή. Οι οικοτόποι που σχετίζονται με το θαλάσσιο περιβάλλον αναφέρονται στο **Κεφ. 6.1.3.4**.

Τα οικοσυστήματα αυτά πλήττονται, πέρα από τις διάφορες πηγές ρύπανσης, από συγκεκριμένες αλιευτικές πρακτικές. Τα λιβάδια Ποσειδωνίας και οι κοραλλιογενείς βυθοί (τραγάνα) αποτελούν πλούσιους βιοτόπους και για αυτό το λόγο επιλέγονται για να τοποθετηθούν στατικά δίκτυα, τα οποία τελικά πολλές φορές σκαλώνουν και γίνονται παγίδες ψαριών και άλλων ειδών. Και η αλιεία με συρόμενα εργαλεία, δηλαδή με μηχανότρατα βυθού, έχει εξίσου δυσμενείς επιπτώσεις στους ως ανω βιοτόπους, αναμοχλεύοντας το βυθό ή θραύοντας τμήματα της τραγάνας (www.wwf.gr).

6.3.1.2. Παράκτια οικοσυστήματα

Λόγω του αξιοσημείωτου μήκους της ακτογραμμής της Ελλάδας, μεγαλύτερου από 16.000km, διαμορφώνονται ποικίλες παράκτιες περιοχές. Τη μεγαλύτερη έκταση, περίπου 70% της ακτογραμμής, καταλαμβάνουν οι βραχώδεις ακτές διαφόρων τύπων, από απότομους γκρεμούς ως ήπιας κλίσης συμπαγών βράχων, οι οποίες προσφέρουν ιδανικές συνθήκες για προσκολλητικούς οργανισμούς, όπως σπόγγους, θαλάσσια γαστερόποδα κα. Ακόμα, ιδιαίτερης σημασίας είναι οι αμμώδεις παραλίες, όχι μόνο γιατί συγκεντρώνουν τις περισσότερες ανθρώπινες δραστηριότητες, αλλά και γιατί αποτελούν, παράλληλα, σημαντικά οικοσυστήματα, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τις θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta* που επιλέγουν αμμώδεις παραλίες ως θέσεις ωοτοκίας.

Σημαντικής οικολογικής αξίας είναι τα εκβολικά συστήματα και οι λιμνοθάλασσες. Στην Ελλάδα υπάρχουν 8 μεγάλα δέλτα ποταμών συνολικής έκτασης περίπου 105 km². Από τη συγκεκριμένη έκταση το 60% προέρχεται από φυσικές διεργασίες, το 34% είναι μερικώς επηρεασμένα από φυσικές διαδικασίες και 6% έχει δημιουργηθεί μέσω της ανθρώπινης παρέμβασης. Φιλοξενούν έναν πολύ μεγάλο αριθμό ειδών υδρόβιας αλλά και χερσαίας πανίδας και χλωρίδας.

Εντοπίζονται 60 λιμνοθάλασσες, καλύπτοντας έκταση περί τα 287 στρέμματα. Όσον αφορά στην εκτιμώμενη έκταση, τη μεγαλύτερη κάλυψη παρουσιάζει η Περιφέρεια της Δυτικής

Ελλάδας. Οι λιμνοθάλασσες είναι αβαθείς παράκτιες υδατοσυλλογές που επικοινωνούν με τη θάλασσα μέσω ενός, συνήθως, διαύλου. Ευνοϊκές συνθήκες σχηματισμού τους είναι οι επίπεδες και αμμώδεις ακτές, η εκβολή ποταμού και κατάλληλη δράση των θαλασσίων ρευμάτων. Θεωρούνται από τα πιο παραγωγικά οικοσυστήματα σε ψάρια υψηλής εμπορικής αξίας. Επιτελούν σε υψηλό βαθμό πολλές φυσικές λειτουργίες και ιδίως τη λειτουργία της εξαγωγής τροφής (στη γειτονική θαλάσσια ζώνη).

Οι πιέσεις που δέχονται οι λιμνοθάλασσες σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τη ρύπανση γεωργικής προέλευσης, τα αστικά λύματα σε ορισμένες παράκτιες περιοχές, τη μείωση της εισροής γλυκού νερού, την αποστράγγιση (μερική ή ολική), όπως στη Δράνα στο δέλτα του Έβρου και στην ελλιπή εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης. Η ανθρώπινη πίεση στα οικοσυστήματα των λιμνοθαλασσών είναι πιο περιορισμένη σ' αυτές με μόνιμα εγκατεστημένους και παραγωγικούς αλιευτικούς συνεταιρισμούς ή άλλους φορείς, ενώ αντίθετα παρατηρείται ότι οι λιμνοθάλασσες που στερούνται αλιευτικής δραστηριότητας υφίστανται δραστική μείωση της συνολικής τους επιφάνειας και της περιβαλλοντικής τους ποιότητας.

Πρέπει να τονιστεί ότι στην παράκτια ζώνη της Ελλάδας φιλοξενείται το 50% του ανθρώπινου πληθυσμού της χώρας, καθώς και σημαντικό μέρος της βιομηχανικής και κυριότερα της τουριστικής δραστηριότητας.

6.3.1.3. Βλάστηση – Οικοσυστήματα Εσωτερικών υδάτων

Σήμερα υπάρχουν περί τους 400 υγροτόπους στην Ελλάδα. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση εσωτερικών υδάτων παρατηρείται στη Βόρεια Ελλάδα (48% συνολικού εμβαδού), με μεγάλους ποταμούς και λίμνες, αλλά σημαντικότεροι είναι και οι μικρότερης έκτασης υγρότοποι της νότιας και της νησιωτικής Ελλάδας, εξαιτίας αυτής ακριβώς της σπανιότητάς τους και των πιέσεων στις οποίες υπόκεινται.

Έχουν καταγραφεί, προκαταρκτικά, 250 είδη φυτών ως χαρακτηριστικά των ελληνικών υγροτόπων. Βέβαια, η βιοποικιλότητα των εσωτερικών υδάτων είναι ακόμα μεγαλύτερη απ'την ήδη γνωστή, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό των ειδών που εκμεταλλεύονται τα εσωτερικά ύδατα παραμένει άγνωστο.

Χαρακτηριστική παρόχθια βλάστηση ρέοντων υδάτων αποτελούν οι ιτιές και οι λεύκες (*Salix alba* και *Populus Alba*), δημιουργώντας κατά θέσεις αμιγείς ή μικτές συστάδες με *Ulmus procera*, *Quercus robur*, *Alnus glutinosa* και σποραδικά *Platanus orientalis*, *Salix alba*. Αντίστοιχα, χαρακτηριστική παρόχθια βλάστηση στάσιμων υδάτων αποτελούν οι καλαμώνες *Phragmites australis* και *Ranunculus rionii*, ενώ απαντώνται και χαροφύκη (βενθική βλάστηση).

Οι ελληνικοί υγρότοποι έχουν μειωθεί σημαντικά εξαιτίας των εκτεταμένων αποξηράνσεων και της ανορθολογικής χρήσης των υδατικών πόρων (υπεράντληση για άρδευση και ύδρευση). Άλλα αίτια υποβάθμισής τους είναι η υπεραλίευση, η ρύπανση από τα αστικά, βιομηχανικά λύματα, τα κτηνοτροφικά απόβλητα και φυτοφάρμακα. Επίσης, η καταστροφή σημαντικού αριθμού δασών οδήγησε σε περαιτέρω μείωση των εσωτερικών υδάτων.

6.3.1.4. Τύποι Οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Μέχρι σήμερα στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί συνολικά 91 τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, εκ των οποίων 34 σχετίζονται με παράκτια / θαλάσσια και εσωτερικά ύδατα, όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

1. ΠΑΡΑΚΤΙΟΙ ΚΑΙ ΑΛΟΦΥΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ**11. Θαλάσσια ύδατα και περιοχές στις οποίες εκδηλώνεται παλίρροια:**

- 1110 Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους
- 1120* *Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Posidonia (Posidonion oceanicae)*
- 1130 Εκβολές ποταμών
- 1140 Λασπώδεις και αμμώδεις επίπεδες εκτάσεις που αποκαλύπτονται κατά την άμπωτη
- 1150* *Παράκτιες λιμνοθάλασσες*
- 1160 Αβαθείς κολπίσκοι και κόλποι
- 1170 Ύφαλοι
- 1180 Υποθαλάσσιοι σχηματισμοί δημιουργούμενοι από εκπομπές αερίων

12. Απόκρημνες βραχώδεις ακτές και παραλίες με κροκάλες:

- 1210 Μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και άμπωτης
- 1220 Πολυετής βλάστηση ακτών με κροκάλες
- 1240 Απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση στη Μεσόγειο με ενδημικά *Limonium* spp.

14. Μεσογειακά και θερμοατλαντικά παραθαλάσσια έλη και αλίπεδα:

- 1410 Μεσογειακά αλίπεδα (*Juncetalia maritimi*)
- 1420 Μεσογειακές και θερμοατλαντικές αλόφιλες λόχμες (*Sacrocornetea fruticosi*)
- 1430 Αλο-νιτρόφιλες λόχμες (*Pegano-Salsoletea*)

2. ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΚΑΙ ΕΝΔΟΧΩΡΙΚΕΣ ΘΙΝΕΣ**22. Παράκτιες θίνες των ακτών της Μεσογείου:**

- 2210 Σταθερές θίνες των παραλίων με *Crucianellionmaritimae*
- 2220 Θίνες με *Euphorbia terracina*
- 2230 Θίνες με λειμώνες με *Malcolmietalia*
- 2240 Θίνες με λειμώνες με *Brachypodietalia* και μονοετή φυτά
- 2250* *Θίνες των παραλίων με Juniperus* spp.
- 2260 Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων *Cisto-Lavenduletalia*
- 2270* *Θίνες με δάση από Pinus pinea και/ή Pinus pinaster*

3. ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΓΛΥΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ**31. Στάσιμα ύδατα:**

- 3120 Ολιγοτροφικά ύδατα, με πολύ μικρή περιεκτικότητα σε ανόργανα άλατα, των αμμωδών πεδιάδων της Δυτικής Μεσογείου με *Isoetes*
- 3130 Ολιγοτροφικά ύδατα της Κεντρικής Ευρώπης και του περί τις Άλπεις χώρου με βλάστηση *Littorela* ή *Isoetes* ή μονοετή βλάστηση στις αποκαλυπτόμενες από τα ύδατα όχθες (*Nanocypreeta*)
- 3140 Σκληρά ολιγο-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών *characees*
- 3150 Ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου *Magnopotamion* ή *Hydrocharition*
- 3170* *Μεσογειακά εποχικά τέλματα*
- 3240 Οι αλπικοί ποταμοί και η παρόχθια ξυλώδης βλάστησή τους με *Salix eleagnos*

32. Ρέοντα ύδατα – Τμήματα ρευμάτων ύδατος φυσικής και ημιφυσικής ροής (μικρές, μέσου μεγέθους και μεγάλες κοίτες) των οποίων η ποιότητα του ύδατος δεν εμφανίζει σημαντική αλλοίωση:

- 3250 Οι ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή, με *Glaucium flavum*
 3260 Η επιπλέουσα βλάστηση υδροχαρών φυτών (βατραχιώδη) των ποταμών στους πρόποδες των βουνών και στις πεδιάδες
 3280 Οι ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή: Paspalo-Agrostidion και πυκνή βλάστηση με μορφή παραπετάσματος από *Salix* και *Populus alba* κατά μήκος των ακτών τους
 3290 Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή

8. ΒΡΑΧΩΔΕΙΣ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΠΗΛΙΑ

83. Άλλοι βραχώδεις οικοτόποι:

- 8310 Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση
 8320 Εκτάσεις λάβας και φυσικές κοιλότητες
 8330 Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας

Σημείωση: Με * επισημαίνονται οι τύποι οικοτόπων προτεραιότητας του Παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

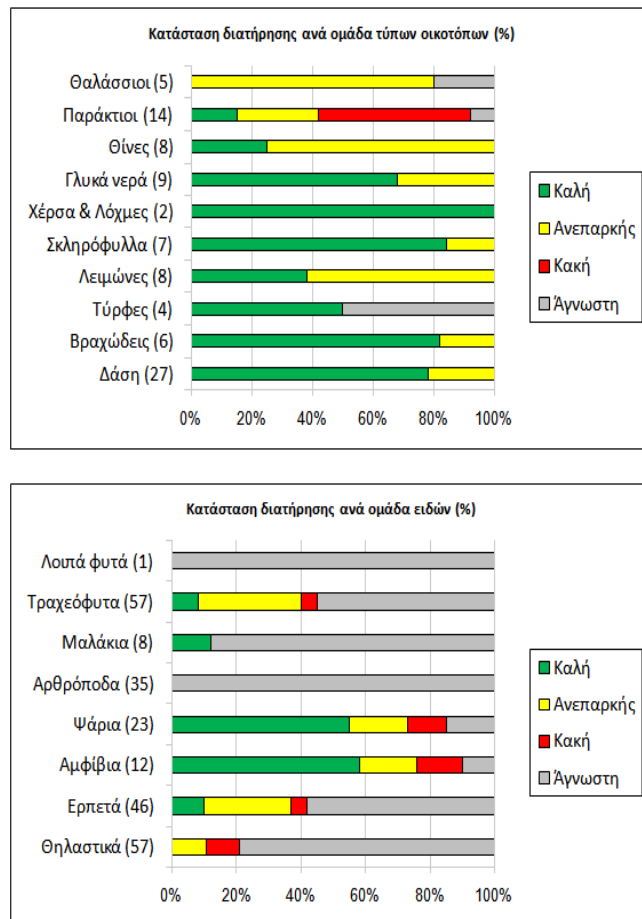
Από τους παραπάνω τύπους οικοτόπων, 5 τύποι (1120, 1150, 2250, 2270 και 3170) χαρακτηρίζονται ως οικοτόποι προτεραιότητας, σύμφωνα με το Παράρτημα I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Όσον αφορά στα είδη χλωρίδας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, στην Ελλάδα απαντώνται 61 είδη χλωρίδας (φυτικά taxa) κοινοτικού ενδιαφέροντος (1 βρυόφυτο, 3 πτεριδόφυτα και 57 αγγειόσπερμα). Από αυτά, τα 26 είδη χλωρίδας χαρακτηρίζονται ως είδη προτεραιότητας και τα δύο, το *Carex panormitana* και το *Veronica oetaea*, αφορούν σε ύδατα (ΥΠΕΚΑ, 2014).

Κατάσταση διατήρησης τύπων οικοτόπων και ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Στο **Σχήμα 6.3.1.4-1** παρουσιάζεται η συνολική κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ανά κατηγορία (% συνολικού αριθμού ανά κατηγορία), όπως αυτή αξιολογήθηκε στη 2η Εξαετή Έκθεσης Εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για την Ελλάδα.

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, η πλειονότητα των παράκτιων τύπων οικοτόπων (55%) βρίσκεται σε κακή κατάσταση διατήρησης, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των θαλάσσιων τύπων οικοτόπων (80%) βρίσκεται σε ανεπαρκή κατάσταση και το υπόλοιπο 20% σε άγνωστη κατάσταση διατήρησης. Διαφορετική εικόνα παρουσιάζουν οι οικοτόποι εσωτερικών υδάτων, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων (65%) εκτιμάται ότι βρίσκεται σε καλή κατάσταση διατήρησης.

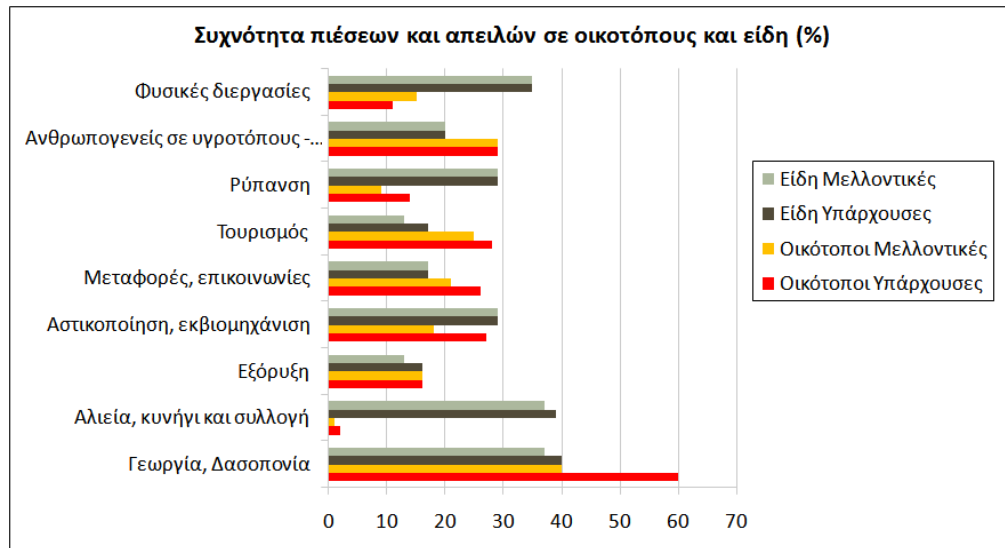
Σχήμα 6.3.1.4-1 Συνολική κατάσταση διατήρησης ομάδων τύπων οικοτόπων (επάνω) και ειδών (κάτω) της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (ποσοστό % επί του συνολικού αριθμού τύπων οικοτόπων και ειδών κάθε κατηγορίας)

Όσον αφορά στους παράκτιους/θαλάσσιους τύπους οικοτόπων προτεραιότητας της Οδηγίας, η πλειονότητά τους (80%) βρίσκεται σε κακή κατάσταση διατήρησης, όπως φαίνεται στον **Πίνακα 6.3.1.4-1**.

Πίνακας 6.3.1.4-1 Κατάσταση διατήρησης τύπων οικοτόπων προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Οικότοπος προτεραιότητας	Κατάσταση διατήρησης	Κατηγορία εξάπλωσης
*1510 Μεσογειακές αλατούχες στέπες	Κακή	Σπάνια
*1150 Παράκτιες λιμνοθάλασσες	Κακή	Διάσπαρτη
*2250 Θίνες των παραλίων με <i>Juniperusspp.</i>	Ανεπαρκής	Σποραδική
*1120 Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με <i>Posidonia (Posidonioceanicae)</i>	Ανεπαρκής	Άφθονη

Στο **Σχήμα 6.3.1.4-2** παρουσιάζονται οι κατηγορίες πιέσεων και απειλών που καταλαμβάνουν τις υψηλότερες τιμές για τους τύπους οικοτόπους και τα είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Η αλιεία συγκαταλέγεται στις κυριότερες υφιστάμενες και μελλοντικές πιέσεις/απειλές για τα είδη.

Σχήμα 6.3.1.4-2 Συχνότητα πιέσεων και απειλών σε οικοτόπους και είδη (%)

Στη συνέχεια περιγράφονται συνοπτικά οι κυριότερες πιέσεις-απειλές των παραπάνω παράκτιων/θαλάσσιων τύπων οικοτόπων προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που βρίσκονται σε κακή και ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης, καθώς και οι δράσεις που προτείνονται από το -εγκεκριμένο- «Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για χρηματοδότηση στις περιοχές Natura 2000 την περίοδο 2014 – 2020» (ΥΠΕΚΑ, 2014) για την προστασία και διατήρησή τους. Οι προτεινόμενες δράσεις του παραπάνω πλαισίου σχεδόν ταυτίζονται με τις δράσεις που προτείνονται για τους τύπους οικοτόπων (μη προτεραιότητας) σε κακή/ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης, οι οποίες για λόγους συντομίας δεν αναφέρονται εδώ.

Για τον τύπο οικοτόπου 1150 Παράκτιες λιμνοθάλασσες κυριότερες πιέσεις αποτελούν οι εναποθέσεις και απορρίψεις υλικών, η μεταβολή του υδρολογικού ισοζυγίου, η ρύπανση από σημειακές και διάχυτες πηγές, αλλά η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων και γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Προτεραιότητα για το συγκεκριμένο οικότοπο έχουν οι ακόλουθες δράσεις: ρύθμιση των χρήσεων γης περιμετρικά των λιμνοθαλασσών, αποκατάσταση του υδρολογικού ισοζυγίου γλυκού και αλμυρού νερού ώστε να διασφαλιστεί η αποκατάσταση σημαντικών ενδιαιτημάτων ιχθυοπανίδας και ορνιθοπανίδας, βελτίωση της ποιότητας των υδάτων, απομάκρυνση στερεών αποβλήτων, διαχείριση φερτών υλών και διαχείριση των επισκεπτών.

Για τον τύπο οικοτόπου 1510 Μεσογειακές αλατούχες στέπες, που εντοπίζεται μόνο στο Δέλτα Έβρου και στη λιμνοθάλασσα Αγγελοχωρίου, οι κυριότερες πιέσεις αφορούν την υπεράντληση των υπόγειων υδάτων και η υπερβόσκηση. Προτεραιότητες για τον οικότοπο είναι η διαχείριση της αλατότητας των εδαφών, της στάθμης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και της υπερβόσκησης.

Για τον τύπο οικοτόπου 1120 Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Posidonia (Posidonium oceanicae), κυριότερες πιέσεις είναι η άσκηση της αλιείας, ο ευτροφισμός και η ρύπανση των θαλάσσιων υδάτων. Προτεραιότητες για τον συγκεκριμένο οικότοπο είναι η χαρτογράφηση της συνολικής έκτασης του οικοτόπου, ο περιορισμός χρήσης συρόμενων αλιευτικών εργαλείων και

αγκυροβολίων σκαφών αναψυχής εντός των ορίων εξάπλωσής του και η μείωση των εισερχόμενων ρυπαντικών φορτίων.

Για τον τύπο οικοτόπου 2250 Θίνες των παραλίων με *Juniperus spp.*, κυριότερες πιέσεις είναι η ανάπτυξη υποδομών στις ακτές, η βόσκηση και η διάβρωση των ακτών. Προτεραιότητες για τον οικοτόπο είναι η χαρτογράφηση της παρουσίας του σε εθνικό επίπεδο, η παρακολούθηση παραμέτρων/κριτηρίων που είναι σημαντικά για τις εξειδικευμένες δομές των αμμοθινικών τύπων οικοτόπων, ο έλεγχος της βόσκησης, η παρακολούθηση και ο έλεγχος της διάβρωσης των ακτών, η ενημέρωση τοπικών πληθυσμών και τουριστών, ο περιορισμός της πρόσβασης στο σύνολο της έκτασης του οικοτόπου, τα έργα διαχείρισης και αποκατάστασης αμμοθινών που προτείνονται από τα Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Υδατικών Διαμερισμάτων

6.3.2. Πανίδα

6.3.2.1. Θαλάσσια Πανίδα

Στο σύνολο 1.160 ειδών μαλακίων των ελληνικών θαλασσών που έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα, 771 είδη ανήκουν στα γαστερόποδα, 308 είδη στα δίθυρα μαλάκια και 47 στα κεφαλόπουλα. Όσον αφορά στα καρκινοειδή δεκάποδα έχουν καταγραφεί 250 είδη, ενώ ο συνολικός αριθμός των καταγεγραμμένων ειδών ιχθύων των ελληνικών θαλασσών ανέρχεται στα 467 είδη, από τα οποία περίπου 19% είναι ενδημικά της Μεσογείου. Στα θαλάσσια θηλαστικά των ελληνικών θαλασσών έχουν καταγραφεί 6 μόνιμα (Ζωνοδέλφινο, Ρινοδέλφινο, Κοινό Δελφίνι, Ζιφίος, Φυσητήρας, Σταχτοδέλφινο) και 2 περιστασιακά (Πτεροφάλαινα και φώκαινα) είδη κητιδών, καθώς και 1 είδος φώκιας (*Monachus monachus*). Επίσης, έχουν καταγραφεί 3 είδη (*Caretta caretta*, *Chelonia mydas*, *Dermochelys coriacea*) θαλάσσιων ερπετών (θαλάσσιες χελώνες). Παρακάτω περιγράφονται κάποια από τα σημαντικότερα είδη θαλάσσιας πανίδας.

Χελώνα *Carettacaretta*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Έχει παγκόσμια εξάπλωση και φωλιάζει σε εύκρατες και υποτροπικές περιοχές. Στην Ελλάδα οι σπουδαιότερες περιοχές ωοτοκίας βρίσκονται στη Ζάκυνθο, την Πελοπόννησο (Κυπαρισσιακός Κόλπος, Λακωνικός Κόλπος) και την Κρήτη (Ρέθυμνο, Κόλπος Χανίων). Άλλες περιοχές είναι η Κορώνη, ο Κόλπος της Μεσσαράς, η Μούντα (Κεφαλονιά), η παραλία Κοτύχι κ.ά. (Margaritoulis et al. 2003). Στη Μεσόγειο καταγράφονται κατά μέσον όρο περίπου 5.000 φωλιές ετησίως, από τις οποίες η Ελλάδα φιλοξενεί περίπου το 60%. Από τις φωλιές που βρίσκονται στην Ελλάδα το 43% εντοπίζονται στη Ζάκυνθο και το 19% στον Κυπαρισσιακό Κόλπο (Margaritoulis et al. 2003). Μακροχρόνιες πληθυσμιακές τάσεις διαπιστώνονται έμμεσα από τον αριθμό φωλιών. Έτσι ενώ στη Ζάκυνθο και τον Κυπαρισσιακό Κόλπο δεν έχει διαφανεί κάποια συγκεκριμένη τάση (Margaritoulis & Rees 2001, Margaritoulis 2005), στο Ρέθυμνο παρουσιάστηκε μια έντονα πτωτική τάση (Margaritoulis et al. 2009).

Απειλές: Σήμερα οι κυριότερες απειλές για το είδος στην Ελλάδα είναι: 1. Η υποβάθμιση των περιοχών φωλεοποίησης και του πλησίον θαλάσσιου χώρου, λόγω παράκτιων κατασκευών (κτίσματα, μαρίνες) και οχλήσεων από τουριστικές δραστηριότητες (φώτα, οχήματα, ομπρέλες, ταχύπλοα κ.ά.). 2. Επιπτώσεις από αλιευτικές δραστηριότητες. Το 80% των ατόμων που εισήχθησαν για περίθαλψη στο Κέντρο Διάσωσης Θαλάσσιων Χελωνών στη Γλυφάδα έφερε τραύματα που οφείλονταν σε αλιευτικά εργαλεία, καθώς και σε σκόπιμη κακοποίηση

(Panagoroulos et al. 2003). 3. Θήρευση (κυρίως αβγών). Γίνεται κυρίως από αλεπούδες, στις περιοχές ωτοκίας της Πελοποννήσου, σε ποσοστό φωλιών που ξεπερνάει το 40%.

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Η καρέτα προστατεύεται σύμφωνα με τη διεθνή, κοινοτική και εθνική νομοθεσία. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνεται στη Σύμβαση CITES, τη Σύμβαση της Βόννης, τα Πρωτόκολλα της Διεθνούς Σύμβασης της Βαρκελώνης και τη Σύμβαση της Βέρνης. Περιλαμβάνεται επίσης ως είδος προτεραιότητας στο παράρτημα II της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ). Στην εθνική νομοθεσία προστατεύεται από το Π.Δ. 617/80, το οποίο απαγορεύει την αλιεία, τη συλλογή νεοσσών και την καταστροφή των αβγών, και το Π.Δ. 67/81, που απαγορεύει τη σύλληψη, το εμπόριο, την κακοποίηση, τη θανάτωση και την κατοχή. Οι περιοχές ωτοκίας στη Ζάκυνθο και ο θαλάσσιος χώρος του Κόλπου Λαγανά περιλαμβάνονται στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου, που ιδρύθηκε το 1999 (Dimoroulos 2001). Η αγορά, το 1994, από την περιβαλλοντική οργάνωση WWF Ελλάς της έκτασης πίσω από τα Σεκάνια προστάτευσε τη σημαντικότερη παραλία ωτοκίας της καρέτα από την τουριστική αξιοποίηση. Τα Σεκάνια σήμερα είναι ένας από τους δύο πυρήνες του ΕΘΠΖ. Τμήματα των περιοχών ωτοκίας στον Κυπαρισσιακό Κόλπο και στο Λακωνικό Κόλπο και τριών περιοχών στην Κρήτη (Ρέθυμνο, Χανιά, Κόλπος Μεσσαράς) έχουν περιληφθεί στο Δίκτυο Natura 2000. Πρόκειται για είδος προτεραιότητας.

Πράσινη Θαλασσοχελώνα - *Cheloniemydas*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Έχει παγκόσμια εξάπλωση, κυρίως στην τροπική ζώνη αλλά και σε υποτροπικές και εύκρατες θάλασσες. Ο πληθυσμός της Μεσογείου, στο βόρειο όριο της παγκόσμιας κατανομής της, παρουσιάζει γενετική διαφοροποίηση από τους πληθυσμούς του Ατλαντικού από τους οποίους προέρχεται (Encalada et al. 1996). Στη Μεσόγειο φωλιάζει στο ανατολικότερο και θερμότερο τμήμα της (κυρίως σε Τουρκία, Κύπρο και Συρία και σε μικρότερο βαθμό σε Ισραήλ και Λίβανο), με ετήσιο αριθμό φωλιών περίπου 1.200 (Broderick et al. 2002, Rees et al. 2009). Η παρουσία του είδους στη Μεσόγειο βαίνει μειούμενη από τα ανατολικά προς τα δυτικά, με σπάνια ή περιστασιακή εμφάνιση στη δυτική λεκάνη.

Ποσοστό του πληθυσμού του είδους που βρίσκεται στην Ελλάδα: Αν και δε φωλιάζει στην Ελλάδα, απαντάται στις ελληνικές θάλασσες, όμως σε μικρό ποσοστό σε σχέση με την καρέτα. Από δείγμα 226 τραυματισμένων χελωνών από όλη την Ελλάδα που εισήχθησαν για θεραπεία στο Κέντρο Διάσωσης του ΑΡΧΕΛΩΝΑ στη Γλυφάδα, το 3,5% ήταν *Chelonia mydas* και το 96,5% *Caretta caretta* (Panagoroulos et al. 2003). Ωστόσο, στον Λακωνικό Κόλπο υπάρχει μεγάλη σχετικά συγκέντρωση νεαρών ατόμων (40% του συνόλου των χελωνών που εκβράζονται ή πιάνονται τυχαία), γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η περιοχή αυτή αποτελεί τροφικό πεδίο ανάπτυξης (Margaritoulis & Teneketzis 2003).

Απειλές: Οι κύριες απειλές σε μεσογειακό επίπεδο είναι η υποβάθμιση των περιοχών αναπαραγωγής και οι τυχαίες συλλήψεις, που σε ορισμένες περιπτώσεις φθάνουν σε εσκεμμένη θανάτωση και χρήση (π.χ. Αίγυπτος). Στην Ελλάδα, και ειδικότερα στον Λακωνικό κόλπο, οι σημαντικότερες απειλές είναι η εμπλοκή σε αλιευτικά εργαλεία, που μπορεί να έχει ως συνέπεια εσκεμμένη κακοποίηση ή θανάτωση, και η καταστροφή ή υποβάθμιση των λιβαδιών των θαλάσσιων αγγειόσπερμων. Πρόκειται για είδος προτεραιότητας.

Δερματοχελώνα - *Dermechelyscoriacea*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία: Συναντάται σχετικά συχνά στις ελληνικές θάλασσες. Έχουν καταγραφεί σπάνιες περιπτώσεις ωτοκίας στην Μεσόγειο, αλλά όχι σε ελληνικές ακτές. Στην Μεσόγειο θάλασσα συναντάται το φερώνυμο υποείδος. Τρέφεται κυρίως με μέδουσες και θαλάσσια ασπόνδυλα.

Απειλές: Όπως κάθε θαλάσσια χελώνα, και η δερματοχελώνα απειλείται από παρεμπόπτουσα αλιεία στα αλιευτικά εργαλεία που στοχεύουν σε άλλα είδη, από άμεση αξιοποίηση της ίδιας της χελώνας ή των αυγών της για ανθρώπινη χρήση, από την ανάπτυξη των ακτών που επηρεάζει κρίσιμα τα ενδιααιτήματά της, από θαλάσσια ρύπανση και από την κλιματική αλλαγή.

Προστατεύεται από τη Συνθήκη Cites, τη Σύμβαση της Βέρνης και το Παράρτημα II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Μεσογειακή Φώκια *Monachus monachus*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Στην Ελλάδα το είδος παραμένει ευρύτατα κατανομημένο σε όλη σχεδόν την παράκτια και νησιωτική χώρα, με εξαίρεση δυο "κλειστούς" κόλπους, τον Αμβρακικό και τον Κορινθιακό, στους οποίους τα τελευταία δεκαπέντε τουλάχιστον χρόνια δεν έχουν καταγραφεί παρατηρήσεις φωκών. Μεγαλύτερη συχνότητα εμφανίσεων καταγράφεται σε απομονωμένες, βραχύδεις και δυσπρόσιτες νησιωτικές και παράκτιες περιοχές, στις οποίες φαίνεται ότι το είδος δείχνει προτίμηση, αποφεύγοντας έτσι τις έντονες ανθρώπινες δραστηριότητες (Adamantopoulou et al. 1999a). Τα μέχρι τώρα δεδομένα δείχνουν όμως ότι στις περισσότερες περιοχές οι πληθυσμοί του είδους είναι αρκετά περιορισμένοι σε μέγεθος. Οι μεγαλύτεροι μέχρι στιγμής και καλύτερα μελετημένοι τοπικοί πληθυσμοί είναι αυτοί της ευρύτερης περιοχής του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (Dendrinos 1994, Dendrinos 1998, Dendrinos et al. 1999b, MOm 2006) και του νησιωτικού συμπλέγματος Κιμώλου-Πολυαίγου, στις νοτιοδυτικές Κυκλάδες (MOm 2005). Άλλοι σημαντικοί αναπαραγόμενοι πληθυσμοί έχουν καταγραφεί στην περιοχή των Δωδεκανήσων (περιοχή Βόρειας Καρπάθου και Σαρίας), (MOm 2005) καθώς και στα νησιά του Ιονίου (Ζάκυνθος και Κεφαλονιά) (Panou et al. 1993). Πρόσφατα ανακαλύφθηκε ένας πολύ σημαντικός αναπαραγόμενος πληθυσμός στη νήσο Γυάρο των Κυκλάδων, όπου φαίνεται ότι η επί δεκαετίες απομόνωση του νησιού από την έντονη παρουσία του ανθρώπου έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διατήρησή του (Dendrinos et al. 2008).

Ποσοστό του πληθυσμού του είδους που βρίσκεται στην Ελλάδα: από 51,14% μέχρι 39,77% του παγκόσμιου πληθυσμού (Aguilar & Lowry 2008). Γενικές εκτιμήσεις για το συνολικό πληθυσμό του είδους στην Ελλάδα αναφέρουν 250 περίπου άτομα (Johnson et al. 2006). Συγκεκριμένα όμως πληθυσμιακά δεδομένα τα οποία να προέρχονται από μελέτη του είδους στο πεδίο υπάρχουν μόνο για ορισμένους τοπικούς πληθυσμούς. Οι πληθυσμοί αυτοί είναι: της περιοχής των Βορείων Σποράδων (52 άτομα), του νησιωτικού συμπλέγματος Κιμώλου-Πολυαίγου (49 άτομα), της Καρπάθου-Σαρίας (23 άτομα) και της νήσου Γυάρου (55 άτομα) (MOm 2006). Οι παραπάνω περιοχές, οι οποίες φιλοξενούν ένα μικρό σχετικά υποσύνολο των ενδιαιτημάτων του είδους στη χώρα, δίνουν ένα σύνολο 179 ατόμων, με μέση ετήσια παραγωγή 27 νεογέννητων.

Απειλές: Οι κύριες απειλές σήμερα για τους πληθυσμούς της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα (Androukaki et al. 1996, Johnson et al. 2006) είναι: η αλλοίωση και η προοδευτική καταστροφή των παράκτιων οικοσυστημάτων και κατά συνέπεια των διαθέσιμων ενδιαιτημάτων του είδους, κυρίως λόγω των διαφόρων αυξανόμενων ανθρώπινων δραστηριοτήτων (δόμηση στις ακτές, τουρισμός, βιομηχανία, αλιεία), η θνησιμότητα, κατά κύριο λόγο εξαιτίας ηθελημένων

θανατώσεων ατόμων του είδους, η θνησιμότητα εξαιτίας της παγίδευσης ατόμων του είδους σε αλιευτικά εργαλεία, η μείωση της διαθέσιμης τροφής εξαιτίας της υπεραλίευσης, η ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τυχαία γεγονότα, όπως η εμφάνιση επιδημίας μέσα σε έναν πληθυσμό. Πρόκειται για είδος προτεραιότητας.

Ζωνοδέλφιο *Stenella coeruleoalba*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Πρόκειται για ένα πελαγικό δελφίνι παρόμοιο σε σχήμα και μέγεθος με το κοινό δελφίνι. Ειδικότερα για τη Μεσόγειο αποτελεί ένα από τα είδη των κητωδών που συναντάται πολύ εύκολα. Το ζωνοδέλφιο στη Μεσόγειο θεωρείται ότι υπόκειται σε διάφορες απειλές, ο συνδυασμός των οποίων δημιουργεί υποψία για μείωση του πληθυσμού του κατά 30% σε διάρκεια 3 γενεών (περίπου 60 χρόνια) συνυπολογίζοντας παρελθόν και μέλλον. Βασική αιτία της μείωσης είναι η υψηλή θνησιμότητα λόγω παρεμπόπτουσας αλιείας της τελευταίες δύο δεκαετίες, κυρίως σε πελαγικά αφρόδιχτα (αν και παράνομα πλέον στη Μεσόγειο). Επιπλέον, μια μείωση του πληθυσμού συνέβη το 1990-1992 ως αποτέλεσμα μαζικής θνησιμότητας λόγω επιζωοτίας. Αν και η αιτία ήταν ο ιός morbillivirus που προσέβαλε τα ζωνοδέλφια λόγω του εξασθενημένου ανοσοποιητικού τους συστήματος, τα υψηλά επίπεδα ρύπων, όπως PCBs και άλλων οργανοχλωριωμένων ενώσεων, μπορεί να τον πυροδότησαν ή να ενίσχυσαν την εξάπλωση και τη φονικότητά του. Επίσης, ασυνήθιστες κύστες που πιθανώς εμποδίζουν την ωορρηξία έχουν εντοπιστεί στις ωοθήκες ζωνοδέλφινων της Μεσογείου, οι οποίες σχετίζονται με τα υψηλά επίπεδα PCBs. Πιθανώς, οι κύστες αυτές να μειώνουν τους ρυθμούς αναπαραγωγής και την ανάκαμψη του πληθυσμού. Η παρεμπόπτουσα αλιεία ζωνοδέλφινων συνεχίζεται και σήμερα, ενώ τα αίτια της επιζωοτίας ούτε είναι απόλυτα κατανοητά ούτε έχουν εκλείψει. Τέλος, η μειωμένη διαθεσιμότητα τροφής λόγω της υπεραλίευσης αποτελεί ένα επιπλέον εμπόδιο στην ανάκαμψη του πληθυσμού των ζωνοδέλφινων της Μεσογείου. Αν και ο πληθυσμός των ζωνοδέλφινων της Μεσογείου υπέστη μείωση κατά την αρχή της δεκαετίας του '90, η σημερινή πληθυσμιακή του τάση είναι άγνωστη (Reeves & Notarbartolo di Sciara, 2006).

Απειλές: Οι κύριες απειλές που αντιμετωπίζει το ζωνοδέλφιο είναι η παρεμπόπτουσα αλιεία σε αφρόδιχτα, η χημική ρύπανση με αποτέλεσμα την εξασθένηση του ανοσοποιητικού συστήματος και την εμφάνιση επιζωοτιών (Reeves & Notarbartolo di Sciara 2006) και η ηθελημένη θανάτωση από αλιείς, αν και τα ζωνοδέλφια δεν προκαλούν ζημιές στην παράκτια αλιεία (Frantzis & Alexiadou 2003).

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Το ζωνοδέλφιο προστατεύεται βάσει της Οδηγίας των Οικοτόπων (παράρτημα IV). Περιλαμβάνεται επίσης στο παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης και στο παράρτημα II του Πρωτοκόλλου για Περιοχές Ειδικής Προστασίας και Βιοποικιλότητα της Σύμβασης της Βαρκελώνης. Προστατεύεται και από την ACCOBAMS, ενώ και το εμπόριό του απαγορεύεται σύμφωνα με τη Σύμβαση CITES (Προσάρτημα II).

Ρινοδέλφιο *Tursiops truncatus*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Απαντάται σε ολόκληρη τη Μεσόγειο, ενώ στην Ελλάδα συναντάται σε όλες τις παράκτιες περιοχές, στενά και κόλπους, καθώς και γύρω και ανάμεσα από νησιά στο Ιόνιο πέλαγος και από το Θρακικό έως το Λυβικό πέλαγος. Ένας απομονωμένος υποπληθυσμός 148 ρινοδέλφινων καταγράφηκε στον Αμβρακικό κόλπο (Frantzis 2007). Δεν υπάρχει ποσοτική εκτίμηση του υποπληθυσμού ρινοδέλφινων της Ελλάδας, αλλά μόνο συμπερασματικές, πρόχειρες εκτιμήσεις, βασισμένες στην κρίση ερευνητών. Βάσει αυτών, ο υποπληθυσμός της Ελλάδας θα μπορούσε θεωρητικά να αριθμεί

από ένα ελάχιστο δυνατό αριθμό 3.800 ατόμων έως το μέγιστο πιθανό αριθμό των 9.000 ατόμων (EIONET 2008).

Ο πληθυσμός του ρινοδέλφινου της Μεσογείου μειώνεται κυρίως εξαιτίας της ηθελημένης θανάτωσης από αλιείς λόγω των ζημιών που προκαλεί στα δίχτυα και τα αλιεύματα (με εκστρατείες εξόντωσης ανά τη Μεσόγειο τουλάχιστον μέχρι την αρχή της δεκαετίας του '60), της παγίδευσής του σε δίχτυα και της απώλειας και υποβάθμισης του ενδαιτημάτος του λόγω της υπεραλίευσης και της μειωμένης διαθεσιμότητας τροφής. Η όχληση από τη θαλάσσια κυκλοφορία και τα υψηλά επίπεδα ρύπων που εντοπίζονται στα ρινοδέλφια της Μεσογείου πιθανώς δυσχεραίνουν την κατάσταση του πληθυσμού. Υπολογίζεται κατά συμπερασμό από τα διαθέσιμα στοιχεία, ότι ο πληθυσμός της Μεσογείου έχει μειωθεί κατά περισσότερο από 30% από το 1946, ενώ σε κάποιες περιοχές, όπως η Αδριατική, έχει μειωθεί κατά τουλάχιστον 50% τα τελευταία 50 χρόνια. Απομονωμένοι πληθυσμοί, όπως αυτός του Αμβρακικού κόλπου, αντιμετωπίζουν κίνδυνο εξαφάνισης σε τοπικό επίπεδο (Reeves & Notarbartolo di Sciarra 2006).

Ποσοστό του πληθυσμού του είδους που βρίσκεται στην Ελλάδα: <1,5% του παγκόσμιου.

Απειλές: Οι απειλές που αντιμετωπίζει το ρινοδέλφιο είναι η ηθελημένη θανάτωση, η παρεμπόδιση αλιείας, η μειωμένη διαθεσιμότητα τροφής λόγω υπεραλίευσης, παράνομης αλιείας και υποβάθμισης ενδαιτημάτος (Frantzis 2007), η χημική ρύπανση, που έχει ως αποτέλεσμα αναπαραγωγικές δυσλειτουργίες και εξασθένηση του ανοσοποιητικού συστήματος (πολύ υψηλά επίπεδα ρύπων έχουν εντοπιστεί σε ρινοδέλφια σε άλλες περιοχές της Μεσογείου) και η όχληση από σκάφη αναψυχής και από ηχορύπανση σε τοπικό επίπεδο (Reeves & Notarbartolo di Sciarra 2006).

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Το κοινό ρινοδέλφιο προστατεύεται βάσει του Π.Δ. 67/1981. Περιλαμβάνεται επίσης στο παράρτημα IV της Οδηγίας των Οικοτόπων, στο παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης και στο παράρτημα II του Πρωτοκόλλου για Περιοχές Ειδικής Προστασίας και Βιοποικιλότητα της Σύμβασης της Βαρκελώνης. Προστατεύεται και από την ACCOBAMS, ενώ και το εμπόριό του απαγορεύεται σύμφωνα με τη Σύμβαση CITES.

Κοινό Δελφίνι *Delphinus delphis*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Το κοινό δελφίνι απαντάται πια σε λίγες περιοχές της Μεσογείου, συγκεκριμένα στη Θάλασσα του Αλμπόραν, στη Μάλτα, στις ακτές της Αλγερίας και της Τυνησίας, στη ΝΑ Τυρρηναϊκή Θάλασσα και στο Ιόνιο και το Αιγαίο Πέλαγος (Bearzi et al. 2003). Στην Ελλάδα συναντάται στο εσωτερικό Ιόνιο, στον Κορινθιακό Κόλπο, στο Θρακικό Πέλαγος, στις Βόρειες Σποράδες, στον Σαρωνικό Κόλπο, στον Νότιο Ευβοϊκό, στα Δωδεκάνησα (Frantzis et al. 2003), στον Βόρειο Ευβοϊκό και Παγασητικό, στις Κυκλάδες, στο βορειοανατολικό Αιγαίο (μεταξύ των ελληνικών νησιών και των τουρκικών ακτών) και στον Θερμαϊκό (Frantzis et al. αδημ. δεδομένα). Τα υπάρχοντα δεδομένα υποδεικνύουν ότι από αριθμητικής άποψης το Θρακικό Πέλαγος φιλοξενεί μάλλον το πιο πολυάριθμο κομμάτι του ελληνικού υποπληθυσμού. Ένας πολύ μικρός πληθυσμός, λίγων δεκάδων κοινών δελφινιών, ζει απομονωμένος στον Κορινθιακό Κόλπο, σε νερά με βάθος 500-900 μέτρα, όπου επιβιώνει μόνο με τη μορφή μεικτών, συμβιωτικών ομάδων με ζωνοδέλφια (Frantzis & Herzog 2002). Στην περιοχή του Καλάμου, στο Ιόνιο Πέλαγος, απαντάται ένας επίσης απομονωμένος πια τοπικός πληθυσμός κοινού δελφινιού, ο οποίος όμως έχει μειωθεί δραματικά, από 150 άτομα το 1996 σε 15 το 2007 (Bearzi et al. 2008). Δεν υπάρχει ποσοτική εκτίμηση του υποπληθυσμού των κοινών δελφινιών της Ελλάδας, αλλά μόνο συμπερασματικές, πρόχειρες εκτιμήσεις, βασισμένες σε καταγραφές μέρους του πληθυσμού, δειγματοληψίες και στην κρίση ερευνητών.

Βάσει αυτών, ο υποπληθυσμός της Ελλάδας θα μπορούσε θεωρητικά να αριθμεί από ένα ελάχιστο δυνατό αριθμό 750 ατόμων έως το μέγιστο πιθανό αριθμό των 4.200 ατόμων (EIONET 2008). Με βάση τα άφθονα ποιοτικά και τα περιορισμένα ποσοτικά διαθέσιμα στοιχεία, ο υποπληθυσμός του κοινού δελφινιού της Μεσογείου έχει μειωθεί πάνω από 50% τα τελευταία 30 με 45 χρόνια. Τα αίτια της μείωσης πιθανώς δεν έχουν εξαλειφθεί, δεν είναι απόλυτα εξακριβωμένα και μπορεί να μην είναι αναστρέψιμα (Reeves & Notarbartolo di Sciara 2006). Τα πιο πρόσφατα στοιχεία όμως από την περιοχή του Καλάμου υποδεικνύουν ότι η δραματική μείωση των κοινών δελφινιών στην περιοχή οφείλεται στην έλλειψη τροφής λόγω υπεραλίευσης (Bearzi et al. 2008).

Ποσοστό του πληθυσμού του είδους που βρίσκεται στην Ελλάδα: Δεν υπάρχουν συνολικά πληθυσμιακά δεδομένα για την ανατολική Μεσόγειο. Ο πληθυσμός της δυτικής Μεσογείου ωστόσο, και χωρίς να υπολογίσουμε την Τυρηναϊκή θάλασσα, υπολογίστηκε το 1991 σε 117.880 άτομα (Forcada et al. 1994). Στην Ελλάδα, στον Κάλαμο, η μέση συχνότητα παρατήρησης ήταν 0,11 δελφίνια ανά χιλιόμετρο (1993-2000), έναντι 0,135 άτομα/τ.χλμ στη Μάλτα και 0,16 άτομα/τ.χλμ στη θάλασσα του Άλμποραν, αριθμός όμως που το 2000-2001 είχε μειωθεί σε μόλις 0,04 δελφίνια ανά χιλιόμετρο (Bearzi et al. 2003).

Απειλές: Στην Ελλάδα οι βασικές απειλές που αντιμετωπίζει το κοινό δελφίνι είναι η μειωμένη διαθεσιμότητα τροφής λόγω υπεραλίευσης, παράνομης αλιείας και υποβάθμισης ενδιαιτήματος, η ηθελημένη θανάτωση από αλιείς, παρόλο που τα κοινά δελφίνια δεν προκαλούν ζημιές στην παράκτια αλιεία, και η παρεμπόριστα αλιεία (Frantzis 2007). Σύμφωνα με στοιχεία από την υπόλοιπη Μεσόγειο Θάλασσα, άλλες απειλές που αντιμετωπίζει είναι η χημική ρύπανση, με αποτέλεσμα την εξασθένηση του ανοσοποιητικού συστήματος και αναπαραγωγικές δυσλειτουργίες, και οι αυξημένες θερμοκρασίες του θαλάσσιου περιβάλλοντος λόγω κλιματικής αλλαγής (Bearzi et al. 2003).

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Το κοινό δελφίνι προστατεύεται από το Π.Δ. 67/1981. Το είδος περιλαμβάνεται στο παράρτημα IV της Οδηγίας των Οικοτόπων, ενώ περιλαμβάνεται επίσης στο παράρτημα II της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης και στο παράρτημα II του Πρωτοκόλλου για Περιοχές Ειδικής Προστασίας και Βιοποικιλότητα της Σύμβασης της Βαρκελώνης και προστατεύεται και από την ACCOBAMS. Σύμφωνα με τη Σύμβαση CITES, απαγορεύεται το εμπόριό του.

Σταχτοδέλφινιο *Grampus griseus*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Το σταχτοδέλφινιο απαντάται σε ολόκληρη τη Μεσόγειο. Στην Ελλάδα, αν και συναντάται σε όλες τις ελληνικές θάλασσες, δε μοιάζει να είναι κοινό πουθενά (Frantzis et al. 2003, Frantzis 2007), εκτός από το Μυρτώο Πέλαγος έως τα Αντικύθηρα (Frantzis et al. αδημοσίευτα δεδομένα). Τα σταχτοδέλφινια της Μεσογείου είναι γενετικά διαφοροποιημένα από αυτά του ανατολικού Ατλαντικού (Reeves & Notarbartolo di Sciara 2006). Δεν υπάρχει ποσοτική εκτίμηση του υποπληθυσμού σταχτοδέλφινων της Ελλάδας, αλλά μόνο συμπερασματικές, πρόχειρες εκτιμήσεις, βασισμένες στην κρίση ερευνητών. Βάσει αυτών, ο υποπληθυσμός της Ελλάδας θα μπορούσε θεωρητικά να αριθμεί από έναν ελάχιστο δυνατό αριθμό 100 ατόμων έως το μέγιστο πιθανό αριθμό των 600 ατόμων (EIONET 2008).

Ποσοστό του πληθυσμού του είδους που βρίσκεται στην Ελλάδα: Δεν υπάρχουν συνολικές πληθυσμιακές εκτιμήσεις για το είδος, ενώ ειδικότερα απουσιάζουν εντελώς πληθυσμιακές εκτιμήσεις για το μεσογειακό υποπληθυσμό του σταχτοδέλφινου.

Απειλές: Οι βασικές απειλές που αντιμετωπίζει το σταχτοδέλφιο είναι η παρεμπόπτουσα αλιεία από δίχτυα και παραγάδια (Frantzis 2007, Reeves & Notarbartolo di Sciara 2006), η χημική ρύπανση, η ηχορύπανση (Reeves & Notarbartolo di Sciara 2006) και η κατάποση πλαστικών σακουλών (Frantzis et al. αδημ. δεδομένα).

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Το σταχτοδέλφιο προστατεύεται βάσει της Οδηγίας των Οικοτόπων (παράρτημα IV). Περιλαμβάνεται επίσης στο παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης και στο παράρτημα II του Πρωτοκόλλου για Περιοχές Ειδικής Προστασίας και Βιοποικιλότητα της Σύμβασης της Βαρκελώνης και προστατεύεται από την ACCOBAMS, ενώ και το εμπόριο του σταχτοδέλφινου απαγορεύεται σύμφωνα με τη Σύμβαση CITES.

Ξενικά θαλάσσια είδη

Η παρουσία ξενικών ειδών στις ελληνικές θάλασσες είναι συνεχής και ο κατάλογός τους συνεχώς επικαιροποιείται. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες αναφορές (2007), έχουν καταγραφεί περί τα 155 ξενικά είδη, αλλά επειδή ο ρυθμός εισαγωγής έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, ο παραπάνω αριθμός αναμένεται να αυξηθεί. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ασυνήθιστη αύξηση της παρουσίας (κυρίως στην ανατολική Μεσόγειο) ξενικών ειδών που εισέρχονται από τη Διώρυγα του Σουέζ (Λεσσεψιανοί μετανάστες).

Η επίδραση των ξενικών οργανισμών στα υδατικά οικοσυστήματα είναι νωρίς να προσδιοριστεί, παρόλα αυτά οι εκτιμήσεις των επιστημόνων είναι δυσοίωνες. Η επίδραση των εν λόγω οργανισμών στα τροφικά πλέγματα σε συνδυασμό με την ήδη επιβαρυνόμενη κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων, δημιουργεί εν γένει επικίνδυνες καταστάσεις με απρόβλεπτες συνέπειες.

Από τα πιο γνωστά ξενικά είδη της Μεσογείου (και των ελληνικών θαλασσών) αποτελούν το μακροφύκος *Caulerpa racemosa*, το οποίο δρα ανταγωνιστικά του είδους *Posidonia oceanica* και το «τοξικό» ψάρι *Lagocephalus sceleratus*.

6.3.2.2. Πανίδα Εσωτερικών Υδάτων

Η πανίδα των ιχθύων των εσωτερικών επιφανειακών υδάτων της Ελλάδας περιλαμβάνει 154 είδη (υπάρχουν αναφορές για 2 επιπλέον είδη - *Zingel balcanicus*, *Knipowitschia ranizzae*- οι οποίες δεν έχουν επιβεβαιωθεί), από τα οποία 29 είναι ξενικά και 125 αυτόχθονα. Από τα αυτόχθονα ή γηγενή 83 είναι ενδημικά, ποσοστό ενδημισμού 66,4%, από τα υψηλότερα στην Ευρώπη.

Όσον αφορά στα καρκινοειδή (δεκάποδα) των εσωτερικών νερών, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες εργασίες, στη Χώρα μας εντοπίζονται 2 είδη γαριδών (*Atyaephyra desmarestii* και *Palaemonetes antennarius*), 4 είδη καβουριών του γένους *Potamon* (*P. fluviatile*, *P. potamios*, *P. ibericum* και *P. rhodium*) και 4 είδη караβίδων (*Astacus astacus*, *Astacus leptodactylus*, *Austrapotamobius torrentium*, *Pacifastacus leniusculus*), από τα οποία το *P. leniusculus* εισήχθη στην Ελλάδα από τη Β. Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στη λίμνη Άγρα, με σκοπό να αντικαταστήσει αυτόχθονους πληθυσμούς караβίδων που είχαν πληγεί από την ασθένεια «πανώλη των караβίδων».

Ζουρνάς *Valencia letourneuxi*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Ο ζουρνάς είναι ενδημικό είδος των περισσότερων υδατικών συστημάτων της Δ. Ελλάδας και της ΝΔ Αλβανίας, τα οποία εκβάλλουν απευθείας στο Ιόνιο πέλαγος. Στην Πελοπόννησο έχει βρεθεί στον Αλφειό και στον Πηνειό. Στην Αιτωλοακαρνανία έχει αναφερθεί από το σύστημα του Μόρνου (στην πηγή Χειλιαδούς), το σύστημα του Αχελώου (στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου), στο Λεσίνι, στον Αστακό και στις πηγές Βλυχός της Βόνιτσας. Στην Ήπειρο έχει βρεθεί στον Άραχθο, στον Λούρο (πηγή Μπαρμπανάκος), στον Αχέροντα (Κυψέλη, Αμμουδιά) και στον Καλαμά (πηγή Δρέπανου ή Συκιάς), καθώς και σε εκβολικά κανάλια. Στα Ιόνια νησιά έχει αναφερθεί από τη Λευκάδα [στη Ζωοδόχο Πηγή ή πηγή Καλιγόνης, που τώρα έχει αποξηρανθεί] και την Κέρκυρα (στη λιμνοθάλασσα Χαλικιόπουλου (type locality), Δασιά και Λευκίμμη]. Παρά την ευρεία εξάπλωσή του στη δυτική Ελλάδα, ο ζουρνάς μπορεί να χαρακτηριστεί ως σπάνιο και τοπικά περιορισμένης εξάπλωσης.

Ποσοστό του πληθυσμού του είδους που βρίσκεται στην Ελλάδα: 95%

Οικολογία: Το βασικό ενδιαίτημα του είδους είναι ελώδεις εκτάσεις, που τροφοδοτούνται από πηγές και έχουν καθαρό στάσιμο ή με ελαφρά ροή νερό και σχετικό βάθος (από 1 μέτρο και άνω). Απαραίτητως υπάρχει πλούσια υδρόβια βλάστηση, στην οποία το είδος αυτό αναζητά την τροφή του ή κρύβεται. Η διατροφή του συνίσταται από διάφορα ασπόνδυλα και η αναπαραγωγή του γίνεται την άνοιξη και το καλοκαίρι. Τα αυγά του προσκολλώνται στα υδρόβια φυτά.

Απειλές: Αλλοίωση του ενδιαίτηματος (αφαίρεση νερού, έργα, ρύπανση, αποξηράνσεις). Επιθετικότητα από το είδος *Gambusia holbrooki* (κουνουπόψαρο).

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Το είδος περιλαμβάνεται στα παραρτήματα II και IV της Οδηγίας των Οικοτόπων (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ) και στο παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης. Πρόκειται για είδος προτεραιότητας. Πρόκειται για είδος προτεραιότητας.

Ευηνογωβιός *Knipowitschia panizzae*

Πρόκειται για είδος με αμφίβολη παρουσία στην Ελλάδα. Είναι ένας μικρός γωβιός με σποραδική εξάπλωση στην Ιταλία, τη Σλοβενία και την Κροατία, ο οποίος έχει αναφερθεί και από τον Εύηνο, χωρίς όμως να επιβεβαιωθεί η παρουσία αυτή. Θεωρείται είδος Μειωμένου Ενδιαφέροντος σύμφωνα με τον κατάλογο IUCN και Ανεπαρκώς Γνωστό σύμφωνα με το Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο Απειλούμενων Ειδών. Πρόκειται για είδος προτεραιότητας.

Γκιζάνι *Ladigesocypris ghiqii*

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Το γκιζάνι είναι ενδημικό των εσωτερικών υδάτων της Ρόδου (Δωδεκάνησα) και αποτελεί το μοναδικό ευρωπαϊκό πληθυσμό, ο οποίος ανάγεται μέχρι και το Ανώτερο Τριτογενές. Οι αρχικοί πληθυσμοί έχουν περιγραφεί από τον ποταμό της Καλαβάρδας (δυτική ακτή) και διάφορα ανεξάρτητα ρέματα της ανατολικής ακτής, πολλά από τα οποία έχουν στερέψει. Επίσης, έχει διασπαρθεί σε πολλές περιοχές του νησιού, ακόμη και τεχνητές δεξαμενές (π.χ. Αγία Ελεούσα). Δεν είναι σίγουρο αν η σημερινή του εξάπλωση είναι αυθεντική ή αν προέρχεται από διασπορά. Συγγενικοί πληθυσμοί υπάρχουν και σε περιοχές της απέναντι ασιατικής ακτής. Οι ανεξάρτητοι πληθυσμοί του νησιού παρουσιάζουν συχνά πολύ μεγάλες αυξομειώσεις. Από τους 4 υποπληθυσμούς μόνο οι 2 είναι πιθανώς αυτόχθονες (Καλαβάρδα, Γαδουράς). Και αυτοί όμως ενδέχεται να έχουν αναμειχθεί με άλλους. Σε περιόδους μεγάλης και παρατεταμένης ξηρασίας οι πληθυσμοί επανιδρύονται ταχύτατα από

μικρό αριθμό ατόμων. Όμως, η διαδικασία αυτή διέρχεται δια του φαινομένου της στενωπού. Γενικά πάντως ο πληθυσμός του εμφανίζει μείωση.

Ποσοστό του πληθυσμού του είδους που βρίσκεται στην Ελλάδα: 100%

Απειλές: Ανεπάρκεια νερού και ρύπανση.

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Το γκιζάνι προστατεύεται από την εθνική νομοθεσία (Π.Δ. 67/1981), ενώ συμπεριλαμβάνεται και στο παράρτημα II της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ). Πρόκειται για είδος προτεραιότητας.

Οξύρρυγχος Αδριατικής *Acipenser naccarii*

Αν και υπήρξε επιτηχής η τεχνητή αναπαραγωγή σε ιχθυοτροφεία, δεν επιβεβαιώνεται κάτι τέτοιο για την αναπαραγωγή του είδους στην άγρια φύση. Το είδος έχει επανεισαχθεί στην Ελλάδα, (Pascos et al. 2003), αν και δεν υπάρχει απόδειξη ότι έχει συσταθεί βιώσιμος πληθυσμός. Θεωρείται ότι έχει εξαφανιστεί από στην Κροατία, την Αλβανία και το Μαυροβούνιο. Παλαιότερα, η αναπαραγωγή παραηρείτο στο διάστημα μεταξύ Μαΐου και Ιουλίου. Διαβιεί κατά κύριο λόγο σε ποταμούς, στους οποίους μεταναστεύει έχοντας περάσει την περίοδο ανάπτυξης σε αλμυρά ύδατα κοντά στις ακτές. Η παρουσία του είναι εντονότερη στην Ιταλία.

Απειλές: υπεραλίευση, ειδικότερα όταν πρόκειται για άτομα που δεν έχουν μπει ακόμα στην αναπαραγωγική περίοδο, εμπόδια στη δίοδο μετανάστευσης του είδους και κατακερματισμός του πληθυσμού του από υδροηλεκτρικά φράγματα, ρύπανση του νερού, ανταγωνισμός με αλλόχθονα είδη για τα ενδιαιτήματα.

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Σύμφωνα με τον κατάλογο IUNC θεωρείται Κρισίμως Κινδυνεύον και Μη Αξιολογηθέν σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ειδών της Ελλάδας (2009). Πρόκειται για είδος προτεραιότητας.

Ευρωπαϊκός Οξύρρυγχος *Acipenser sturio*

Πιθανά να έχει εκλείψει από τον Έβρο, κάτι που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην έλλειψη διακρατικής συνεργασίας, όπως συχνά γίνεται στη διαχείριση διασυνοριακών ποταμών. Αξίζει να σημειωθεί ότι κάποτε το είδος αυτό συντηρούσε μια μικρή βιοτεχνία παραγωγής μαύρου χαβιαριού στην Αλεξανδρούπολη (Georgacas 1978), αλλά σήμερα έχει μάλλον χαθεί και από το Θρακικό πέλαγος, παρά τις εκκλήσεις για προστασία (Οικονομίδης 2001, Κουτράκης & Οικονομίδης 2006). Το ενδιαφέρον είναι ότι, ενώ υπάρχει επιβεβαιωμένη επανεισαγωγή του στο δέλτα του ποταμού (Koutrakis et al. In press), δεν είναι γνωστό ούτε μπορεί να υπάρξει κατηγορηματική διαβεβαίωση για το αν το άτομο που πιάστηκε ζωντανό προέρχεται από φυσική αναπαραγωγή ή αν προέρχεται από διασπορά ή διαφυγή ιχθυδίων από ιχθυογεννητικούς σταθμούς στη Βουλγαρία ή στην Τουρκία -στην Ελλάδα δεν υπάρχουν τέτοιοι. Αβέβαιη παρουσία, πιθανά έχει εκλείψει. Η απόσταση της μετανάστευσης για σκοπούς αναπαραγωγής φαίνεται να είναι ανάλογη με το επίπεδο του νερού. Σε έτη αφθονίας νερού μπορεί να καλύψουν απόσταση χιλίων χιλιομέτρων ή μεγαλύτερης.

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Σύμφωνα με τον κατάλογο IUNC θεωρείται Κρισίμως Κινδυνεύον και Μη Αξιολογηθέν σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ειδών της Ελλάδας (2009). Πρόκειται για είδος προτεραιότητας.

6.3.2.1. Είδη πανίδας προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τα είδη πανίδας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, σύμφωνα με τα στοιχεία της 2ης Έκθεσης Εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, περιλαμβάνουν: 3 είδη μαλακίων μη προτεραιότητας, 24 είδη ασπόνδυλων από τα οποία 4 αποτελούν είδη προτεραιότητας, 19 είδη ιχθυοπανίδας εκ των οποίων 5 αποτελούν είδη προτεραιότητας, 5 είδη αμφιβίων μη προτεραιότητας, 12 είδη ερπετών εκ των οποίων 3 αποτελούν είδη προτεραιότητας, 23 είδη θηλαστικών εκ των οποίων 3 είναι είδη προτεραιότητας.

Στον **Πίνακα 6.3.2.3-1** παρουσιάζονται τα θαλάσσια/υδρόβια είδη προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα οποία περιγράφονται σε προηγούμενη παράγραφο.

Πίνακα 6.3.2.3-1 Θαλάσσια/υδρόβια είδη προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

ΚΛΑΣΗ	ΕΙΔΗ
Reptilia	<i>Caretta caretta</i>
Reptilia	<i>Chelonia mydas</i>
Mammalia	<i>Monachus monachus</i>
Fish	<i>Acipenser sturio</i>
Fish	<i>Valencia letourneuxi</i>
Fish	<i>Knipowitschia panizzae</i>
Fish	<i>Acipenser naccarii</i>
Fish	<i>Ladigesocypris ghigii</i>

Τέλος, όσον αφορά στα **είδη προτεραιότητας ορνιθοπανίδας** της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ για την προστασία και διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας, στην Ελλάδα απαντώνται συνολικά 122 είδη, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται: ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*), τα κύρια απειλούμενα είδη των υδροτόπων Αργυροπελεκάνος (*Pelecanus crispus*), Ροδοπελεκάνος (*Pelecanus onocrotalus*), Κεφαλούδι (*Oxyura leucocephala*), Νανόχηννα (*Anas erythrorus*) και Βαλτόπατια (*Aythya nyroca*), τα πτωματοφάγα είδη πουλιών: Ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*), Μαυρόγυπας (*Aegyptius monachus*), Γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*), συμπεριλαμβανομένου και του Βασιλαετού (*Aquila heliaca*) και τα θαλασσοπούλια: Μύχος (*Puffinus yelkouan*), Αιγαιόγλαρος (*Larus audouinii*) και Αρτέμης (*Calonectris diomedea*). Άλλα αρπακτικά: Σπιζαετός (*Hieraaetus fasciatus*) και η Αετογερακίνα (*Buteorufinus*), τα οποία περιγράφονται σε προηγούμενη παράγραφο.

Κατάσταση διατήρησης ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

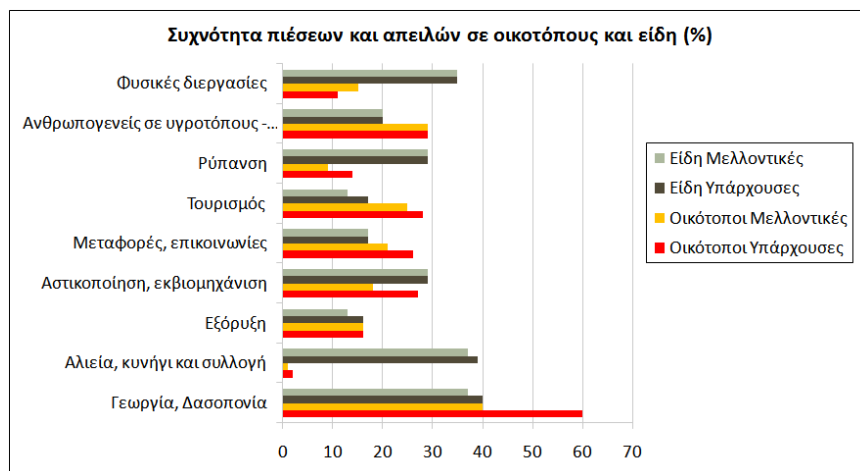
Για τα θαλάσσια είδη πανίδας της Οδηγίας 92/43 εκτιμάται ότι το 41% βρίσκεται σε κακή κατάσταση, το 35% σε άγνωστη κατάσταση και το 24% σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης, ενώ η κατάσταση διατήρησης των θαλάσσιων/υδρόβιων ειδών προτεραιότητας της Οδηγίας επίσης είναι κακή για το 50% αυτών (θαλάσσιες χελώνες *Carettacaretta* και *Cheloniemydas*, μεσογειακή φώκια *Monachusmonachus* και ψάρι *Acipensersturio*), όπως φαίνεται στον **Πίνακα 6.3.2.3-2**, («Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για χρηματοδότηση στις περιοχές Natura 2000 την περίοδο 2014 – 2020», ΥΠΕΚΑ 2014).

Πίνακας 6.3.2.3-2 Κατάσταση διατήρησης ειδών προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

ΚΛΑΣΗ	ΕΙΔΗ	Κατάσταση Διατήρησης
Reptilia	<i>Caretta caretta</i>	Κακή
Reptilia	<i>Chelonia mydas</i>	Κακή
Mammalia	<i>Monachus monachus</i>	Κακή
Fish	<i>Acipenser sturio</i>	Κακή
+Fish	<i>Valencia letourneuxi</i>	Ανεπαρκής
Fish	<i>Knipowitschia panizzae</i>	Άγνωστη
Fish	<i>Acipenser naccarii</i>	Άγνωστη
Fish	<i>Ladigesocypris ghigii</i>	Ικανοποιητική

Για τα λοιπά θαλάσσια/υδρόβια είδη μη προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, σε κακή κατάσταση διατήρησης βρίσκεται το θαλάσσιο ερπετό *Dermochelys coriacea*, καθώς και τα κητώδη *Delphinus delphis*, *Physeter*, *Macrocephalus*, *Tursiops truncatus*. Επίσης, σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης εκτιμάται ότι βρίσκονται τα είδη κητωδών *Grampus griseus*, *Phocoena phocoena* και *Ziphius cavirostris*). Τέλος, σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης βρίσκεται το θαλάσσιο είδος ασπονδύλου *Pinna nobilis* με σημαντική εξάπλωση που αντιμετωπίζει σημαντικές πιέσεις.

Στο **Σχήμα 6.3.2.3-1** παρουσιάζονται οι κατηγορίες πιέσεων και απειλών που καταλαμβάνουν τις υψηλότερες τιμές για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Η αλιεία συγκαταλέγεται στις κυριότερες υφιστάμενες και μελλοντικές πιέσεις/απειλές για τα είδη.

Σχήμα 6.3.2.3-1 Συχνότητα πιέσεων και απειλών σε οικοτόπους και είδη (%)

Στη συνέχεια περιγράφονται συνοπτικά οι κυριότερες πιέσεις-απειλές των θαλάσσιων/υδρόβιων ειδών προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που βρίσκονται σε κακή και ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης, καθώς και οι δράσεις που προτείνονται από το «Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για χρηματοδότηση στις περιοχές Natura 2000 την περίοδο 2014 – 2020» (ΥΠΕΚΑ, 2014) για την προστασία και διατήρησή τους.

Για τα είδη ιχθυοπανίδας *Acipenser sturio* *Valencia letourneuxi*, κύριες πιέσεις και απειλές είναι η αλιεία, η ρύπανση των υδάτων, οι αποξηράνσεις υδατικών συστημάτων και η χρήση νερού για άρδευση. Για τα είδη αυτά προτεραιότητες είναι η επανεισαγωγή και μεταφορά πληθυσμών σε νέα ενδιαιτήματα μέσα στο εύρος εξάπλωσης τους, η διαχείριση της χρήσης του νερού, ο έλεγχος της ρύπανσης και η ανασχεση των επιπτώσεων από την κατασκευή φραγμάτων και υδραυλικών έργων.

Για τα θαλάσσια είδη ερπετών *Caretta caretta* και *Chelonia mydas*, κύριες πιέσεις είναι η άσκηση της αλιείας, η ανάπτυξη τουριστικών υποδομών και δραστηριοτήτων στις ακτές ωτοκίας, η ρύπανση των υδάτων και η θήρευση. Για τα είδη αυτά προτεραιότητα είναι η συνέχιση των δράσεων προστασίας περιοχών ωτοκίας και αναπαραγωγής, η πρόληψη για την αποφυγή θανάτωσης ατόμων από αλιευτικά εργαλεία, η αγορά γης στην οποία δραστηριοποιούνται τα είδη με σκοπό την καλύτερη προστασία τους και η εφαρμογή υπάρχουσας εθνικής νομοθεσίας.

Για τη μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*, κυριότερες πιέσεις και απειλές αποτελούν: ηθελημένη θανάτωση ατόμων του είδους, εμπλοκή και πνιγμός σε αλιευτικά εργαλεία, καταστροφή και υποβάθμιση του χερσαίου ενδιαιτήματος του είδους από ανεξέλεγκτες ανθρώπινες δραστηριότητες, υπεραλίευση και μείωση της διαθέσιμης τροφής, ενόχληση των ατόμων του είδους στο αναπαραγωγικό του ενδιαιτήμα, ρύπανση, εμφάνιση ασθενειών και κλιματική/οικοσυστημική αλλαγή. Προτεραιότητες για το είδος αποτελούν: η ολοκλήρωση της καταγραφής και χαρτογράφησης των χερσαίων ενδιαιτημάτων αναπαραγωγής (οικότοπος 8330 βυθισμένα ή ημιβυθισμένα θαλάσσια σπήλαια) του είδους σε εθνικό επίπεδο, β) ο προσδιορισμός περιοχών τροφοληψίας, γ) η οριοθέτηση θαλάσσιων περιοχών NATURA 2000, βάσει των παραπάνω, η θεσμοθέτηση νέων Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών για το είδος, η επικαιροποίηση και εφαρμογή του "Σχεδίου Δράσης για την μείωση της αλληλεπίδρασης μεσογειακής φώκιας - παράκτιας αλιείας στην Ελλάδα", η κατάρτιση Σχεδίου Διαχείρισης για το είδος βασισμένο στην Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την προστασία της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα" και η υποστήριξη και χρηματοδότηση του δικτύου διάσωσης και πληροφοριών για τη μεσογειακή φώκια, καθώς και του συστήματος περιθάλψης.

Για τα είδη ορνιθοπανίδας, οι προτεραιότητες περιλαμβάνουν χαρτογράφηση πυρήνων κατανομής, κρίσιμων ενδιαιτημάτων και ευαισθησίας γραμμικών υποδομών (δίκτυα μεταφοράς ρεύματος, πυλώνες υψηλής τάσης) ως προς τα είδη χαρακτηρισμού σε εθνικό επίπεδο, δημιουργία και πιλοτική λειτουργία Χώρων Τροφοδοσίας Πτωματοφάγων Αρπακτικών Πτηνών (ΧΤΑΠ) σε εθνικό επίπεδο, εγκατάσταση τεχνητών φωλιών, νησίδων και σχεδίων για συγκεκριμένα είδη χαρακτηρισμού, έλεγχος των πληθυσμών εισβολικών ειδών χερσαίων θηρευτών σε βραχονησίδες και υγροτόπους με αποικίες σημαντικών ειδών χαρακτηρισμού, έλεγχος της παράνομης χρήσης δολωμάτων σε ΖΕΠ. Επιπλέον, με το άρθρο 5I της ΚΥΑ Η.Π. 8353/276/Ε103/2012, έχουν θεσμοθετηθεί μέτρα για την εναρμόνιση της άσκησης της αλιείας με την προστασία των άγριων πουλιών, τα οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν: καθορισμό εποχικών και χωρικών περιορισμών στην αλιεία από το ΥΠΕΚΑ σε συνεργασία με το ΥΠΑΝ, παροχή κατάλληλων οδηγιών για την αποτροπή περιστατικών θανάτωσης των θαλασσοπουλιών που αποτελούν είδη χαρακτηρισμού εξαιτίας της παγίδευσης σε αλιευτικά εργαλεία από τις αρμόδιες λιμενικές αρχές, το ΥΠΕΚΑ και το ΥΠΑΝ.

Για τα λοιπά θαλάσσια είδη ερπετών, κητώδων και ασπόνδυλων (μη προτεραιότητας) που βρίσκονται σε κακή ή ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης, η θαλάσσια χελώνα *Dermochelys scoriacea* που είναι περιστασιακός επισκέπτης στην Μεσόγειο αντιμετωπίζει πιέσεις από την επαγγελματική αλιεία και τη θαλάσσια ρύπανση, ενώ τα κητώδη δέχονται πιέσεις από την

άσκηση επαγγελματικής αλιείας, τη θαλάσσια ρύπανση, αλλά και από τη χρήση ηχοβολιστικών εργαλείων στο θαλάσσιο χώρο (στρατιωτικές ασκήσεις, έρευνα για υδρογονάνθρακες). Για τη θαλάσσια χελώνα προτεραιότητα αποτελεί η διερεύνηση της παρουσίας του είδους στις ελληνικές θάλασσες και η αποφυγή τραυματισμού από αλιευτικά εργαλεία. Προτεραιότητες για τα κητώδη είναι: η καταγραφή των πληθυσμών τους, η αναγνώριση και χαρτογράφηση των ενδιαιτημάτων τροφοληψίας και αναπαραγωγής, η πρόληψη αποφυγής τραυματισμών από αλιευτικά εργαλεία και η διερεύνηση των επιπτώσεων από τις έρευνες και εξόρυξη υδρογονανθράκων στον θαλάσσιο χώρο, η θεσμοθέτηση της "Εθνικής Στρατηγικής και σχεδίου δράσης για την προστασία των κητωδών στις ελληνικές θάλασσες" με τη μορφή σχεδίων διαχείρισης για όλα τα είδη.

Τέλος, για το θαλάσσιο είδος ασπόνδυλου *Pinnacodiscus* που αντιμετωπίζει πιέσεις από την θαλάσσια ρύπανση, την ανάπτυξη οστρακοκαλλιέργειας και τη συλλογή με σκοπό την κατανάλωση, προτεραιότητες είναι: η απαγόρευση συλλογής, ο έλεγχος των επιπτώσεων οστρακοκαλλιεργειών στις περιοχές εξάπλωσης και ο περιορισμός της θαλάσσιας ρύπανσης.

6.4. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΙΕΙΑ

6.4.1. Δίκτυο NATURA

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διαμορφώσει μια ενιαία πολιτική για τη διατήρηση της φύσης, η οποία στηρίζεται σε δύο κυρίως νομοθετικά κείμενα: την «Οδηγία για τη διατήρηση των άγριων πουλιών» (79/409/ΕΚ - 2009/147/ΕΚ) και την «Οδηγία για τους φυσικούς οικοτόπους» (92/43/ΕΚ). Το εθνικό μας δίκαιο έχει εναρμονιστεί και με τις δύο οδηγίες, σύμφωνα με τις ΚΥΑ 414885/1985, 37338/1807/2010 και 33318/3028/1998.

Το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα περιλαμβάνει συνολικά 419 περιοχές, εκ των οποίων οι 241 έχουν χαρακτηριστεί ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας – Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΤΚΣ – ΕΖΔ), 202 αποτελούν Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), ενώ 24 περιοχές αποτελούν ταυτόχρονα και ΕΖΔ και ΖΕΠ σύμφωνα με το Ν.3937/2011 για τη Διατήρηση της Βιοποικιλότητας (ΦΕΚ 60/Α/31-3-2011). Η συνολική έκταση των περιοχών Natura 2000 στην Ελλάδα ανέρχεται σε 42.943 km² και καλύπτει περίπου το 27,2% της χέρσου και το 6,1% των θαλάσσιων υδάτων της χώρας.

Από τις 419 περιοχές του δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα, οι 224 (114 ΕΖΔ, 98 ΖΕΠ και 12 ΕΖΔ-ΖΕΠ) -ποσοστό 53,4% αυτών- περιλαμβάνουν θαλάσσια/παράκτια τμήματα συνολικής έκτασης 6.914 km². Επίσης, 217 (107 ΕΖΔ, 99 ΖΕΠ και 11 ΕΖΔ-ΖΕΠ) περιοχές περιλαμβάνουν τμήματα μεγάλων ποταμών και 57 (28 ΕΖΔ, 26 ΖΕΠ και 3 ΕΖΔ-ΖΕΠ) περιλαμβάνουν τμήματα λιμνών της χώρας. Οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 που περιλαμβάνουν θαλάσσιες/παράκτιες περιοχές παρουσιάζονται στο Χάρτη 2 του Παραρτήματος Χαρτών.

Οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 καλύπτονται κατά κύριο λόγο από δάση και ημι-φυσικές διαπλάσεις, ακολουθούν οι αγροτικές εκτάσεις και έπονται οι υγράτοποι και τα θαλάσσια σώματα νερού. Επίσης, στις περιοχές αυτές παρατηρούνται και τεχνητές επιφάνειες όπως κατοικίες, δρόμοι, αλλά με πολύ μικρά ποσοστά κάλυψης. Οι κυριότερες ανθρωπογενείς δραστηριότητες εντός των περιοχών Natura 2000 είναι οι γεωργο-κτηνοτροφικές χρήσεις, η αλιεία, η υλοτομία και το κυνήγι (ΥΠΕΚΑ, 2014).

6.4.2. Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών και Φορείς Διαχείρισης

Το πλαίσιο διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας ορίζεται από το Ν. 2742/1999 «περί χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης», σύμφωνα με τα κριτήρια που τέθηκαν με το Ν. 1650/1986, και συμπληρώθηκε από το Ν.3937/2011 για «διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις». Βάσει του τελευταίου, έχει οριστεί το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών που περιλαμβάνει τις παρακάτω κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών:

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης
- Περιοχές προστασίας της φύσης
- Φυσικά πάρκα – εθνικά ή περιφερειακά
- Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών – Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)
- Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)
- Καταφύγια Άγριας Ζωής ή συνδυασμός τους
- Προστατευόμενα τοπία και στοιχεία τοπίου ή προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί

Για την καλύτερη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, αλλά και λόγω της πίεσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποτελεσματικότερη προστασία, ιδρύθηκαν 25 Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΦΔΠΠ), οι οποίοι είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) και μπορούν να επιφορτισθούν με τη διαχείριση μιας ή περισσότερων περιοχών. Ο αριθμός τους σήμερα φτάνει τους 28. Παρακάτω παρατίθεται σύντομη περιγραφή των Εθνικών Πάρκων που σχετίζονται με θαλάσσια – υφάλμυρα ύδατα, τα όρια των οποίων φαίνονται στο Χάρτη 3 του Παραρτήματος Χαρτών.

Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου

Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (Ε.Θ.Π.Ζ.) ιδρύθηκε με σκοπό την προστασία και διατήρηση των ενδιαιτημάτων ζώων και φυτών που αποτελούν σημαντικότερη φυσική κληρονομιά τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Στα όρια του Ε.Θ.Π.Ζ. βρίσκεται ένας από τους πιο σημαντικούς βιότοπους αναπαραγωγής της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta* στη Μεσόγειο. Επίσης περιλαμβάνονται σημαντικοί βιότοποι της μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus*, της μεταναστευτικής ορνιθοπανίδας, της ενδημικής χλωρίδας καθώς και οικοτόποι ευρωπαϊκού και μεσογειακού ενδιαφέροντος όπως των συστημάτων αμμοθινών και αλόφιλης βλάστησης και τα υποθαλάσσια λιβάδια του φυτού *Posidonia oceanica*. (www.nmp-zak.org)

Στους στόχους του Ε.Θ.Π.Ζ. περιλαμβάνονται η διαφύλαξη του φυσικού και πολιτιστικού τοπίου, η διαφύλαξη των παραδοσιακών χρήσεων (αλιείας, βόσκησης, γεωργίας, κλπ), η περιβαλλοντική εκπαίδευση, κ.α.

Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου - Β. Σποράδων

Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων οριοθετήθηκε με την ΚΥΑ 23537/ (ΦΕΚ 621/Δ/19-6-2003) και αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προστατευόμενες περιοχές στην Ευρώπη (περίπου 2,220 km²). Πρωταρχικός σκοπός του Πάρκου ήταν η προστασία της Μεσογειακής Φώκιας (*Monachus monachus*) και των βιοτόπων της. Η χρηματοδότηση του Φορέα Διαχείρισης έχει εξασφαλιστεί από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Περιβάλλον" (ΕΠΠΕΡ). Ακόμα, Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων είναι Μέλος

του MedPAN (Network of Marine Protected Areas in the Mediterranean). Εκτός από τη θαλάσσια περιοχή, το Πάρκο περιλαμβάνει τη νήσο Αλόνησσο, 6 μικρότερα νησιά (Περιστέρα, Κυρά Παναγιά, Ψαθούρα, Πιπέρι, Σκάτζουρα και Γιούρα) καθώς και 22 βραχονησίδες.

Η περιοχή παρουσιάζει ιδιαίτερο επιστημονικό, εκπαιδευτικό και πολιτισμικό ενδιαφέρον. Στην ευρύτερη περιοχή του Πάρκου υπάρχουν ευρήματα από την Προϊστορική, την Κλασσική και τη Βυζαντινή περίοδο (ναυάγια, παλιά μοναστήρια και εκκλησίες).

Υπάρχουν συγκεκριμένοι περιορισμοί όσον αφορά την ερασιτεχνική αλιεία. Το κυνήγι απαγορεύεται, εκτός του νησιού Γιούρα, που χρειάζεται ειδική άδεια. (www.alonissos-park.gr)

Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου

Ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου συγκροτήθηκε με την ΚΥΑ 125188/361 το 2003. Πραγματοποιούνται διάφορες δράσεις για την παρακολούθηση των υδάτων και της ορνιθοπανίδας, για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, για την καθαριότητα του υγροτόπου, καθώς και πρόγραμμα επόπτευσης – φύλαξης για την αποτροπή παράνομων δραστηριοτήτων, όπως λαθροθηρία, κατασκευή αυθαίρετων κτισμάτων και παράνομη αλιεία.

Στην περιοχή του Δέλτα Έβρου μπορούν να διακριθούν 7 βασικές ενότητες βιοτόπων, σε κάθε μία από τις οποίες αντιστοιχεί και μια ιδιαίτερη ενότητα βλάστησης, ανάλογα με την αλληλεπίδραση διάφορων παραγόντων όπως το έδαφος, το μικροκλίμα, η ύπαρξη γλυκού ή αλμυρού νερού κ.λ.π. Ο υγρότοπος του Δέλτα Έβρου θεωρείται υποβαθμισμένος και σε αυτό έχει συμβάλει και η αποξήρανση της λιμνοθάλασσας Δράνας το 1987, η οποία αποτελούσε πλουτοπαραγωγική πηγή (ιχθυοτροφείο). Ψάρια και ορισμένες αποικίες ειδών πουλιών που φώλιαζαν στις νησίδες τις λιμνοθάλασσας εξαφανίστηκαν. Σήμερα, η μισή περίπου έκταση του υγροτόπου αποτελεί την Προστατευόμενη Περιοχή, ενώ πάνω από 100 χιλιάδες στρέμματα έχουν αποξηρανθεί. Πολύ σημαντικές περιοχές έχουν αποδοθεί στην καλλιέργεια με αποτέλεσμα η αξία του υγροτόπου να έχει μειωθεί, ιδιαίτερα για την αναπαραγωγή των άγριων ζώων. (www.evros-delta.gr)

Εθνικό Πάρκο Σχινιά Μαραθώνα

Οι χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές του Σχινιά – Μαραθώνα χαρακτηρίστηκαν ως Εθνικό Πάρκο το 2000 (ΦΕΚ 395/Δ/3.7.2000), ενώ ο Φορέας Διαχείρισης συγκροτήθηκε με ΠΔ το 2002. Πραγματοποιούνται προγράμματα, όπως πρόγραμμα ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης, πρόγραμμα παρακολούθησης (monitoring) της ορνιθοπανίδας, κα. Στις αρμοδιότητες της περιοχής ανήκει η θαλάσσια περιοχή του Όρμου Μαραθώνα, όπου είναι έντονη η παρουσία των λιβαδιών Ποσεδωνίας, ο υγρότοπος του Εθνικού Πάρκου, ενώ στο Πάρκο έχει καταγραφεί το ενδημικό είδος μικρού ψαριού γλυκών νερών αττικόψαρο ή ντάσκα (*Pelagusmarathonicus*) με ευρεία ασυνεχή εξάπλωση σε πηγές, ρέματα και κανάλια από την Αττική ως τη Μαγνησία. Το αττικόψαρο περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας ως άμεσα κινδυνεύον με εξαφάνιση εξαιτίας της καταστροφής των ενδιαιτημάτων του. Στον υγρότοπο και τα κανάλια ζουν επίσης χέλια (*Anguillaanguilla*). (www.npschiniasmarathon.gr)

Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Το Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης, όπως ορίστηκε το 2008 με την Κ.Υ.Α 44549 (Φ.Ε.Κ. 497/Δ/17-10-2008), περιλαμβάνει τις προστατευόμενες περιοχές των υγροτόπων Δ. Νέστου, Λ. Βιστωνίδας, Λ. Ισμαρίδας και της ευρύτερης περιοχής τους, με χερσαία και υδάτινη συνολική έκταση 930.000 στρέμματα περίπου. Ως θεσμοθετημένο όργανο διαχείρισης του Πάρκου συστάθηκε το 2003 ο Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου - Βιστωνίδας- Ισμαρίδας. Στα όρια αρμοδιότητας του ΦΔ ανήκει η λίμνη Ισμαρίδα, η λιμνοθάλασσα Πόρτο Λάγος και η Λίμνη Βιστωνίδα και το Δέλτα του Νέστου.

Η λίμνη Βιστωνίδα επικοινωνεί με τη λιμνοθάλασσα Πόρτο Λάγος με τρία στόμια από τα οποία τα δυο είναι κλεισμένα με ιχθυοφραγμούς, "πόρτες" και το τρίτο με ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις. Η λιμνοθάλασσα συνδέεται με τη θάλασσα με έναν φυσικό δίαυλο. Το μήκος του διαύλου είναι 50 m. με μέσο πλάτος περίπου 60 m και μέσο βάθος 2 m (Κωτσοβίνος & Γιαννακοπούλου 1985). Η λίμνη επικοινωνεί και απευθείας με τη θάλασσα μέσα από ένα τεχνητό δίαυλο (του οποίου το στόμιο είναι επίσης κλεισμένο με ιχθυοφραγμούς).

Οι λιμνοθάλασσες του Νέστου φιλοξενούν ιχθυοτροφεία και μυδοτροφεία παράγοντας ετήσια σημαντικό αριθμό ψαριών και μυδιών. Οι ιδιόμορφες συνθήκες που επικρατούν στις λιμνοθάλασσες ευνοούν την ιχθυοκαλλιέργεια όπως ο κέφαλος, το λαυράκι, η τσιπούρα, η γλώσσα κλπ. Οι λιμνοθάλασσες φιλοξενούν πολλά είδη πουλιών τα οποία, είτε έρχονται για αναπαραγωγή, είτε παραμένουν κατά την περίοδο της μετανάστευσής τους είτε ζουν μόνιμα, όπως: οι γλάροι, το νανοβουτηχτάρι, ο θαλασσοκόρακας, το ποταμογλάρονο, το σκουφοβουτηχτάρι, το κηλιδοβούτι, η φαλαρίδα, διάφορα είδη πάπιας κλπ. (www.eramath.gr)

Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού

Το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού ιδρύθηκε το 2008. Πραγματοποιούνται προγράμματα για τη φύλαξη της περιοχής, την παρακολούθηση, την ενημέρωση – ευαισθητοποίηση, κ.α.

Στην περιοχή εντοπίζονται πλήθος υγροβιότοποι και ποικίλα οικοσυστήματα, όπου έχουν καταγραφεί 254 είδη орνιθοπανίδας (πολλά από αυτά είναι προστατευόμενα είδη), καθώς και πολλά είδη αμφίβιων και ερπετών. Επίσης, εντοπίζεται η βίδα *Lutralutra*, υδρόβιο θηλαστικό υπό εξαφάνιση. Στο θαλάσσιο χώρο του Αμβρακικού Κόλπου απαντώνται είδη, όπως η Μεσογειακή Φώκια *Monachusmonachus* και η θαλάσσια χελώνα *Caretta caretta*.

Σύμφωνα με μελέτη του ΕΚΘΕ, στον Αμβρακικό ζουν και αναπαράγονται 33 είδη ιχθύων, ενώ αλιεύονται άλλα 15 είδη. Επιπλέον, κρίνοντας από το υψηλής ποιότητας ιχθυοπλαγκτόν (αυγά και προνύμφες ψαριών), τα νερά του Αμβρακικού θεωρούνται καθαρά. (www.amvrakikos.eu)

Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου - Στροφυλιάς

Το 2009 σύμφωνα με την υπ' αριθ. 12365 ΚΥΑ (ΦΕΚ Δ' 159/29-04-2009) οι χερσαίες, υδάτινες και θαλάσσιες περιοχές της Λιμνοθάλασσας Κοτύχι, του Δάσου Στροφυλιάς και της ευρύτερης περιοχής τους χαρακτηρίζονται ως «Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς», ενώ ο ΦΔ συγκροτήθηκε το 2003 (ΚΥΑ 125565/995/ΦΕΚ 364 Β' /28.3.03).

Προτεραιότητες για το Φορέα Διαχείρισης αποτελούν η καταγραφή και παρακολούθηση (monitoring) των τύπων οικοτόπων και των ειδών πανίδας και χλωρίδας της προστατευόμενης

περιοχής, η διαχείριση του δάσους με σκοπό την διατήρηση και την ενίσχυση της κουκουναριάς (*Pinus pinea*), η συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας του νερού στις λιμνοθάλασσες, η προστασία των αμμολόφων της παραλιακής ζώνης και τέλος η ενημέρωση κατοίκων και επισκεπτών για τις αξίες της περιοχής με σκοπό την ευαισθητοποίησή τους απέναντι στους κινδύνους που αντιμετωπίζει.

Βασική δραστηριότητα που ασκείται στους υγρότοπους της περιοχής αποτελεί η αλιεία, με μόνιμες ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις (διβάρια) στις λιμνοθάλασσες Άραξος (Πάπα), Πρόκοπος και Κοτύχι, τις οποίες εκμεταλλεύονται τοπικοί συνεταιρισμοί. Κυριότερα αλιευόμενα και εμπορεύσιμα είδη είναι οι κέφαλοι, τα λαβράκια, τα χέλια και οι τσιπούρες. Το Κοτύχι αποτελεί σημαντικό προμηθευτή της Ιταλίας σε χέλια.

Το Κέντρο Πληροφόρησης του Πάρκου είναι ανοικτό για το κοινό και δίνεται η ευκαρία στους επισκέπτες να παρατηρήσουν τα πουλιά και να γνωρίσουν τις μεθόδους αλιείας στο παραδοσιακό διβάρι. (www.strofylianationalpark.gr)

Εθνικό Πάρκο λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου

Ο ΦΔ του Εθνικού Πάρκου Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου συστάθηκε το 2003. Ο ΦΔ προτείνει και υλοποιεί έργα προστασίας και ανάδειξης της περιοχής, παρακολουθεί παράγοντες ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος, αναπτύσσει δράσεις ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης του κοινού, κα.

Πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της υγροτοπικής περιοχής έχουν παίξει οι ποταμοί Εύηνος και Αχελώος που αποτελούν και τα φυσικά όριά της στα ανατολικά και δυτικά αντίστοιχα.

Στην περιοχή ευθύνης του Φορέα Διαχείρισης εντάσσονται λιμνοθαλάσσιες, χερσαίες και ποτάμιες περιοχές του νότιου τμήματος του Νομού Αιτωλοακαρνανίας και το νησιώτικο σύμπλεγμα των Εχινάδων του Νομού Κεφαλληνίας που διακρίνονται για τη μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και περιβαλλοντική τους αξία. Συγκεκριμένα, υπάγονται 4 περιοχές του δικτύου Natura 2000: η περιοχή 'Δέλτα Αχελώου, Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου – Αιτωλικού, Εκβολές Ευήνου, Νήσοι Εχινάδες, Νήσος Πεταλάς', το Όρος Βαράσσοβα, η Λίμνη Λυσιμαχία και η περιοχή 'Δέλτα Αχελώου, Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου – Αιτωλικού, Εκβολές Ευήνου, Νήσοι Εχινάδες, Νήσος Πεταλάς, Δυτ. Αράκυνθος, Στενά Κλεισούρας'. (www.fdlmes.gr)

Εθνικό Πάρκο Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα

Το Εθνικό Πάρκο ξεκινά 15 χιλιόμετρα δυτικά της πόλης της Θεσσαλονίκης, από το Καλοχώρι και τις εκβολές του ποταμού Γαλλικού, και απλώνεται ως τις Αλυκές Κίτρους στην Πιερία. Πρόκειται μία μεγάλη έκταση 388.000 στρεμμάτων, η οποία περιλαμβάνει μια ποικιλία οικοτόπων - από αγροτικές καλλιέργειες και λιβάδια ως αλατώδη εδάφη και ελώδεις εκτάσεις. Εμφανίζεται μεγάλη εναλλαγή των οικοτόπων, η περιοχή αποτελεί ένα σημαντικό βίοτοπο για πολλά είδη άγριων ζώων και πουλιών. Ο φορέας διαχείρισης της περιοχής συστάθηκε το 2003 (ΚΥΑ 125191/364 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03) και περιλαμβάνει το Δέλτα του Αλιάκμονα, το Δέλτα και την κοίτη του ποταμού Αξιού ως και τα βόρεια σύνορα, τις εκβολές του Λουδία και του Γαλλικού, τη λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου, καθώς και τις Αλυκές Κίτρους. (www.axiosdelta.gr)

6.5. ΧΕΡΣΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΕΔΑΦΟΣ

6.5.1. Γεωμορφολογία

Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή χώρα και ανήκει γεωγραφικά στη νότια Ευρώπη. Καταλαμβάνει το νότιο άκρο της Βαλκανικής χερσονήσου και συνορεύει βόρεια με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και με τη Βουλγαρία, βορειοδυτικά με την Αλβανία, και βορειοανατολικά με την Τουρκία. Δυτικά, ανατολικά και νότια βρέχεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Η Ελλάδα αποτελείται από δυο μεγάλα τμήματα:

- Τον Ηπειρωτικό κορμό, με ένα στενό γενικά πλάτος, που δεν ξεπερνά πουθενά τα 240Km. Συνεπώς κανένα σημείο της Ελλάδας δεν απέχει από τη θάλασσα περισσότερο από 120 Km σε ευθεία γραμμή. Στον ηπειρωτικό κορμό ανήκει και η Πελοπόννησος, την οποία χωρίζει από την υπόλοιπη Ελλάδα ο Κορινθιακός κόλπος, ενώ την ενώνει ο Ισθμός της Κορίνθου.
- Τη Νησιωτική Ελλάδα, με μικρά και μεγάλα νησιά, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στο Αιγαίο πέλαγος. Τα μεγαλύτερα απ' αυτά είναι η Κρήτη, η Εύβοια και η Λέσβος.

Το μεγαλύτερο μέρος της Ελλάδας (το 80% περίπου) καλύπτεται από βουνά, τα περισσότερα από τα οποία έχουν άξονα ανάπτυξης από τα βορειοδυτικά προς τα νοτιοανατολικά και ανάμεσα σε αυτά απλώνονται λίγες πεδιάδες. Η πιο σημαντική οροσειρά της χώρας μας είναι η Πίνδος, η οποία ξεκινάει από τα σύνορα της Ελλάδας με την Αλβανία και φτάνει έως τον Κορινθιακό Κόλπο. Στην πραγματικότητα η Πίνδος δεν είναι μια αλλά περισσότερες οροσειρές, που αναπτύσσονται παράλληλα η μια προς την άλλη σε μήκος περίπου 150Km. Η παρουσία της Πίνδου επηρεάζει σημαντικά το ανάγλυφο και, επομένως, το κλίμα και τις δραστηριότητες των ανθρώπων σε ένα μεγάλο μέρος του ελληνικού εδάφους.

Οι πεδιάδες της Ελλάδας, από την άλλη πλευρά, είναι σχετικά λίγες. Οι μεγαλύτερες από αυτές είναι η πεδιάδα της Θεσσαλονίκης- Γιαννιτών και της Θεσσαλίας, κάπως μικρότερη η πεδιάδα της Θράκης, ενώ σαφώς μικρότερες πεδιάδες αναπτύσσονται στην Πελοπόννησο (Αργολίδα, Ηλεία), στη Στερεά Ελλάδα και στην Κρήτη.

6.5.2. Έδαφος

Τα εδάφη γενικά χαρακτηρίζονται από χαμηλού περιεχομένου οργανική ουσία, γεγονός το οποίο προκαλεί δομική υποβάθμιση και εδαφική διάβρωση. Οι απότομες κλίσεις σε συνδυασμό με την αυξανόμενη καταστροφή της φυσικής βλάστησης (λόγω δασικών πυρκαγιών, καλλιέργειας, υπερβόσκησης) έχουν προκαλέσει σοβαρή διάβρωση των εδαφών στα ορεινά.

Βάσει των εδαφολογικών ιδιοτήτων, του κλίματος και της τοπογραφίας, η έκταση του εδάφους με πιθανώς υψηλή ποιότητα αντιπροσωπεύει το 19% του συνολικού εδάφους, ενώ 18% είναι έδαφος μέτριας ποιότητας και 57% είναι έδαφος χαμηλής ποιότητας. Ένα μεγάλο μέρος του εδάφους χαμηλής ποιότητας χρησιμοποιείται για τα παραδοσιακά συστήματα καλλιέργειας, που είναι σημαντικά στη διατήρηση των χαρακτηριστικών των μεσογειακών τοπίων.

Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το χερσαίο περιβάλλον είναι:

- Η ρύπανση από τοπικές πηγές: παρατηρείται στις περιοχές με μη ελεγχόμενη διάθεση στερεών αποβλήτων ή λόγω γεωργικών αποβλήτων.
- Η μείωση της εδαφολογικής οργανικής ουσίας: γεγονός το οποίο προκαλεί τη δομική υποβάθμιση και διάβρωση του εδάφους καθώς επίσης και ελλείμματα αζώτου, που χαρακτηρίζουν το 87% των καλλιεργούμενων εδαφών.
- Η διάβρωση: λόγω του απότομου εδάφους (49% της επιφάνειας έχει κλίση μεγαλύτερη του 10%) η χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα διάβρωσης.

- Η ερημοποίηση: λόγω της διάβρωσης, της υποβάθμισης και μείωσης των βροχοπτώσεων.

6.6. ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Το κλίμα της Ελλάδας είναι μεσογειακού τύπου και γενικά ήπιο. Το χειμώνα εμφανίζει χαρακτηριστικά του κλίματος των εύκρατων ζωνών, ενώ το καλοκαίρι τα χαρακτηριστικά των υποτροπικών ζωνών των υψηλών πιέσεων. Αναλυτικά, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κλίματος της χώρας είναι τα ακόλουθα:

- Μέτριες βροχοπτώσεις, κυρίως κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου και του χειμώνα
- Ήπιοι χειμώνες
- Ζεστό και ξηρό καλοκαίρι
- Μεγάλη ηλιοφάνεια, ιδιαίτερα κατά τη θερμή περίοδο του έτους
- Εποχές άνοιξης και φθινοπώρου με μικρή διάρκεια

Από περιοχή σε περιοχή παρουσιάζεται μεγάλη ποικιλία κλίματος, η οποία οφείλεται στη συνδυασμένη δράση φυσικογεωγραφικών και δυναμικών παραγόντων.

Οι σπουδαιότεροι φυσικογεωγραφικοί παράγοντες που επηρεάζουν το κλίμα είναι:

- Η πολυμορφία του αναγλύφου
- Οι μεγάλες οροσειρές που διασχίζουν τη χώρα κατά διάφορες κατευθύνσεις
- Τα μεμονωμένα κωνοειδή όρη
- Οι κόλποι που εισχωρούν βαθιά μέσα στην ξηρά
- Τα πολυάριθμα νησιά
- Η προβολή της χώρας στη Μεσόγειο με τη μορφή της χερσονήσου
- Ο κορμός της βαλκανικής χερσονήσου
- Οι γειτονικές δυτικές περιοχές της ασιατικής ηπείρου
- Οι εκτεταμένες ερημικές βόρειες περιοχές της Αφρικής

Κατά τη διάρκεια της ψυχρής περιόδου εκδηλώνονται απότομες και πολύ συχνές μεταβολές του καιρού, που οφείλονται στο συνδυασμό των παραγόντων που αναφέρθηκαν, ενώ αντίθετα κατά τη θερμή περίοδο, οι αντιθέσεις εξομαλύνονται και επικρατεί ο χαρακτήρας του μεσογειακού κλίματος στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Οι ανεμολογικές συνθήκες χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλία από περιοχή σε περιοχή και από εποχή σε εποχή. Στα νησιά πνέουν διαρκώς άνεμοι, από τους οποίους οι κυριότεροι είναι οι βόρειοι, ενώ κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού εμφανίζονται μελέμια. Ωστόσο, προς την ενδοχώρα παρατηρούνται φαινόμενα άπνοιας τα οποία εντείνονται βαθμιαία.

Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του ελλαδικού κλίματος είναι η ηλιοφάνεια, οι ετήσιες μέσες τιμές της οποίας κυμαίνονται μεταξύ της ελάχιστης τιμής 2.300 ωρών στα Γιάννενα και της μέγιστης τιμής 3.100 ωρών στη Ζάκυνθο. Η μέγιστη μηνιαία τιμή παρουσιάζεται τον Ιούλιο και είναι 375 ώρες και η μικρότερη τον Ιανουάριο και είναι 114 ώρες. Από γεωγραφική άποψη τη μεγαλύτερη ηλιοφάνεια παρουσιάζει η Πελοπόννησος, τα νησιά του Ιονίου και η Λέσβος.

Οι βροχοπτώσεις είναι γενικά περιορισμένες, εκδηλώνονται κυρίως στη διάρκεια του χειμώνα, με χαρακτηριστικά την περιορισμένη συχνότητα και τη σχετικά μεγάλη ένταση που συντελεί στην απόπλυση των εδαφών. Λόγω της οροσειράς της Πίνδου, οι βροχοπτώσεις είναι

σημαντικά περισσότερες στη Δυτική Ελλάδα. Η μέση ετήσια υγρασία κυμαίνεται σε μέτρια επίπεδα.

Σημειώνεται ότι με βάση τα υπάρχοντα τεκμήρια στοιχεία από μαρτυρίες αρχαίων συγγραφέων, ανασκαφές κλπ., το κλίμα της χώρας δεν φαίνεται να έχει μεταβληθεί σημαντικά διαχρονικά. Ωστόσο, η συσσώρευση οικολογικής γνώσης κατά τις τελευταίες δεκαετίες έδειξε ότι οι ανθρώπινες επεμβάσεις μεγάλης κλίμακας, όπως η οικοδόμηση μεγαλουπόλεων, η αποξήρανση λιμνών, η αποψίλωση δασών και η εκτροπή ποταμών, έχουν προκαλέσει τοπικές μεταβολές σε συνθήκες μεσοκλίματος και μικροκλίματος αναφορικά με την ποιότητα και τη σύσταση του αέρα, την υγρασία, τη θερμοκρασία κλπ.

Οι τοπικές διαφοροποιήσεις του μακροκλίματος, δηλαδή το μεσοκλίμα και το μικροκλίμα, διέπουν σε μεγάλο βαθμό τη διαμόρφωση των βιοτικών παραγόντων, της χλωρίδας και της πανίδας και είναι σημαντικές στην οικολογία, τη διαχείριση των φυσικών πόρων και, γενικά, την περιβαλλοντική ισορροπία.

Επίσης, ορισμένοι δυναμικοί παράγοντες, όπως οι αντικυκλώνες της Ευρώπης, όταν επεκτείνονται στην Ελλάδα δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες εμφάνισης των κρίσιμων για την ατμοσφαιρική ρύπανση θερμοκρασιακών αναστροφών.

Κλιματική Αλλαγή

Η αλλαγή του κλίματος έχει ήδη εμφανή αποτελέσματα παγκόσμια, τα οποία εκτείνονται από την αύξηση της θερμοκρασίας έως την άνοδο της στάθμης της θάλασσας σαν αποτέλεσμα της τήξης των πολικών παγετώνων, καθώς και τη συχνότερη εμφάνιση καταιγίδων και πλημμυρών. Οι μεταβολές αυτές θα επιφέρουν με τη σειρά τους σοβαρές επιπτώσεις στην ακεραιότητα των οικοσυστημάτων, τους υδατικούς πόρους, τη δημόσια υγεία, την προσφορά τροφής, τη βιομηχανία, τις γεωργικές καλλιέργειες, τις μεταφορές και τις υποδομές.

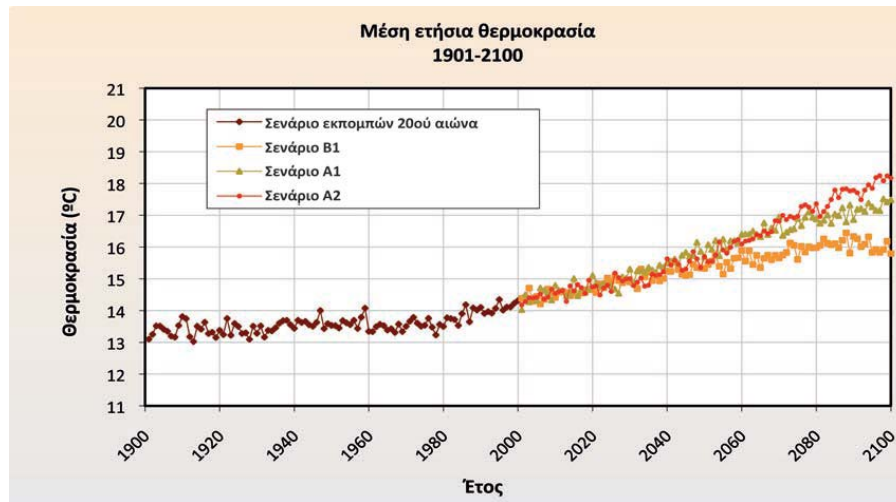
Τα στοιχεία, από τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές διαπιστώσεις στις οποίες προέβη η Διακυβερνητική Ομάδα για την Κλιματική Αλλαγή (Intergovernmental Panel for Climate Change - IPCC) στο πλαίσιο της 4ης έκθεσης αξιολόγησης (4th Assessment report - AR4), επιβεβαιώνουν πέραν πάσης αμφιβολίας τις αρνητικές επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος. Η ΕΕ έχει σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο προς την επίτευξη των κλιματικών και ενεργειακών στόχων για το 2020. Λαμβάνοντας όμως υπόψη τις μακροπρόθεσμες προοπτικές που έχουν τεθεί από την Επιτροπή στο Χάρτη Πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων άνθρακα για το 2050 (2050 Roadmap), τον Ενεργειακό Χάρτη Πορείας για το 2050 και τη Λευκή Βίβλο, ο ουσιαστικός μακροπρόθεσμος στόχος είναι η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 80-95% κάτω από τα επίπεδα του 1990 έως το 2050. Δυστυχώς, η εξάρτηση της Ευρώπης από ξένα ορυκτά καύσιμα συνεχίζεται και αυξάνεται κάθε χρόνο γεγονός που δεν προμηνύει θετικά αποτελέσματα για το κλίμα. Επίσης, καθ'οδόν προς την επίτευξη μιας παγκόσμιας συμφωνίας για την συνέχιση του Πρωτοκόλλου του Κυότο, η ΕΕ οφείλει να καθορίσει το επίπεδο της φιλοδοξίας για τους κλιματικούς στόχους για το 2030, ώστε να συμμετάσχει ενεργά στις διεθνείς διαπραγματεύσεις προς μια νέα παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα που θα πρέπει να τεθεί σε ισχύ το 2020 και να καλύπτει τουλάχιστον την δεκαετία μέχρι το 2030. Συνεπώς, απαιτείται η κατάρτιση ενός στρατηγικού πλαισίου με ορίζοντα το 2030 σχετικά με τους στόχους και τις πολιτικές της ΕΕ για την αλλαγή του κλίματος και την ενέργεια, το οποίο και αναμένεται.

Προκειμένου η Ελλάδα να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κύρωση του Πρωτοκόλλου του Κυότο (ΦΕΚ 117/Α/30-5-02) και την αντίστοιχη κοινοτική συμφωνία, το ΥΠΕΚΑ προχώρησε στην εκπόνηση Εθνικού Προγράμματος μείωσης εκπομπών αερίων φαινομένου θερμοκηπίου για την περίοδο 2000-2010. Το Πρόγραμμα αυτό συντονίζει τις δραστηριότητες του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα με στόχο τον περιορισμό των αερίων του θερμοκηπίου και περιλαμβάνει δυνατές επεμβάσεις μείωσης εκπομπών, με μέτρα στους παρακάτω τομείς: οικιακό και τριτογενή τομέα, μεταφορές, βιομηχανία, ηλεκτροπαραγωγή, διαχείριση απορριμμάτων, γεωργία, βιομηχανικές διεργασίες.

Στο **Σχήμα 6.6-1** αποτυπώνονται οι μετρούμενες και εκτιμώμενες μεταβολές στη μέση ετήσια θερμοκρασία για κάθε σενάριο εκπομπών (Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής της ΤτΕ, 2011).

Πίνακας 6.6-1 Σενάρια εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την Ελλάδα σύμφωνα με την IPCC (IPCC, 2007).

Σενάριο A2	Μέτρια αύξηση του μέσου παγκόσμιου κατά κεφαλήν εισοδήματος. Ιδιαίτερα έντονη κατανάλωση ενέργειας. Ραγδαία αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού. Αργή και τμηματική τεχνολογική ανάπτυξη και μέτριες έως μεγάλες αλλαγές στις χρήσεις γης. Ραγδαία αύξηση της συγκέντρωσης του CO ₂ στην ατμόσφαιρα, η οποία θα φθάσει τα 850 ppm το 2100.
Σενάριο A1B	Ραγδαία οικονομική ανάπτυξη. Ιδιαίτερα έντονη κατανάλωση ενέργειας, αλλά παράλληλα διάδοση νέων και αποδοτικών τεχνολογιών. Χρήση τόσο ορυκτών καυσίμων όσο και εναλλακτικών πηγών ενέργειας. Μικρές αλλαγές στη χρήση γης. Ραγδαία αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού μέχρι το έτος 2050 και σταδιακή μείωσή του στη συνέχεια. Έντονη αύξηση της συγκέντρωσης του CO ₂ στην ατμόσφαιρα, η οποία θα φθάσει τα 720 ppm το 2100.
Σενάριο B2	Ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας με μέτριους ρυθμούς. Ηπιότερες τεχνολογικές αλλαγές σε σύγκριση με τα Σενάρια Εκπομπών A1 και B1. Ραγδαία αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού. Αύξηση της συγκέντρωσης του CO ₂ στην ατμόσφαιρα με μέτριους αλλά σταθερούς ρυθμούς, η οποία θα φθάσει το 2100 τα 620 ppm.
Σενάριο B1	Μεγάλη αύξηση του παγκόσμιου κατά κεφαλήν εισοδήματος. Χαμηλή κατανάλωση ενέργειας. Μείωση της χρήσης των συμβατικών πηγών ενέργειας και στροφή στη χρήση τεχνολογιών που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές. Ραγδαία αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού μέχρι το έτος 2050 και σταδιακή μείωσή του στη συνέχεια. Αύξηση της συγκέντρωσης του CO ₂ στην ατμόσφαιρα με σχετικά ήπιους ρυθμούς, ιδίως από το 2050 και μετά, η οποία θα φθάσει το 2100 τα 550 ppm.

Σχήμα 6.6-1 Μεταβολές μέσης ετήσιας θερμοκρασίας 1901-2100 με βάση τα σενάρια εκπομπών της IPCC 2007 για την Ελλάδα

Όπως προκύπτει από το παραπάνω σχήμα, η τάση της θερμοκρασίας και για τα τέσσερα σενάρια εκπομπών είναι ανοδική σε ολόκληρο τον 21ο αιώνα. Ειδικότερα για την περίοδο 2071-2100 η τάση αυτή είναι εντονότερη για την περίπτωση των Σεναρίων A2 (0,5 °C/δεκαετία) και A1B (0,4 °C/δεκαετία), πιο ήπια για την περίπτωση του Σεναρίου B2 (0,25 °C/δεκαετία) και ακόμα ηπιότερη για την περίπτωση του Σεναρίου B1, το οποίο είναι και το μοναδικό σενάριο βάσει του οποίου η τάση αύξησης της θερμοκρασίας προς το τέλος του 21ου αιώνα επιβραδύνεται (0,1 °C/δεκαετία). Το γεγονός αυτό έχει ως συνέπεια η διαφορά ως προς την προβλεπόμενη αύξηση της θερμοκρασίας μεταξύ των τεσσάρων σεναρίων να λαμβάνει τη μεγαλύτερη τιμή της στα τελευταία χρόνια του 21ού αιώνα.

Οι μηχανισμοί που συνδέουν τις κλιματικές αλλαγές και τα θαλάσσια οικοσυστήματα είναι σύνθετοι και όχι πλήρως κατανοητοί. Έχειδειχθεί ότι ακόμα και μικρές αλλαγές στις μεταβλητές του κλίματος συχνά προκαλούν σημαντικές αλλαγές στην αφθονία των ειδών, λόγω των άμεσων και έμμεσων επιδράσεων. Οι άμεσες επιδράσεις συνδέονται με αλλαγές στη θερμοκρασία του νερού, την αλατότητα, το pH, κ.α., παράγοντες που επιδρούν στην επιβίωση, το πρότυπο αναπαραγωγής και αύξησης και τις βιοτικές αλληλεπιδράσεις. Οι έμμεσες αλληλεπιδράσεις σχετίζονται κυρίως με την υδροδυναμική (κυκλοφορία των υδάτινων μαζών), τα πρότυπα ανάμειξης και τη διαθεσιμότητα των θρεπτικών στοιχείων.

Σύμφωνα με το Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) η θερμοκρασία του πλανήτη έχει αυξηθεί κατά 0,3°C τα τελευταία 40 χρόνια. Πρόσφατα αποτελέσματα από τα μοντέλα του κέντρου έρευνας και μελέτης του κλίματος Hadley δείχνουν ότι η Μεσόγειος θα αντιμετωπίσει μια πιθανή αύξηση της θερμοκρασίας της τάξης των 2°C τα επόμενα 50 χρόνια.

Οι κλιματικές αλλαγές με την αύξηση της θερμοκρασίας του νερού και την πιθανή μείωση του pH, επηρεάζουν μια σειρά από ενέργειες των υδρόβιων οργανισμών, όπως:

- τον κύκλο ανάπτυξης,
- το χρόνο ωρίμανσης και αναπαραγωγής,
- το ρυθμό αύξησης,
- το ρυθμό τροφοληψίας,
- το μέγεθος,
- τον αριθμό των γενιών ανά έτος,
- τον καθορισμό του φύλου,
- το ρυθμό μετανάστευσης και τις μετακινήσεις των οργανισμών γενικότερα,

- το ρυθμό θνησιμότητας.

Η αύξηση της θερμοκρασίας του νερού μπορεί από τη μια να ευνοήσει τους ρυθμούς αύξησης των οργανισμών, αλλά από την άλλη να συμβάλει στο να αυξηθούν οι απαιτήσεις σε οξυγόνο, γεγονός το οποίο μπορεί να προκαλέσει μείωση της παραγωγικότητας των οικοσυστημάτων. Σύμφωνα με έρευνες στον Ελλαδικό χώρο, η αύξηση της θερμοκρασίας μπορεί να επιδράσει στα υδρόβια είδη με ποικίλους τρόπους, όπως προκαλώντας stress στους ιστούς, αυξημένες απαιτήσεις για οξυγόνο, έναρξη αναερόβιου μεταβολισμού και αποδιοργάνωση των κυτταρικών δομών.

Η αύξηση της θερμοκρασίας, επηρεάζοντας έμμεσα ή άμεσα τους υδρόβιους οργανισμούς, θα επηρεάσει πιθανότατα και τη δυναμική των πληθυσμών τους. Παρατηρούνται ήδη μετακινήσεις πληθυσμών προς ευνοϊκότερα θερμοκρασιακά ενδιαιτήματα, γεγονός το οποίο πιθανότατα θα προκαλέσει ανακατανομή της σύνθεσης των πληθυσμών και αλλαγή στα γεωγραφικά πρότυπα εξάπλωσης. Για παράδειγμα, εντοπίζονται ήδη οργανισμοί της ΝΑ Μεσογείου που εξαπλώνονται προς τη Δ-ΒΔ Μεσόγειο και λεσσεψιανοί μετανάστες, οι οποίοι εξαπλώνονται σ' όλο το εύρος της ΝΑ Μεσογείου και εντοπίζονται σποραδικά στην κεντρική και δυτική Μεσόγειο.

Οι συγκεκριμένες μεταβολές, αν και είναι δύσκολο να προσδιοριστούν πλήρως, δημιουργούν εν γένει επικίνδυνες καταστάσεις με απρόβλεπτες συνέπειες.

6.7. ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

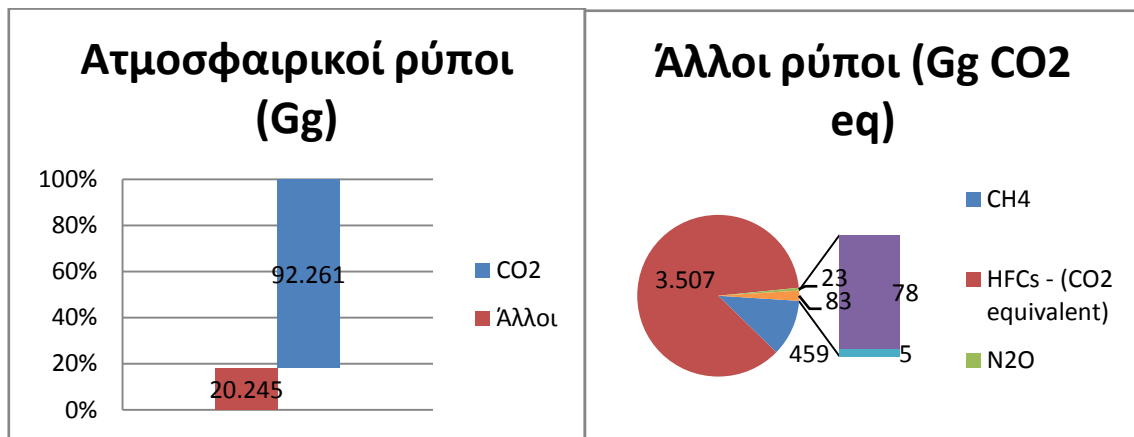
Τα προβλήματα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Ελλάδα άρχισαν να εμφανίζονται τα τελευταία σαράντα χρόνια και συνδέονται με τη χωρίς προγραμματισμό εισροή στα αστικά κέντρα, γεγονός το οποίο οδήγησε στη διόγκωση των πόλεων με αυθαίρετο τόσο από πολεοδομικής όσο και λειτουργικής άποψης τρόπο.

Οι βασικότεροι ατμοσφαιρικοί ρύποι σε διεθνές και εθνικό επίπεδο περιλαμβάνουν:

- το διοξείδιο του θείου (SO₂) και τα οξειδία του αζώτου,
- διοξείδιο και μονοξείδιο του αζώτου (NO₂, NO)
- το μονοξείδιο του άνθρακα (CO)
- το μόλυβδο (Pb)
- το βενζόλιο
- τα αιωρούμενα σωματίδια διαμέτρου μικρότερης των 10 μm (PM₁₀)
- το όζον (O₃)
- τις πτητικές Οργανικές Ενώσεις (VOCs)

Για τις εκπομπές των παραπάνω ρύπων έχουν καθοριστεί ανώτατα επιτρεπτά όρια βάσει Οδηγιών της ΕΕ και άλλων νομοθετικών διατάξεων. Ενδεικτικά αναφέρονται: ΠΥΣ 34/2002 (ΦΕΚ Α' 125) για τα «Όρια και κατευθυντήριες τιμές σε διοξείδιο του θείου, διοξείδιο του αζώτου και οξειδίων του αζώτου, σωματιδίων και μολύβδου», ΚΥΑ Η.Π. 33437/1904/Ε103/2008 (ΦΕΚ Β' 1634) για την «Έγκριση Εθνικού Σχεδίου Μείωσης των Εκπομπών (ΕΣΜΕ) στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων από υφιστάμενες μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης».

Στο ακόλουθο **Σχήμα 6.7-1** παρουσιάζεται η σύσταση των ατμοσφαιρικών ρύπων της Ελλάδας.

Σχήμα 6.7-1 Σύσταση ατμοσφαιρικών ρύπων έτους 2011

Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2013

Επίσης, στον Πίνακα 6.7-1 παρουσιάζονται οι εκπομπές σε kt για τους σημαντικότερους πρωτογενείς ρύπους πάνω από τον ελλαδικό χώρο και στατιστικά δεδομένα σε σχέση με το ποσοστό της συμμετοχής της Ελλάδος στο σύνολο των εκπομπών της ΕΕ, καθώς και η κατά κεφαλήν αναλογία των εκπομπών σε kg/έτος στην Ελλάδα.

Πίνακας 6.7-1 Συνολική συνεισφορά της Ελλάδας στο σύνολο των εκπομπών της ΕΕ για την περίοδο 1990-2008

Ρύπος	Εκπομπές 1990 (κτν.)	Εκπομπές 2008 (κτν.)	Εκαποστιαία μεταβολή	Θέση στην ΕΕ-27 το 2008	Εκαποστιαία συμμετοχή στις συνολικές εκπομπές της ΕΕ-27	Χλγρ./ κάτοικο (2000-2008)	Πηγή
NO _x	296,0	356,9	20,6	7	3,5	31,8	ΕΕΑ
SO _x	493,0	447,6	-9,2	7	7,6	39,9	ΕΕΑ
NMVOC	255,0	218,0	-14,3	8	2,6	19,5	ΕΕΑ
CO	1.281,3	685,0	-46,5	8	3,0	61,0	EMEP, ΕΕΑ
NH _x	79,0	63,1	-20,1	14	1,7	5,6	ΕΕΑ
PM _{2,5}	49,3*	62,81	22,0	-	-	-	EMEP
PM ₁₀	26,1*	37,2	31,0	-	-	-	EMEP

Πηγή: Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής της ΤτΕ, 2011

Οι κυριότερες πηγές ατμοσφαιρικών ρύπων στη χώρα μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες: τα μέσα μεταφοράς και η θέρμανση, η παραγωγή ενέργειας και η βιομηχανική δραστηριότητα.

Για κάθε ρύπο ειδικότερα παρατηρούνται τα εξής:

- Για το μονοξείδιο του άνθρακα παρουσιάζεται γενικά τάση μείωσης των τιμών.
- Για το διοξείδιο του θείου υπάρχει σημαντική τάση μείωσης των τιμών που συνδέεται με τις μειώσεις της περιεκτικότητας του θείου τόσο στο πετρέλαιο κίνησης και θέρμανσης όσο και στην αμόλυβδη βενζίνη.

- Για το βενζόλιο παρατηρείται τάση μείωσης των συγκεντρώσεων σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.
- Για το μονοξειδίο του αζώτου υπάρχει τάση μικρής μείωσης των τιμών.
- Για το διοξείδιο του αζώτου υπάρχει τάση μείωσης των τιμών τα τελευταία χρόνια, στις περισσότερες θέσεις μέτρησης.
- Για το όζον υπάρχει γενικώς μια τάση σταθεροποίησης των τιμών με έντονη διακύμανση από έτος σε έτος σε κάποιους σταθμούς, λόγω της φύσης του ρύπου.
- Για τα αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ10) γενικά παρατηρείται μικρή μείωση στις τιμές ρύπανσης από το ρύπο αυτό.
- Για τα αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ2,5) παρατηρείται μικρή τάση μείωσης των τιμών ή σταθεροποίησης.

Ατμοσφαιρική ρύπανση από αλιευτικές δραστηριότητες

Επιπρόσθετα με τα παραπάνω, στα παράκτια και θαλάσσια οικοσυστήματα πίεση ασκούν ανθρωπογενείς δραστηριότητες, όπως η αστική και η τουριστική ανάπτυξη, η εμπορική και μεταφορική ναυσιπλοΐα και οι δραστηριότητες του αλιευτικού τομέα. Βασικές πηγές ρύπανσης ειδικότερα από τις δραστηριότητες του αλιευτικού τομέα θεωρούνται:

- τα πλοία του αλιευτικού στόλου και
- ο κλάδος της μεταποίησης (βιομηχανικού τύπου δραστηριότητα)

Οι κύριοι ρύποι που προέρχονται από τον αλιευτικό στόλο θεωρούνται τα ΝΟ_x και τα αιωρούμενα σωματίδια.

6.8. ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ως θόρυβος ορίζεται ο ανεπιθύμητος προκαλούμενος από ανθρωπογενείς δραστηριότητες ήχος, που μπορεί να προκαλέσει διαταραχές στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Ο θόρυβος αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα υποβάθμισης του περιβάλλοντος και επομένως της ποιότητας ζωής.

Η ικανότητα του ήχου να ταξιδεύει ταχύτερα στο νερό από ότι στον αέρα έχει οδηγήσει τα υδρόβια είδη να αναπτύξουν την ακοή τους σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τις άλλες τους αισθήσεις, για λειτουργίες όπως η αναζήτηση τροφής ή συντρόφου, ο διάπλους και η προστασία από τους θηρευτές τους, κάτι που ισχύει και για τα κήτη, αλλά και για διάφορα είδη ιχθύων και ασπόνδυλων, όπως οι αστακοί και οι γαρίδες (www.dosits.org).

Ηχορύπανση στο θαλάσσιο περιβάλλον προκαλείται από δραστηριότητες όπως: κατασκευή λιμανιών, εξόρυξη πετρελαίου και αερίου, κίνηση σκαφών, χρήση σόναρ στη μέση αλλά και την παράκτια αλιεία, κ.α.

Οι ξαφνικοί και δυνατοί ήχοι τρομάζουν τα υδρόβια είδη και μπορεί να προκαλέσουν μόνιμα προβλήματα ακοής, ενώ οι συνεχείς ήχοι καλύπτουν τους ήχους που παράγουν τα είδη αυτά για να επικοινωνήσουν μεταξύ τους και διαταράσσουν διαδικασίες όπως η εύρεση τροφής και η κοινωνικοποίηση (www.wwf.org).

6.9. ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

6.9.1. Δημογραφικά στοιχεία

Ο μόνιμος πληθυσμός της Ελλάδας ανέρχεται σε 10.815.197 σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011 (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011) με πυκνότητα 82 κατ./km². Όσον αφορά στην εξέλιξη του πληθυσμού της χώρας, υπήρξε μεταπολεμικά αυξητική τάση, με έντονες ωστόσο περιοδικές διαφοροποιήσεις, ως αποτέλεσμα των συγκυριακών μεταβολών των παραμέτρων της φυσικής και μεταναστευτικής κίνησης (Παπαδάκης et. al., 2012).

Πίνακας 6.9.1-1 Εξέλιξη συνολικού μόνιμου πληθυσμού για την περίοδο 1961-2011

Έτος	Πληθυσμός	Μεταβολή		Φυσική αύξηση	Καθαρή μετανάστευση
		Άτομα	%		
1961	8.388.553	-		-	-
1971	8.768.641	380.088	4,5	839.425	-459.337
1981	9.740.417	971.776	11,1	637.256	334.520
1991	10.259.900	519.483	5,3	272.441	347.042
2001	10.934.097	675.197	6,6	20.585	654.612
2011	10.815.197	-146.407	-1,4	39.472	-185.879

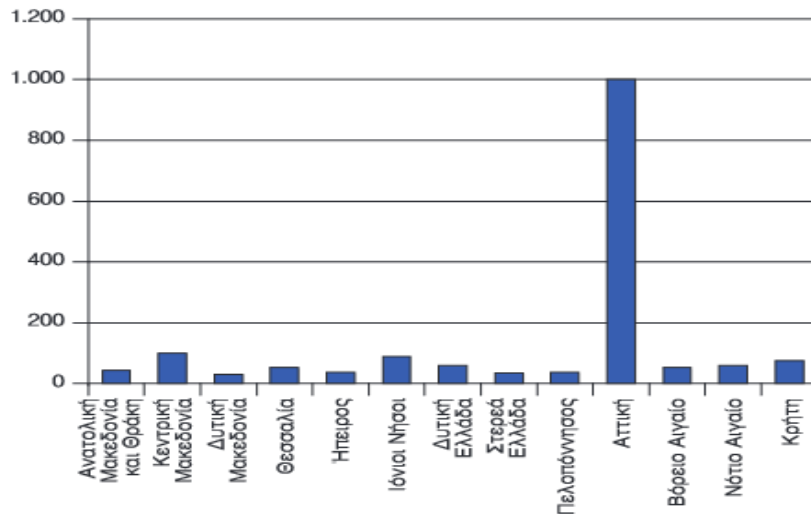
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Απογραφές 1961-2011 σε Παπαδάκης et. al., 2012

Στον **Πίνακα 6.9.1-2** παρουσιάζεται ο σημερινός μόνιμος πληθυσμός ανά Περιφέρεια, ενώ στο **Σχήμα 6.91-1** δίνεται η αντίστοιχη πυκνότητα πληθυσμού για κάθε Περιφέρεια.

Πίνακας 6.9.1-2 Μόνιμος πληθυσμός ανά Περιφέρεια για το 2011

Περιφέρεια	Πληθυσμός	Ποσοστό του συνολικού (%)
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	608.182	5,6
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.881.869	17,4
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	283.689	2,6
ΗΠΕΙΡΟΥ	336.856	3,1
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	732.762	6,8
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	547.390	5,1
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	207.855	1,9
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	679.796	6,3
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	577.903	5,3
ΑΤΤΙΚΗΣ	3.827.624	35,4
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	199.231	1,8
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	308.975	2,9
ΚΡΗΤΗΣ	623.065	5,8
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.815.197	100,0

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011

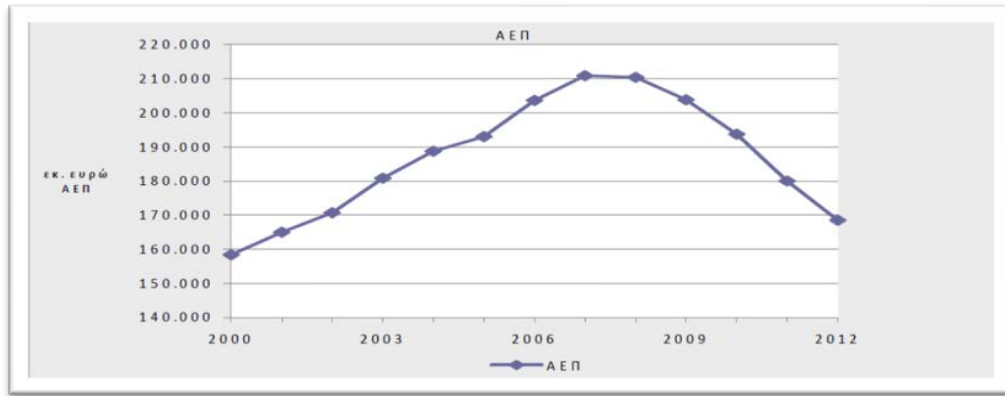
Σχήμα 6.9.1-1 Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού της Ελλάδος, ανά Περιφέρεια (κάτοικοι/km²)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2012

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί την πολυπληθέστερη και πιο πυκνοκατοικημένη Περιφέρεια της χώρας και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Ιονίων Νήσων (ως προς την πυκνότητα), Θεσσαλίας, Δυτικής Ελλάδας και Κρήτης. Ο πληθυσμός της Ελλάδας είναι συγκεντρωμένος σε ποσοστό 33% κατά μήκος της ακτογραμμής, ενώ κατά τη θερινή περίοδο αυξάνεται σημαντικά στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές εξαιτίας της τουριστικής κίνησης.

6.9.2. Οικονομία – Απασχόληση με έμφαση στον κλάδο της Αλιείας

Η ελληνική οικονομία, έχοντας σημειώσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης έως το έτος 2008, έδειξε σημεία ύφεσης το 2009, ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ από το έτος 2010 και μετά η ύφεση εντάθηκε σημαντικά λόγω δημοσιονομικών ανισορροπιών (Οργανισμός Invest in Greece, 2013). Η ανάγκη εξυγίανσης οδήγησε τη χώρα στην ένταξή της σε τριμερή μηχανισμό οικονομικής στήριξης, αποτελούμενο από την ΕΕ, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Η αυστηρή εισοδηματική πολιτική και ο δραστικός περιορισμός των δημοσίων δαπανών που ασκήθηκαν κατά τα τελευταία 4 έτη επηρέασαν, όπως ήταν αναμενόμενο, αρνητικά την εξέλιξη του ΑΕΠ.

Σχήμα 6.9.2-1 Εξέλιξη ΑΕΠ 2000 – 2012

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Εθνικοί Λογαριασμοί

Έως και το 2008 η ανεργία στην Ελλάδα ήταν σχετικά χαμηλή και κινούνταν με ποσοστό της τάξεως του 7,6% στο μέσο όρο της Ευρωζώνης. Κατά το 2009 η ανεργία στη χώρα αυξήθηκε ως αποτέλεσμα της διεθνούς κρίσης και ανήλθε σε 9,5%, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το έτος 2012, η ανεργία στη χώρα μας ανήλθε στο 24,3%, επίδοση που είναι η δεύτερη χειρότερη στην ΕΕ-27 για το εν λόγω έτος μετά την Ισπανία, που εμφάνισε ανεργία 25%, με τις δυσμενέστερες συνθήκες να επικρατούν στην ηλικιακή ομάδα 15 – 24. Ο μέσος ευρωπαϊκός όρος ήταν μόλις 10,5%.

Παρά τις αρνητικές επιδράσεις της οικονομικής ύφεσης από το 2008 και μετά, στις οποίες πρέπει να προστεθούν και οι διαρθρωτικές αδυναμίες της χώρας, οι τρέχουσες ενδείξεις είναι περισσότερο θετικές. Στο μέτωπο της δημοσιονομικής προσαρμογής, μηδενίστηκε το πρωτογενές έλλειμμα το 2013, ενώ μειώνεται σταδιακά και το συνολικό έλλειμμα της Ελλάδας. Επίσης, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών, το 2014 αναμένεται αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,4%, για πρώτη φορά μετά από 6 χρόνια.

Σε ό,τι αφορά στην διάρθρωση της οικονομίας, η χώρα ακολουθεί το γενικό πρότυπο των χωρών της ΕΕ, με σημαντική συμβολή του τομέα των υπηρεσιών στο σύνολο της Ακαθάριστης Αξίας Παραγωγής (ΑΠΑ). Το 2012 ο πρωτογενής τομέας αντιστοιχούσε στο 3,7% της συνολικής εγχώριας ΑΠΑ (ΕΕ-27, 1,7%) και απασχολούσε το 12,2% των εργαζομένων (ΕΕ 27, 5,2%). Οι αντίστοιχοι δείκτες για τον δευτερογενή τομέα ήταν 16,4% (ΕΕ -27 25,3%) και 15,6% (ΕΕ -27 22,6%) και για τον τριτογενή 80,2% (ΕΕ -27 73%) και απασχολεί το 72,2% που είναι ταυτόσημο με το ποσοστό στην ΕΕ -27.

Πίνακας6.9.2-1 Εξέλιξη απασχόλησης ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (2001–2013)

ΕΤΗ (τιμές Δ' τριμήνου)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ			
	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ
2001	4.052	642	938	2.472
2002	4.213	654	960	2.599
2003	4.278	653	970	2.654
2004	4.331	547	972	2.813
2005	4.383	532	975	2.877
2006	4.462	529	994	2.939
2007	4.519	516	1.021	2.982
2008	4.554	517	1.000	3.037
2009	4.477	551	932	2.994
2010	4.299	534	819	2.946
2011	3.933	497	679	2.757
2012	3.682	486	599	2.597
2013	3.590	494	557	2.539
Μεταβολή 2001 - 2013	-11,41%	-23,07%	-40,64%	2,72%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2014

Όπως φαίνεται και στον **Πίνακα6.9.2-1**, ο τριτογενής τομέας εμφανίζει αύξηση απασχολούμενων 2,72% κατά την περίοδο 2001 – 2013, ενώ, αντίθετα, ο πρωτογενής και δευτερογενής σημαντική μείωση. Ωστόσο, η πρωτογενής παραγωγή στην Ελλάδα παραμένει σημαντικός κλάδος σε επίπεδο θεμελιωδών οικονομικών μεγεθών (ακαθάριστη αξία, απασχόληση, εισόδημα, ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών), με εξέχουσα σημασία για την εθνική ασφάλεια (αυτάρκεια τροφίμων), και σημαντική διασύνδεση με άλλους κλάδους της οικονομίας, ιδίως με τα μεταποίηση τροφίμων και το εμπόριο. Σημειώνεται, επίσης, ότι η γεωργία αποτελεί την κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα σε πολλές περιοχές της ελληνικής υπαίθρου, προσφέροντας απασχόληση και συμβάλλοντας στο εισόδημα και στο επίπεδο διαβίωσης των κατοίκων, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς, με βάση την τυπολογία των περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 42,7% του ελληνικού πληθυσμού ζει σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως υπαίθριες (rural) .

Σε ό,τι αφορά στον δευτερογενή τομέα, η βιομηχανική παραγωγή εντοπίζεται σε συγκεκριμένους παραδοσιακούς κλάδους και χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να δέχεται ο τομέας ισχυρές εξωτερικές πιέσεις από τον διεθνή ανταγωνισμό.

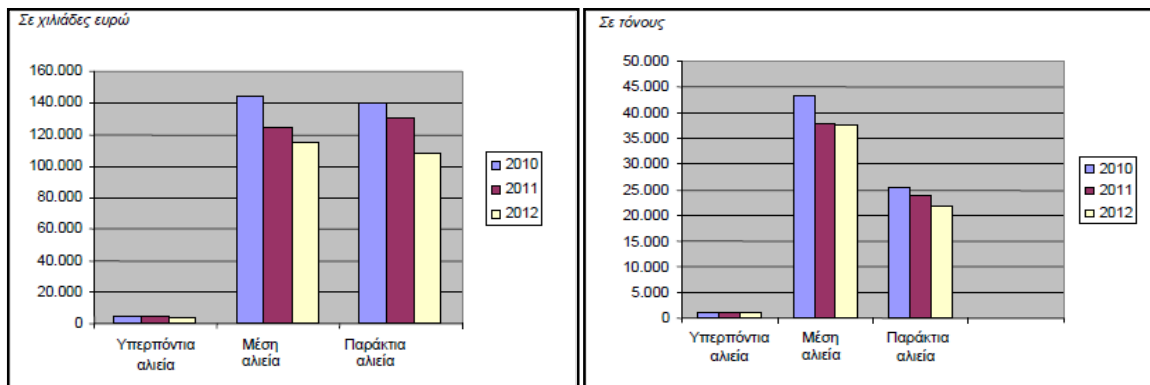
Θαλάσσια Αλιεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Δ/νσης Αλιείας για το 2013, οι ποσότητες αλιευμάτων που εκφορτώθηκαν στις Ιχθυόσκαλες της χώρας είναι της ίδιας τάξης μεγέθους, παρά την φυσική διακύμανση των πληθυσμών, η οποία επηρέασε σε επίπεδο είδους την αλιευτική διαθεσιμότητα στα διάφορα αλιευτικά εργαλεία.

Στη μέση αλιεία η ποσότητα των αλιευμάτων το 2011 σε σχέση με το 2010 παρουσίασε μείωση 12,3% και η αξία μείωση 14,0%, το 2012 σε σχέση με το 2011 η ποσότητα παρουσίασε μείωση 0,6% και η αξία μείωση 7,2%. Συγκεκριμένα, η ποσότητα των αλιευμάτων για το 2010 ήταν 43.285,3 τόνοι και η αξία 144.396,1 χιλ. ευρώ, για το 2011 η ποσότητα ήταν 37.959,6 τόνοι και η αξία 124.126,5 χιλ. ευρώ και για το 2012 η ποσότητα ήταν 37.714,1 τόνοι και η αξία 115.239,0 χιλ. ευρώ.

Στην παράκτια αλιεία η ποσότητα των αλιευμάτων το 2011 σε σχέση με το 2010 παρουσίασε μείωση 6,8% και η αξία μείωση 7,0%, το 2012 σε σχέση με το 2011 η ποσότητα παρουσίασε μείωση 8,1% και η αξία μείωση 17,3%. Συγκεκριμένα, η ποσότητα των αλιευμάτων για το 2010 ήταν 25.532,6 τόνοι και η αξία 140.106,3 χιλ. ευρώ, για το 2011 η ποσότητα ήταν 23.797,6 τόνοι και η αξία 130.334,2 χιλ. ευρώ και για το 2012 η ποσότητα ήταν 21.875,7 τόνοι και η αξία 107.723,3 χιλ. ευρώ.

Η συμβολή της αλιείας στην εθνική οικονομία της χώρας θεωρείται σχετικά περιορισμένη (<3,1% του ΑΕΠ), όμως ο τομέας συμβάλλει καθοριστικά στην κοινωνική και οικονομική συνοχή πολλών περιοχών της χώρας (ιδιαίτερα σε παράκτιες παραμεθόριες ή μειονεκτικές περιοχές). Η χώρα διαθέτει τη μεγαλύτερη ακτογραμμή της Ευρωπαϊκής Ένωσης με περίπου το 20% της συνολικής έκτασης της χώρας να αντιστοιχεί σε νησιώτικες περιοχές.

Σχήμα 6.9.2-2 Ποσότητα και αξία αλιευμάτων, κατά κατηγορία αλιείας και κατηγορία αλιευμάτων (2010 – 2012)

Σε σχέση με την απασχόληση, ο κλάδος της θαλάσσιας αλιείας απασχολεί άτομα με μόνιμη σχέση απασχόλησης και δεν χρησιμοποιεί εποχιακό προσωπικό. Ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων για το 2010 ήταν 12.169 άτομα. Οι μεταβολές στην ετήσια απασχόληση, κατά τύπο αλιευτικού εργαλείου, είναι οι εξής :

- Το 2011 σε σχέση με το 2010 η απασχόληση παρουσίασε μείωση 9,8%.
- Το 2012 σε σχέση με το 2011 η απασχόληση παρουσίασε μείωση 0,1%.

Συγκεκριμένα, το 2011 οι εργαζόμενοι που απασχολήθηκαν ήταν 10.974 και το 2012 ήταν 10.967.

Πίνακας 6.9.2-2: Μέση ετήσια απασχόληση, κατά τύπο αλιευτικού εργαλείου (2010 – 2012)

Τύπος αλιευτικού εργαλείου	2010	2011	2012	Μεταβολή %	
				2011/10	2012/11
Σύνολο	12.169	10.974	10.967	-9,8	-0,1
Υπερπόντιας αλιείας μηχανότρατες	122	128	88	4,9	-31,3
Μέσης αλιείας μηχανότρατες	1.102	1.018	987	-7,6	-3,0
Μέσης αλιείας γρι-γρι	1.501	1.416	1.307	-5,7	-7,7
Παράκτιας αλιείας τράτες	756	470	469	-37,8	-0,2
Παράκτιας αλιείας λοιπά σκάφη	8.688	7.942	8.116	-8,6	2,2

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ- ΕΡΕΥΝΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΑΛΙΕΙΑΣ, ΕΤΟΥΣ 2012

Η απασχόληση στη θαλάσσια αλιεία παρουσιάζει τάσεις μείωσης αντίστοιχες της μείωσης του στόλου. Παρατηρώντας την απασχόληση, κατά είδος αλιευτικού εργαλείου, για τα έτη 2010 και 2012, διαπιστώνουμε ότι με εξαίρεση τα αλιευτικά σκάφη που χρησιμοποιούν κυκλικά δίχτυα γρι-γρι, η μέση απασχόληση στα αλιευτικά σκάφη είναι μειωμένη, όπως άλλωστε και το σύνολο της απασχόλησης.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η δυσκολία των συνθηκών εργασίας στα σκάφη (κυρίως της μικρής παράκτιας αλιείας), η περιορισμένη δυναμικότητα των σκαφών και η αύξηση στις τιμές των καυσίμων, σε συνδυασμό με την χρηματοπιστωτική κρίση, έχει οδηγήσει στη μείωση της απασχόλησης, στην αύξηση της αδήλωτης εργασίας (με την απασχόληση κυρίως αλλοδαπών αλιεργατών) και την παραμονή ουσιαστικά στο επάγγελμα ατόμων μεγάλης ηλικίας και χωρίς την σχετική κατάρτιση. Το γεγονός, δε, πως η μεγάλη ηλικία και η ανεπαρκής εκπαίδευση των αλιέων οδηγεί στο να υπάρχουν αδυναμίες προσαρμογής στις νέες αντιλήψεις / δραστηριότητες της αλιείας, μη διευκολύνοντας τη σύγχρονη διαχείριση των αλιευτικών πόρων αλλά και την ανάπτυξη της παραγωγικότητας.

Η μεγάλη απόσταση των νησιωτικών κυρίως αλιευτικών περιοχών από αστικά κέντρα και έλλειψη επαρκών ενδοπεριφερειακών συνδέσεων οδηγεί σε περιορισμένη δυνατότητα εμπορίας και προώθησης των αλιευτικών προϊόντων από τους παραγωγούς.

Επίσης, ο χαμηλός βαθμός συνέργειας δράσεων τοπικής παρέμβασης με παρεμβάσεις άλλων χρηματοδοτικών μέσων δυσκολεύει την επιβίωση τους σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και έντονου ανταγωνισμού.

Υδατοκαλλιέργειες

Ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας θεωρείται ως ένας ολοένα και σημαντικότερος άξονας υποστήριξης της προσφοράς τροφίμων παγκοσμίως. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι υδατοκαλλιέργειες αναμένεται να συμβάλλουν καίρια στη λύση του προβλήματος της αυξανόμενης εξάρτησής της από εισαγόμενα αλιεύματα.

Στην Ελλάδα η ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας έχει ξεκινήσει περισσότερο από τριάντα πέντε χρόνια, αρχικά με την εντατική Υδατοκαλλιέργεια ειδών ιχθύων εσωτερικών επιφανειακών υδάτων και στη συνέχεια με τη θαλάσσια οστρακοκαλλιέργεια, ενώ τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια με τη ραγδαία αύξηση και δυναμική της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας.

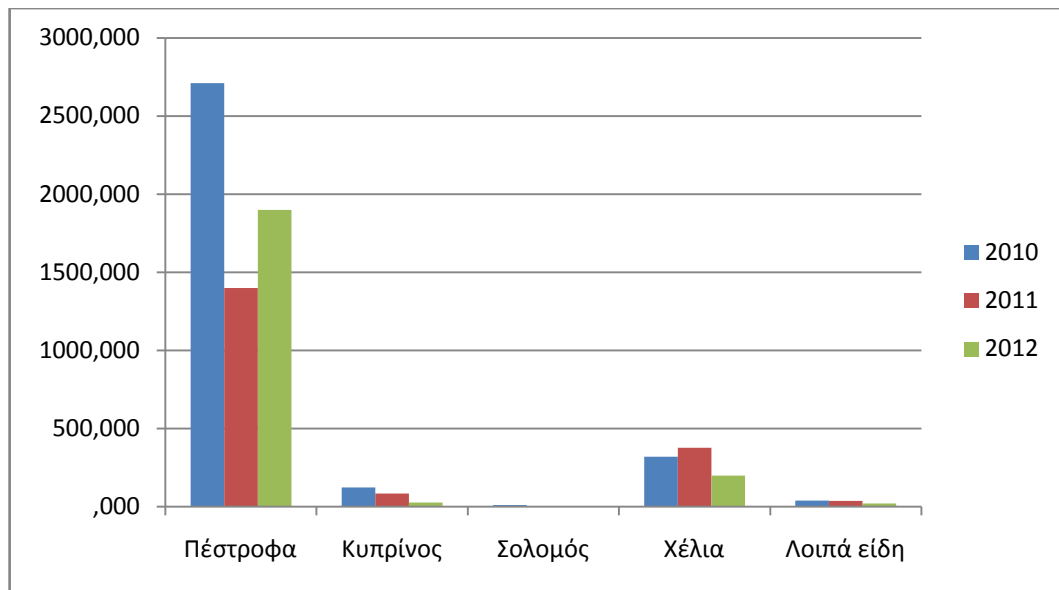
Οι υδατοκαλλιέργειες στον ελληνικό χώρο λαμβάνουν χώρα σε γλυκά, υφάλμυρα ή θαλάσσια νερά. Ο κύριος όγκος των μονάδων υδατοκαλλιέργειών στην Ελλάδα εστιάζεται στα θαλάσσια νερά. Η Ελλάδα έχει σαφές προβάδισμα έναντι της πλειονότητας των χωρών της ΕΕ στην ανάπτυξη της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και σχετιζόμενων δραστηριοτήτων, εξαιτίας μιας σειράς παραγόντων, όπως της μεγάλης αναλογίας των θαλάσσιων περιοχών στη συνολική της έκταση, του μεγάλου αριθμού των νησιών της, της πολύ μεγάλης ακτογραμμής της, με σχετικά ήπιο ανάγλυφο κ.α.

Ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας (με αιχμή τη θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια) αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εξαγωγικά προϊόντα της χώρας, επιβεβαιώνοντας την εξωστρέφεια και τη συμβολή του στο παραγόμενο εθνικό προϊόν και εισόδημα.

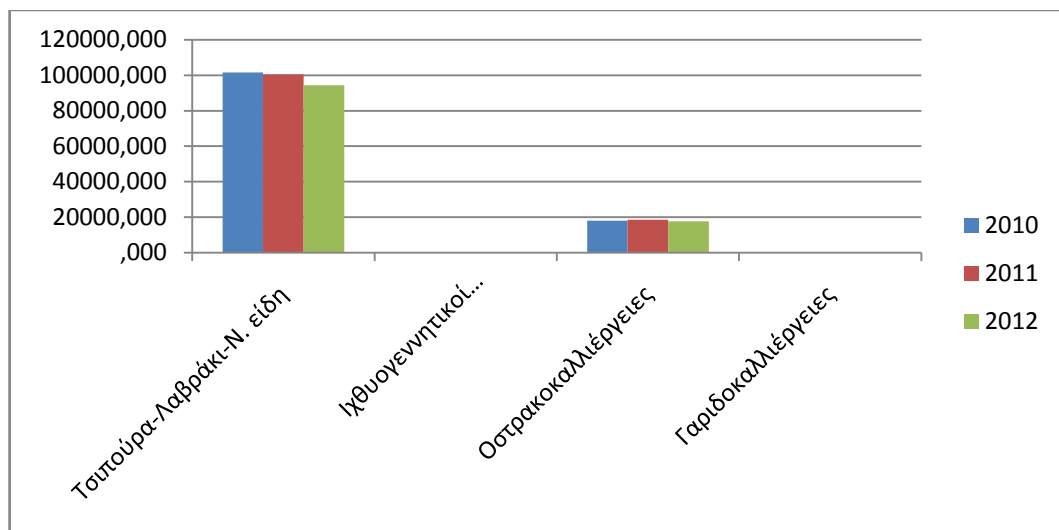
Η Ελλάδα κατέχει την τρίτη θέση με μερίδιο 12,59 % στην Ευρωπαϊκή Ένωση (EU 28), ως προς την αξία των παραγόμενων προϊόντων (452.976.000 €) και την πέμπτη θέση στην ως προς την όγκο παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, με μερίδιο 8,5% (106.583 τόνους) (στοιχεία: Eurostat 2011, Facts and figures on the Common Fisheries Policy Basic statistical data, EU 2014). Την τελευταία δεκαετία ο τομέας παρουσίασε εκτεταμένη ανάπτυξη τόσο σε επενδεδυμένα κεφάλαια, όσο και σε παραγωγή. Η θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια αποτελεί το πλέον αναπτυγμένο τμήμα του τομέα με βασικά παραγόμενα είδη την τσιπούρα, το λαβράκι και τα μύδια (53%, 33,8% και 16,1% της συνολικής παραγωγής, στοιχεία για το 2011), ενώ μεγάλο ποσοστό της παραγωγής σε τσιπούρα – λαβράκι εξαγεται. Παρά τη σχετικά μικρή συμβολή της υδατοκαλλιέργειας στο ελληνικό ΑΕΠ, ύστερα από τρεις δεκαετίες δραστηριότητας, η συμβολή της εκτροφής τσιπούρας και λαβρακιού στην ελληνική πρωτογενή παραγωγή είναι σημαντική τόσο από την άποψη της αξίας της όσο και από την άποψη του εξωτερικού εμπορίου.

Οι προοπτικές ανάπτυξης του κλάδου παραμένουν σημαντικές. Σύμφωνα με στοιχεία του FAO (2005), το 2030 θα απαιτούνται πάνω από 70 εκατ. επιπλέον τόνοι προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας (αύξηση κατά 140%) για την κάλυψη της ζήτησης. Σε σχέση με την αξία των εκτρεφόμενων ή καλλιεργούμενων ειδών, αυτή αυξάνεται σταθερά κατά τα τελευταία χρόνια. Η αξία της παραγωγής των εκτρεφόμενων ψαριών τροφοδοτείται κυρίως από τα λαυράκια και τις τσιπούρες, ενώ η αντίστοιχη αξία των μαλακίων από τα μύδια. Η δυναμική αυτή παραγωγή της υδατοκαλλιέργειας συντελεί στη μείωση του εμπορικού ελλείμματος αλιευτικών προϊόντων της ΕΕ, συμβάλλοντας έτσι στην επίτευξη των στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat το 2011, η συνολική παραγωγή του τομέα (106.583 τόνοι ζώντος βάρους) αντιστοιχούσε στο 8,5% της συνολικής παραγωγής του τομέα των υδατοκαλλιέργειών της ΕΕ-28 (μείωση της παραγωγής σε σχέση με το 2009, 121.971 τόνους), η αξία της παραγωγής 452,9 εκατομμύρια αντιστοιχούσε στο 12,6% της συνολικής αξίας της παραγωγής στην ΕΕ-28, ενώ μαζί με την Ισπανία, την Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιταλία αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 75% της συνολικής ευρωπαϊκής παραγωγής (Facts and figures on the Common Fisheries Policy Basic statistical data, EU 2014).

Σχήμα 6.9.2-3 Υδατοκαλλιέργεια Εσωτερικών Νερων - Ποσότητα παραγωγής σε τόνους

Σχήμα 6.9.2-4 Υδατοκαλλιέργεια Θαλασσινών Νερών - Ποσότητα παραγωγής σε τόνους

Από την άλλη, όμως, σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέχτηκαν υπάρχουν μεγάλα προβλήματα σχετικά με τη ρευστότητα του κλάδου, που έχουν προκληθεί την τελευταία δεκαετία στον κλάδο από τις χαμηλές τιμές πώλησης των προϊόντων, σε σύγκριση με το κόστος παραγωγής τους, γεγονός που σε συνδυασμό με τις αυξημένες εισαγωγές από χώρες εκτός Ε.Ε. (πχ την γειτονική Τουρκία) οδηγεί σε ιδιαίτερη στρέβλωση τον κλάδο.

Ο περιορισμένος χρόνος ζωής του προϊόντος καθιστά πρόκληση την αποτελεσματική διακίνησή του. Η μεταφορά του σε μακρινούς προορισμούς (όπως ΗΠΑ, Ρωσία και Καναδάς) μπορεί να γίνει μόνο αεροπορικώς εκτινάσσοντας το κόστος μεταφοράς στα €1,5-2/κιλό, όταν η μεταφορά του οδικώς σε ευρωπαϊκούς προορισμούς κυμαίνεται κοντά στα €0,20-0,40/κιλό.

Ο μεγάλος κύκλος παραγωγής (Ειδική μελέτη της ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης: Ιχθυοκαλλιέργειες, Ευνοϊκές Προοπτικές,

υπό την σκιά συγκυριακών δυσχερειών, 2010) απαιτεί υψηλά κεφάλαια κίνησης και συνεπώς δανεισμό (ειδικά σε περίοδο ανάπτυξης ή διακράτησης υψηλών αποθεμάτων).

Η ολιγοψωνιακή δομή του κλάδου (λόγω των κυρίαρχων supermarkets) περιορίζει τα περιθώρια κέρδους του κλάδου. Ο ανταγωνισμός γίνεται σε μεγάλο βαθμό σε επίπεδο κόστους, καθώς το προϊόν δεν είναι διαφοροποιημένο (branded). Τέλος, το υψηλό μερίδιο των πρώτων υλών στο κόστος καθιστά ευάλωτο τον κλάδο σε αλλαγές των διεθνών τιμών πρώτων υλών (κυρίως ιχθυάλευρων και σόγιας).

Συγκριτικά, η συνολική απασχόληση στον κλάδο το 2012 είναι μειωμένη τόσο συνολικά όσο και σε επίπεδο νερών παραγωγής (Γενική Διεύθυνση Αλιείας, 2012) με το 2010 (6544 εργαζόμενοι) και 2011 (5919 εργαζόμενοι). Η συγκεκριμένη βιομηχανία προσφέρει απασχόληση (>4.000 απασχολούμενοι), διατηρώντας έτσι τη συνοχή στις παράκτιες και απομακρυσμένες περιοχές της χώρας. Γενικά η τελευταία περίοδος χαρακτηρίζεται από έντονες ανακατατάξεις με ενίσχυση του βιομηχανικού χαρακτήρα των υφιστάμενων μονάδων και συγκέντρωση της παραγωγής σε λίγες μεγάλες μονάδες με μεγάλη παραγωγική δυναμικότητα. Μεγάλες εξαγορές υλοποιήθηκαν, καθώς και πολλές συγχωνεύσεις οι οποίες οδηγούν σε νέα δεδομένα τον εγχώριο και διεθνή ανταγωνισμό.

Πίνακας 6.9.2-3: Μέση απασχόληση, κατά είδος εργασιακής σχέσης (

	Μόνιμο προσωπικό	Εποχιακό προσωπικό	Σύνολο
Θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια	3.177,00	1.086,00	4.263,00
Εσωτερικά ύδατα	599,00	35,00	634,00
Σύνολο	3.776,00	1.121,00	4.897,00

Πηγή: Γενική Διεύθυνση Αλιείας, 2012)

Ως κατακλείδα, η Ελλάδα παρουσίασε σημαντική ανάπτυξη του τομέα της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας την τελευταία δεκαετία, τόσο σε υπενδεδυμένα κεφάλαια όσο και σε παραγωγή, με εξαγωγικό προσανατολισμό, επιβεβαιώνοντας τη συμβολή του κλάδου στο παραγόμενο εθνικό προϊόν και εισόδημα. Η υδατοκαλλιέργεια, αν και αντιπροσωπεύει σήμερα σχετικά μικρό μέρος της εθνικής οικονομίας, μπορεί να ενισχύσει επιπλέον την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας σε παράκτιες και εσωτερικές περιοχές της χώρας. Η στενή συνεργασία, μάλιστα, με την μεταποιητική βιομηχανία μπορεί να βελτιώσει περαιτέρω τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την ανταγωνιστικότητα και στους δύο τομείς. Για αυτό το λόγο, η υδατοκαλλιέργεια αποτελεί έναν από τους πυλώνες της στρατηγικής της Ε.Ε. για τη γαλάζια ανάπτυξη και η ανάπτυξή της μπορεί να συμβάλλει στη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

Ακόμα, η εφαρμογή του ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδιασμού για τις υδατοκαλλιέργειες σε εθνικό επίπεδο αναμένεται να προσανατολίσει τις μονάδες στις κατάλληλες, από χωροταξική άποψη. Επίσης θα πρέπει να καθορίσει το θεσμικό πλαίσιο που θα επιτρέψει την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα των υδατοκαλλιεργειών.

Αλιεία Εσωτερικών Υδάτων

Η αλιεία εσωτερικών υδάτων στη χώρα που ασκείται σε ποταμούς και λίμνες, αποτελεί ένα τομέα με περιορισμένα στατιστικά στοιχεία, δεδομένου ότι οι αλιείς δεν είναι υποχρεωμένοι να εγγράφονται σε συγκεκριμένο μητρώο. Βάσει της βιβλιογραφικής έρευνας:

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των αλιέων και του στόλου:

- Ο μέσος όρος της ηλικίας των απασχολούμενων στην αλιεία Εσωτερικών Υδάτων είναι μεγαλύτερος από αυτόν της παράκτιας αλιείας (>55 ετών).
- Τα σκάφη στο 80% των περιπτώσεων έχουν πολύ μικρό μέγεθος 4-5 μέτρα.
- Πολλά σκάφη δεν έχουν μηχανή και είναι κωπήλατα.
- Πολλά σκάφη είναι παραδοσιακού τύπου (πχ πλάβες).
- Σχεδόν το σύνολο των σκαφών δεν έχει κατάστρωμα.

Όσον αφορά την οργάνωση της αλιείας:

- Δεν υπάρχει αρχή αντίστοιχη της λιμενικής που να πιστοποιεί τον απόπλου και τις ημέρες αλιείας των σκαφών στα εσωτερικά νερά.
- Δεν υπάρχει αρχή καταγραφής του ημερήσιου κύκλου εργασιών ενός αλιευτικού τόπου.
- Η αλιεία στα Εσωτερικά Νερά ασκείται από παράδοση και δεν έχουν καθοριστεί ή «αλιευτικές περιοχές».
- Δεν έχουν καθοριστεί τα κριτήρια επαγγελματικότητας

Μεταποίηση και Εμπορία Αλιευτικών Προϊόντων

Ο κλάδος της μεταποίησης στη χώρα παρουσιάζει περιορισμένα μεγέθη συγκρινόμενος με αυτόν της ΕΕ-27. Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία και η Γερμανία είναι οι χώρες με την μεγαλύτερη παραγωγή.

Η αξιοποίηση των αλιευτικών προϊόντων αποτελεί μια σημαντική πτυχή της εθνικής μας οικονομίας, περιλαμβάνοντας ως δραστηριότητες την κατάψυξη των αλιευμάτων, τη μεταποίηση των αλιευμάτων (φιλετοποίηση, αλάτισμα, ξήρανση, κάπνισμα, μαρινάρισμα, μαγείρεμα, κονσερβοποίηση) και την αποκελύφωση των οστράκων (μυδιών).

Σύμφωνα με τα δεδομένα του Ινστιτούτου Αλιευτικής Έρευνας (ΙΝ.ΑΛ.Ε.) και του Εθνικού Προγράμματος Συλλογής Αλιευτικών Δεδομένων 2012 - Επεξεργασία Παραμέτρων σχετικών με τον Κλάδο Αξιοποίησης Αλιευμάτων, στη χώρα μας καταγράφηκαν 173 ενεργές μικρομεσαίες επιχειρήσεις για το 2012, από τις οποίες πλήρη δραστηριότητα είχαν οι 159 με αντικείμενο την αξιοποίηση των αλιευμάτων.

Όπως αναδείχτηκε και στην έρευνα του κλάδου μεταποίησης για το 2011, το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων στην Ελλάδα διατηρεί δύο ή και παραπάνω παράλληλες δραστηριότητες εμφανίζοντας έτσι περιπτώσεις όπου το εισόδημα από μη κύρια δραστηριότητα να υπερβαίνει το αντίστοιχο της κύριας.

Οι απασχολούμενοι στη μεταποίηση στην Ελλάδα καταγράφηκαν το 2011 ήταν 2.265 άτομα και η αξία παραγωγής ήταν 268.341 χιλιάδες ευρώ (Facts and figures on the Common Fisheries Policy Basic statistical data, EU. 2014).

Το 2012, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΝ.ΑΛ.Ε., στις 147 επιχειρήσεις του κλάδου αξιοποίησης αλιευμάτων απασχολήθηκαν σε μόνιμη ή εποχιακή βάση 2.055 άτομα, υπολογιζόμενα σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης. Στο παραπάνω αριθμό συμπεριλαμβάνονται και τα άτομα της ιδιοαπασχόλησης καθώς και η μη αμειβόμενη εργασία τρίτων, κυρίως συγγενών. Ο αριθμός αυτής της κατηγορίας εργαζομένων ανήλθε σε 106 άτομα (37 άνδρες, 69 γυναίκες) ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης. Να σημειωθεί ότι ο παραπάνω αριθμός (2.055 άτομα) αφορά τους εργαζόμενους που ασχολούνται αποκλειστικά με την παραγωγή και επεξεργασία αλιευμάτων μαζί με το διοικητικό και το προσωπικό διάθεσης.

Οι περισσότερες των επιχειρήσεων κατατάσσονται στην κατηγορία των πολύ μικρών επιχειρήσεων (δηλαδή έως 10 εργαζόμενους) και έχουν έντονα οικογενειακό χαρακτήρα κυρίως στον τομέα της αποκελύφωσης. Συγκεκριμένα, αποτελούν το 72.6% των επιχειρήσεων, ενώ απασχολούν μόλις το 22% του συνόλου των εργαζομένων του κλάδου.

Στον **Πίνακα6.9.2-4** παρουσιάζεται ο αριθμός του προσωπικού, ανάλογα με το είδος απασχόλησης (μόνιμοι, εποχιακοί), το φύλο και τα αντίστοιχα Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης (FTE) των εποχιακών. Οι μη αμειβόμενοι εργαζόμενοι κατατάσσονται στο μόνιμο προσωπικό και είναι σε παρένθεση. Σύμφωνα με τα στοιχεία από την Ετήσια Έρευνα Παραγωγής και Πωλήσεων Βιομηχανικών Προϊόντων (PRODCOM), οι επιχειρήσεις μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων που απασχολούν περισσότερους από 10 εργαζόμενους έχουν αυξηθεί κατά 80%, από το 2009 στο 2010, όπου και σταθεροποιούνται.

Πίνακα6.9.2-4 Στοιχεία απασχόλησης προσωπικού του κλάδου συνολικά

	Προσωπικό					
	Μόνιμο		Εποχικό		Εποχικό σε Ισοδύναμο Πλήρους Απασχόλησης (FTE)	
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
	946+(37) = 983	728+(69) = 797	189	361	90	185
Σύνολο	1674 +(106) = 1780		550		275	

Επομένως:

Συνολικός αριθμός εργαζομένων: Μόνιμοι + Εποχιακοί (FTE)+ =1.674 +275 = 1.949

Συνολικός αριθμός εργαζομένων πλέον μη αμειβόμενων εργαζομένων : 1.949 + 106 = 2.055

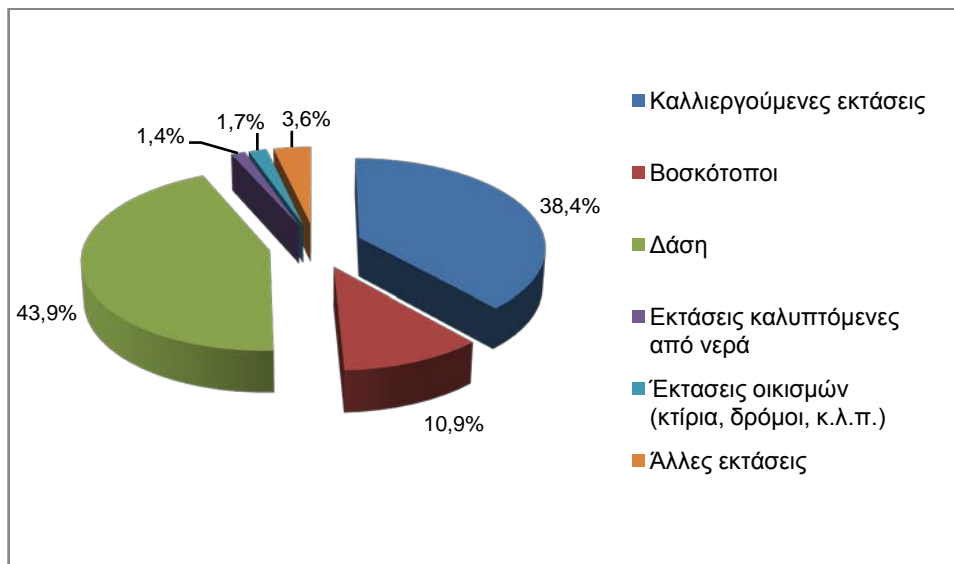
Για τον τομέα μεταποίησης και εμπορίας αλιευμάτων ένα από βασικότερα προβλήματα είναι η γενική οικονομική κρίση στην οποία έχει περιέλθει η Ελλάδα ή οποία με την σειρά της επιφέρει επιμέρους προβλήματα όπως έλλειψη ρευστότητας στο σύνολο των επιχειρήσεων, αποτέλεσμα

της αδυναμίας σύναψης νέων τραπεζικών δανείων για προκαταβολές αγοράς πρώτων υλών και άλλων άμεσων υποχρεώσεων και εύρεσης εγγυητικών επιστολών, απαραίτητων για τις εξαγωγές προϊόντων. Βασικότερα προβλήματα αποτελούν τα εξής:

- Η μεγάλη αύξηση του κόστους παραγωγής και των γενικών εξόδων (κόστη εκτελωνισμού, κόστη πιστοποίησης λόγω συμμετοχής σε προγράμματα επιδοτήσεων και άνοδος των τιμών βοηθητικών υλών και των καύσιμων υλών με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους μεταφοράς των προϊόντων) , αλλά κυρίως για τον τομέα κατάψυξης μεγάλη επιβάρυνση αποτελούν οι αυξήσεις στην τιμή ηλεκτρικού ρεύματος.
- Υπεραλίευση και παράνομη αλιεία που έχει ως αποτέλεσμα την δραματική μείωση των ιχθυοαποθεμάτων και την εύρεση πρώτης ύλης
- Ανταγωνισμός στις τιμές με τα εισαγόμενα προϊόντα (κυρίως κονσέρβες και καπνιστά)
- η παλαιότητα των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού, η λειτουργία τους κοντά ή μέσα σε κατοικημένες περιοχές

6.9.3. Χρήσεις γης

Η κατανομή των εκτάσεων γης της Ελλάδας σε γενικευμένες κατηγορίες χρήσης / κάλυψης σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2000, παρουσιάζεται στον **Πίνακα 6.9.3-1** και το αντίστοιχο **Σχήμα 6.9.3-1**.

Σχήμα 6.9.3-1 Κατανομή εκτάσεων γης Ελλάδος ανά κατηγορία χρήσης / κάλυψης

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2000

Πίνακας 6.9.3-1 Κατανομή εκτάσεων γης Ελλάδος ανά κατηγορία χρήσης / κάλυψης σε χιλιάδες στρέμματα

Καλλιεργούμενες εκτάσεις	Βοσκότοποι	Δάση	Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά	Έκτασεις οικισμών	Άλλες εκτάσεις	ΣΥΝΟΛΟ
50.684,56	14.451,62	57.968,86	1.790,08	2.307,51	4.779,60	132.082,2

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2000

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω στοιχεία, μεγαλύτερη έκταση στη χώρα καταλαμβάνουν τα δάση με 43,9% και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με 38,4%, ενώ μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι (10,9%) και οι λοιπές εκτάσεις (ύδατα, οικιστικές χρήσεις, κ.λ.π.) με 6,7% συνολικά.

Αλιευτικές περιοχές

Η αλιευτική δραστηριότητα στη Χώρα συγκεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στις νησιωτικές και παράκτιες περιοχές της. Πιο συγκεκριμένα για τις υδατοκαλλιέργειες, η γεωγραφική κατανομή τους έχει ως εξής:

- Όσον αφορά τις θαλάσσιες υδατοκαλλιέργειες στις περιοχές της Δωδεκανήσου και της Εύβοιας, της Θεσπρωτίας, της Κεφαλονιάς – Ιθάκης, της Αιτωλοακαρνανίας και της Φθιώτιδας.
- Όσον αφορά τις οστρακοκαλλιέργειες στις περιοχές της Θεσσαλονίκης (Θερμαϊκός Κόλπος), της Ημαθίας και της Πιερίας.
- Όσον αφορά τις ιχθυοκαλλιέργειες γλυκών νερών την περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας.

Η ανάπτυξη της Αλιείας διαχρονικά είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση έντονων φαινομένων εξάρτησης ορισμένων περιοχών της χώρας από την αλιευτική δραστηριότητα, περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται αφενός από σημαντικά δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα και αφετέρου από τις ελλείψεις που παρατηρούνται σε βασικές υποδομές (πχ αλιευτικοί λιμένες, αλιευτικά καταφύγια, οδικές υποδομές, κλπ. (Μελέτη διερεύνησης των αναγκών της Χώρας σε Αλιευτικούς Λιμένες - Καταφύγια, απαιτούμενες χρήσεις και υποδομή ανά Γεωγραφικό Διαμέρισμα, Υπουργείο Γεωργίας, 2004). Από την άλλη, τα φυσικά πλεονεκτήματά τους, σε συνδυασμό με ελκυστικότητά τους ως τουριστικοί προορισμοί, αποτελούν ένα θετικό πλαίσιο που μπορεί να αξιοποιηθεί προκειμένου να αντιστραφούν οι αρνητικές εξελίξεις και να επιτευχθεί η αιεφόρος ανάπτυξη των περιοχών αυτών.

Πολλές αλιευτικές περιοχές εντοπίζονται σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, ιδιαίτερα σε νησιωτικές περιοχές όπου η παράκτια αλιεία με τη μορφή της οικογενειακής δραστηριότητας επιβιώνει και λόγω του συμπληρωματικού εισοδήματος από άλλες, κυρίως αγροτουριστικές δραστηριότητες, διευκολύνοντας έτσι τη τοπική απασχόληση.

Η απογραφή πληθυσμού του 2011 μπορεί να προσφέρει μια βάση εκτίμησης για το χαρακτηρισμό των περιοχών, εντούτοις ενδεχόμενα να υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις με την πραγματική κατάσταση. Ως πιο ασφαλές κριτήριο καταγράφεται η απασχόληση στον τομέα, με όποιες επισφάλειες μπορεί να έχει το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας.

Σύμφωνα με το Σχέδιο Νόμου περί «περιβαλλοντικής αναβάθμισης και ιδιωτικής πολεοδόμησης – βιώσιμης ανάπτυξης, εγκαταλελειμμένων οικισμών και Οικοδομικών Συνεταιρισμών» του ΥΠΕΚΑ, για το οποίο έχει ολοκληρωθεί η δημόσια διαβούλευση, αλιευτικές δραστηριότητες επιτρέπονται σε Περιοχές Μεταφορών (Κατηγορία 8) και στα πλαίσια των 'λιμενικών ζωνών επιβατικής, εμπορικής αλιευτικής, βιομηχανικής και τουριστικής δραστηριότητας' και σε Εγκαταστάσεις γεωργικών, κτηνοτροφικών, αλιευτικών και λοιπών αγροτικών δραστηριοτήτων (Κατηγορία 19).

6.9.4. Πολιτιστικό Περιβάλλον

Ο ελλαδικός χώρος κατοικείται συνεχώς από παλαιότατους χρόνους. Τα πρώτα ίχνη ανθρώπινης κατοίκησης εντοπίζονται ήδη στην Παλαιολιθική εποχή (120.000 - 10.000 π.Χ. περίπου). Η μακραίωνη και αδιάλειπτη παρουσία του ανθρώπου έχει αφήσει παντού τα ίχνη της, με συνέπεια το πολιτιστικό περιβάλλον της χώρας να χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερο πλούτο και ποικιλία και να αποτελεί έναν εξίσου ανεκτίμητο και ευαίσθητο πόρο με το φυσικό περιβάλλον. Το πολιτιστικό περιβάλλον της χώρας περιλαμβάνει (ΥΠΕΚΑ και PLANET, 2012):

- Πολύ μεγάλο αριθμό μνημείων και αρχαιολογικών χώρων διαφορετικών περιόδων.
- Μεγάλο αριθμό αξιόλογων παραδοσιακών οικισμών και κτισμάτων.
- Τα πολιτιστικά τοπία, που αποτελούν το προϊόν της μακραίωνης συνύπαρξης ανθρώπου - φύσης.
- Άυλα στοιχεία όπως η γλώσσα, η τέχνη, τα ήθη, τα έθιμα και οι λαϊκές παραδόσεις.

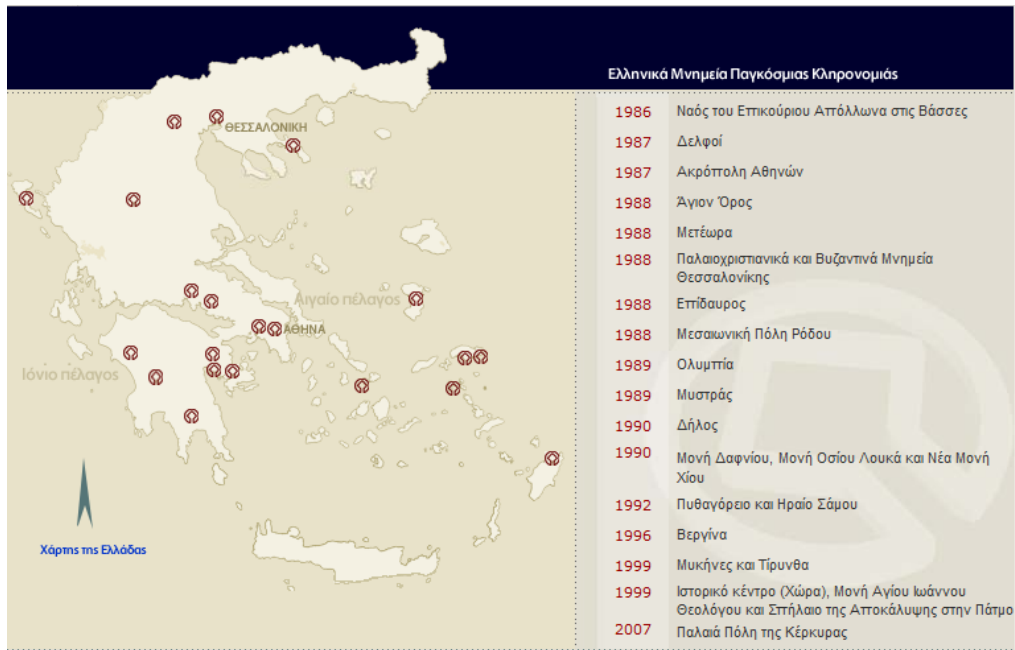
Διάσπαρτα βρίσκονται στη χώρα τα «αποτυπώματα» της ιστορίας από την παλαιολιθική εποχή ως τη ρωμαϊκή περίοδο, στους αρχαιολογικούς χώρους και τα αρχαιολογικά μουσεία και συλλογές. Από τη βυζαντινή περίοδο και τους χρόνους της οθωμανικής κυριαρχίας σώζονται αναρίθμητα μνημεία, όπως είναι οι βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια, οθωμανικά κτίρια, βυζαντινά και φραγκικά κάστρα, ποικίλα άλλα μνημεία και παραδοσιακοί οικισμοί, αρκετοί από τους οποίους διατηρούν την οθωμανική και εν μέρει βυζαντινή διάρθρωσή τους (ΥΠΕΚΑ και PLANET, 2012).

Το πολιτιστικό απόθεμα έχει πολλαπλές χωρικές διαστάσεις. Μεγάλο τμήμα του έχει κτιριακό χαρακτήρα, ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται από χωρική διασπορά σε όλο τον ελληνικό χώρο με μεγαλύτερες συγκεντρώσεις στην Αττική, την Κεντρική Μακεδονία, το Νότιο Αιγαίο (Κυκλάδες, Δωδεκάνησα), την Πελοπόννησο (Μάνη, ορεινή Αρκαδία), τα Ιόνια Νησιά, την Ήπειρο (Μέτσοβο, Ζαγόρι) και τη Μαγνησία (Πήλιο, Σποράδες) (ΥΠΕΚΑ και PLANET, 2012). Μέχρι σήμερα έχουν κηρυχθεί μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO, αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά διατηρητέα μνημεία και παραδοσιακοί οικισμοί, ενώ δημιουργούνται μουσεία για την προστασία και έκθεση σημαντικών ευρημάτων.

Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO

Η Ελλάδα έχει συνυπογράψει από το 1981 τη Συνθήκη της UNESCO για την προστασία των μνημείων και χώρων παγκόσμιας κληρονομιάς. Στόχος της UNESCO είναι η προστασία από κάθε είδους φθορά και καταστροφή, προκειμένου αυτά να κληροδοτηθούν στις γενιές του μέλλοντος. Στο διεθνή κατάλογο της UNESCO έχουν συμπεριληφθεί 17 μνημεία και χώροι της ελληνικής επικράτειας, όπως παρουσιάζονται στο **Σχήμα 6.9.4-1**, καθώς πληρούν τα προκαθορισμένα κριτήρια ώστε να χαρακτηριστούν εξέχουσας σημασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, από ιστορική, καλλιτεχνική, επιστημονική, αισθητική, εθνολογική ή ανθρωπολογική

άποψη. Επίσης, αναμένεται η απόφαση της αρμόδιας επιτροπής, για να συμπεριληφθούν ακόμη 9 χώροι και μνημεία της Ελλάδας.

Σχήμα 6.9.4-1 Μνημεία και χώροι Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Πηγή: <http://odysseus.culture.gr/h/2/gh21.html>

Κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικά διατηρητέα μνημεία

Στο Διαρκή Κατάλογο των Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος έχουν καταχωρηθεί πάνω από 11.000 κηρύξεις έως το 2010, με τις οποίες προστατεύονται πάνω από 19.000 ακίνητα μνημεία και χώροι όλων των περιόδων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Αρχαία Πόλη των Αλιέων στο Δήμο Ερμιονίδας, γύρω στον 7ο αιώνα π.Χ.. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τους καταχωρημένους αρχαιολογικούς χώρους οι 266 είναι ενάλιοι και κατανέμονται σε όλες σχεδόν τις Περιφέρειες της Ελλάδας, όπως παρουσιάζεται και στον **Πίνακα 6.9.4-1**. Τονίζεται ότι απαγορεύονται οι υποβρύχιες δραστηριότητες, και άρα και οι αλιευτικές δραστηριότητες που χρησιμοποιούν ανάλογα μέσα, γύρω από τους ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους, βάσει του Νόμου 3028/2002 (ΦΕΚ 153 Α').

Πίνακα 6.9.4-1 Καταχωρημένοι Ενάλιοι Αρχαιολογικοί Χώροι ανά Περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Αριθμός Ενάλιων Χώρων
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	5
Κεντρικής Μακεδονίας	15
Αττικής	17
Βορείου Αιγαίου	24
Νοτίου Αιγαίου	51
Κρήτης	43
Ιονίων Νήσων	21
Πελοποννήσου	48
Στερεάς Ελλάδας	15
Δυτικής Ελλάδας	1
Ηπείρου	6
Θεσσαλίας	20
Σύνολο	266

Μουσεία

Τα μουσεία της ελληνικής επικράτειας φιλοξενούν εκθέματα που καλύπτουν χιλιετίες πολιτισμού και ανέρχονται σε 187 σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΠΟ.

Παραδοσιακοί οικισμοί

Ειδικά οι παραδοσιακοί οικισμοί αποτελούν βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της φυσιογνωμίας της Ελλάδας και αποτελούν εντυπωσιακά αξιοθέατα της χώρας. Στους χώρους αυτούς αποτυπώνονται και εκφράζονται τρόποι ζωής, τεχνικές, μέθοδοι, αισθητικές προτιμήσεις, καλλιτεχνικά ρεύματα και κοινωνικές σχέσεις που διαμορφώθηκαν κατά την πολυκύμαντη ιστορική εξέλιξη (ΥΠΕΚΑ και PLANET, 2012). Ο πλούτος και η ποικιλομορφία της ελληνικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αναδεικνύεται στους περισσότερους από 650 διατηρητέους παραδοσιακούς οικισμούς, καθώς και τα χιλιάδες διατηρητέα κτήρια.

Η ανάπτυξη της αλιείας ήταν αναπόφευκτο να ασκήσει πιέσεις και στο πολιτιστικό περιβάλλον. Λόγω της εντατικοποίησης της αλιείας επόμενο είναι να εγκαταλείπονται παραδοσιακοί τρόποι ψαρέματος, ενώ, ειδικότερα στην αλιεία εσωτερικών υδάτων, όλο και λιγότεροι είναι εκείνοι που απασχολούνται αποκλειστικά στον κλάδο αυτό λόγω μείωσης των αλιευμάτων και των αυξανόμενων αναγκών της σύγχρονης εποχής.

Παρόλα αυτά, παραμένουν κάποιοι πιστοί στην παράδοση, ιδιαίτερα όσον αφορά στην αλιεία εσωτερικών υδάτων, χρησιμοποιώντας για παράδειγμα πλάβες, χαρακτηριστικές βάρκες χωρίς καρίνα, όπως στις λίμνες Βεγορίτιδα, Πετρών, Πρεσπών και Κερκίνης.

7. ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

7.1. ΓΕΝΙΚΑ

Στην παρούσα μελέτη μέχρι το σημείο αυτό, έχουν αναλυθεί οι βασικές συνιστώσες που καθορίζουν τη βάση του κυρίου αντικειμένου της μελέτης που αφορά την εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του εξεταζόμενου Προγράμματος. Ειδικότερα έχουν αναλυθεί:

- η αναπτυξιακή στρατηγική και οι περιβαλλοντικοί στόχοι που καλείται να εκπληρώσει το υπό μελέτη ΕΠ,
- η συμβατότητα του Προγράμματος με τον υπερκείμενο σχεδιασμό
- η περιγραφή του υπό μελέτη ΕΠ
- η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος και ο εντοπισμός των υφισταμένων περιβαλλοντικών προβλημάτων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

Στις ενότητες που ακολουθούν, οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν μέχρι το σημείο αυτό συντίθενται μέσω μιας λεπτομερούς μεθοδολογικής προσέγγισης, ώστε να προσδιοριστούν, εκτιμηθούν και αξιολογηθούν οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις του Προγράμματος στο περιβάλλον, σε συμφωνία με το παράρτημα ΙΙΙ της ΚΥΑ 107017/2006.

Στην αμέσως επόμενη ενότητα παρουσιάζεται η μεθοδολογία εκτίμησης των επιπτώσεων, ενώ στις ενότητες που την ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εκτίμησης-αξιολόγησης και η τεκμηρίωσή τους.

Η διερεύνηση και επιλογή ή σύνθεση της κατάλληλης μεθόδου εκτίμησης των επιπτώσεων ενός Προγράμματος αποτελεί καταλυτικό στοιχείο για την επίτευξη του σκοπού της ΣΜΠΕ. Το γεγονός αυτό αναγνωρίστηκε από τα αρχικά στάδια εκπόνησης της παρούσας μελέτης και οδήγησε την ομάδα μελέτης στο συμπέρασμα ότι η μεθοδολογική προσέγγιση που θα χρησιμοποιηθεί θα πρέπει να είναι προϊόν μιας σφαιρικής και σε βάθος ανάλυσης των εξελίξεων στο σχετικό τομέα ώστε να επιλεγούν τα καλύτερα στοιχεία από τις επικρατούσες προσεγγίσεις. Η διερεύνηση γίνεται με σκοπό τον ποιοτικό, ποσοτικό, χωρικό και χρονικό προσδιορισμό των ενδεχόμενων επιπτώσεων.

7.2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Λαμβάνοντας τα παραπάνω υπόψη, αναλύονται οι αναμενόμενες πρωτογενείς, δευτερογενείς, σωρευτικές, συνεργιστικές, βράχυ-, μέσο- και μακροπρόθεσμες, μόνιμες και προσωρινές, θετικές και αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις πάνω στους καθορισμένους περιβαλλοντικούς τομείς που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά του Προγράμματος.

Για το σκοπό αυτό αρχικά προσδιορίζονται οι περιβαλλοντικοί στόχοι για κάθε περιβαλλοντικό τομέα που σχετίζεται με το αντικείμενο του Προγράμματος και πρέπει να διερευνηθεί στο πλαίσιο της παρούσας ΣΜΠΕ.

Ακολούθως συνοψίζεται το περιεχόμενο των Μέτρων που προβλέπει ο κάθε Άξονας προτεραιότητας και διερευνώνται οι επιπτώσεις και τα αποτελέσματα που εκτιμάται ότι θα προκύψουν από την υλοποίηση των Μέτρων που προβλέπει ο κάθε ένας από αυτούς.

Ακόμη, στο επόμενο κεφάλαιο 8, προτείνονται κατευθύνσεις και προτάσεις αντιμετώπισης των κυριότερων επιπτώσεων κάθε Άξονα προτεραιότητας. Τέλος προτείνεται ένα σύστημα για την παρακολούθηση του προγράμματος και την βελτιστοποίηση της περιβαλλοντικής του απόδοσης.

Βάσει της οδηγίας 2001/42 οι εκτιμώμενες δυνητικές επιπτώσεις του ΕΠ της νέας προγραμματικής περιόδου θα πρέπει να καταγραφούν και να αξιολογηθούν σε περιβαλλοντικούς τομείς όπως:

- βιοποικιλότητα,
- χλωρίδα, πανίδα,
- πληθυσμός-ανθρώπινη υγεία,
- έδαφος,
- ύδατα,
- αέρας και κλιματικοί παράγοντες,
- υλικά περιουσιακά στοιχεία,
- πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς,
- τοπίο

Οι παραπάνω τομείς μπορούν να ομαδοποιηθούν σε περιβαλλοντικές ενότητες, καθώς κατά υποσύνολα παρουσιάζουν ιδιαίτερη συνάφεια μεταξύ τους. Με τον τρόπο αυτό καθορίζονται οι εξής περιβαλλοντικές ενότητες:

1. Βιοτικοί παράγοντες (Βιοποικιλότητα, χλωρίδα και πανίδα)

2. Αβιοτικοί παράγοντες (κλιματολογικά στοιχεία, έδαφος, ύδατα, αέρας)

3. Ανθρωπογενές περιβάλλον (Υλικά περιουσιακά στοιχεία, πληθυσμός, ανθρώπινη υγεία, πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά, τοπίο)

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που συνθέτουν τις παραπάνω ομαδοποιήσεις, στη συνέχεια προσδιορίζονται οι σχετικοί με το πρόγραμμα περιβαλλοντικοί στόχοι. Η διαδικασία καθορισμού των περιβαλλοντικών στόχων βάσει των οποίων θα διερευνηθούν οι επιπτώσεις του Προγράμματος παρουσιάζεται στον ακόλουθο Πίνακα 7.2-1.

Πίνακας 7.2-1 Προτεινόμενοι Περιβαλλοντικοί στόχοι ΣΜΠΕ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
ΒΙΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	Βιοποικιλότητα, Χλωρίδα, Πανίδα, Προστατευόμενες περιοχές	Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων
ΑΒΙΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	Ύδατα, Έδαφος, Κλιματολογικά στοιχεία, Αέρας	Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος(θάλασσα, λίμνες, ποτάμια), βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών. Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.
ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΙΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	Πληθυσμός -Κοινωνικο οικονομικό περιβάλλον- απασχόληση, Ανθρώπινη υγεία, Υλικά περιουσιακά στοιχεία, Πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά, Τοπίο	Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων. Προστασία και αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων. Ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών. Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές. Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη

Τέλος, για τον **προσδιορισμό των ιδιοτήτων κάθε μεταβολής** - επίπτωσης στους περιβαλλοντικούς στόχους, θα χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω κριτήρια αξιολόγησης επιπτώσεων:

		Σύμβολο
1.	Είδος και ένταση επιπτώσεων:	
	Θετικές (+), Ουδέτερες (0) ή Αρνητικές (-). Όταν η επίπτωση χαρακτηρίζεται ως θετική χρησιμοποιείται το σύμβολο «+», όταν είναι αρνητική το «-», ενώ όταν δεν υφίστανται επιπτώσεις ως προς το συγκεκριμένο κριτήριο χρησιμοποιείται το «0» και όταν υπάρχει αβεβαιότητα εκτίμησης χρησιμοποιείται το «?».	+, 0, - ?
	Η ένταση της επίπτωσης κλιμακώνεται σε τρεις στάθμες: Μικρή (+/-), Μέτρια (++)/--) και Μεγάλη (+++/---).	+/- ++/-- +++/---
2.	Γεωγραφικό επίπεδο αναφοράς επιπτώσεων:	
	Τοπικό ή Ευρύτερο. Αφορά στη χωρική εξάπλωση της περιβαλλοντικής επίπτωσης-μεταβολής. Το « E » δηλώνει επίπτωση στο επίπεδο ευρύτερης περιοχής, ενώ το « T » δηλώνει επίπτωση τοπικά.	T, E
3.	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης επιπτώσεων:	
	Βραχυπρόθεσμες (Bρ), Μεσοπρόθεσμες (Με) ή Μακροπρόθεσμες (Μα). Αφορά στον χρόνο που αναμένεται να μεσολαβήσει μεταξύ υλοποίησης του Προγράμματος και εμφάνισης της περιβαλλοντικής μεταβολής (βάσει του οποίου η επίπτωση χαρακτηρίζεται ως άμεση – βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη).	Bρ, Με, Μα
4.	Διάρκεια επιπτώσεων:	
	Μόνιμες ή Προσωρινές. Αφορά στο χρόνο παραμονής, δηλαδή το εάν πρόκειται για προσωρινή « Π » ή μόνιμη επίπτωση « Μ ».	Μ, Π
5.	Δυνατότητα αντιμετώπισης ή περαιτέρω βελτίωσης:	
	"Ναι", "Όχι" ή "Ίσως". Η επίπτωση εμπεριέχει δυνατότητες πρόληψης, αναστροφής ή ουσιαστικής ελαχιστοποίησης. Για θετικού χαρακτήρα επιπτώσεις παρουσιάζεται η ύπαρξη ή μη δυνατότητας για περαιτέρω βελτίωση.	N, O, I

7.3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Στην παρούσα παράγραφο πραγματοποιείται η εκτίμηση των επιπτώσεων του Προγράμματος ανά Προτεραιότητα, ανά Ειδικό Στόχο, αλλά και ανά Μέτρο.

Για το σκοπό αυτό αρχικά συνοψίζεται το περιεχόμενο κάθε Προτεραιότητας, οι Ειδικό Στόχοι και τα Μέτρα που περιλαμβάνει.

Ακολουθεί κείμενο σχολιασμού- επεξήγησης των κύριων αναμενόμενων επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση κάθε επιμέρους Μέτρου που περιλαμβάνει κάθε επιμέρους Ειδικός Στόχος.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συγκεντρωτικά υπό μορφή μητρώων συσχέτισης οι επιπτώσεις που θα επιφέρει η υλοποίηση των μέτρων κάθε Ειδικού Στόχου στους Περιβαλλοντικούς Στόχους που καθορίστηκαν παραπάνω.

Στο επόμενο κεφάλαιο 8 γίνονται προτάσεις στην κατεύθυνση αντιμετώπισης των κυριότερων επιπτώσεων του Προγράμματος και προτείνονται συγκεκριμένοι περιβαλλοντικοί δείκτες παρακολούθησης των επιπτώσεων.

7.3.1. ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας

Η ΠΕ 1 υποστηρίζει δράσεις που αφορούν την αλιεία και έχουν ως στόχο να βελτιώσουν τόσο το φυσικό περιβάλλον που σχετίζεται με την αλιεία όσο και το ανθρωπογενές περιβάλλον.

Συνοπτικά η Προτεραιότητα 1 περιλαμβάνει τα παρακάτω Μέτρα που κατανέμονται στους παρακάτω Ειδικούς Στόχους.

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της κατά το δυνατόν αποφυγής και μείωσης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Στήριξη για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή μέτρων διατήρησης και περιφερειακή συνεργασία • Μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών • Καινοτομία που συνδέεται με τη διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων • Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2.Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και καθεστώς αντιστάθμισης στο πλαίσιο των βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων • Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων
Ειδικός Στόχος	ΕΣ3. Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων

Ειδικός Στόχος	ΕΣ4.Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των παράκτιων στόλων μικρής κλίμακας και βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Συμβουλευτικές υπηρεσίες • Διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος • Στήριξη για την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε νέους αλιείς • Υγεία και ασφάλεια • Προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων • Ταμεία αλληλοβοήθειας για δυσμενή καιρικά φαινόμενα και περιβαλλοντικά συμβάντα • Προστιθέμενη αξία, ποιότητα των προϊόντων και χρήση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων • Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια • Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων
Ειδικός Στόχος	ΕΣ5.Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, και της μεταφοράς γνώσης
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Καινοτομία • Συμπράξεις μεταξύ επιστημόνων και αλιέων • Ενεργειακή απόδοση και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής
Ειδικός Στόχος	ΕΣ6.Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κοινωνικού διαλόγου

Αναλυτικά οι τιμές στόχοι που έχουν τεθεί για την υλοποίηση κάθε Μέτρου, πρακτικά δηλαδή το πλήθος των προβλεπόμενων δράσεων που περιλαμβάνονται σε κάθε Μέτρο, αναφέρονται στο Κεφάλαιο 4.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ1

Το Μέτρο "Στήριξη για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή μέτρων διατήρησης και περιφερειακή συνεργασία" αφορά στη στήριξη δράσεων για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την παρακολούθηση μέσων και μέτρων που θα συμβάλλουν στη διατήρηση, τη μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο περιβάλλον και την προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών. Πρακτικά αφορά στην ενίσχυση μέτρων για τη διατήρηση και τη βιώσιμη εκμετάλλευση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων, τον ορισμό περιοχών αποκατάστασης αποθεμάτων ιχθύων και τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που ορίζει η ενωσιακή περιβαλλοντική νομοθεσία.

Το Μέτρο "Μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών" αφορά τη στήριξη επενδύσεων σε αλιευτικό εξοπλισμό ώστε να μειωθεί ο αντίκτυπος της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον. Έτσι στηρίζει εξοπλισμό που βελτιώνει την επιλεκτικότητα μεγέθους ή είδους των αλιευτικών εργαλείων, σε εξοπλισμό που μειώνει ή εξαλείφει τις φυσικές και βιολογικές επιπτώσεις της αλιείας στο οικοσύστημα και στο θαλάσσιο βυθό, που προστατεύει τα αλιεύματα από τα θηλαστικά και τα πτηνά που είναι προστατευόμενα από την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και σε εξοπλισμό που μειώνει τα ανεπιθύμητα αλιεύματα για να εξαλειφθούν οι απορρίψεις.

Το Μέτρο "Καινοτομία που συνδέεται με τη διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων" στηρίζει δράσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη ή στην εισαγωγή νέων τεχνικών ή οργανωτικών γνώσεων που να μειώνουν τις επιπτώσεις των αλιευτικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων βελτιωμένων αλιευτικών τεχνικών και βελτιωμένης επιλεκτικότητας των αλιευτικών εργαλείων, ή που αποσκοπούν στην υλοποίηση μιας πιο βιώσιμης χρήσης των θαλάσσιων βιολογικών πόρων και της συνύπαρξης με προστατευόμενα

αρπακτικά. Οι δράσεις που χρηματοδοτούνται διεξάγονται από ή σε συνεργασία με αναγνωρισμένο επιστημονικό ή τεχνικό φορέα και τα αποτελέσματα των δράσεων δημοσιεύονται.

Όλα τα παραπάνω υποστηρίζουν δράσεις που συμβάλλουν στην εξάλειψη των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, στην αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, στη διατήρηση και τη βιώσιμη εκμετάλλευση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων, στην μείωση των απορρίψεων και των παρεπιπτώσεων αλιευμάτων, στη μείωση των επιπτώσεων στα προστατευόμενα αρπακτικά κ.α. και γενικά στη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που ορίζει η ενωσιακή περιβαλλοντική νομοθεσία.

Συνεπώς η εφαρμογή τους θα επιφέρει μεγάλης έντασης θετικές μακροχρόνιες επιπτώσεις στην προστασία και τη βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων αλλά και στην προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας και των ευαίσθητων βιοτόπων. Επίσης, βελτιώνοντας τη βιοποικιλότητα, εμμέσως και μακροπρόθεσμα αναμένεται και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη. Παράλληλα, ενισχύονται οι επενδύσεις σε αλιευτικό εξοπλισμό ώστε να μειωθεί ο αντίκτυπος της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, οπότε ενισχύεται και η υποδομή του αλιευτικού τομέα.

Το Μέτρο "Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια" στηρίζει επενδύσεις για τη βελτίωση των υποδομών στους αλιευτικούς λιμένες, στις ιχθυόσκαλες, στους τόπους εκφόρτωσης και στα καταφύγια, περιλαμβανομένων των επενδύσεων σε εγκαταστάσεις για τα απόβλητα και τη συλλογή θαλάσσιων απορριμμάτων.

Με το Μέτρο αυτό επιτυγχάνονται θετικές επιπτώσεις στη βελτίωση της ποιότητας, του ελέγχου και της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων που εκφορτώνονται, συμβάλλοντας στην προστασία του περιβάλλοντος και βελτιώνεται η ασφάλεια και οι συνθήκες εργασίας στην αλιεία. Πέρα από τα παραπάνω όμως, πρέπει να σημειωθεί ότι η επέκταση ή κατασκευή νέων λιμενικών εγκαταστάσεων θα επιφέρει και αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Ωστόσο, για τις εν λόγω υποδομές θα εκπονηθεί ειδική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και οι επιπτώσεις αυτές μετά τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης αναμένονται τελικά πολύ περιορισμένες και τοπικές και αντισταθμίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις παραπάνω θετικές επιπτώσεις στους ανθρωπογενείς παράγοντες.

Συνολικά, λοιπόν, ο Ειδικός Στόχος 1 θα επιφέρει θετικές επιπτώσεις μεγάλης έντασης στους βιοτικούς παράγοντες του περιβάλλοντος, αλλά και θετικές επιπτώσεις μικρότερης έντασης στους αβιοτικούς παράγοντες και στους ανθρωπογενείς παράγοντες.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ2

Το Μέτρο "Προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και καθεστώς αντιστάθμισης στο πλαίσιο των βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων" στηρίζει τις ακόλουθες δράσεις: συλλογή από τους αλιείς αποβλήτων από τη θάλασσα (απολεσθέντος αλιευτικού εξοπλισμού και θαλάσσιων απορριμμάτων), κατασκευή εγκαταστάσεων για την προστασία και τη βελτίωση της θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας, συμβολή στην καλύτερη διαχείριση ή διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων, προετοιμασία σχεδίων προστασίας και διαχείρισης για δραστηριότητες σχετικές με την αλιεία που αφορούν τις περιοχές NATURA 2000 και τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές που αναφέρονται στην οδηγία 2008/56/ΕΚ της θαλάσσιας στρατηγικής, διαχείριση, αποκατάσταση και παρακολούθηση των περιοχών NATURA 2000 και των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των αλιέων, συστήματα για την αποζημίωση των ζημιών που προκαλούνται στα αλιεύματα από τα προστατευόμενα θηλαστικά και πτηνά, αποκατάσταση συγκεκριμένων θαλάσσιων και παράκτιων οικοτόπων για τη στήριξη βιώσιμων αλιευτικών αποθεμάτων κ.α.

Η εφαρμογή των παραπάνω δράσεων θα επιφέρει μεγάλης έντασης θετικές μακροχρόνιες επιπτώσεις στην προστασία και τη βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων, στην προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας, των ευαίσθητων βιοτόπων αλλά και βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των υδάτων. Επίσης, βελτιώνοντας τη βιοποικιλότητα, εμμέσως και μακροπρόθεσμα αναμένεται και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη.

Το Μέτρο "Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων" στηρίζει επενδύσεις αλλά σχετικές με τα εσωτερικά ύδατα. Έτσι στηρίζει επενδύσεις στους εξής τομείς: στην προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και του κοινωνικού διαλόγου, σε εξοπλισμό αλιείας, στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και του μετριασμού των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, σε επενδύσεις για τη βελτίωση της αξίας ή της ποιότητας των αλιευμάτων, σε αλιευτικούς λιμένες, καταφύγια και τόπους εκφόρτωσης, σε επενδύσεις που σχετίζονται με την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας από νέους αλιείς, στην ανάπτυξη και τη διευκόλυνση της καινοτομίας, στηρίζει τη διαφοροποίηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων σε συμπληρωματικές δραστηριότητες κ.α. Επίσης προκειμένου να προστατευθεί και να αναπτυχθεί η υδρόβια πανίδα και χλωρίδα στηρίζει τη διαχείριση, την αποκατάσταση και την επιτήρηση των περιοχών NATURA 2000 οι οποίες επηρεάζονται από αλιευτικές δραστηριότητες και την αποκατάσταση εσωτερικών υδάτων σύμφωνα με την οδηγία 2000/60/ΕΕ και την κατασκευή εγκαταστάσεων για την προστασία και τη βελτίωση της υδρόβιας πανίδας και χλωρίδας.

Τα παραπάνω συμβάλλουν ώστε να περιοριστούν οι επιπτώσεις της αλιείας εσωτερικών υδάτων στο περιβάλλον, να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση, να αυξηθεί η αξία και η ποιότητα των αλιευμάτων που εκφορτώνονται, να βελτιωθεί η υγεία, η ασφάλεια, οι συνθήκες εργασίας, το ανθρώπινο κεφάλαιο και η κατάρτιση και άρα επιφέρουν θετικές επιπτώσεις σε όλους τους παραπάνω τομείς.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ3

Το Μέτρο "Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων" παρέχει οικονομική στήριξη σε αλιείς που παύουν πραγματικά κάθε αλιευτική δραστηριότητα. Το Μέτρο αυτό λαμβάνεται προκειμένου να επέλθει ισορροπία μεταξύ της αλιευτικής ικανότητας και των διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων.

Συνεπώς, το εν λόγω Μέτρο αποσκοπεί πρωτίστως στην προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων στα οποία και θα επιφέρει μεγάλης έντασης θετικές επιπτώσεις. Επίσης, θετικές επιπτώσεις θα επιφέρει συνολικά και σε όλες τις λοιπές παραμέτρους του βιοτικού και αβιοτικού περιβάλλοντος, καθώς θα μειωθεί η αλιευτική δραστηριότητα και συνεπώς και οι κάθε τύπου πιέσεις που ασκεί αυτή στο περιβάλλον.

Από την άλλη όμως, η εφαρμογή του Μέρου θα επιφέρει και αρνητικές επιπτώσεις στους ανθρωπογενείς παράγοντες. Παρά τη στήριξη που χορηγείται στους αλιείς, δεν παύει να προωθεί τη μείωση των θέσεων εργασίας και την αποδυνάμωση του αλιευτικού στόλου. Συνεπώς πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας του εν λόγω πληθυσμού.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ4

Το Μέτρο "Συμβουλευτικές υπηρεσίες" στηρίζει: μελέτες σκοπιμότητας και συμβουλευτικές υπηρεσίες που αξιολογούν τη βιωσιμότητα έργων που είναι δυνητικά επιλέξιμα για στήριξη και την παροχή επαγγελματικών συμβουλών για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα με σκοπό τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων των αλιευτικών δραστηριοτήτων στα θαλάσσια και χερσαία οικοσυστήματα και στα οικοσυστήματα γλυκών υδάτων.

Η υλοποίηση του εν λόγω Μέρου θα επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό και την απασχόληση και εμμέσως και στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Το Μέτρο "Διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος" στηρίζει επενδύσεις που συμβάλλουν στη διαφοροποίηση του εισοδήματος των αλιέων μέσω της ανάπτυξης συμπληρωματικών δραστηριοτήτων, όπως οι επενδύσεις στο σκάφος, ο αλιευτικός τουρισμός, τα εστιατόρια, περιβαλλοντικές υπηρεσίες που σχετίζονται με την αλιεία και εκπαιδευτικές δραστηριότητες σχετικές με την αλιεία.

Η υλοποίηση του εν λόγω Μέρου θα επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην συγκράτηση του πληθυσμού, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και την αύξηση της απασχόλησης.

Το Μέτρο "Στήριξη για την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε νέους αλιείς" στηρίζει την πρώτη απόκτηση αλιευτικού σκάφους σε νέους αλιείς.

Η υλοποίηση του εν λόγω Μέρου θα επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην συγκράτηση του πληθυσμού, στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην αύξηση της απασχόλησης, αλλά και στην αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και στην ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών.

Το Μέτρο "Υγεία και ασφάλεια" στηρίζει επενδύσεις επί του σκάφους ή σε επιμέρους εξοπλισμούς που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια.

Η υλοποίηση του εν λόγω Μέρου θα επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην υγεία, την υγιεινή, την ασφάλεια και τις εργασιακές συνθήκες για τους αλιείς, ενώ θα συμβάλλει και στην υγιεινή και ασφάλεια των αλιευτικών προϊόντων.

Το Μέτρο "Προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων" στηρίζει αντίστοιχες δράσεις στην περίπτωση που η προσωρινή παύση προβλέπεται σε σχέδιο διαχείρισης, όταν βάσει επιστημονικών συμβουλών απαιτούνται μειώσεις της αλιευτικής προσπάθειας κ.α.

Το εν λόγω Μέτρο προσφέρει περίοδο βιολογικής ανάπαυλας και αποσκοπεί στην προστασία και στη βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων.

Το Μέτρο "Ταμεία αλληλοβοήθειας για δυσμενή καιρικά φαινόμενα και περιβαλλοντικά συμβάντα" συνεισφέρει για την καταβολή αποζημιώσεων σε αλιείς για απώλειες οφειλόμενες σε δυσμενή καιρικά φαινόμενα ή σε περιβαλλοντικά συμβάντα ή για κόστη διάσωσης αλιέων ή αλιευτικών σκαφών σε περίπτωση ατυχημάτων στη θάλασσα κατά τις αλιευτικές τους δραστηριότητες.

Η υλοποίηση του εν λόγω Μέρου θα επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην προστασία των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο.

Το Μέτρο "Προστιθέμενη αξία, ποιότητα των προϊόντων και χρήση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων" στηρίζει επενδύσεις που προσθέτουν αξία στα αλιευτικά προϊόντα, συγκεκριμένα επιτρέποντας στους αλιείς να πραγματοποιούν την επεξεργασία, την εμπορία και την άμεση πώληση των δικών τους αλιευμάτων, καινοτόμους επενδύσεις επί του σκάφους για τη βελτίωση της ποιότητας των αλιευτικών προϊόντων σε συνάρτηση με τη χρήση επιλεκτικών εργαλείων ώστε να περιορίζεται η αλιεία ανεπιθύμητων ειδών.

Η υλοποίηση του εν λόγω Μέρου θα επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην διασφάλιση και την υγιεινή των αλιευτικών προϊόντων.

Το Μέτρο "Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια" στηρίζει επενδύσεις για τη βελτίωση των υποδομών στους αλιευτικούς λιμένες, στις ιχθυόσκαλες, στους τόπους εκφόρτωσης και στα καταφύγια, περιλαμβανομένων των επενδύσεων σε εγκαταστάσεις για τα απόβλητα και τη συλλογή θαλάσσιων απορριμμάτων.

Όπως προαναφέρθηκε, με το Μέτρο αυτό επιτυγχάνονται θετικές επιπτώσεις στη βελτίωση της ποιότητας, του ελέγχου και της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων που εκφορτώνονται, συμβάλλοντας στην προστασία του περιβάλλοντος και βελτιώνεται η ασφάλεια και οι συνθήκες εργασίας στην αλιεία. Πέρα από τα παραπάνω όμως, πρέπει να σημειωθεί ότι η επέκταση ή κατασκευή νέων λιμενικών εγκαταστάσεων θα επιφέρει και αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Ωστόσο, για τις εν λόγω υποδομές θα εκπονηθεί ειδική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και οι επιπτώσεις αυτές μετά τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης αναμένονται τελικά

πολυ περιορισμένες και τοπικές και αντισταθμίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις παραπάνω θετικές επιπτώσεις στους ανθρωπογενείς παράγοντες.

Το Μέτρο "Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων" στηρίζει επενδύσεις αλλά σχετικές με τα εσωτερικά ύδατα. Έτσι στηρίζει επενδύσεις στους εξής τομείς: στην προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και του κοινωνικού διαλόγου, σε εξοπλισμό αλιείας, στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και του μετριασμού των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, σε επενδύσεις για τη βελτίωση της αξίας ή της ποιότητας των αλιευμάτων, σε αλιευτικούς λιμένες, καταφύγια και τόπους εκφόρτωσης, σε επενδύσεις που σχετίζονται με την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας από νέους αλιείς, στην ανάπτυξη και τη διευκόλυνση της καινοτομίας, στηρίζει τη διαφοροποίηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων σε συμπληρωματικές δραστηριότητες κ.α.

Τα παραπάνω συμβάλλουν ώστε να περιοριστούν οι επιπτώσεις της αλιείας εσωτερικών υδάτων στο περιβάλλον, να αυξηθεί η αξία και η ποιότητα των αλιευμάτων που εκφορτώνονται, να βελτιωθεί η υγεία, η ασφάλεια, οι συνθήκες εργασίας, το ανθρώπινο κεφάλαιο και η κατάρτιση και άρα επιφέρουν θετικές επιπτώσεις σε όλους τους παραπάνω τομείς.

Συνολικά, λοιπόν, ο Ειδικός Στόχος 4 θα επιφέρει θετικές επιπτώσεις μεγάλης έντασης στους ανθρωπογενείς παράγοντες (στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου, στη βιωσιμότητα των αλιευτικών επιχειρήσεων, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και την αύξηση της απασχόλησης, στη βελτίωση των προϊόντων, στη βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας). Ταυτόχρονα επιμέρους Μέτρα συμβάλλουν θετικά και στους βιοτικούς παράγοντες και κυρίως στα αλιευτικά αποθέματα (βλέπε προσωρινή παύση αλιευτικών δραστηριοτήτων κ.α.). Αρνητικές επιπτώσεις αναμένονται μικρής έντασης και τοπικά στο φυσικό περιβάλλον όπου στηριχθεί η ανάπτυξη νέων λιμενικών υποδομών.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ5

Το Μέτρο "Καινοτομία" στηρίζει έργα που στοχεύουν στην ανάπτυξη ή εισαγωγή νέων ή σημαντικά βελτιωμένων αλιευτικών προϊόντων και εξοπλισμού, νέων ή βελτιωμένων διαδικασιών και τεχνικών, νέων ή βελτιωμένων συστημάτων διαχείρισης και οργάνωσης, μεταξύ άλλων και στο επίπεδο της μεταποίησης και της εμπορίας.

Με το Μέτρο αυτό επιτυγχάνονται θετικές επιπτώσεις στον εξοπλισμό και γενικά στην υποδομή και τα περιουσιακά στοιχεία του αλιευτικού τομέα και θετικές επιπτώσεις στα αλιευτικά προϊόντα.

Το Μέτρο "Συμπράξεις μεταξύ επιστημόνων και αλιέων" στηρίζει τη δημιουργία και τις δραστηριότητες ενώσεων ανάμεσα σε ανεξάρτητους επιστημονικούς φορείς και αλιείς, στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν τεχνικοί φορείς. Οι δραστηριότητες μπορούν να καλύπτουν συλλογή δεδομένων, μελέτες, πιλοτικά σχέδια, διάδοση γνώσεων, καθώς και αποτελέσματα ερευνών, σεμινάρια και βέλτιστες πρακτικές.

Το Μέτρο αυτό προωθεί την καινοτομία και τη διάδοση της γνώσης και συμβάλλει θετικά στην απασχόληση και βελτιώνει τις συνθήκες εργασίας.

Το Μέτρο "Ενεργειακή απόδοση και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής" στηρίζει επενδύσεις σε εξοπλισμό αλιείας ή επί του σκάφους που στοχεύουν στη μείωση της εκπομπής ρύπων ή αερίων του θερμοκηπίου και στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των αλιευτικών σκαφών,

ελέγχους και συστήματα ενεργειακής απόδοσης και μελέτες για την διερεύνηση της ενεργειακής απόδοσης των αλιευτικών σκαφών. Επίσης μπορεί να χορηγείται στήριξη για την αντικατάσταση ή τον εκσυγχρονισμό των κύριων ή βοηθητικών κινητήρων των σκαφών.

Η υλοποίηση του εν λόγω Μέτρου θα συμβάλει θετικά στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των αλιευτικών σκαφών, ενώ παράλληλα βελτιώνει την υποδομή του αλιευτικού τομέα.

Συνολικά, λοιπόν, ο Ειδικός Στόχος 5 θα επιφέρει θετικές επιπτώσεις μεγάλης έντασης στους ανθρωπογενείς παράγοντες (στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και την αύξηση της απασχόλησης, στη βελτίωση των προϊόντων, στη βελτίωση της υποδομής και των περιουσιακών στοιχείων της αλιείας). Επίσης, θα συμβάλλει θετικά στην άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής μέσω της μείωσης της εκπομπής αέριων ρύπων και αερίων του θερμοκηπίου από τα αλιευτικά σκάφη.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ6

Το Μέτρο "Πρώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κοινωνικού διαλόγου" στηρίζει: την επαγγελματική κατάρτιση, τη διά βίου μάθηση, κοινά έργα, τη διάδοση της γνώσης και των καινοτόμων πρακτικών και την απόκτηση νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων (που συνδέονται κυρίως με τη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, την υγιεινή, την υγεία, την ασφάλεια, δραστηριότητες στον τομέα της θάλασσας, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα), τη δικτύωση και την ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ οργανώσεων που προάγουν την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, την προαγωγή του ρόλου των γυναικών στις αλιευτικές κοινότητες και την πρώθηση των υποεκπροσωπούμενων ομάδων που ασχολούνται με τη μικρής κλίμακας παράκτια αλιεία ή την αλιεία από την ακτή, τον κοινωνικό διάλογο με τη συμμετοχή αλιέων, κοινωνικών εταίρων και άλλων ενδιαφερομένων.

Η υλοποίηση του εν λόγω Μέτρου θα επιφέρει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, στον κοινωνικό διάλογο, στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των νέων αλιέων. Παράλληλα, η καλλιέργεια νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και κυρίως αυτών που συνδέονται με τη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, την υγιεινή, την υγεία, την ασφάλεια, θα συμβάλλουν στην ορθή και βιώσιμη άσκηση της αλιείας.

Συνολικά, λοιπόν, όπως αποτυπώνεται και στον παρακάτω Πίνακα- μητρώα συσχέτισης, **η υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων της Προτεραιότητας 1 θα επιφέρει κυρίως θετικές και μάλιστα κατά κανόνα μεγάλης έντασης επιπτώσεις στο περιβάλλον.**

Μάλιστα, όπως φαίνεται και στον Πίνακα παρακάτω, τα Μέτρα που περιλαμβάνονται στους ΕΣ1, ΕΣ2 και ΕΣ3 είναι προσανατολισμένα κυρίως στο να βελτιώσουν την κατάσταση των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων του περιβάλλοντος (αλιευτικά αποθέματα, χλωρίδα, πανίδα, βιότοποι, ύδατα), ενώ τα Μέτρα που περιλαμβάνονται στους ΕΣ1, ΕΣ2 και ΕΣ3 είναι προσανατολισμένα κυρίως να βελτιώσουν την κατάσταση των ανθρωπογενών παραγόντων (πληθυσμός, απασχόληση, συνθήκες εργασίας, ποιότητα αλιευτικών προϊόντων, υποδομές αλιείας κ.α.).

Σημειώνεται ο ΕΣ3, ο οποίος ότι με το Μέτρο "Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων" αποσκοπεί μιν να επέλθει ισορροπία μεταξύ της αλιευτικής ικανότητας και

των διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων και επιφέρει θετικές επιπτώσεις στα αλιευτικά αποθέματα, αλλά δεν παύει να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και την απασχόληση.

Ωστόσο, άλλοι ΕΣ και Μέτρα έρχονται να μετριάσουν περαιτέρω αυτές τις επιπτώσεις, όπως το Μέτρο "Διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος" και το Μέτρο "Στήριξη για την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε νέους αλιείς του ΕΣ4.

Το γεγονός αυτό δείχνει ότι, για κάθε αρνητική επίπτωση που ενδεχόμενα αναμένεται από κάποια Μέτρα του Προγράμματος, έχουν προβλεφθεί άλλα Μέτρα και δράσεις με σκοπό την άμβλυνσή της και αυτό από μόνο του αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό τρόπο περιορισμού των ενδεχόμενων επιπτώσεων.

ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας						
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1. Μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της κατά το δυνατόν αποφυγής και μείωσης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων	ΕΣ2. Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων	ΕΣ3. Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων	ΕΣ4. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων και βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας	ΕΣ5. Ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, και της μεταφοράς γνώσης	ΕΣ6. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και δια βίου μάθησης
Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων	+++ Ε, Με, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι	+++ Ε, Βρ, Μ, Ο	++ Ε, Βρ, Π, Ι	0	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας	++ Ε, Με, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι	++ Ε, Βρ, Μ, Ι	- Τ, Βρ, Μ, Ν	0	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων	++ Ε, Με, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι	++ Ε, Βρ, Μ, Ι	- Τ, Βρ, Μ, Ν	00	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών.	+ Ε, Μα, Μ, Ι	++ Ε, Με, Μ, Ι	+ Ε, Βρ, Μ, Ι	- Τ, Βρ, Μ, Ν	0	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.	+ Ε, Με, Μ, Ι	+ Ε, Με, Μ, Ι	+ Ε, Βρ, Μ, Ι	- Τ, Βρ, Μ, Ν	+++ Ε, Βρ, Μ, Ο	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές	+ Τ, Βρ, Μ, Ι	+ Ε, Με, Μ, Ι	--- Τ, Με, Μ, Ν	+++ Ε, Βρ, Μ, Ι	+++ Ε, Μα, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι
Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας	++ Τ, Βρ, Μ, Ι	+ Ε, Με, Μ, Ι	-- Ε, Βρ, Μ, Ν	+++ Ε, Βρ, Μ, Ι	+++ Ε, Μα, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι
Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των	++	+	0	+++	++	++

ΠΕ 1: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας						
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1. Μείωση του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον, περιλαμβανομένης της κατά το δυνατόν αποφυγής και μείωσης των ανεπιθύμητων αλιευμάτων	ΕΣ2. Προστασία και αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων	ΕΣ3. Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων	ΕΣ4. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων και βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας	ΕΣ5. Ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας, περιλαμβανομένης της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, και της μεταφοράς γνώσης	ΕΣ6. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και δια βίου μάθησης
αλιευτικών προϊόντων	T, Bρ, M, I	E, Mε, M, I		E, Bρ, M, I	E, Mα, M, I	E, Mε, M, I
Προστασία και αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων	+ E, Mε, M, I	+ E, Mε, M, I	-- E, Bρ, M, N	+++ E, Bρ, M, I	+++ E, Mε, M, I	+ E, Mα, M, I
Ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών	+ E, Mε, M, I	+ E, Mε, M, I	--- E, Bρ, M, N	++ E, Bρ, M, I	+++ E, Mε, M, I	+ E, Mα, M, I
Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές	0	0	0	0	0	0
Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη	+ E, Mα, M, I	+ E, Mα, M, I	+ E, Mε, M, I	- T, Bρ, M, N	0	+ E, Mα, M, I

7.3.2. ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας

Η ΠΕ 2 υποστηρίζει δράσεις που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και έχουν ως στόχο να βελτιώσουν τόσο το φυσικό περιβάλλον που σχετίζεται με την υδατοκαλλιέργεια όσο και το ανθρωπογενές περιβάλλον.

Συνοπτικά η Προτεραιότητα 2 περιλαμβάνει τα παρακάτω Μέτρα που κατανέμονται στους παρακάτω Ειδικούς Στόχους.

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Καινοτομία • Υπηρεσίες διαχείρισης, ανακούφισης και παροχής συμβουλών για εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια • Ενθάρρυνση καινούριων καλλιεργητών για βιώσιμες υδατοκαλλιέργειες
Ειδικός Στόχος	ΕΣ3. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας • Μετάβαση σε συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου και σε μεθόδους βιολογικής υδατοκαλλιέργειας
Ειδικός Στόχος	ΕΣ4. Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Υδατοκαλλιέργεια που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες • Μέτρα για τη δημόσια υγεία • Μέτρα για την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων • Ασφάλιση αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας
Ειδικός Στόχος	ΕΣ5. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματιών δεξιοτήτων και της διά βίου μάθησης.
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και της δικτύωσης

Αναλυτικά οι τιμές στόχοι που έχουν τεθεί για την υλοποίηση κάθε Μέτρου, πρακτικά δηλαδή το πλήθος των προβλεπόμενων δράσεων που περιλαμβάνονται σε κάθε Μέτρο, αναφέρονται στο Κεφάλαιο 4.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ1

Το Μέτρο "Καινοτομία" στηρίζει δράσεις που στοχεύουν: α) στην ανάπτυξη γνώσης σε εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας, η οποία, θα περιορίζει την επίπτωση στο περιβάλλον, θα μειώνει την εξάρτηση από ιχθυάλευρα και ιχθυέλαια, θα ενισχύει μια βιώσιμη χρήση των πόρων στην υδατοκαλλιέργεια, θα βελτιώνει την καλή διαβίωση των ζώων ή θα διευκολύνει νέες βιώσιμες καινοτόμους μεθόδους παραγωγής, β) στην ανάπτυξη νέων ειδών υδατοκαλλιέργειας στην αγορά, νέων ή σημαντικά βελτιωμένων προϊόντων, ή βελτιωμένων διαδικασιών, νέων ή βελτιωμένων συστημάτων διαχείρισης και οργάνωσης, γ) στη διερεύνηση της τεχνικής ή οικονομικής σκοπιμότητας των καινοτομιών, των προϊόντων ή των διαδικασιών. Οι δράσεις διεξάγονται από ή σε συνεργασία με αναγνωρισμένους επιστημονικούς ή τεχνικούς φορείς.

Με το Μέτρο αυτό τονώνεται η καινοτομία στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας με αποτέλεσμα να αναμένονται θετικές επιπτώσεις στον εξοπλισμό και γενικά στην υποδομή και τα περιουσιακά στοιχεία του αλιευτικού τομέα και θετικές επιπτώσεις στα αλιευτικά προϊόντα.

Το Μέτρο "Υπηρεσίες διαχείρισης, ανακούφισης και παροχής συμβουλών για εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας" στηρίζει τη συγκρότηση υπηρεσιών διαχείρισης, παροχής βοήθειας και παροχής συμβουλών για εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας και την αγορά συμβουλευτικών υπηρεσιών τεχνικού, επιστημονικού, νομικού, περιβαλλοντικού ή οικονομικού χαρακτήρα σε εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες καλύπτουν τις ανάγκες διαχείρισης που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων, την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τη νομοθεσία για τη δημόσια υγεία, πρότυπα υγείας και ασφάλειας, στρατηγικές εμπορίας κτλ.

Με το εν λόγω Μέτρο βελτιώνεται η συνολική απόδοση και ανταγωνιστικότητα των μονάδων υδατοκαλλιέργειας και περιορίζονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους.

Συνολικά, λοιπόν, ο Ειδικός Στόχος 1 περιλαμβάνει Μέτρα που θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα της υδατοκαλλιέργειας, θα συμβάλλουν στη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων, στη βελτίωση της υποδομής και των περιουσιακών στοιχείων της υδατοκαλλιέργειας και στον περιορισμό των περιβαλλοντικών της επιπτώσεων.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ2

Το Μέτρο "Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια" στηρίζει: α) παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια, β) τη διαφοροποίηση των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και των εκτρεφόμενων ειδών, γ) τον εκσυγχρονισμό των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και ασφάλειας των εργαζομένων, δ) τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό όσον αφορά την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς εξοπλισμού για την προστασία των εκτροφείων από τους θηρευτές, ε) επενδύσεις για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, στ) επενδύσεις στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, ζ) την αποκατάσταση υφιστάμενων τεχνητών λιμνών ή λιμνοθαλασσών υδατοκαλλιέργειας, η) τη διαφοροποίηση του εισοδήματος των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, μέσω της ανάπτυξης συμπληρωματικών δραστηριοτήτων, θ) επενδύσεις που έχουν ως αποτέλεσμα σημαντική μείωση των επιπτώσεων της υδατοκαλλιέργειας στη χρήση και την ποιότητα του νερού, ι) επενδύσεις για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και την προώθηση της μετατροπής των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Με το εν λόγω Μέτρο βελτιώνεται η υγεία και καλή διαβίωση των εκτρεφόμενων ζώων και διασφαλίζεται η υγιεινή και η ασφάλεια των αλιευτικών προϊόντων, βελτιώνεται ο εξοπλισμός και οι επενδύσεις για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (μείωση παραγωγής αποβλήτων, βελτίωση ποιότητας υδάτων, μείωση χρήσης υδάτων κτλ), αυξάνεται η ενεργειακή απόδοση των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα περιορισμό των επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής, προωθείται η αποκατάσταση λιμνοθαλασσών και τεχνητών λιμνών και συνεπώς προστατεύονται ευαίσθητοι βιότοποι, προωθείται η διαφοροποίηση του εισοδήματος με θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση κτλ

Το Μέτρο "Ενθάρρυνση καινούριων καλλιεργητών για βιώσιμες υδατοκαλλιέργειες" στηρίζει τη σύσταση επιχειρήσεων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας από υδατοκαλλιεργητές. Στήριξη χορηγείται σε υδατοκαλλιεργητές υπό τον όρο ότι: διαθέτουν επαρκείς επαγγελματικές ικανότητες και δεξιότητες, συστήνουν για πρώτη φορά μικρή επιχείρηση υδατοκαλλιέργειας, υποβάλουν ένα επιχειρηματικό σχέδιο για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειάς τους.

Με το εν λόγω Μέτρο ενισχύεται η επιχειρηματικότητα στην υδατοκαλλιέργεια, αυξάνεται η απασχόληση, συγκρατείται ο πληθυσμός με την δημιουργία θέσεων εργασίας, ενισχύεται ο τομέας και δημιουργούνται νέες βιώσιμες υποδομές υδατοκαλλιέργειας. Βέβαια, από την άλλη, η δημιουργία νέων μονάδων υδατοκαλλιέργειας θα επιβαρύνει τοπικά το περιβάλλον (ύδατα, βιοποικιλότητα κ.α.). Ωστόσο, καθώς προωθείται η βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια και καθώς για τις εν λόγω υποδομές θα εκπονηθεί ειδική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, οι επιπτώσεις αυτές αναμένονται τελικά πολύ περιορισμένες και τοπικές και αντισταθμίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις παραπάνω θετικές επιπτώσεις στους ανθρωπογενείς παράγοντες.

Συνολικά, λοιπόν, ο Ειδικός Στόχος 2 περιλαμβάνει Μέτρα που θα βελτιώσουν τις υποδομές της υδατοκαλλιέργειας και ειδικότερα και τις περιβαλλοντικές υποδομές αυτής, θα συμβάλλουν στη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων, θα προστατεύσουν τα νερά και τους ευαίσθητους βιοτόπους, θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας κ.α. Κάποιες αρνητικές επιπτώσεις αναμένονται στο φυσικό περιβάλλον από τη δημιουργία των νέων, βιώσιμων υποδομών υδατοκαλλιέργειας, οι οποίες μετά και από τις αντίστοιχες ΜΠΕ που θα

εκπονηθούν, αναμένονται τελικά πολύ περιορισμένες και τοπικές και αντισταθμίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις παραπάνω λοιπές θετικές επιπτώσεις.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ3

Το Μέτρο "Αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας" στηρίζει :α) τον εντοπισμό και τη χαρτογράφηση των πλέον κατάλληλων για την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας περιοχών και τον εντοπισμό και τη χαρτογράφηση των περιοχών όπου θα απαγορεύονται οι υδατοκαλλιέργειες προκειμένου να διατηρήσουν οι περιοχές αυτές τον ρόλο τους στη λειτουργία του οικοσυστήματος, β) τη βελτίωση και ανάπτυξη βοηθητικών εγκαταστάσεων και των υποδομών που απαιτούνται για να αυξηθεί το δυναμικό των ζωνών υδατοκαλλιέργειας και να μειωθεί ο αρνητικός περιβαλλοντικός αντίκτυπος της υδατοκαλλιέργειας (συμπεριλαμβανομένων επενδύσεων σε έργα αναδασμού, παροχής ενέργειας ή διαχείρισης των υδάτων), γ) δράση που υλοποιείται με στόχο την πρόληψη σοβαρών ζημιών στην υδατοκαλλιέργεια, δ) δράση που υλοποιείται από τις αρμόδιες αρχές έπειτα από τον εντοπισμό αυξημένης θνησιμότητας ή ασθeneιών (οι δράσεις αυτές είναι δυνατό να καλύπτουν την υιοθέτηση σχεδίων δράσης για τα οστρακοειδή).

Το υπό μελέτη Μέτρο συμβάλει στην ανάπτυξη των ζωνών υδατοκαλλιέργειας και των υποδομών ώστε να μειωθεί το αρνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο των δραστηριοτήτων της υδατοκαλλιέργειας. Έτσι με την επιλογή και τον ορισμό περιοχών όπου θα απαγορεύονται οι υδατοκαλλιέργειες θα συμβάλει σημαντικά στην προστασία των ευαίσθητων οικοτόπων, και των προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας κ.α., ενώ με τις δράσεις που προλαμβάνουν τις ζημιές και τις ασθένειες θα ενισχύσουν τα αλιευτικά αποθέματα, την ασφάλεια και την υγιεινή των αλιευτικών προϊόντων αλλά και τη βιωσιμότητα των επενδύσεων υδατοκαλλιέργειας.

Το Μέτρο "Μετάβαση σε συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου και σε μεθόδους βιολογικής υδατοκαλλιέργειας" στηρίζει τη μετατροπή των συμβατικών παραγωγικών μεθόδων υδατοκαλλιέργειας σε μεθόδους βιολογικής υδατοκαλλιέργειας και τη συμμετοχή στα συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) της Ένωσης.

Το εν λόγω Μέτρο προωθεί την ανάπτυξη της βιολογικής και της ενεργειακά αποδοτικής υδατοκαλλιέργειας, με αναμενόμενες μεγάλης έντασης θετικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα, τα ύδατα, τα ευαίσθητα είδη χλωρίδα και πανίδα, τα αλιευτικά αποθέματα και την υγιεινή και την ασφάλεια των αλιευτικών προϊόντων.

Συνολικά, λοιπόν, ο Ειδικός Στόχος 3 περιλαμβάνει Μέτρα που θα βελτιώσουν τη χωροθέτηση των υδατοκαλλιεργειών και θα μειώσουν το αρνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο των δραστηριοτήτων της υδατοκαλλιέργειας. Έτσι, με την επιλογή και τον ορισμό περιοχών όπου θα απαγορεύονται οι υδατοκαλλιέργειες, με τη στήριξη της μετατροπής των υδατοκαλλιεργειών σε βιολογικές υδατοκαλλιέργειες με τη συμμετοχή σε συστήματα EMAS κ.α. αναμένονται πολύ σημαντικές θετικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα, τα ύδατα, τα ευαίσθητα είδη χλωρίδας και πανίδας, τα αλιευτικά αποθέματα και την υγιεινή και την ασφάλεια των αλιευτικών προϊόντων κ.α.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ4

Το Μέτρο "Υδατοκαλλιέργεια που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες" στηρίζει: α) μεθόδους υδατοκαλλιέργειας συμβατές με συγκεκριμένες περιβαλλοντικές ανάγκες και υποκείμενες σε ειδικές απαιτήσεις διαχείρισης που απορρέουν από το χαρακτηρισμό των περιοχών NATURA 2000 και σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την οδηγία 2009/147/ΕΚ, β) τη συμμετοχή σε εκτός τόπου διατήρηση και αναπαραγωγή υδρόβιων ζώων στο πλαίσιο των προγραμμάτων διατήρησης και αποκατάστασης της βιοποικιλότητας, γ) υδατοκαλλιέργειες που περιλαμβάνουν τη διατήρηση και τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας και της διαχείρισης του τοπίου και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ζωνών υδατοκαλλιέργειας.

Το εν λόγω Μέτρο αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες και αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στη διατήρηση και τη βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας, του τοπίου, της πανίδας, των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ζωνών υδατοκαλλιέργειας κ.α.

Το Μέτρο "Μέτρα για τη δημόσια υγεία" στηρίζει την παροχή αντιστάθμισης σε οστρακοκαλλιεργητές για την προσωρινή αναστολή της συλλογής εκτρεφόμενων μαλακίων όταν η αναστολή αυτή γίνεται αποκλειστικά για λόγους δημόσιας υγείας. Η στήριξη χορηγείται για αναστολή της συγκομιδής λόγω της μόλυνσης των μαλακίων.

Το εν λόγω Μέτρο θα επιφέρει άμεσα πολύ μεγάλης έντασης θετικές επιπτώσεις στη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων.

Το Μέτρο "Μέτρα για την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων" στηρίζει: α) τις δαπάνες για τον έλεγχο και την εξάλειψη των νόσων στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, β) την ανάπτυξη γενικών και ανάλογων με το είδος του ζώου βέλτιστων πρακτικών ή κωδίκων δεοντολογίας σχετικά με τη βιοασφάλεια ή τις ανάγκες υγείας και καλής διαβίωσης των ζώων στο πλαίσιο υδατοκαλλιέργειας γ) τις πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη μείωση της εξάρτησης της υδατοκαλλιέργειας από τα κτηνιατρικά φάρμακα, δ) τις κτηνιατρικές ή φαρμακευτικές μελέτες και τη διάδοση και ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, σχετικά με κτηνιατρικές νόσους στην υδατοκαλλιέργεια, ε) την λειτουργία ομάδων υγειονομικής προστασίας στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, στ) την παροχή αντιστάθμισης σε οστρακοκαλλιεργητές για την προσωρινή αναστολή των δραστηριοτήτων τους εξαιτίας εξαιρετικά υψηλής θνησιμότητας.

Το εν λόγω Μέτρο θα επιφέρει άμεσα πολύ μεγάλης έντασης θετικές επιπτώσεις στην υγεία και στην καλή μεταχείριση των ζώων (στην πανίδα) σε επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας και κατ' επέκταση και στη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων.

Το Μέτρο "Ασφάλιση αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας" συνεισφέρει στην ασφάλιση των αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας που καλύπτει τις οικονομικές ζημιές που οφείλονται τουλάχιστον σε: φυσικές καταστροφές, δυσμενή καιρικά φαινόμενα, αιφνίδιες μεταβολές της ποιότητας και της ποσότητας του νερού για τις οποίες δεν ευθύνεται η επιχείρηση, ασθένειες της υδατοκαλλιέργειας, βλάβη ή καταστροφή των εγκαταστάσεων παραγωγής.

Το εν λόγω Μέτρο διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των υδατοκαλλιεργειών και τα περιουσιακά στοιχεία και το εισόδημα των υδατοκαλλιεργητών από τους αστάθμητους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς παράγοντες.

Συνολικά, λοιπόν, ο Ειδικός Στόχος 4 συμβάλλει θετικά στο φυσικό περιβάλλον καθώς ενισχύει την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες, ενώ αναμένεται να φέρει πολύ μεγάλης έντασης θετικές επιπτώσεις στην υγεία και στην καλή μεταχείριση των ζώων (στην πανίδα) σε επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας και στη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων. Επίσης διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των υδατοκαλλιεργειών και τα περιουσιακά στοιχεία και το εισόδημα των υδατοκαλλιεργητών από τους αστάθμητους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς παράγοντες.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ5

Το Μέτρο "Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και της δικτύωσης" στηρίζει: α) την επαγγελματική κατάρτιση, τη διά βίου μάθηση, τη διάδοση της επιστημονικής και τεχνικής γνώσης και καινοτόμων πρακτικών, την απόκτηση νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στην υδατοκαλλιέργεια και με σκοπό τη μείωση του περιβαλλοντικού αντικτύπου των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, β) τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και την προώθηση της επαγγελματικής ασφάλειας, γ) τη δικτύωση και την ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένων των επιστημονικών και τεχνικών φορέων ή εκείνων που προάγουν την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Συνεπώς, ο Ειδικός Στόχος 5 ενισχύει το ανθρώπινο κεφάλαιο και τη δικτύωση στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας και αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στη μείωση του περιβαλλοντικού αντικτύπου των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, στην αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, στη συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές, στην εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών κ.α.

Συνολικά, λοιπόν, όπως αποτυπώνεται και στον παρακάτω Πίνακα- μητρώα συσχέτισης, **η υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων της Προτεραιότητας 2 θα επιφέρει κυρίως θετικές και μάλιστα κατά κανόνα μεγάλης έντασης επιπτώσεις στο περιβάλλον.**

Τα Μέτρα που περιλαμβάνονται έχουν σκοπό να βελτιώσουν τόσο την κατάσταση των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων του περιβάλλοντος (διασφάλιση καλής διαβίωσης των ζώων, βιολογικές υδατοκαλλιέργειες, συμμετοχή σε συστήματα EMAS, προστασία των υδάτων και των ευαίσθητων βιοτόπων κ.α.) όσο και την κατάσταση των ανθρωπογενών παραγόντων (υγιεινή και ασφάλεια των αλιευτικών προϊόντων, απασχόληση, ασφάλιση αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας, επαγγελματική κατάρτιση, βελτίωση των συνθηκών εργασίας κ.α.)

ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας					
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης	ΕΣ2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ	ΕΣ3. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας	ΕΣ4. Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας	ΕΣ5. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματιών δεξιοτήτων και της διά βίου μάθησης.
Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων	?	+ Τ, Βρ, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι	?	0
Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας	+ Τ, Με, Μ, Ι	+ Τ, Μα, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι	+++ Ε, Βρ, Μ, Ο	0
Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων	+ Τ, Με, Μ, Ι	++ Τ, Μα, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι	+++ Ε, Με, Μ, Ι	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών.	+ Τ, Με, Μ, Ι	++ Τ, Βρ, Μ, Ι	++ Ε, Με, Μ, Ι	++ Ε, Με, Μ, Ι	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.	0	++ Τ, Βρ, Μ, Ι	0	0	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές	+ Τ, Μα, Μ, Ι	+++ Τ, Βρ, Μ, Ι	+ Τ, Βρ, Μ, Ι	0	+++ Ε, Με, Μ, Ι
Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας	+ Τ, Μα, Μ, Ι	+++ Τ, Βρ, Μ, Ι	0	0	+++ Ε, Με, Μ, Ι

ΠΕ2: Προώθηση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας					
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1. Στήριξη στην ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της μεταφοράς γνώσης	ΕΣ2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας, ιδίως των ΜΜΕ	ΕΣ3. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που αφορούν την υδατοκαλλιέργεια και προώθηση της αποδοτικής ως προς τους πόρους υδατοκαλλιέργειας	ΕΣ4. Προώθηση της υδατοκαλλιέργειας, με προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας	ΕΣ5. Ανάπτυξη επαγγελματικής κατάρτισης, νέων επαγγελματιών δεξιοτήτων και της διά βίου μάθησης.
Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων	+++ Τ, Με, Μ, Ι	+++ Τ, Βρ, Μ, Ι	+++ Τ, Βρ, Μ, Ι	+++ Ε, Βρ, Μ, Ο	+ Ε, Με, Μ, Ι
Προστασία και αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων	++ Τ, Με, Μ, Ι	+++ Τ, Βρ, Μ, Ι	+ Τ, Βρ, Μ, Ι	+++ Τ, Βρ, Μ, Ο	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών	++ Τ, Με, Μ, Ι	+++ Τ, Βρ, Μ, Ι	+ Τ, Βρ, Μ, Ι	0	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές	0	?	0	+ Ε, Με, Μ, Ι	0
Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη	+ Τ, Με, Μ, Ι	+ Τ, Μα, Μ, Ι	0	+++ Ε, Με, Μ, Ι	0

7.3.3. ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ

Βασική επιδίωξη της ΠΕ 3 είναι η στήριξη της ΚΑΛΠ μέσω της συλλογής δεδομένων για τη βελτίωση της επιστημονικής γνώσης επί των θαλασσών και της αλιείας και μέσω του ελέγχου της αλιείας.

Συνοπτικά η Προτεραιότητα³ περιλαμβάνει τα παρακάτω Μέτρα που κατανέμονται στους παρακάτω Ειδικούς Στόχους.

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης καθώς και βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Συλλογή Δεδομένων
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2.Παροχή στήριξης στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου.
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Έλεγχος και Επιβολή

Αναλυτικά οι τιμές στόχοι που έχουν τεθεί για την υλοποίηση κάθε Μέτρου, πρακτικά δηλαδή το πλήθος των προβλεπόμενων δράσεων που περιλαμβάνονται σε κάθε Μέτρο, αναφέρονται στο Κεφάλαιο 4.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ1

Η "συλλογή δεδομένων" περιλαμβάνει δράσεις όπως: επιστημονικές έρευνες στη θάλασσα, παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων και των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων όπως τα θαλάσσια θηλαστικά και τα πτηνά, προγράμματα δειγματοληψίας που σχετίζονται με τα αποθέματα κ.α.

Λαμβάνοντας αυτά υπόψη, το εν λόγω μέτρο θα ενισχύσει τις υφιστάμενες γνώσεις για την κατάσταση των θαλασσών και των αλιευτικών αποθεμάτων. Έτσι, θα συμβάλλει ώστε να ληφθούν ειδικότερα μέτρα και να επέλθουν μακροπρόθεσμα θετικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, στην προστασία των αλιευτικών αποθεμάτων και στην προστασία των υδάτων. Αντίστοιχα, εμμέσως, εφόσον βελτιωθεί η βιοποικιλότητα και το φυσικό περιβάλλον θα ευνοηθεί και το τοπίο ως προς τη φυσική του διάσταση.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ2

Το μέτρο "Έλεγχος και Επιβολή" περιλαμβάνει δράσεις όπως: παρακολούθηση και έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, ιχνηλασιμότητα των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, εκσυγχρονισμό ελεγκτικών μέσων συμπεριλαμβανομένων περιπολικών πλοίων και αεροσκαφών, ευαισθητοποίηση των αλιέων και των παραγόντων του κλάδου για την καταπολέμηση της παράνομης και άναρχης αλιείας, συστήματα παρακολούθησης σκαφών και αυτόματου εντοπισμού, προγράμματα ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ κρατών- μελών κ.α.

Οι πράξεις αυτές θα επιφέρουν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στα αλιευτικά αποθέματα, μέσω της παρακολούθησης των αλιευτικών δραστηριοτήτων και της καταπολέμησης της παράνομης και άναρχης αλιείας.

Αντίστοιχα, αναμένονται σημαντικές θετικές επιπτώσεις και στη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων, λόγω της παρακολούθησης των αλιευτικών δραστηριοτήτων και της ιχνηλασιμότητα των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Εμμέσως, λόγω των παραπάνω, αναμένονται θετικές επιπτώσεις μικρότερης έντασης στα προστατευόμενα είδη χλωρίδας και πανίδας και στους βιοτόπους και γενικά στο υδατικό περιβάλλον.

Τέλος, μέσω του εκσυγχρονισμού και της αγοράς εξοπλισμού για τον έλεγχο της αλιείας (περιπολικά πλοία, αεροσκάφη κτλ), θα επέλθει ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών.

Συνολικά, λοιπόν, όπως αποτυπώνεται και στους παρακάτω Πίνακες- μητρώα συσχέτισης, η υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων της Προτεραιότητας 3 θα επιφέρει μόνο θετικές και μάλιστα κατά κανόνα μεγάλης έντασης επιπτώσεις στο περιβάλλον. Οι θετικές αυτές επιπτώσεις αφορούν πρωτίστως το φυσικό περιβάλλον (βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα, ύδατα) και σε μικρότερο βαθμό το ανθρωπογενές περιβάλλον (ανθρώπινη υγεία, υλικά περιουσιακά στοιχεία και τοπίο).

ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ		
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης και βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων	ΕΣ2.Παροχή στήριξης στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου.
Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων	+++ E, Μα, M, I	+++ E, Βρ, M, I
Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας	++ E, Μα, M, I	+ E, Μα, M, I
Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων	++ E, Μα, M, I	+ E, Μα, M, I
Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών.	+++ E, Μα, M, I	+ E, Μα, M, I
Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.	0	0
Προστασία των εδαφών από τη ρύπανση.	0	0
Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές	0	0
Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας	0	0
Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων	0	+++ E, Βρ, M, I
Προστασία και αναβάθμιση	0	0

ΠΕ3: Ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ		
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση και παροχή επιστημονικής γνώσης και βελτίωση της συλλογής και διαχείρισης δεδομένων	ΕΣ2.Παροχή στήριξης στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή, ενισχύοντας τις θεσμικές ικανότητες και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου.
των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων		
Ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών	0	+++ E, Bρ, M, I
Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές	0	0
Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη	+ E, Ma, M, N	0

7.3.4. ΠΕ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής

Βασική επιδίωξη της ΠΕ 4 είναι η αύξηση της απασχόλησης και της συνοχής στις παράκτιες και εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια.

Συνοπτικά η Προτεραιότητα 4 περιλαμβάνει ένα Ειδικό Στόχο, ο οποίος με τη σειρά του περιλαμβάνει τα παρακάτω Μέτρα.

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1 Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων • Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων • Δραστηριότητες συνεργασίας

Αναλυτικά οι τιμές στόχοι που έχουν τεθεί για την υλοποίηση κάθε Μέτρου, πρακτικά δηλαδή το πλήθος των προβλεπόμενων δράσεων που περιλαμβάνονται σε κάθε Μέτρο, αναφέρονται στο Κεφάλαιο 4.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ1

Ο εν λόγω ΕΣ περιλαμβάνει δράσεις στήριξης για προπαρασκευή αλλά και για εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, αλλά και δραστηριότητες συνεργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, στηρίζει δράσεις που αφορούν: τη δημιουργία θέσεων εργασίας, προσέλκυση νέων και προώθηση της καινοτομίας, στήριξη της διαφοροποίησης των εμπορικών αλιευτικών δραστηριοτήτων, δια βίου μάθηση, βελτίωση και αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την άμβλυση της κλιματικής αλλαγής, προώθηση της κοινωνικής ευημερίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς στις περιοχές αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, ενίσχυση του ρόλου των αλιευτικών κοινοτήτων κτλ

Επίσης, στηρίζεται η προετοιμασία και η υλοποίηση δραστηριοτήτων συνεργασίας των τοπικών ομάδων δράσης σε έργα διαπεριφερειακής ή διακρατικής συνεργασίας.

Όλες οι παραπάνω δράσεις πρακτικά επιφέρουν μόνο θετικές επιπτώσεις. Οι θετικές επιπτώσεις αναμένονται μεγάλης έντασης στη συγκράτηση του πληθυσμού στις παράκτιες και εσωτερικές κοινότητες, που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Παράλληλα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις και στα περιουσιακά στοιχεία των απασχολούμενων στον

αλιευτικό κλάδο και γενικά ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών.

Επίσης, στηρίζονται και δράσεις που αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά και την άμβλυση της κλιματικής αλλαγής.

Γενικά εκτιμάται ότι **οι επιπτώσεις της ΠΕ4 θα είναι θετικές, μέσο έως μακροπρόθεσμες και μόνιμες και αναμένονται έντονες στις παραμέτρους του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, ενώ το φυσικό περιβάλλον ενδέχεται να επηρεαστεί μόνο εμμέσως.**

ΠΕ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής	
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1 Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.
Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων	0
Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας	0
Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων	0
Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών.	0
Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.	+ T, Με, M, I
Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές	+++ T, Με, M, I
Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας	+++ T, Με, M, I
Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων	0
Προστασία και αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων	++ T, Με, M, I
Ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών	+++ T, Με, M, I
Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές	+ T, Με, M, I

ΠΕ 4: Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής	
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1 Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και παροχή στήριξης της απασχολησιμότητας και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στις παράκτιες και τις εσωτερικές κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της αλιείας και σε άλλους τομείς της θαλάσσιας οικονομίας.
Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη	0

7.3.5. ΠΕ5: Ενίσχυση της εμπορίας και της μεταποίησης

Βασική επιδίωξη της ΠΕ 5 είναι η ενίσχυση της αγοράς των αλιευτικών προϊόντων και η αύξηση και βελτίωση της μεταποίησης στον εν λόγω κλάδο.

Συνοπτικά η Προτεραιότητα5 περιλαμβάνει τα παρακάτω Μέτρα που κατανέμονται στους παρακάτω Ειδικούς Στόχους.

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ5: Ενίσχυση της εμπορίας και της μεταποίησης
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση της οργάνωσης της αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Σχέδια παραγωγής και εμπορίας • Ενισχύσεις στην αποθεματοποίηση • Μέτρα εμπορίας
Ειδικός Στόχος	ΕΣ2.Ενθάρρυνση των επενδύσεων στους τομείς της μεταποίησης και της εμπορίας.
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> • Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Αναλυτικά οι τιμές στόχοι που έχουν τεθεί για την υλοποίηση κάθε Μέτρου, πρακτικά δηλαδή το πλήθος των προβλεπόμενων δράσεων που περιλαμβάνονται σε κάθε Μέτρο, αναφέρονται στο Κεφάλαιο 4.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ1

Το Μέτρο "Σχέδια παραγωγής και εμπορίας" περιλαμβάνει τη στήριξη για την κατάρτιση και την υλοποίηση Σχεδίων που υποβάλλουν οργανώσεις παραγωγών για τα είδη εμπορίας τους. Τα Σχέδια περιλαμβάνουν πρόγραμμα παραγωγής για τα αλιευόμενα είδη, στρατηγική εμπορίας για προσαρμογή στις απαιτήσεις της αγοράς και προληπτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν από τους παραγωγούς.

Το Μέτρο "Ενισχύσεις στην αποθεματοποίηση" περιλαμβάνει τη στήριξη και αποζημίωση οργανώσεων παραγωγών που αποθεματοποιούν τα αλιευτικά προϊόντα.

Τα "Μέτρα εμπορίας" περιλαμβάνουν τη στήριξη μέτρων εμπορίας για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και αφορούν τη σύσταση οργανώσεων παραγωγών, την αναζήτηση νέων αγορών για τα προϊόντα αλιείας, τη βελτίωση των όρων διάθεσης των προϊόντων στην αγορά, την προώθηση της ποιότητας των προϊόντων, τη συμβολή στην ιχνηλασιμότητα των προϊόντων κ.α.

Όλες οι παραπάνω δράσεις αφορούν πρακτικά στην προώθηση και την οργάνωση της αγοράς των προϊόντων αλιείας και ιχθυοκαλλιέργειας. Συνεπώς, αφορούν δράσεις που δε δύναται να επηρεάσουν τους βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες του περιβάλλοντος, αλλά μόνο τους ανθρωπογενείς παράγοντες και μάλιστα θετικά.

Έτσι, τα παραπάνω Μέτρα θα προωθηθούν τα προϊόντα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και θα ενισχυθεί οικονομικά ο κλάδος με αποτέλεσμα πολύ θετικές και μόνιμες επιπτώσεις στη

δημιουργία θέσεων εργασίας, στην αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Επίσης, η βελτίωση των όρων διάθεσης των προϊόντων στην αγορά και η συμβολή στην ιχνηλασιμότητα των προϊόντων θα συμβάλλουν θετικά στη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων.

Γενικά, με την άνοδο της αγοράς στον εν λόγω κλάδο θα αναβαθμιστούν τα περιουσιακά στοιχεία των αλιευτικών επιχειρήσεων και εμμέσως θα ενισχυθεί η υποδομή του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών.

Σχολιασμός- Επιπτώσεις υλοποίησης ΕΣ2

Το Μέτρο "Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας" περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση σχετικών επενδύσεων και πιο συγκεκριμένα επενδύσεων: που συμβάλλουν στην εξοικονόμηση ενέργειας ή τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (συμπεριλαμβανόμενης της επεξεργασίας των αποβλήτων), που βελτιώνουν την ασφάλεια, την υγιεινή, την υγεία και τις συνθήκες εργασίας, που υποστηρίζουν τη μεταποίηση αλιευμάτων που δεν προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση, που έχουν σχέση με τη μεταποίηση προϊόντων βιολογικής υδατοκαλλιέργειας, που οδηγούν στη δημιουργία νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών κ.α..

Σημειώνεται, μάλιστα, ότι η τιμή στόχος για το συγκεκριμένο Μέτρο είναι 30 (βλέπε κεφ 4), που σημαίνει ότι το συγκεκριμένο Μέτρο περιλαμβάνει συγκριτικά με άλλα Μέτρα πολλά έργα και συνεπώς έχει ιδιαίτερη βαρύτητα.

Η δημιουργία νέων μεταποιητικών μονάδων θεωρητικά δύναται να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, καθώς δημιουργεί υγρά και στερεά απόβλητα, που εάν δε ληφθούν κατάλληλα μέτρα, μπορούν να επιβαρύνουν τα ύδατα και το έδαφος, ενώ εάν η μονάδα προβλέπεται μέσα σε ένα ευαίσθητο ή προστατευόμενο βίοτοπο, ενδέχεται να επιβαρύνει και τα προστατευόμενα είδη χλωρίδας ή πανίδας αλλά και τους οικοτόπους.

Ωστόσο, η βελτίωση και η αναβάθμιση υφιστάμενων μεταποιητικών μονάδων θα επιφέρει μακροπρόθεσμα μόνο θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, καθώς θα μειωθούν οι υφιστάμενες πιέσεις στο περιβάλλον.

Επίσης, η δημιουργία νέων μεταποιητικών μονάδων με τις δράσεις και τους όρους που προβλέπει το υπό εξέταση Μέτρο πρακτικά θα επιφέρει θετικές επιπτώσεις πρώτα απ' όλα στους ανθρωπογενείς παράγοντες, αλλά εμμέσως και κατά περίπτωση και στους βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες.

Έτσι, οι επενδύσεις που συμβάλλουν στην εξοικονόμηση ενέργειας θα φέρουν θετικές επιπτώσεις στην άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής. Οι επενδύσεις που αφορούν τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (συμπεριλαμβανόμενης της επεξεργασίας των αποβλήτων) θα επιφέρουν θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα των υδάτων και του εδάφους. Οι επενδύσεις που αφορούν τη βελτίωση της ασφάλειας, της υγιεινής, της υγείας και των συνθηκών εργασίας θα επιφέρουν θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και στη διασφάλιση της υγιεινής και ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων.

Επιπρόσθετα, η ενίσχυση των επενδύσεων στην αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια θα έχει άμεσο ή έμμεσο αποτέλεσμα την αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων στον αλιευτικό κλάδο και

την ενίσχυση των υποδομών του αλιευτικού τομέα, ενώ γενικά η ενίσχυση επενδύσεων θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και θα συγκρατήσει τον πληθυσμό.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, είναι εμφανές ότι κάθε αρνητική επίπτωση που μπορεί να επιφέρει το συγκεκριμένο Μέτρο στο φυσικό περιβάλλον έχει ήδη ληφθεί υπόψη κατά το σχεδιασμό του και έχουν περιληφθεί δράσεις για να περιοριστεί και να αντισταθμιστεί.

Συνολικά, λοιπόν, ο ΕΣ2 θα επιφέρει κατά κύριο λόγο θετικές επιπτώσεις, οι οποίες θα είναι μεγάλης έντασης στους ανθρωπογενείς παράγοντες, ενώ εάν ληφθούν κατάλληλα μέτρα αντιμετώπισης, που περιγράφονται στην παράγραφο 8.1, θα επιφέρει θετικές επιπτώσεις και στο φυσικό περιβάλλον.

Τελικά, όπως αποτυπώνεται και στους παρακάτω Πίνακες- μητρώα συσχέτισης, **η υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων της Προτεραιότητας 5 θα επιφέρει κατά κύριο λόγο θετικές και μάλιστα κατά κανόνα μεγάλης έντασης επιπτώσεις στο περιβάλλον.** Οι θετικές αυτές επιπτώσεις αφορούν πρωτίστως το ανθρωπογενές περιβάλλον (πληθυσμός, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, απασχόληση και υλικά περιουσιακά στοιχεία).

ΠΕ5: Ενίσχυση της εμπορίας και της μεταποίησης		
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1.Βελτίωση της οργάνωσης της αγοράς για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας	ΕΣ2.Ενθάρρυνση των επενδύσεων στους τομείς της μεταποίησης και της εμπορίας.
Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων	0	?
Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας	0	?
Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων	0	?
Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών.	0	+ Τ, Με, Μ, Ι
Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.	0	+ Τ, Με, Μ, Ι
Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές	+++ Ε, Μα, Μ, Ι	+++ Τ, Με, Μ, Ι
Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας	+++ Ε, Μα, Μ, Ι	+++ Τ, Με, Μ, Ι
Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων	++ Ε, Μα, Μ, Ι	+++ Τ, Με, Μ, Ι
Προστασία και αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων	+ Ε, Μα, Μ, Ι	+ Τ, Με, Μ, Ι
Ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών	+ Ε, Μα, Μ, Ι	+ Τ, Με, Μ, Ι
Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές	0	0
Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη	0	?

7.3.6. ΠΕ 6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής

Όπως αναλύθηκε στην παράγραφο 3.5 (Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική) στόχος της ΟΘΠ είναι να παράσχει μια συνεκτικότερη προσέγγιση των θαλάσσιων υποθέσεων, μέσω της ενίσχυσης του συντονισμού μεταξύ διαφόρων τομέων πολιτικής. Αυτή, συνεπώς, είναι και η βασική επιδίωξη της ΠΕ 6.

Συνοπτικά η Προτεραιότητα 6 περιλαμβάνει ένα Ειδικό Στόχο, ο οποίος με τη σειρά του περιλαμβάνει ένα Μέτρο.

Προτεραιότητα της Ένωσης	ΠΕ 6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής
Ειδικός Στόχος	ΕΣ1. Ανάπτυξη και υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής
Συναφή Μέτρα	<ul style="list-style-type: none"> Μέτρα για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική

Αναλυτικά οι τιμές στόχοι που έχουν τεθεί για την υλοποίηση κάθε Μέτρου, πρακτικά δηλαδή το πλήθος των προβλεπόμενων δράσεων που περιλαμβάνονται σε κάθε Μέτρο, αναφέρονται στο Κεφάλαιο 4.

Τα "Μέτρα για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική" αφορούν τη στήριξη της ολοκληρωμένης θαλάσσιας εποπτείας. Όπως έχει προαναφερθεί (βλεπε παράγραφο 3.5) την παρούσα περίοδο αναπτύσσεται από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη της ΕΕ και του ΕΟΧ ένα Κοινό Περιβάλλον Ανταλλαγής Πληροφοριών (CISE), το οποίο θα ενσωματώνει τα υφιστάμενα συστήματα και δίκτυα επιθεώρησης και θα παρέχει σε όλες τις αρμόδιες αρχές πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζονται για τις θαλάσσιες αποστολές τους. Το εν λόγω Μέτρο στηρίζει κυρίως αυτό το Κοινό Περιβάλλον Ανταλλαγής Πληροφοριών για την επιτήρηση του θαλάσσιου τομέα της Ένωσης.

Συνεπώς, όπως αποτυπώνεται και στον παρακάτω Πίνακα- μητρώο συσχέτισης, **η υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων της Προτεραιότητας 6 θα επιφέρει θετικές, μακροπρόθεσμες και μόνιμες επιπτώσεις τόσο στο ανθρωπογενές όσο και στο φυσικό περιβάλλον.**

Οι θετικές αυτές επιπτώσεις αφορούν το κοινωνικο- οικονομικό περιβάλλον, καθώς θα εξοικονομείται χρόνος και χρήματα μέσω της ανταλλαγής στοιχείων σε διάφορους τομείς που έχουν ως επίκεντρο τη θάλασσα, ενώ παράλληλα θα διατίθεται περισσότερη πληροφορία για την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος για να εντοπίζονται άμεσα οι πιέσεις και τα θέματα του θαλάσσιου περιβάλλοντος και να λαμβάνονται εγκαίρως πιο ορθές αποφάσεις διαχείρισης.

ΠΕ 6: Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής	
Περιβαλλοντικός Στόχος	ΕΣ1. Ανάπτυξη και υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής
Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών.	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία και αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Ενίσχυση της υποδομής του αλιευτικού τομέα και των αλιευτικών περιοχών	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές	+ Ε, Μα, Μ, Ι
Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη	+ Ε, Μα, Μ, Ι

7.4. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λαμβάνοντας υπόψη την αναλυτική εκτίμηση των επιπτώσεων της παραπάνω παραγράφου, αξιολογείται ότι συνολικά, από την εφαρμογή των προτάσεων του υπό μελέτη Προγράμματος, αναμένεται έντονα θετική επίδραση στο περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές). Τα μέτρα και οι δράσεις του ΕΠ θα συμβάλλουν θετικά στους στόχους προστασίας του περιβάλλοντος. Οι βασικές κατευθυντήριες αρχές που καθορίζουν το Πρόγραμμα έχουν ως κύριο μέλημα και φροντίδα τους την προστασία του περιβάλλοντος όχι μόνο σε επίπεδο θεωρητικών διατάξεων, αλλά και πλήρους εφαρμογής τους, μην αφήνοντας περιθώρια «παρεκτροπών» που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Δεδομένου, λοιπόν, ότι το ΕΠ περιλαμβάνει δράσεις που κατά κανόνα θα έχουν θετική επίδραση στο περιβάλλον, η κύρια κατευθυντήρια γραμμή για τα μέτρα αντιμετώπισης και πρόληψης που μπορεί να δοθεί στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ είναι να υπάρξουν οι αναγκαίες πρόνοιες για την επιτυχή εφαρμογή του Προγράμματος.

Πιο συγκεκριμένα και ανατρέχοντας στην ανάλυση των επιπτώσεων ανά μέτρο που εφαρμόστηκε στην παράγραφο 7.3 (εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων), αρνητικές επιπτώσεις διαφαίνονται κατά την υλοποίηση ελάχιστων, μεμονωμένων Μέτρων, οι οποίες εξαρχής εκτιμάται ότι θα είναι μικρής έντασης και τοπικές.

Έτσι, αρνητικές επιπτώσεις αναμένονται στο ανθρωπογενές περιβάλλον και την απασχόληση, από την "Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων", η οποία από την άλλη όμως θα επιφέρει έντονες θετικές επιπτώσεις στα αλιευτικά αποθέματα. Την επίπτωση αυτή έρχεται να την μετριάσουν άλλα Μέτρα όπως αυτά που στηρίζουν την εκκίνηση επιχειρηματικότητας σε νέους αλιείς, που στηρίζουν τη διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος κ.α.

Το γεγονός αυτό δείχνει ότι για κάθε αρνητική επίπτωση που ενδεχόμενα αναμένεται από κάποια Μέτρα του Προγράμματος έχουν προβλεφθεί άλλα Μέτρα και δράσεις με σκοπό την άμβλυνσή της και αυτό από μόνο του αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό τρόπο περιορισμού των ενδεχόμενων επιπτώσεων.

Αρνητικές επιπτώσεις αναμένονται επίσης στο φυσικό περιβάλλον από έργα και δραστηριότητες όπως η επέκταση ή κατασκευή νέων λιμενικών υποδομών (ΠΕ1), η δημιουργία νέων μονάδων μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων (ΠΕ5) ή η δημιουργία νέων υδατοκαλλιεργειών (ΠΕ2).

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις όμως οι επιπτώσεις θα περιοριστούν ή θα εξαλειφθούν μετά την προβλεπόμενη εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και τα μέτρα αντιμετώπισης που θα ληφθούν από αυτή και από τη αντίστοιχη ΑΕΠΟ. Έτσι οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον θα είναι μικρής έντασης και τοπικές και αντισταθμίζονται από τις σημαντικές θετικές επιπτώσεις που θα επιφέρουν την ίδια στιγμή τα συγκεκριμένα έργα στο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον και στην απασχόληση.

Ανακεφαλαιώνοντας, λοιπόν, και αξιολογώντας συνολικά το προτεινόμενο Πρόγραμμα κρίνεται ότι αυτό μπορεί να διασφαλίσει τη βέλτιστη ισορροπία ανάμεσα στην αιεφόρο ανάπτυξη της αλιείας και στην υψηλού επιπέδου προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

8. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΧΕΔΙΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο παρόν κεφάλαιο εντοπίζονται οι δυνατότητες πρόληψης και αναστροφής των επιπτώσεων του προτεινόμενου ΕΠ, ώστε να δοθεί η κατεύθυνση στην οποία θα κινηθούν τα μέτρα αντιμετώπισης που θα ληφθούν υπόψη στη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων των επιμέρους έργων, καθώς και οι δείκτες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να παρακολουθούνται οι επιπτώσεις.

8.1. ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο παρούσα παράγραφο προσδιορίζονται τα μέτρα πρόληψης, περιορισμού και αντιμετώπισης των πιθανών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή των προτάσεων του Προγράμματος, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ.

Όπως αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο και συνοψίστηκε στην παράγραφο 7.4, δεδομένου ότι το ΕΠ περιλαμβάνει δράσεις που κατά κανόνα θα έχουν θετική επίδραση στο περιβάλλον, η κύρια κατευθυντήρια γραμμή για τα μέτρα αντιμετώπισης και πρόληψης που μπορεί να δοθεί στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ είναι να υπάρξουν οι αναγκαίες πρόνοιες για την επιτυχή εφαρμογή του Προγράμματος.

Γενική κατεύθυνση για την εφαρμογή του Προγράμματος είναι επίσης η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων όπου απαιτείται (μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας, μονάδες μεταποίησης προϊόντων, αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης, καταφύγια κ.α.). Θα πρέπει δηλαδή να γίνεται εκπόνηση των απαιτούμενων Περιβαλλοντικών Μελετών σύμφωνα με το Ν.4014/2011 (ενδεχομένως ΠΠΠΑ και οπωσδήποτε ΜΠΕ), στις οποίες θα γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων που προκύπτουν από τις εργασίες κατασκευής και λειτουργίας των επιμέρους έργων και θα περιγράφονται με σαφήνεια και πληρότητα τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί που πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων. Κατά την εκπόνηση των περιβαλλοντικών αυτών μελετών η επιλογή της βέλτιστης περιβαλλοντικά λύσης έχει ιδιαίτερη σημασία.

Επιπρόσθετα, για τα έργα και τις δραστηριότητες που χωροθετούνται εντός των ορίων των περιοχών Natura θα πρέπει να εκπονείται και μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (σύμφωνα πάλι με το Ν.4014/2011) που θα εστιάζει στις συνέπειες για την προστατευόμενη περιοχή βάσει των στόχων διατήρησής της.

Τελικά, όλα τα έργα και οι δραστηριότητες θα πρέπει να είναι εφοδιασμένα με Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ), σύμφωνα με το Ν.4014/2011, ενώ σημαντική προτεραιότητα είναι ο έλεγχος και η παρακολούθηση της τήρησης των εν λόγω ΑΕΠΟ από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Γενικά, επίσης, πρέπει να ακολουθούνται όλα τα όρια της νομοθεσίας για τις εκπομπές ρυπαντικών φορτίων, για τη στάθμη θορύβου, να τηρούνται οι προβλεπόμενες διαδικασίες για τη διαχείριση των διαφόρων κατηγοριών αποβλήτων κ.α.

Στη συνέχεια αναλύονται σε γενικές γραμμές επιμέρους προτεινόμενα μέτρα για την πρόληψη, αναστροφή ή ουσιαστική ελαχιστοποίηση των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων, αλλά και για την περαιτέρω αύξηση των θετικών επιπτώσεων του Προγράμματος. Έτσι, προτείνεται:

- Ορθή κατανομή των πόρων στην ΠΕ 1 ώστε να αντιμετωπιστούν οι τυχόν κοινωνικές επιπτώσεις της μείωσης της αλιευτικής προσπάθειας.
- Η ορθή και με περιβαλλοντική μέριμνα περαιτέρω ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας με την σωστή χωροθέτηση των μονάδων. Προτείνεται ενίσχυση της ίδρυσης νέων και της μετεγκατάστασης υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντός καθορισμένων Περιοχών Οργανωμένης ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.), καθώς θα συμβάλει στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και στην αποφυγή συγκρούσεων με άλλες δραστηριότητες όπως ο τουρισμός κ. λ. π.
- Η λήψη των απαραίτητων μέτρων κατά την εφαρμογή της ΠΕ1 και ειδικά σε ότι αφορά την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων ελλιμενισμού των αλιευτικών σκαφών.
- Η λήψη των απαραίτητων μέτρων κατά την εφαρμογή της ΠΕ5 και ειδικά σε ότι αφορά τη μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.
- Η εντατικοποίηση των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία ελέγχων, η αναβάθμιση του υπάρχοντος συστήματος παρακολούθησης του ΕΠ και η καταγραφή στοιχείων παραγωγής και απασχόλησης.
- Ο αυστηρός έλεγχος της τήρησης των ΑΕΠΟ επιμέρους έργων και δραστηριοτήτων που προβλέπονται από την υπάρχουσα νομοθεσία.
- Η αποφυγή πραγματοποίησης μεγάλης κλίμακας έργων και κατασκευών σε περιοχές που περιλαμβάνουν ευαίσθητους οικοτόπους και είδη χλωρίδας και πανίδας και που ενδεχόμενα θα επηρεαστούν από τα έργα αυτά.
- Η αποφυγή πρόκλησης ζημιών σε πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία.
- Σχετικά με τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων της ΠΕ4 προτείνεται είτε η πρόβλεψη περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης με τη διαδικασία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης των αναπτυξιακών προτάσεων των τοπικών κοινοτήτων στη φάση σχεδιασμού τους, είτε έστω να ληφθούν αναγκαία μέτρα για την αξιολόγηση αυτών των προτάσεων και την αντιμετώπιση ενδεχόμενων σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων στα περιβαλλοντικά στοιχεία του τόπου παρέμβασης.
- Σχετικά με τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων της ΠΕ4 προτείνεται επιδίωξη ευρείας συμμετοχής των φορέων της κάθε περιοχής με σκοπό την βελτιστοποίηση της αντιπροσωπευτικότητας των πραγματικών αναγκών των περιοχών.

Τέλος, με σκοπό την βελτιστοποίηση του φιλοπεριβαλλοντικού χαρακτήρα του Προγράμματος αλλά και της αποτελεσματικότητάς του όσον αφορά τους στόχους που θέτει, θα μπορούσε να προβλεφθεί η εκπόνηση ειδικών μελετών όπως π.χ. μελέτες που θα καθορίσουν τη φέρουσα ικανότητα των διαφόρων θαλάσσιων περιοχών για την εκτροφή ψαριών, μελέτες ορθολογιστικής διαχείρισης αλιευτικών αποθεμάτων στα βασικά αλιευτικά πεδία, μελέτες εκτίμησης της επίπτωσης των διαφόρων τύπων αλιείας στα χαρακτηριστικά στοιχεία του περιβάλλοντος κάθε αλιευτικού πεδίου, μελέτες για τον καθορισμό κατευθύνσεων διαφοροποίησης της παραγωγής των μονάδων υδατοκαλλιέργειας προς νέα είδη με καλές προοπτικές εμπορίας με φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο, μελέτες για την προώθηση της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας και την τυποποίηση των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας που

παράγονται με βιολογικές - οργανικές μεθόδους παραγωγής, μελέτες καθορισμού αναπτυξιακών προτεραιοτήτων στις αλιευτικές περιοχές με περιβαλλοντικά συμβατό τρόπο, κ.α.

8.2. ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Τόσο η Οδηγία 2001/42/ΕΚ όσο και η Κοινή Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΧΩΔΕ / ΕΥΠΕ / οικ. 107017/28-8-2006, απαιτούν την παρακολούθηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον κατά την υλοποίηση ενός Προγράμματος, ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα έγκαιρου εντοπισμού και αντιμετώπισης. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- σε επιπτώσεις που έχουν ήδη αξιολογηθεί. Για τις επιπτώσεις αυτές η παρακολούθηση οφείλει να καταγράφει τη διατήρησή τους ή μη εντός του πλαισίου που προβλέπεται στη ΣΜΠΕ,
- σε επιπτώσεις που έχουν διαφύγει της εκτίμησης. Γι' αυτές απαιτείται ο έγκαιρος εντοπισμός τους και η ανάληψη πρωτοβουλίας για την αντιμετώπισή τους.

Υπεύθυνος για την υλοποίηση του εν λόγω Προγράμματος Παρακολούθησης ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ, υπό την εποπτεία της Επιτροπής Παρακολούθησης που θα συσταθεί για το εν λόγω ΕΠ.

Για την περιβαλλοντική παρακολούθηση διαμορφώθηκε στα πλαίσια της παρούσας ΣΜΠΕ ένας καταρχήν κατάλογος περιβαλλοντικών δεικτών, το περιεχόμενο του οποίου είναι δυναμικό και μπορεί να διευρυνθεί και να τροποποιηθεί τόσο κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης της ΣΜΠΕ (σε συζήτηση τόσο με την αρμόδια αρχή του προγράμματος όσο και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς), όσο κατά την πορεία υλοποίησης του ΕΠ. Οι περιβαλλοντικοί αυτοί δείκτες έχουν επιλεγεί με βάση τα προγραμματικά κείμενα του ΕΠ και έχουν λάβει υπόψη τους δείκτες αποτελεσμάτων που έχουν διαμορφωθεί για την παρακολούθηση συνολικά του ΕΠ.

Το προτεινόμενο Σύστημα Παρακολούθησης του ΕΠ περιλαμβάνει, πέρα από την παρακολούθηση των εν λόγω περιβαλλοντικών δεικτών, τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης και συγκριτικής έκθεσης.

Στόχος της ετήσιας έκθεσης, είναι η καταγραφή των δεικτών που συνδέονται με τις δράσεις του Προγράμματος και αντιπροσωπεύουν ενδεχόμενες περιβαλλοντικές μεταβολές.

Σκοπός της συγκριτικής έκθεσης είναι η αποτίμηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που οφείλονται στο υλοποιηθέν τμήμα του ΕΠ, η σύγκριση με τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ και τις εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο για το περιβάλλον, καθώς και η διαπίστωση της αναγκαιότητας ή μη ανάληψης διορθωτικών ενεργειών.

Παρακάτω παρατίθενται οι κατ' αρχήν προτεινόμενοι δείκτες περιβαλλοντικής παρακολούθησης του ΕΠ 2014-2020. Περιλαμβάνονται δείκτες τόσο σε σχέση με το ανθρωπογενές περιβάλλον όσο και σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον και σχετίζονται τόσο με περιβαλλοντικές παραμέτρους όσο και με επιμέρους δράσεις του ΕΠ που έχουν πιθανή περιβαλλοντική συσχέτιση.

Τίτλος Δείκτη	Μεταβολή στα ανεπιθύμητα αλιεύματα
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία και βελτίωση αλιευτικών αποθεμάτων
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών" "Καινοτομία που συνδέεται με τη διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων"
Μονάδα μέτρησης	τόνοι
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Μέχρι σήμερα δε τηρούνται στοιχεία από αρμόδια υπηρεσία. Προτείνεται συλλογή στοιχείων από δειγματοληπτικές δράσεις

Τίτλος Δείκτη	Περιοχές του δικτύου Natura που καταλαμβάνονται από έργα υποδομών σχετικών με την αλιεία
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα, προστατευόμενες περιοχές
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και καθεστώτα αντιστάθμισης στο πλαίσιο των βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων"
Μονάδα μέτρησης	Km ²
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Τιμή στόχος: 0 Km ²

Τίτλος Δείκτη	Μείωση της χωρητικότητας του αλιευτικού στόλου
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων, βελτίωση αλιευτικών αποθεμάτων
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	Μέτρο "Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων"
Μονάδα μέτρησης	Χωρητικότητα σε GT
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Δεδομένου ότι δεν τηρούνται σχετικά δεδομένα στην έκθεση αλιευτικής ικανότητας του στόλου δεν μπορούν να παρατεθούν τιμές βάσης και στόχου.

Τίτλος Δείκτη	Μεταβολή του όγκου της παραγωγής αλιευτικών ειδών
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία και βελτίωση αλιευτικών αποθεμάτων
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων" "Μείωση των επιπτώσεων της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον και προσαρμογή της αλιείας στην προστασία των ειδών" "Καινοτομία που συνδέεται με τη διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων"
Μονάδα μέτρησης	τόνοι
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Κάποια στοιχεία πιθανό θα είναι διαθέσιμα από το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έτους 2013

Τίτλος Δείκτη	Απασχόληση που δημιουργείται στον τομέα της αλιείας ή σε συμπληρωματικές δραστηριότητες
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές, Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Πληθυσμός, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, απασχόληση
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Διαφοροποίηση και νέες μορφές εισοδήματος" "Στήριξη για την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε νέους αλιείς" "Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων"
Μονάδα μέτρησης	ΙΠΑ (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης)
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Τιμή στόχος 50 ΙΠΑ (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης)

Τίτλος Δείκτη	Απασχόληση που διατηρείται στον τομέα της αλιείας ή σε συμπληρωματικές δραστηριότητες
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές, Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Πληθυσμός, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, απασχόληση
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων" "Καινοτομία"

Μονάδα μέτρησης	ΙΠΑ (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης)
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Τιμή στόχος 300 ΙΠΑ (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης)

Τίτλος Δείκτη	Μεταβολή στα εργατικά ατυχήματα και τους τραυματισμούς
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Βελτίωση των συνθηκών εργασίας
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Ανθρώπινη υγεία
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Υγεία και ασφάλεια" "Ταμεία αλληλοβοήθειας για δυσμενή καιρικά φαινόμενα και περιβαλλοντικά συμβάντα" "Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια"
Μονάδα μέτρησης	Αριθμός ατυχημάτων
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία

Τίτλος Δείκτη	Μεταβολή του όγκου προϊόντων υδατοκαλλιέργειας
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία και βελτίωση αλιευτικών αποθεμάτων Προστασία και αναβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων των απασχολούμενων στον αλιευτικό κλάδο και των αλιευτικών επιχειρήσεων
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα,
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ2
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Καινοτομία" "Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια" "Αύξηση του δυναμικού των ζωνών υδατοκαλλιέργειας" "Ασφάλιση αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας" "Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και της δικτύωσης"
Μονάδα μέτρησης	τόνοι
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	

Τίτλος Δείκτη	Μεταβολή του όγκου της παραγωγής βιολογικής υδατοκαλλιέργειας
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Ανθρώπινη υγεία, βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα,
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ2
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Μετάβαση σε συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου και σε μεθόδους βιολογικής υδατοκαλλιέργειας"
Μονάδα μέτρησης	τόνοι
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία

Τίτλος Δείκτη	Μονάδες υδατοκαλλιέργειας που παρέχουν περιβαλλοντικές υπηρεσίες
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία των ευαίσθητων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας Αναβάθμιση και προστασία των ευαίσθητων βιοτόπων Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών. Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα, προστατευόμενες περιοχές
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ2
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Υδατοκαλλιέργεια που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες"
Μονάδα μέτρησης	αριθμός μονάδων
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Δεν τηρούνται στοιχεία από την αρμόδια Υπηρεσία

Τίτλος Δείκτη	Απασχόληση που δημιουργείται στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές, Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Πληθυσμός, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, απασχόληση, υλικά περιουσιακά στοιχεία
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ2
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Υπηρεσίες διαχείρισης, ανακούφισης και παροχής συμβουλών για εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας" "Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια" "Ενθάρρυνση καινούριων καλλιεργητών για βιώσιμες υδατοκαλλιέργειες" "Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και της δικτύωσης"
Μονάδα μέτρησης	ΙΠΑ (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης)
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Τιμή στόχος 100 ΙΠΑ

Τίτλος Δείκτη	Απασχόληση που διατηρείται στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές, Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Πληθυσμός, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, απασχόληση, υλικά περιουσιακά στοιχεία

Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ2
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Υπηρεσίες διαχείρισης, ανακούφισης και παροχής συμβουλών για εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας" "Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια" "Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και της δικτύωσης"
Μονάδα μέτρησης	ΙΠΑ (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης)
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Τιμή στόχος 950 ΙΠΑ

Τίτλος Δείκτη	Αύξηση του ποσοστού τήρησης αιτημάτων υποβολής δεδομένων
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Ενίσχυση των υφιστάμενων γνώσεων για την κατάσταση των θαλασσών και των αλιευτικών αποθεμάτων
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα, προστατευόμενες περιοχές
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ3
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Συλλογή δεδομένων"
Μονάδα μέτρησης	%
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Τιμή στόχος: 100% (πλην των παραλείψεων επιβολής πλήρων δεδομένων που απαιτούνται στο πλαίσιο μιας ενότητας στο πλαίσιο ειδικού αιτήματος υποβολής δεδομένων σε σχέση με τον συνολικό αριθμό αιτημάτων υποβολής δεδομένων σε %)

Τίτλος Δείκτη	Αριθμός σοβαρών παραβάσεων που εντοπίστηκαν
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία και βελτίωση των αλιευτικών αποθεμάτων Διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των αλιευτικών προϊόντων
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα, προστατευόμενες περιοχές, ανθρώπινη υγεία
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ3
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Έλεγχος και Επιβολή"
Μονάδα μέτρησης	Αριθμός παραβάσεων
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Η καταγραφή και κατηγοριοποίηση των σοβαρών παραβάσεων θα είναι διαθέσιμη μέσω ενός δικτυακού τόπου που κάθε κράτος μέλος θα δημιουργήσει σύμφωνα με τα άρθρα 93 και 116 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 περί θεσπίσεως κοινοτικού συστήματος ελέγχου της τήρησης των κανόνων της κοινής αλιευτικής πολιτικής

Τίτλος Δείκτη	Απασχόληση που δημιουργείται στον τομέα της αλιείας ή υδατοκαλλιέργειας με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές, Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και

	βελτίωση των συνθηκών εργασίας
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Πληθυσμός, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, απασχόληση
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ4
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων" "Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων" "Δραστηριότητες συνεργασίας"
Μονάδα μέτρησης	ΙΠΑ (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης)
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Τιμή στόχος 150 ΙΠΑ

Τίτλος Δείκτη	Απασχόληση που διατηρείται στον τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Συγκράτηση του πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές με την δημιουργία θέσεων εργασίας και την βελτίωση των όρων ζωής σε αυτές, Αύξηση της απασχόλησης στον αλιευτικό τομέα και βελτίωση των συνθηκών εργασίας
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Πληθυσμός, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, απασχόληση
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ4
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων" "Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων" "Δραστηριότητες συνεργασίας"
Μονάδα μέτρησης	ΙΠΑ (ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης)
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	Τιμή στόχος 150 ΙΠΑ

Τίτλος Δείκτη	Αριθμός μονάδων μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας που εφάρμοσαν τεχνικές και μεθόδους παραγωγής φιλικές προς το περιβάλλον ή/και χρησιμοποίησαν συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης και παρακολούθησης
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Μείωση των παραγόμενων υγρών, στερεών και αερίων αποβλήτων. Προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών. Μείωση της εκπομπής αερίων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Ύδατα, έδαφος, κλιματολογικά στοιχεία, αέρας, ανθρώπινη υγεία
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ5
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας" "Μέτρα εμπορίας"

Μονάδα μέτρησης	Αριθμός μονάδων
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	

Τίτλος Δείκτη	Αύξηση στο κοινό περιβάλλον ανταλλαγής πληροφοριών για την επιτήρηση του θαλάσσιου τομέα της ΕΕ (CISE)
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Ενίσχυση των υφιστάμενων γνώσεων για την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των αλιευτικών αποθεμάτων και παροχή σε όλες τις αρμόδιες αρχές πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζονται για τις θαλάσσιες αποστολές τους.
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Ύδατα, βιοποικιλότητα,κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ6
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Μέτρα για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική"
Μονάδα μέτρησης	%
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	

Τίτλος Δείκτη	Επίπτωση χωροθέτησης έργων (νέων παραγωγικών μονάδων υδατοκαλλιέργειας ή μεταποίησης ή λιμενικών έργων) στα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς ή/και στην αισθητική του τοπίου στην παράκτια ζώνη
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς στις αλιευτικές περιοχές Προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής του τοπίου στην παράκτια ζώνη
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά, Τοπίο
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1, ΠΕ2, ΠΕ5
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια" "Ενθάρρυνση καινούριων καλλιεργητών για βιώσιμες υδατοκαλλιέργειες" "Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας"
Μονάδα μέτρησης	Θετική / αρνητική / ουδέτερη επίδραση
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	

Τίτλος Δείκτη	Μεταβολή της ποιότητας των θαλάσσιων υδάτων
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Ύδατα
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1, ΠΕ2, ΠΕ3, ΠΕ6
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	"Προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και καθεστώς αντιστάθμισης στο πλαίσιο των βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων" "Προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων" "Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια" "Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων" "Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια" "Ενθάρρυνση καινούριων καλλιεργητών για βιώσιμες

	<p>υδατοκαλλιέργειες"</p> <p>"Μετάβαση σε συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου και σε μεθόδους βιολογικής υδατοκαλλιέργειας"</p> <p>"Υδατοκαλλιέργεια που παρέχει περιβαλλοντικές υπηρεσίες"</p> <p>"Συλλογή δεδομένων"</p> <p>"Μέτρα για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική"</p>
Μονάδα μέτρησης	Θετική / αρνητική / ουδέτερη επίδραση
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	

Τίτλος Δείκτη	Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Μείωση της εκπομπής αέριων ρύπων και περιορισμός επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής.
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Κλιματολογικά στοιχεία, αέρας
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1, ΠΕ2, ΠΕ5
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	<p>"Προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων"</p> <p>"Οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων"</p> <p>"Αλιεία εσωτερικών υδάτων και υδρόβια πανίδα και χλωρίδα εσωτερικών υδάτων"</p> <p>"Ενεργειακή απόδοση και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής"</p> <p>"Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια"</p> <p>"Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας"</p>
Μονάδα μέτρησης	Θετική/ αρνητική/ ουδέτερη επίδραση
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	

Τίτλος Δείκτη	Έργα διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων
Σκοπιμότητα Δείκτη/ Περιβαλλοντικό Στόχο που κυρίως αφορά	Προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος, βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών
Περιβαλλοντικό τομέα που αφορά	Ύδατα
Προτεραιότητα που αφορά	ΠΕ1, ΠΕ2, ΠΕ5
Μέτρο που αφορά ο δείκτης	<p>"Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια"</p> <p>"Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια"</p> <p>Ενθάρρυνση καινούριων καλλιεργητών για βιώσιμες υδατοκαλλιέργειες"</p> <p>"Μετάβαση σε συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου και σε μεθόδους βιολογικής υδατοκαλλιέργειας"</p> <p>"Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας"</p>
Μονάδα μέτρησης	Αριθμός έργων
Σχόλιο για τιμή βάσης και στόχου	

9. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται υπό τη μορφή γενικών κατευθύνσεων τα μέτρα, οι προτάσεις και κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του υπό μελέτη Προγράμματος, που θα περιλαμβάνονται στην κανονιστική πράξη περιβαλλοντικής έγκρισης του υπό μελέτη Προγράμματος.

Σύμφωνα με την ΚΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/2006, τα στοιχεία κανονιστικής πράξης περιβαλλοντικής έγκρισης του Προγράμματος περιλαμβάνουν τα εξής:

- Προτάσεις κατευθύνσεων και μέτρων για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, αντιμετώπιση των σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον.
- Προτάσεις για το σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Προγράμματος (monitoring).

Πιο συγκεκριμένα, η απόφαση έγκρισης της ΣΜΠΕ σύμφωνα με το Άρθρο 7, παράγραφος 10 της ανωτέρω ΚΥΑ, περιλαμβάνει πληροφορίες και στοιχεία:

- Σχετικά με τη διαβούλευση. Τα στοιχεία αυτά θα προκύψουν από τη διαβούλευση με τις δημόσιες αρχές και το ενδιαφερόμενο κοινό.
- Για τις διαφοροποιήσεις που τυχόν επιβάλλονται στο Πρόγραμμα από την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης.
- Για τους όρους, περιορισμούς και κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος που πρέπει να συνοδεύουν την έγκριση του Προγράμματος.
- Για το προβλεπόμενο σύστημα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Προγράμματος.
- Για το χρονικό διάστημα ισχύος της απόφασης.

Η ΣΜΠΕ αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εν λόγω απόφασης.

Η κανονιστική πράξη θα περιλαμβάνει συνοπτικά τα κύρια μέτρα και κατευθύνσεις του Προγράμματος. Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα το υπό μελέτη Πρόγραμμα είναι σύμφωνο με τις αρχές προστασίας του περιβάλλοντος διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την αειφόρο άσκηση της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

Η γενική και κύρια κατεύθυνση για την εφαρμογή του Προγράμματος είναι ότι θα πρέπει να τηρείται η ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων. Η ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία θέτει όρια για τη διάθεση ρυπογόνων ουσιών στην ατμόσφαιρα και στα ύδατα, και για την παραγωγή και διαχείριση των αποβλήτων, για το θόρυβο, για τις βασικές προδιαγραφές δόμησης κ.α..

10. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ

Τα βασικά θέματα τα οποία αντιμετωπίζονται κατά την εκπόνηση κάθε Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων είναι η έλλειψη επικαιροποιημένων στοιχείων και συγκεκριμένων οδηγιών (Guidelines) ως προς την εφαρμογή της ΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/ 2006 «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42//ΕΚ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001» και την ανάπτυξη του περιεχομένου των ΣΜΠΕ. Έτσι, οι δυσκολίες σύνταξης αφορούν την έλλειψη αναλυτικών προδιαγραφών από την πολιτεία ανάλογα με το είδος του Προγράμματος, καθώς και την έλλειψη συνήθους πρακτικής εκπόνησης παρομοίων μελετών από τους μελετητές όσο και την έλλειψη τρέχουσας πρακτικής ελέγχου από τις αρμόδιες περιβαλλοντικές υπηρεσίες.

Εν τούτοις, τα μέλη της ομάδας μελέτης έχουν εκπονήσει στο παρελθόν πλήθος από μελέτες περιβαλλοντικής στρατηγικής και ειδικότερα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και με την κατάλληλη επιστημονική δουλειά και αξιοποίηση επί πλέον της διεθνούς εμπειρίας, προχώρησαν και εκπόνησαν την παρούσα ΣΜΠΕ, που εκτιμάται ότι καλύπτει ικανοποιητικά τόσο τις τυπικές απαιτήσεις της νομοθεσίας όσο και τις ουσιαστικές ανάγκες του Προγράμματος και των επιπτώσεών του στο περιβάλλον.

11. ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ

Στο κεφάλαιο αυτό καταγράφονται οι αναγκαίες πρόσθετες βασικές μελέτες και έρευνες, οι οποίες θα πρέπει να εκπονηθούν πριν την έγκριση των δραστηριοτήτων που προκύπτουν από την εφαρμογή του Προγράμματος.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα εφαρμοστεί το ισχύον εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που αναφέρεται στις απαιτούμενες διαδικασίες (μελέτες, εγκρίσεις). Ανάμεσά τους επισημαίνεται η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων όπου απαιτείται, σύμφωνα με το Ν. 4014/2011.

Επίσης, στην παράγραφο 8.1 (Μέτρα αντιμετώπισης επιπτώσεων Προγράμματος στο περιβάλλον) προτείνεται μια σειρά από ειδικές μελέτες που θα μπορούσαν να προβλεφθούν και έχουν σκοπό τη βελτιστοποίηση του φιλοπεριβαλλοντικού χαρακτήρα του Προγράμματος, αλλά και της αποτελεσματικότητάς του όσον αφορά τους στόχους που θέτει.

Οκτώβριος 2014

Για τους συντάκτες της ΣΜΠΕ

Ο επιστημονικός υπεύθυνος

Δημήτριος Αργυρόπουλος

12. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανέστης Α. 2008, *Βιοχημικές και μεταβολικές προσαρμογές των δίθυρων Mytilus galloprovincialis και Modiolus barbatus στην αύξηση της θερμοκρασίας του περιβάλλοντος*. Διδακτορική Διατριβή
2. Αργυρόπουλος Δ. & συνεργάτες, *ΣΜΠΕ για το «Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης της Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ) Killada Hills στο Κρανίδι Δήμου Ερμιονίδας»*, Mind Compass Overseas AE, 2014
3. Αργυρόπουλος Δ., «*Φάκελος Περιβαλλοντικού Προελέγχου της 2ης Αναθεώρησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος "ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ 2007-2013"*», 2013
4. Αργυρόπουλος Δ., «*Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία*», Ιούνιος 2007
5. Αργυρόπουλος Δ. «*Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της προγραμματικής περιόδου 2007-2013*», Μάρτιος 2007
6. AlphaMENTOR& ΝΕΑΡΧΟΣ, «*Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού Και Αειφόρου Ανάπτυξης (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.) για τις Υδατοκαλλιέργειες*», Μάρτιος 2011
7. Βώκου Δ. (2011), *Ο Θεσμός των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, 10 χρόνια εφαρμογής*, Επιτροπή «Φύση 2000»
8. Διαρκής Κατάλογος των Κυρηγμένων Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδας, [//listedmonuments.culture.gr/search_declarations.php](http://listedmonuments.culture.gr/search_declarations.php)
9. Ειδική Γραμματεία Υδάτων, [//wfd.opengov.gr/](http://wfd.opengov.gr/) ειδική γραμματεία υδάτων
10. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων, www.ekby.gr
11. ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή πληθυσμού - Κατοικιών, 1961, 2001, 2011
12. ΕΛΣΤΑΤ, Διάρθρωση πληθυσμού και απασχόληση, 2001
13. ΕΛΣΤΑΤ, Κατανομή της εκτάσεως της Ελλάδος κατά βασικές κατηγορίες χρήσεως, 1999-2000
14. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2003), «*Εφαρμογή της οδηγίας 2001/42 σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων*», <http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-support.htm>
15. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, www.eea.europa.eu/el
16. ENVECOA.E., «*Στρατηγική Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013*», Φεβρουάριος 2007
17. ec.europa.eu/fisheries/cfp/index_el.htm
18. ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/index_el.htm
19. ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm
20. europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_resources_and_environment/l28164_el.htm
21. Greening Regional Development Programmes Network (2006), *Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013*

22. Ζωολογικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών, //old.biol.uoa.gr/zoolmuseum/
23. Καραγιάννη Π., *Συμβολή στη δημιουργία ενός προτύπου κατανομής της παρόχθιας βλάστησης και χλωρίδας των ποταμών της Δυτικής Ελλάδος*, Ερευνητική διατριβή μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης, Πάτρα 2005
24. Λεγάκις Α., Μαργκού Π. (2009), *Το Κόκκινο Βιβλίο Των Απειλούμενων Ζώων Της Ελλάδας*, Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία
25. Παπαζάχος Β. – Παπαζάχου Αικ. (1989), *Οι σεισμοί της Ελλάδας*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις ΖΗΤΗ
26. Planning AE – Δ. Αργυρόπουλος, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013», 2007
27. Sheate W, Byron H, Dagg S, Cooper L et al., 2005, *The Relationship between the EIA and SEA Directives, Final Report to the European Commission DG Environment, Luxembourg*, Office for Official Publications of the European Communities
28. E. Papathanassiou & A. Zenetos (eds), (2005), *State of the Hellenic marine environment*, HCMR publication
29. SpeedΣύμβουλοι Ανάπτυξης Α.Ε., «Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση Του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα Καινοτομία (ΕΣΠΑ 2014-2020)”», Ιούλιος 2014
30. ΥΠΕΚΑ, «Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για το ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000 για την προγραμματική περίοδο 2014-2020», Σεπτέμβριος 2014
31. ΥΠΕΚΑ – Ειδική Γραμματεία Υδάτων, Τεχνική Έκθεση για την «Ποιότητα επιφανειακών και υπόγειων υδάτων της χώρας: περίοδος αναφοράς 2000-2008», 2012
32. www.herpetofauna.gr
33. www.hcmr.gr
34. www.wwf.gr